

одражание

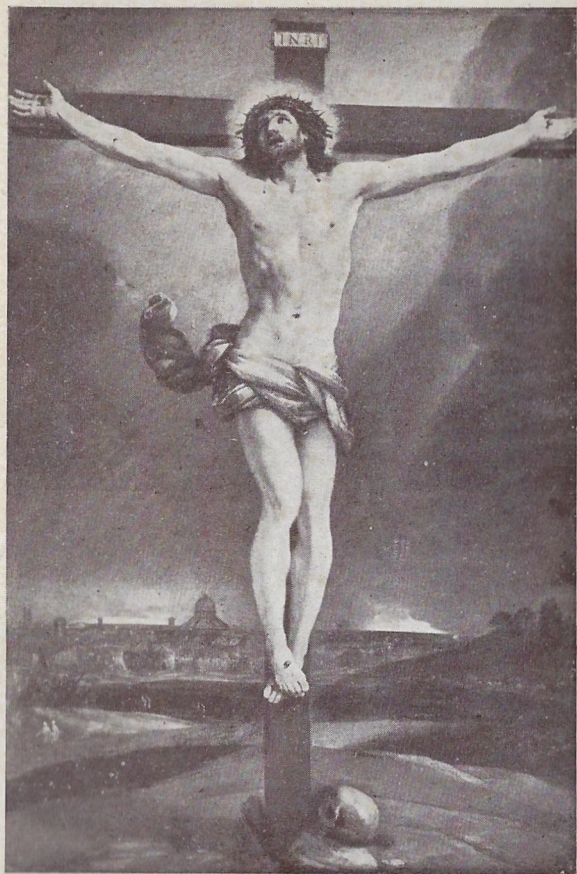
на

Христа

София

1930

„Най-хубавата книга, излѣзла
отъ човѣшка рѣка, тъй като
Евангелието не иде отъ чо-
вѣкъ“.

Фонтенелъ,

ПОДРАЖАНИЕ НА

ХРИСТА

(De Imitatione Christi)

Трето издание прегледано и увеличено
съ тълкувания

преведе отъ латински

МЕТОДИЙ УСТИЧКОВЪ

отъ Ордена на Августинцитѣ Успенци

Издание на
„Италианско дѣло
за Изтокъ“.

„Operis Italici
pro Oriente“.
editio.

СОФИЯ
1928

РАЗРЕШЕНО ДА СЕ ПЕЧАТИ

† Кирилъ Куртевъ

Епископъ Бриулски за Източно-
католическата Църква въ България.

Писмо на Н. В. Пр. Кирилъ Куртовъ

Разорениемъ разорена естъ вся земля,
яко ни единъ естъ иже размишляеть
сердцемъ (Иер. 14-11).

„Пуста опустѣла е цѣлата земя, защото нѣма ни единъ да размисля въ сърдцето си“.

Тѣй се е провиквалъ старозаветниятъ боговдѣхновенъ пророкъ, като е наблюдавалъ печалната картина на своитѣ съвременници и е сочилъ дълбокитѣ причини на тогавашния нравственъ пустошъ: липса на саморазмисленостъ у човѣка, унесенъ въ прѣкомѣрни житейски грижи и страстни увлѣчения. Действително, и днешното общество не би представлявало такъвъ хаосъ на безплодна умствена лутаница, нравствена безпжтностъ и безумно, пилѣне на жизнена енергия, отъ която всѣка струя е цена на блажена или нещастна вѣчностъ, ако съвременниятъ човѣкъ отдѣляше всѣкидневно поне малко време, за да се прибере самъ въ себе, да вникне въ вътрешния си духовенъ животъ и, съ Божия благодатна помощъ, да даде, възъ основа на християнскотокатолическо вѣроучение, единственото правилно разрешение на сждбоноснитѣ за насъ въпроси:

Що е човѣкъ? отъ де иде? кжде отива?
какъвъ смисълъ има неговиятъ много кжсъ

Земенъ животъ ? какъ се обуслави неговата временна и вѣчна, щастлива или нещастна участь ?

Единъ пжтъ тия въпроси несъмнено разрешени въ християнски смисълъ, предстои ни още и да справяме начесто презъ самотни часове своята минала и настояща дейность съ вѣчнитѣ и ненарушими безнаказано закони на религиозния животъ, що ни диктува евангелскиятъ мирогледъ, закони упазени и обяснени незаблудимо отъ католическата Църква, изживѣвани въ различни състояния до геройска степенъ отъ нейнитѣ найвѣрни синове, светцитѣ.

Имайки предъ видъ тѣзи отъ върховна важность съображения, Ние поздравяваме най-горещо Отца Методия, иеромонахъ отъ Ордена на Августинцитѣ Успенци, който ни поднася третото свое издание на преведената отъ него прочута книга „*Подражание на Христа*“. Преводътъ е наново грижливо преработенъ отъ латинския оригиналъ и предаденъ въ чистъ книжовенъ български езикъ съ всички негови свойщини и тънкости, що преводачътъ отлично владѣе.

Въ случая книгата има и нѣщо ново, което я прави дваждъ по-ценна и полезна за търсещитѣ здрава духовна храна. Следъ всѣка глава следва единъ видъ разборъ, преведенъ

отъ френски, върху съдържанието ѝ отъ всеизвестния великъ, но нещастенъ християнски мислителъ, де Ламене. На края сж прибавени избрани, официално одобрени и определени молитви, напжтствия, християнски у-пражнения и деяния, помагала необходими за възобновяване, поддържане и развиване на благодатния животъ въ душитѣ — зародишъ на вѣчноблажения. Прочее, ние имаме оная тѣй желана отъ вѣрнитѣ наржчна книга, която до сега имъ липсваше. Съ своето неизчерпаемо назидателно четиво тя ще задоволи отчасти духовнитѣ имъ нужди.

При тѣзи условия, предвиждайки доброто, което ще принесе тази хубава книга, Ние позволяваме да се печати, и я препоржчваме на вѣрнитѣ, като благославяме отъ сърдце преводача и читателитѣ, които ще търсятъ и ще намѣрятъ въ нея спасителния пжтъ, както и своето земно и вѣчно щастие.

София, 29 юний 1928 г.

Праздникъ свети Петъръ и Павелъ

† **Кирилъ Куртевъ,**

Епископъ Бриулски за Източно-католическата Църква въ България.

ПРЕДГОВОРЪ

„Подражание на Христа“, плодъ на влиятелния гений на Църковнитѣ учители, писано на латински езикъ, отъ който го преведохъ, е за всѣки човѣкъ пжтеводителъ въ духовния животъ. Нигде не сж тъй хубаво изложени и протълкувани дълбокитѣ чувства на душата, нейнитѣ стремежи, слабости и тайнитѣ ѳ движения, съ оная пълна и сладка надежда за постигане съвършенството, на което сме призовани всички.

Авторътъ, Тома Кемпийски, както се предполага, католически монахъ отъ Ордена на Августинцитѣ, е единъ отъ най-забележителнитѣ мистически писатели въ края на срѣдновѣковието (1380 — 1471). Като дълбокъ познавачъ на човѣшкото сърдце, тоя светъ мислителъ ни въвежда съ простъ, но величественъ по мисли стилъ, въ свърхестествения свѣтъ и ни учи, колко се нуждаемъ да се отречемъ отъ земното и се приближимъ до Иисуса съ вѣра и смирение.

Вѣра, чрезъ която Богъ разкрива на безпокойния човѣшки умъ великолепно вѣчно бждеше ; смиреность, чрезъ която душата се въздига до най-високи тайни ; любовь къмъ истината, която ни носи голѣмо спокойствие и ни сближава съ Бога ; начинъ да четемъ полезно Свещеното Писание ; покана къмъ подражаване примѣритѣ на Светиитѣ, ако искаме да подражаваме и Исуса ; упование на Бога, себеотрицание, любовь къмъ всички, радостъ произходеща отъ душевенъ миръ и чиста съвестъ ; склонность къмъ уединение, стремежъ къмъ небесното блаженство ; нѣженъ разговоръ съ Исуса, отказване отъ земни блага, понасяне злочестинитѣ на тоя окаянъ животъ, небесна утеха за изгнаната душа ; пѣсни на изпитания праведникъ, който дири въ светото Причастие храна за бодрость и се утешава въ своитѣ страдания съ величието на Иисусовата любовь ; мисли които не само трогватъ сърдцето, но сж и пълни съ чудесни съвети за всѣко състояние ; накратко, първа и последна заповѣдь ; самоотверженость и всецѣло подчинение на Божията воля, отъ любовь къмъ него — ето какво съдържа книгата „Подражание на Христа“. Тя е едно отъ великитѣ творения на човѣшкия умъ, разсждаващъ върху човѣшкото сърдце. Това образцово изкуство въ излагане ви-

соката и спасителна мъдростъ на християнската мисль и въ тълкувание Евангелското съвършенство е цѣла свѣтлина, която радва и закрепя душата. Небесенъ духъ, пълна радостъ и простосърдечие лъхатъ въ тая книга. Кой не ще бжде покъртенъ отъ сладкия неописуемъ разговоръ на душата съ Исуса? Вѣчнитѣ тайни каточе една по една ни се разкриватъ, както верига хълмове предъ слънце, което разпрѣсква мъгли! Право е казалъ французскиятъ писателъ Фонтенелъ (1657—1757): „*Подражание на Христа*“ е най-хубавата книга, излѣзла отъ човѣшка ръка, тъй като Евангелието не иде отъ човѣкъ“.

Ламартинъ (1790—1869) пише, че между книгитѣ на Омира, Виргилия, Цицерона, Шатобриана, Гете, Байрона, останали отъ дѣдо, баща и майка, намѣрилъ и една книжка „*Подражание на Христа*“. Тя била философскиятъ молитвеникъ на благочестивата му майка; по страницитѣ се запазили белези отъ прѣститѣ ѳ, нѣкжде отъ нейнитѣ сълзи, гдето е имало и нѣкои бележки отъ нея. Само тази книжка, казва той, съдържа повече философия и поезия, отколкото има у всички тия философи.

Десаси (1801—1879) твърди, че „*Подражание на Христа*“ е вседневна книга на истински християнскитѣ души; тя ги утеша-

ва въ скърби, подкрепя ги и насърдчава въ тежкитѣ изпитни на тоя животъ; тя е нераздѣленъ приятель и изворъ, отъ който черпятъ божествения балсамъ на благочестието; тя говори на всички. „Четохъ я въ много разнообразни настроения, но винаги съ удоволствие. Скептикътъ не може да се бори съ влиятелната и приятна свѣтлина, която блести въ душевния мракъ, както свѣтлината на нѣкое златно кандило въ тъмно предъ олтаря! . . Току прочетешъ нѣколко страници и убеждение се слага въ душата ти, ведно съ миръ и неизказано блаженство. По единствено преимущество „*Подражание на Христа*“ е набожна книга за всички“.

Следъ казаното отъ последния критикъ бихъ прибавилъ: възпитанието на душата, тъй занемарено отъ нововременната наука, втурнала се изключително въ материаленъ прогресъ, е озарено отъ речъта на милия и смиренъ авторъ монахъ, подъ форма на истинско монашество, отъ истини, колкото стари, толкова и нови, които човѣкъ може да прилага въ практика, при разнообразни условия изъ своя всѣкидневенъ животъ, ако и да не е посветенъ въ калугерство.

Много бележити писатели сж се произнесли най-трогателно върху това тъй увлѣкателно произведниие, чиито бистри мисли

нахлуватъ въ ума и увличатъ сърдцето съ такава сила, съ каквата вода, спира на въ язъ, се спуща да тече, щомъ се махнатъ прѣчки-тъ. Така ще бжде за тебе, драгий приятелю, щомъ „*Подражание на Христа*“ ти падне на ръка: ако го четешъ съ чиста и неизмѣнна обичъ къмъ истината, ще обикнешъ религиозното знание, което води къмъ безконечно блаженство.

Най-накрай, нека читателятъ знае, че въ прочутитѣ библиотеки на Огюстъ Контъ и Джонъ Лебокъ, въ които сж изброени най-хубавитѣ книги на свѣта, „*Подражание на Христа*“ заема видно мѣсто.

Бързото изчерпване и на второто издание, при голѣмото Зло следъ свѣтовната война, което опустоши свѣта, доволно свидетелствува, колко значително българската душа се е обърнала къмъ нетлѣнното, що единствено изпълва човѣшкото сърдце, жадно за щастие, за което е и създадено.

Третото издание прегледахъ и поправихъ съ особена грижа. Читателятъ ще намѣри превода ми значително увеличенъ отъ притурката къмъ всѣка една глава на „Размисления“ отъ де Ламене, ненадминати по съвременно тълкуване мистичната срѣдновѣковна мисль, която, поради своя божественъ произходъ, остава неизмѣнна въ основитѣ си.

Де Ламене е французинъ, свещеникъ, фило-софъ, богословъ и бележитъ писателъ (1782—1854).

На края сж прибавени божествената Литургия и други потрѣбни молитви, които християнинътъ католикъ възнася всѣки день къмъ Бога при различни нужди и религиозни задължения.

Преводачътъ.

ПОДРАЖАНИЕ НА ХРИСТА

КНИГА ПЪРВА.

**Полезни съвети за духовенъ
животъ.**

ГЛАВА 1.

За подражаване на Христа и презиране
всички свѣтски суети.

1. „Който ме последва, той не ще ходи въ мракъ“, казва Господь (Иоанъ гл. 8. 12). Тѣзи сж думитѣ на Исуса, съ които ни увещава да подражаваме поведението и живота му, ако искаме да бждемъ наистина просвѣтени и освободени отъ всѣка сърдечна слѣпота.

Прочее, нека главното ни занимание бжде да размишляваме върху живота на Исуса Христа,

2. Исусовото учение надминава всѣко учение на Светиитѣ, и който би ималъ духа му, намѣрилъ би въ него скрита мана.

Но случва се, щото мнозина при често слушане на Евангелието да усѣщатъ малко желание за него, защото нѣматъ Исусовия духъ.

Който иска съвършено и усладно да разумѣе думитѣ на Исуса, нека залѣга да съобрази цѣлия си животъ съ неговия.

3. Каква полза отъ дълбокомислено разсуждение върху Триединния Богъ, ако не си смиренъ и зарадъ това не можешъ да бждешъ угоденъ на Триединния Богъ?

Истина, високи речи не правятъ човѣка праведенъ и светъ, а чистиятъ животъ го прави милъ на Бога.

Предпочитамъ да чувствувамъ съкрушението, нежели да зная опредѣлянето му.

И ако знаеше ти цѣлата Библия и всички мждрости на философитѣ, каква полза отъ всичко това безъ Божия любовъ и благодать?

„Суета на суетитѣ, всичко е суета“ (Екклес. гл. 1, 2), освенъ да обичаме Бога и нему одному да служимъ.

Висока мждрость е да се стремимъ къмъ Царството Небесно чрезъ презиране свѣта.

4. Суета е, следователно, да трупаме тлѣни богатства и на тѣхъ да се надѣваме.

Суета — да вървимъ по плътски желания и искаме онова, за което скоро ще трѣбва отпосле да бждемъ тежко наказани.

Суета — да желаемъ дълъгъ животъ, а да се не грижимъ за добродетеленъ.

Суета — да мислимъ само за настоящия животъ и да не предвиждаме това, което ще го последва.

Суета — да се привързваме къмъ преходното и да не тичаме къмъ вѣковѣчната радостъ.

5. Спомняй си често тази дума на Мждрия: *„Око се не насища отъ гледане и ухо се не напълня отъ слушане (Екклес. гл. 1, 8.)*

Залѣгай, прочее, да отбивашъ сърдцето си отъ прилюбване къмъ видиминѣща и се пренасяшъ къмъ невидими. Защото ония, които се водятъ по влѣчение на чувства, петниятъ душата си и губятъ Божията благодать.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Тукъ на земята ние имаме само единъ интересъ : спасение на душата ни (Лук. гл. 10, 42), а никой не може да се спаси, освенъ въ Исуса Христа и чрезъ Исуса Христа. (Деян. гл. 4, 12). Вѣрата въ неговото слово, послушностъ къмъ заповѣдитѣ му, подражаване на неговитѣ добродетели, ето животътъ, нѣма другъ ; всичко останало е суета, И видѣхъ, казва Мждриятъ, *какъ цовѣкъ нищо повече нѣма отъ всички тия*

трудовете, въ които изнемогва подъ слънцето (Екклес. гл. 1,3). Богатства, удоволствия, величие, що е това, кога хвърлятъ тѣлото въ трапа, и душата заминае за вѣчността? Замисли още отъ днесъ, още въ тоя часъ, защото утре, може би, не ще е вече време. Работи, докато день свѣти: побързай да събирашъ съкровище, което не погинва (Мат. гл. 6, 20); *настѣпя нощъ, когато никой не може да работи.* (Иоанъ гл. 9, 4). Ялови желания не ще те спасятъ, Богъ иска дѣла. И така, подражай на Исуса, ако искашъ да живѣешъ вѣчно съ Исуса.

ГЛАВА 2.

За собственото ни смирение.

1. Всѣки човѣкъ естествено желае да има познания, но що струва наука безъ Божий страхъ?

Смиренъ селянинъ, който служи Богу, стои безъ съмнение много по-високо отъ горделивъ философъ, който, като пренебрегва себе си, следи хода на звездитѣ.

Който познава добре самъ себе, той се презира и не се наслаждава съ човѣшки похвали.

Ако знаехъ азъ всичко, що има на свѣта, а нѣмахъ Божия любовъ, за какво ще ми послужи това предъ Бога, който ще ме сжди споредъ дѣлата ми?

2. Въздържай се отъ преголѣмо желание да знаешъ всичко, защото въ него ще намѣришъ голѣма разсѣяностъ и самоизмама.

Драго е на ученитѣ да се показватъ и да минаватъ за мждри.

Има много работи, които сж малко полезни за душата, или сж съвсемъ неполезни да се знаятъ, и твърде безуменъ е оня, който повече се занимава съ други нѣща, нежели съ полезното за спасяване себе си.

Много думи душа не насищатъ, а светъ животъ и чиста съвестъ даватъ спокойствие на сърдцето и голѣмо довѣрие въ Бога.

3. Колкото повече и по-добре знаешъ, толкова по-строго ще бждешъ сжденъ, ако не живѣешъ и толкова по-свето.

Прочее, не се хвали съ никакво изкуство и съ никаква наука, а по-скоро се страхувай зарадъ дадената ти просвѣта.

Ако мислишъ, че много и добре знаешъ, спомнай си, че това е малко нѣщо предъ оно-ва, което не знаешъ.

„Не мисли високо за себе си“ (Рим. гл. 20), а признай по-скоро своето невежество.

Какъ може да мислишъ за предпочитане себе си предъ други, когато има толкова по-вещи отъ тебе и по-учени въ Божия законъ?

Искашъ ли да се научишъ и познаешъ

нищо, което да те ползува? Обичай да живѣешъ непознатъ и нескитанъ за нищо.

4. Най-висока и най-полезна наука е точно да познавашъ и презирашъ себе си.

Нищо на себе си да не отдавашъ и за другиго благосклонно да мислишъ, е висока мъдростъ и голѣмо съвършенство.

Ако видишъ брата си, че грѣши явно, дори и тежко, не мисли, че си по-добъръ отъ него, защото не знаешъ, колко време ще постоянствуващъ въ добро.

Всички сме слаби, но вървай, че никой не е по-слабъ отъ тебе.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Гордостта погуби човѣка, смиренieto го повдига и му възвръща Божието благоволение къмъ него. Заслугата му не е въ това, що знае, а въ това, що върши. Наука безъ дѣла не ще го оправдае предъ върховния Сѣдия, а по-скоро ще увеличи вината му. Не че тя нѣма своитѣ преимущества, понеже иде отъ Бога, но крие голѣма примка и голѣмо изкушение. *„Знание-то възгордява“*, казва Апостолътъ (I Кор. гл. 8, 1). Науката поражда гордостъ, вдъхва потайно себепредпочитане, едновременно престѣпно и безумно, защото най-пространна наука е само другъ родъ невежество, а истинското съвършенство състои единствено въ разположение на сърдцето. Нека не забравяме, че сме нищо, че ние притежаваме като своя собственостъ грѣха, че справедливостта иска, щото да се

снишаваме подъ всички твари, и че въ царството на Исуса Христа *първитѣ ще бждатъ послѣдни, а послѣднитѣ—първи*. (Мат. гл. 19, 30).

ГЛАВА 3.

За учението на истината.

1. Честитъ е оня, когото самата истина учи, не чрезъ образи и преходни думи, а като се прояви такъва каквато си е.

Разумъ и чувства малко виждатъ и често ни заблуждаватъ.

Каква полза отъ ония изкусни прения върху неизвестни и тъмни предмети, за които Богъ на своя сждъ не ще ни кори, че не сме ги знаели?

Голѣмо безумие е, като занемаримъ каквото е полезно и необходимо, да се впускаме при това въ любопитни и вредни работи. Очи имаме, а не виждаме.

2. Защо ни е тълкуване на родове и видове? Комуто говори вѣчното Слово, той бива освободенъ отъ много мнения.

Всичко произлиза отъ това едничко Слово, отъ него произхожда всѣка речъ. *То е начало, което ни говори вжтре въ насъ*“ (Иоан. гл. 8. 25).

Безъ него никой не разумѣва, безъ него никой не сжди право.

Оня, за когото едно едничко нѣщо е всичко, който свежда всичко къмъ това едничко нѣщо и вижда всичко въ него, ще бжде съ закрепнало сърдце, и душата му ще пребжда въ миръ Божий.

О Истино-Богъ! направи да съмъ едно съ тебе въ вѣчна любовь!

Често азъ изпитвамъ голѣма досада отъ много четене и слушане; въ тебе е всичко, което азъ желая, всичко, което искамъ.

Да млъкнатъ всички учители, да заглъхнатъ всички твари предъ тебе; само ти ми говори.

3. Колкото повече човѣкъ бива прибранъ самъ въ себе и отърсенъ отъ външни нѣща, толкова повече духътъ му се простира и се възнася безъ никакъвъ трудъ, защото получава отгоре свѣтлина за разумяване.

Душа чиста, проста, крепка въ доброто, никога се не разсѣйва, дори и при много занятия, защото всичко върши за Божия слава, и, спокойна въ себе си, залѣга да не търси себе си въ нищо.

Какво те спира и безпокои, ако не немъртвенитѣ влѣчения на сърдцето ти?

4. Добъръ и набоженъ човѣкъ по напредъ нарежда вжтре въ себе си всичко, каквото има да върши на вѣнъ. Въ дѣлата си не дава да го увлѣкатъ нѣкои желаня

на порочна наклонност, а напротивъ, той ги подчинява на правилата на здравия разсждъкъ.

Кой има да издържа по-сурова борба, ако не оня, който се труди да надвива на себе си?

Това е то, което единствено би трѣбвало да ни занимава: да се боримъ сами противъ себе, да ставаме всѣки день по-силни противъ себе, всѣки день да има у насъ нѣкой напредѣкъ въ добро.

Всѣко съвършенство въ тоя животъ е смѣсено съ нѣкое несъвършенство, и всѣко наше виждане не е безъ известна тъмнина.

Смирено познаване самъ себе е по-сигуренъ пѣть да идешъ къмъ Бога, нежели дълбоко издирване на наука.

Не че трѣбва да коримъ науката, нито дори простото знание за каквото и да било; само по себе то е добро и отъ Бога уредено, само че всѣкога трѣбва да предпочитаме чиста съвестъ и добродетеленъ животъ.

Но, защото мнозина повече залѣгатъ да знаятъ, нежели добре да живѣятъ, затова често се и заблуждаватъ и бератъ малко или никакви плодове отъ труда си.

5. О! Да имаха тѣ толкова ревностъ за изкореняване своитѣ пороци и за насаждане

добродетели, колкото я иматъ за повдигане праздни въпроси, не биха ставали толкова злини и съблазни въ народа, нито толкова разпуснатостъ по монастири.

Наистина, въ деня на Божия сждъ не ще ни питатъ, какво сме чели, а що сме вършили, нито дали сме сладкодумно говорили, но дали сме благочестиво живѣли.

Кажи ми кжде сж сега ония учители и ония наставници, които познаваше ти, кога бѣха още живи и цвѣтѣха съ своята наука?

Други вече заематъ мѣстата имъ, и не зная, дали поне мислятъ за тѣхъ. Презъ живота си тѣ изглеждаха голѣмо нѣщо, а сега нито вече се и говори за тѣхъ.

6. О, колко скоро минава свѣтската слава! Дано животътъ имъ да се е съгласувалъ съ науката имъ! Тогава полезно биха били се учили и чели.

Колко много сж тия, които погинватъ отъ суетна наука и отъ немарене да служатъ на Бога!

А защото предпочитатъ да се величатъ, нежели да бждатъ смирени, затова се и разсуетяватъ въ своитѣ помисли.

Оня е наистина великъ, който има велика любовъ.

Оня е наистина великъ, който счита себе си за малъкъ и всѣка свѣтовна почестъ за нищо,

Оня е наистина благоразуменъ, който „за да придобие Христа, счита за сметъ всички земни нѣща“. (Фил. гл. 3, 8.)

Оня владѣе истинска наука, който върши волята Божия и се отказва отъ своята.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Има две учения, а има само една истина ; има две учения, едното отъ Бога, неизмѣнно като него ; другото отъ човѣка, мѣнливо като него. Нещворена мъдростъ, Божието Слово пролива първото въ душитѣ, приготвени да го приематъ, и свѣтлината, която имъ предава, е частъ отъ него, отъ сжществената и винаги жива истина. Поднесено на всички, това учение е дадено по-изобилно на смирения по сърдце ; а понеже то не иде отъ него и може на всѣки часъ да му се отнеме, тъй като не зависи по никой начинъ отъ ума, който то освѣтлява, смирениятъ го има, безъ да бжде изкушаванъ отъ суетно самодоволство, че го притежава. Учението на човѣка, напротивъ, ласкае гордостта му, защото е родено отъ него. „Тази идея е моя, азъ пръвъ казахъ това, нищо не знаеха по това преди мене“! Горделиви духове, ето това сж вашитѣ думи ! Но скоро хората оспорватъ на тоя могщъ разумъ това, що е негова радостъ : подиграватъ фалшивитѣ му идеи, които е вѣрвалъ за истинни, подиграватъ въображаемитѣ му открития ; на утрешния день не мислятъ вече за тѣхъ, а времето завлича дори и името на безумния, който живѣе, само за да бжде безсмъртенъ на земята. О, Исусе ! благоволи да вложишъ въ мене твоята света истина, и не-

ка тя ме предпазва за винаги отъ заблудитѣ на моя умъ !

ГЛАВА 4.

За предвидливостъ въ дѣлата.

1. Не бива да вѣрваме на всѣка дума, нито да се вслушваме въ всѣко вжтрешно вълнение, но да претегляме всѣко едно нѣщо споредъ Бога, предпазливо и съ голѣмо внимание.

Уви ! ние по-лесно вѣрваме и говоримъ зло за други, отколкото добро ; толкова много сме слаби !

Но съвършенитѣ не вѣрватъ току тъй всичко, каквото чуятъ, защото познаватъ слабостта на човѣка, наклоненъ къмъ зло и лекъ въ думитѣ си.

2. Голѣма мъдростъ е да не действуваме прибързано и да не поддържаме упорито своето мнение.

Мъдростъ е сжщо да не вѣрваме безразлично всичко, каквото казватъ хората ; което сме чули и повѣрвали, да не го донасяме веднага на други.

Съветвай се съ мъдри и добросъвестни люде и остави нѣкой другъ да те наставлява, който струва повече отъ тебе, нежели да се водишъ по собственото си разбиране.

Благочестивъ животъ прави човѣка мждъръ споредъ Бога и опитенъ въ много работи.

Колкото човѣкъ е по-смиренъ въ себе си и по-покоренъ Богу, толкова ще бжде и по-мждъръ и по-спокоенъ въ всичко.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Тъй като Богъ трѣбва да бжде крайната цель на нашитѣ деяния, както и на желанията ни, нужно е, щото, действайки, ние да отбѣгваме прибързани движения на природата, чиято наклонность е да направлява всичко къмъ себе си. А понеже никой не познава самъ себе, и поради това не може да бжде водачъ на себе, мждростъта иска, щото да не рискуваме никоя важна постѣпка, преди да сме се съветвали съ смирение и подчиненость по духъ. Това правдиво недовѣрие къмъ себе си предотврѣща падение и очиства сърдцето ни. *Разсждливостъта ще те брани, разумътъ ще те варди, ва да те спаси отъ зълъ пжтъ*, казва Светото Писание. (Прит. гл. 11, 12).

ГЛАВА 5.

За четене Свещеното Писание.

1. Истината трѣбва да диримъ въ Свещеното Писание, а не красноречие.

Цѣлото Свещено Писание трѣбва да се чете съ сжщия оня духъ, съ какъвто е било вдѣхновявано. Ние сме длѣжни да търсимъ

въ него по-скоро полезното, нежели езикови тънкости.

Длъжни сме да четемъ прости и благочестиви книги така драговолно, както дълбокомислени и високи.

Не бжди съ предубеждение спрямо писателя, но безъ да се безпокоишъ за това, дали той владѣе малко или много ученостъ, любовъ къмъ чистата истина да те привлича въ четенето. Гледай какво ти се казва, а не кой го казва.

2. Човѣцитѣ минаватъ, но „истината Господня пребжда вѣчно“ (Пс. 116, 2).

Богъ ни говори различно и чрезъ човѣци твърде различни.

При четене Свещеното Писание нашето любопитство често ни вреди, като искаме да изследваме и разберемъ, когато би трѣбвало да минемъ просто.

Ако искашъ да извлѣчешъ полза отъ него, чети смирено, простодушно и съ вѣра, и не гледай да минешъ за ученъ човѣкъ.

Обичай да запитвашъ, слушай мълкомъ думитѣ на светиитѣ и не презирай притчитѣ на старитѣ, защото тѣ не сж казани напразно.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Какво разбира разумътъ? Почти нищо; но вѣрата обгръща безконечното. Оня, който

вѣрва, стои, следователно, много по-горе отъ тоя, който разсждава; твърде за предпочитане е простосърдечностъ надъ наука, подхранваща гордостъ въ насъ. Желанието за знание погуби първия човѣкъ. Той е търсѣлъ наука, а намѣрилъ смъртъ. Богъ, който ни говори чрезъ Свещеното Писание, не е искалъ съ него да удовлетвори суетното ни любопитство, но да ни освѣтли върху нашитѣ длѣжности, да упражнява вѣрата ни, очисти и храни душата ни посрѣдствомъ любовъ къмъ истинскитѣ блага, които всички се съдържатъ въ него. Смирение по духъ е, прочее, най-нужното разположение за четене полезно Свещенитѣ Книги; а ние вече сме извлѣкли много голѣма полза, щомъ сме разбрали, колко тѣ сж по-горе отъ слабия ни и ограниченъ разумъ.

ГЛАВА 6.

За безредната обичъ.

1. Щомъ човѣкъ пожелае нѣщо безредно, веднага става безпокоенъ въ себе си. За горделивеца и скжперника никога нѣма покой, а бедниятъ и смирениятъ духомъ живѣятъ въ съвършенъ миръ.

Човѣкъ, който не е още съвършено умрѣлъ самъ за себе, скоро бива изкушаванъ и победенъ въ най-малки и най-нищожни работи.

Оня, чийто духъ е още немощенъ, натегналъ отъ плътъта и наклоненъ къмъ чувствени нѣща, мжчно може да се изтрѣгне напълно отъ земни желания.

Ето защо, кога се откаже да ги удовлетвори, той често изпитва тжга и е разположенъ къмъ нетърпение, ако нѣкой му противостои.

2. Ако ли получи онова, за което той е ламтѣлъ, тозъ часъ съвестъта го тежко бие, защото е последвалъ своя страсть, която въ нищо не помага на мира, търсенъ отъ него.

Като се противи на страсти, а не като имъ отстъпва, човѣкъ намира истински миръ въ сърдце си.

И тъй, нѣма миръ за сърдцето на плътския човѣкъ, за отдадения на външни нѣща; мирътъ е дѣлъ на усърденъ и духовенъ човѣкъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Много трудове сж отредени за всѣки човѣкъ и тежкое игото на синоветѣ Адамови“ (Сир. гл. 40, 1), безспирно уморявани отъ похотитѣ на развалената природа. Паднатъ ли, скръбъ, смущение, огорчение, биене на съвестъта завладяватъ тозъ часъ душата имъ. „Гордъ още въ дѣното на безчестието, обезпокояванъ и изнуренъ отъ самия мене — дума Св. Августинъ, като разказва безпжтността на своитѣ младици — азъ отивахъ далечъ отъ тебе, о, Боже мой! презъ пжтища, всички посѣти съ безплодни болки“. Повече струва на човѣкъ да отстъпи на своитѣ влѣчения, отколкото да ги надделява; и ако борене срещу страсти е тежко, плодътъ му е неизказанъ миръ. Нека призоваваме Господа на помощъ въ тая света борба; да се не боимъ

отъ трудноститѣ ѱ; тя ще бжде кратка : днесъ, утре, а после вѣченъ покой.

ГЛАВА 7

За отбѣгване гордостъ и суетна надежда.

1. Безуменъ е оня, който възлага надеждата си на чловѣци, или на коя да е тварь.

Не се срамувай да послуживашъ другиму и да се покажешъ беденъ въ този свѣтъ отъ любовь къмъ Исуса.

Не се облѣгай на себе си, но се уповавай само на Бога. Прави колкото можешъ, и Богъ ще помогне на добрата ти воля.

Не се уповавай на своята ученость, нито на изкуството на нѣкоя тварь, а повече на благодатъта на Бога, който помага на смиренни и понижава самонадеяни.

2. Не се хвали съ богатства, ако ги имашъ, нито съ приятели, че били силни — но съ Бога, който дава всичко и на това отгоре желае и себе си да отдаде.

Не се превъзнасяй зарадъ силата или хубостъта на тѣлото си, което при най-лека болестъ се разваля и увѣхва.

Не се любивай самъ съ себе зарадъ своята умность или способность, да не би да бждешъ неугоденъ на Бога, отъ когото иде всѣко природно добро, което е въ тебе.

3. Не считай себе си по-добър отъ други, да не би да излъзешъ най-лошъ предъ Бога, който знае какво има въ човѣка.

Не се гордѣй съ добритѣ си дѣла, защото Божиятъ съдъ не е като човѣшкия, и което е угодно на човѣка, често бива Богу негодно.

Ако има нѣкое добро въ тебе, вѣрвай, че въ други има повече, та да се пазишъ въ смирение.

Не вреди да се поставяшъ по-долу отъ всички, но е твърде вредно да предпочиташъ себе си даже и предъ едного.

Смирениятъ се радва на нерушимъ миръ ; гнѣвъ и завистъ смущаватъ сърдцето на горделивия.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Размисляйки за слабостта на човѣка, нетрайността на неговия животъ, страданията, които го нападатъ отъ всички страни, мрака на неговия разумъ, непостоянството на волята му, *наклонна къмъ зло още отъ детинство* (Бит. гл. 8, 21), чудимъ се, какъ едно едничко движение на гордостъ може да се повдигне въ едно тъй окаяно създание ; обаче, то е така, защото гордостта е основа на нашата развратена природа.

Споредъ мисълта на единъ черковноучителъ, тя ни раздѣля отъ мъдростта ; тя прави, щото да искаме сами ние да бждемъ наше добро ; какъ-

то самъ Богъ е свое добро на себе си, (Св. Августинъ, кн. 3. De Lib. Arbitr.), тъй голъмо е безумието на това престъпление ! Тогава човѣкъ гледа само за себе си, любува се самъ съ себе, съ всичко, което го отличава отъ други и го уголъмява предъ собственитѣ му очи ; съ предимства по тѣло, по умъ, по рождение, по богатство, дори по благодать, злоупотрѣбявайки по тоя начинъ едновременно и съ даянието на Изкупителя. О ! колко ужасно е това безредие и колко трѣбва да треперимъ, когато откриваме въ насъ чувство на суетно самодоволство и ни се случва да предпочитаме себе си надъ едного отъ братята си ! Нека си спомняваме често за фарисеина отъ Евангелието, за неговото фалшиво благочестие, тъй доволно отъ себе си и тъй виновно предъ Бога, за неговото презрение къмъ митаря, *който си отиде оправданъ*, поради смиреното признание на своята окаяность, и нека кажемъ отъ дънъ сърдце съ него : *Боже бжди милостивъ къмъ мене, грѣшника*. (Лук. гл. 18, 13.)

ГЛАВА 8.

За отбѣгване прекалено голъма близость.

1. „Не разкривай сърдцето си на всички безразлично (Сир. гл. 8, 22), но, каквото те застъга, повѣри на смиренъ и богобоязливъ човѣкъ.

Нарѣдко се събирай съ младежи и съ свѣтски хора.

Не ласкай богати и не желай да се покажешъ предъ голѣмци.

Дружи съ смирени, прости, благочестиви и нравствени хора и разговаряй за назидателни работи.

Да нѣмашъ близость съ никоя жена, но нарѣчвай на Бога заедно всички онѣзи, които сж добродетелни.

Желай да си близъкъ само съ Бога и съ ангелитѣ, и се пази да бждешъ известенъ на хората.

2. Ние трѣбва да имаме любовъ къмъ всички, ала близость не прилѣга.

Случва се да уважаваме нѣкого зарадъ доброто му име, безъ да го познаваме, обаче, щомъ се покаже, разваля мнението, което сме имали за него.

Понѣкога си въобразяваме, че угаждаме на другитѣ съ своето дружелюбие, а то тогава именно почваме да имъ се не аресваме поради наши слабости, които тѣ съглеждатъ въ насъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ние трѣбва да се нагаждаме съ хората, но пъкъ да се отдаваме само на Бога. Твърде тѣсно сближение съ създания раздѣля душата и я отслабя: нужно е тя да живѣе по-нависоко. *Нашето живѣлище е на небесата*, казва Апостолътъ, (Филип. гл. 3, 20).

ГЛАВА 9.

За послушностъ и подчиняване.

1. Много голѣмо нѣщо е да се намирашъ подъ началство въ послушностъ, и да не зависишъ отъ себе си.

По-безопасно е да се слуша, нежели да се заповѣдва.

Мнозина слушатъ повече по принуждение, нежели отъ любовъ, а затова тѣ винаги страдатъ и негодуватъ.

Никога не ще иматъ свобода на духа, ако се не подчиняватъ съ все сърдце, отъ любовъ къмъ Бога.

Иди кждето щешъ, ще намѣришъ спокойствие само въ смирена подчиненостъ подъ управление на игуменъ.

Мнозина сж се мамили, като си въобразявали, че съ промѣняване на мѣстожителство ще бждатъ по-добре.

Истина е, че всѣки обича да се придържа о своето мнение и повече клони къмъ ония, които мислятъ като него.

Но ако Богъ е посрѣдъ насъ, нужно е понѣкога да се отказваме отъ мнението си за полза на мира.

2. Кой е оня, до толкова просвѣтенъ, щото отлично да знае всичко? И така, лесно се не

довѣрвай на собственото си схващане, но слушай на драго сърдце и онова на другитѣ.

Ако твоето мнение е добро, и зарадъ Бога го напуснешъ, за да последвашъ друго, ти ще извлѣчешъ по-голъма полза.

Често съмъ чувалъ, че е по-безопасно човѣкъ да слуша и приема съветъ, нежели да дава.

Може да се случи, щото на всѣки единъ мнението да е добро, ала да не искашъ да отстѣпяшъ предъ други, кога разумъ и обстоятелства го изискватъ, то е признакъ на гордостъ и упоритостъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Христосъ смири себе си, бидейки послушенъ дори до смъртъ, и то смъртъ кръстна. (Филип. гл. 2, 8). Кой би посмѣялъ следъ това да отказва послушность? Никакъвъ редъ въ свѣта, никакъвъ животъ нѣма, освенъ чрезъ послушность: тя е връзка на човѣци помежду имъ и съ тѣхния Виновникъ; тя е основа на мира, принципъ на всемирна хармония. Семейство, гражданство, Църква, или великото общество на умоветѣ, почиватъ само върху нея; и най-висше съвършенство за създания е все по-съвършена послушность; тя единствена ни предпазва отъ заблуда и грѣхъ. Що е заблуда? Мисль на грѣшимъ духъ, който не признава господарь и не слуша друго, освенъ себе си. Що е грѣхъ? Деяние на развратена воля, която не признава господарь и не слуша друго, освенъ себе си. Но

къмъ кого сме длъжни да бждемъ послушни? Дали къмъ човѣкъ като насъ? Нѣ, нѣ, човѣкъ нѣма надъ човѣка никакво законно владичество; негова властъ е само силата, и кога заповѣдва отъ свое име, безочливо си присвоява едно право, което не му принадлежи по никой начинъ. Богъ е единствениятъ господарь, а всѣка законна властъ извира отъ неговото вѣчно и безконечно могъщество и участвува въ него. Така, както учи Апостолътъ, *„Каквито власти има, тѣ сж наредени отъ Бога“* (Рим. гл. 13, 1), подчинени на божествено правило, както въ свѣтския строй, така и въ религиозния, тъй щото, както слушашъ първосвещеникъ, князь, баща, оня, който е действително *„служителъ на Бога тебъ за добро“*, (Рим. гл. 13, 4) ти слушашъ самия Богъ. Блаженъ е оня, който разбира това небесно учение; освободенъ отъ робуване на заблуждение и страсти, отъ робуване човѣку, той се радва *„на славното освобождение на синоветъ Божии“* (Рим. гл. 8, 21).

ГЛАВА 10.

За предпазване отъ безполезни
разговори.

1. Отбѣгвай, колкото можешъ, свѣтски мълви, защото разговаряне за работи отъ този свѣтъ е опасно даже и при чисто намѣрение. Суетности опетняватъ душата много скоро и я поробватъ.

Би ми се искало да съмъ мълчалъ често и да не съмъ се намиралъ между хора.

Но защо тъй на драго сърдце разговаряме и беседваме помежду си, когато между това ние нарѣдко, безъ наляняване на съвестта, се връщаме къмъ мълчание ?

Това става, защото въ тѣзи разговори ние търсимъ взаимна утеха на умореното си отъ разни мисли сърдце.

Приятно ни е да говоримъ и занимаваме ума съ това, което обичаме и желаемъ, и съ онова, което прѣчи на нашитѣ желанія.

2. Но, уви ! често, съвсемъ напразно ; тъй като такъва външна утеха не е малко препяствие за утехата, която Богъ дава вътрешно.

Трѣбва, прочее, да бдимъ и се молимъ, та времето да не минава напразно.

Ако е позволено, ако прилича да говоришъ, говори само за онова, което назидава.

Лошъ навикъ и небрежностъ за напредѣкъ прѣчатъ да пазимъ езика си.

Обаче, набожни беседи върху духовни предмети между лица, дружащи споредъ Бога и въодушевени отъ сжщия духъ, много помагатъ за напредване въ съвършенство.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Писано е, че ще даваме смѣтка на сждния день, даже и за една праздна дума. (Мат. гл. 12, 36). Нека се не чудимъ на такъва строгость ; всич-

ко е сериозно въ човѣшкия животъ, отъ който всѣки часъ може да има огромни послѣдствия. Това време, що пилѣешъ въ безполезни разговори, ти бѣше дадено, за да спечелишъ небото. Сравни целъта, за която си го получилъ, съ употребяването му отъ тебе ; а при това, знаешъ ли, дали ще ти се даде само единъ часъ повече ?

ГЛАВА 11.

За мира, що трѣбва да се придобие, и усърдието, въ което да се напредва.

1. Ние бихме могли да се радваме на много миръ, ако искахме да се не занимаваме съ това, що казватъ и правятъ други и съ оно-ва, което не засѣга нѣкоя наша длѣжностъ.

Какъ може да бѣде дълго време въ миръ оня, който се намиса въ чужди грижи, търси случай да се разсѣйва навънъ, малко или на рѣдко се прибира самъ въ себе ?

Блажени проститѣ по сърдце, защото тѣ ще иматъ обиленъ миръ.

2. Защо нѣкои светци сж станали толкова съвършени и сж се въздигнали до такъва висока степенъ на добродетель и съзерцание ?

Затова, че сж залѣгали да умъртвятъ въ себе си всички земни желанія и по тоя начинъ тѣ сж успѣли да се съединятъ съ Бога отъ дънъ душа и се занимаватъ свободно съ себе си.

А ние сме премного отдадени на свои страсти и загрижени за преходното.

Рѣдко надвиваме до край единъ порокъ, нѣмаме пламенно усърдие за всѣкидневенъ напредѣкъ; ето защо ние си оставаме хладни и студени.

3. Ако бѣхме сами за себе съвършено умрѣли и по-малко записани отъ земното, ние бихме могли да вкусимъ божественитѣ нѣща и придобиемъ нѣкоя опитность въ небесното съзерцание.

Най-голѣмо, единствено препятствие за насъ е, гдето, поробени отъ свои страсти и похоти, никакъ не залѣгаме да влѣземъ въ съвършения пѣтъ на Светиитѣ.

Случи ли се да изпитае една малка злочестина, ние завчасъ падаме въ униние и прибѣгваме къмъ човѣшка утеха.

4. Ако, като храбри мжже, ние бѣхме устояли въ борба, бездруго видѣли бихме Божията помощ да слиза надъ насъ отъ небето.

Богъ е, наистина, готовъ да помогне на ония, които се борятъ и се уповаватъ на неговата благодать; и той е, който ни дава случай за борба, та да излѣземъ победители.

Ако поставяме напредѣка въ християнския животъ единствено въ външно изпъл-

няване на своитѣ обязанности, нашата набожностъ ще бжде малотрайна.

Прочее, нека туримъ сѣкирата на корена на дървото, та, отгърсени отъ страсти, да владѣемъ душата си въ миръ.

5. Ако бѣхме изкоренявали всѣка година по единъ порокъ, ние скоро бихме станали човѣци съвършени.

Но напротивъ, често усѣщаме, че сме били по-добри и по-чисти въ начало на своето обръщание, нежели отпосле, следъ многогодишенъ монашески животъ.

Трѣбвало би всѣки день да преуспѣваме въ усърдие и добродетель, а сега ние считаме за много нѣщо, ако нѣкой е запазилъ часть отъ първото си усърдие.

Ако изпървомъ направѣхме малко нѣщо усилие надъ себе си, ние ще да можехме отпосле да вършимъ всичко налеко и съ радостъ.

6. Трудно е да се откаже човѣкъ отъ свои навици, но още по-трудно е да върви срещу волята си.

Обаче, ако не умѣешъ да надвивашъ на леки работи, какъ ще надвиешъ на по-мжчни?

Противи се още отъ начало на своята наклонность; отучвай се отъ лошия си навикъ, да не би малко по-малко да те вкара въ по-голъми мжчнотии.

О! ако помислѣше ти, какъвъ миръ за себе си, каква радостъ принасяшъ за другитѣ, живѣйки споредъ както си длъженъ, вървамъ, ти би се грижелъ по-усърдно за духовния си напредѣкъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Миръ ви оставямъ, моя миръ ви давамъ, не тъй както свѣтътъ го дава“. (Иоан. гл. 14, 27). Каква сладка нѣжностъ, каква трогателна любовъ въ тия думи на Исуса Христа, и едновременно какво дълбоко поучение! Всички хора желаятъ миръ, но има два мира: мирътъ на Исуса Христа и мирътъ на свѣта. Свѣтътъ казва на славолюбивия : — Желанието за величие те смуцава и вълнува, качвай се, въздигай се! На сребролюбца : — Жаждата за богатства те гори, трупай, трупай, безъ да се спирашъ никога! На свѣтския човѣкъ : — Опиий се съ всички удоволствия! Най-сетне, той казва на всѣка страсть : — Наслаждай се, и ще имашъ миръ. Лъжливо обещание! Грижи, скърби, безпокойствия, отвръщения, биене на съвестта, ето мирътъ на свѣта. Исусъ казва : — Надделѣй надъ себе си, бори се противъ своитѣ желания, обуздай своята алчностъ, сломи страститѣ си! -- и душата, послушна къмъ повеленията му, почива въ неизказанъ покой. Мжкитѣ на живота, страдания, неправди, гонения, нищо не нарушава нейния миръ ; и тоя небесенъ миръ, *който надвишава всѣки умъ*, (Филип. гл. 4, 7) я придружава при последното ѣ преселване и я последва дори до небето, кждето ще се завърши нейното блаженство.

ГЛАВА 12.

За ползата отъ злочестие.

1. Полезно е за насъ да бждемъ понѣкога подложени на тѣжги и изпитания, защото чрезъ тѣхъ човѣкъ често се опомнюва и усѣща, че тукъ е на заточение и не бива да възлага надежда на нищо въ свѣта.

Намъ е полезно да търпимъ понѣкога противоречия, и хората да мислятъ за насъ лошо и неблагоприятно, колкото и да сж добри нашитѣ дѣла и намѣрения.

Това често ни дава срѣдство да бждемъ смирени и ни предпазва отъ пустославие.

Действително, ние тогава съ по-голъмо усърдие търсимъ Бога, който вижда тайнитѣ на сърдцето, кога отъ вънъ ни унижаватъ и зле мислятъ за насъ.

2. Ето защо би трѣбвало човѣкъ толкова да се укрепи въ Бога, щото да нѣма нужда да дири човѣшка утеха.

Когато човѣкъ, бидейки съ права воля, бива смущаванъ, изкушаванъ, огорчаванъ отъ лоши мисли, тогава той признава, колко Богъ му е потрѣбенъ и колко самъ е неспособенъ да направи нѣкое добро безъ Бога.

Тогава той скърби, въздиша и се моли поради бедствията, отъ които страда.

Тогава му е тжжно да живѣе повече и желае смъртта да дойде, та, избавенъ отъ своитѣ връзки, да бжде съ Исуса.

Тогава тоже разбира добре, че свършена безопасностъ и пълненъ миръ не сж отъ този свѣтъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Кога сме въ неволя, ние се учимъ да познаваме себе си действително. „*Що знае оня, който не е ималъ опитъ?*“ (Сир. гл. 34, 9). Човѣкъ, комуто всичко преуспѣва, е изложенъ на голѣма опасностъ; опасявамъ се да не би душата му да заспи отъ тежъкъ сънъ, и на събуждане да не би да му кажатъ : „*Спомни си, че типолучи вече доброто си приживѣ*“. (Лук. гл. 16, 25). Тукъ на земята страданията сж благодать на особена Божия любовъ; тѣ ни упражняватъ въ добродетель, даватъ ни нови случаи за заслуга и ни пресъздаватъ подобни на Сина Божий, за когото е писано: „*Трѣбваше Христосъ да страда и така да влѣзе въ славата си*“. (Деян. гл. 17, 3).

ГЛАВА 13.

За съпротивление срещу изкушения.

1. Докле живѣемъ тукъ на земята, ние не можемъ се освободи отъ скърби и изпитни.

Ето защо е писано въ книгата на Иова: „*Земниятъ животъ на човѣка е изпитание*“. (Иов. гл. 7, 1).

Всѣки, прочее, би трѣбвало да бжде предпазливъ предъ изкушения, що го обсаждатъ, и да бди и се моли, за да не даде поводъ да го измами дяволътъ, който не спи никога, но *„като рикащъ лѣвъ, обикаляи търси кого да глътне“*. (Петр. гл. 5, 8).

Нѣма човѣкъ толкова съвършенъ и светъ, щото да не е ималъ понѣкога изкушения; и ние не можемъ да бждемъ напълно освобождени отъ тѣхъ.

2. Но макаръ тягостни и много мжчи, обаче, тѣ често биватъ твърде полезни човѣку, защото го смиряватъ, очистватъ и поучаватъ.

Всички Светии сж минали презъ много мжки и изкушения и по тоя пжтъ сж успѣли; но ония, които не сж могли да устоятъ на тѣзи изпитания, Богъ е отхвърлилъ, и тѣ сж паднали.

Нѣма призвание до толкова свето, нито мѣсто, толкова усамотено, гдето да не се намиратъ изкушения и мжнотии.

3. Докато човѣкъ живѣе, никога не е напълно освободенъ отъ изкушения, понеже ние носимъ въ себе си тѣхния зародишъ зарадъ похотѣта, въ която сме се родили.

Мине ли едно изкушение, една скръбъ, появяватъ се други, и така ние всѣкога ще имаме да страдаме отъ нѣщо, защото сме из-

губили състоянието на първоначалното си блаженство.

Мнозина гледатъ да бѣгатъ, за да не биватъ изкушавани, обаче, тѣ падатъ въ по-опасни изкушения.

Само съ бѣгство не можемъ победи; но съ търпение и истинско смирение ние биваме по-силни отъ всички наши врагове.

4. Онзи, който, безъ да изскубне корена на злото, избѣгва само външни случаи, малко ще напредне; напротивъ, изкушенията ще се повърнатъ срещу него по-бързо и по-силни.

По-сигурно ще надмогнешъ малко по-малко съ дълго търпение и съ Божия помощъ, нежели съ сурова и безпокойна упоритостъ.

Често приемай съвети, кога си въ изкушение и не се отнасяй строго съ изкушаванъ човѣкъ, а го утешавай, както ти би искалъ да те утешатъ.

5. Непостоянство на духа и слабо упование на Бога сж начало на всички изкушения.

Истина, както корабъ безъ кормило бива тласканъ насамъ-натамъ отъ вълни, тъй слабъ и непостояненъ човѣкъ, който напуска своитѣ решения, се вълнува отъ различни изкушения.

„Пещьта изпитва якостта на острието чрезъ калява е“ (Сир.гл. 31,30), а изкушението — праведния човѣкъ,

Често ние не знаемъ какво можемъ, но изкушението показва какви сме.

Обаче, трѣбва да бдимъ главно въ начало на изкушението, понеже врагътъ по-лесно се побеждава, ако го не пушаме да влѣзевъ душата и го отблъснемъ, щомъ се яви да похлопа.

Затова е казалъ единъ отъ старитѣ :
*„Спри злото още въ самото му начало ;
цѣрѣтъ иде късно, кога злото е нарасло отъ
дълго отлагане“.* (Овидъ).

Изпървомъ една проста мисълъ се представя на ума, после силно въображение, подиръ това услада, безредно движение и съгласие.

Тѣй, лека по-лека лукавиятъ неприятель нахлува въ цѣлата душа, кога му се не противимъ още отъ начало.

Колкото повече се бавимъ и ленимъ да го отблъснемъ, толкова по-изнемощаваме всѣки день, и врагътъ се усилюва повече противъ насъ.

6. Мнозина претърпяватъ по-силни изкушения въ начало на своето обрѣцание, други на края ; нѣкои страдатъ отъ тѣхъ презъ цѣлия си животъ.

Едни биватъ изкушавани доста леко, по благоусмотрение на мъдростъта и правдата на Бога, който познава състоянието на човѣ-

цитѣ, претегля тѣхнитѣ заслуги и предопредѣля всичко за спасение на своитѣ избрани.

7. Ето защо, кога сме изкушавани, ние не трѣбва да се отчайваме, а да се молимъ Богу съ повече усърдие, за да благоволи да ни помогне въ всички наши скѣрби, защото споредъ думитѣ на Апостола: *„Той не ще остави да бждете изкушени повече отъ силата ви, а заедно съ изкушението ще даде изходъ, за да можете да търпите“*. (1. Кор. гл. 10, 13).

„Прочее, нека се смиримъ подъ крѣпката Божи ярѣжа“ (1. Петр. 5, 6) въ всички свои изкушения, въ всички тѣжги, защото Богъ ще спаси и въздигне смирения духомъ.

8. Въ изкушения и нещастия се познава колко човѣкъ е преуспѣлъ. Той има по-голъма заслуга, и неговата добродетель става по-явна.

Не е много трудно да си набоженъ и усърденъ, кога нищо мжно не усѣщашъ; но оня, който устоява търпеливо въ време на злочестини, дава надежда за голѣмъ напредѣкъ.

Нѣкои надвиватъ голѣми изкушения, а всѣки день биватъ повалени отъ малки, та, смирили се, за гдето сж толкова слаби въ най-дребни случаи, да не мислятъ много високо за себе си при голѣми изкушения.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Никой не е освободенъ отъ изкушения. Тѣ ни очистватъ, изпитватъ, поучаватъ и смиряватъ. Човѣкъ ги не надвива само съ бѣгство или силно съпротивление, но и съ спокойно търпение и довѣрчиво себеотдаване въ рѣцетъ на Бога. Обаче, нека бдимъ споредъ заповѣдта на Исуса Христа, „*Бдете и молете се*“. (Марк. гл. 14 38). Лесно се надделява надъ зародило се изкушение ; но, ако го оставишъ да нараства и се засилва, ти ще бждешъ при падението си наказанъ за своята немарливостъ или самонадѣяностъ. Искашъ ли действително да победишъ ? Отблъсни неприятеля още при първото му нападение. Искашъ ли да извлѣчешъ полза отъ борбата, предъ видъ на която Богъ позволява да бждешъ изкушаванъ ? Признай своитѣ слабости, нищожество, безсилие и се смирявай все повече и повече. Смирението е основа на безопастностъ, миръ и съвършенство.

ГЛАВА 14.

За отбѣгване дрѣзкото сждане
ближня.

1. Обърни очи къмъ себе си и се пази отъ сждане чужди работи.

Сждейки другитѣ, напразно човѣкъ се труди и прави много грѣшки, но като изпитва и сжди самъ себе, той работи винаги полезно.

Обикновено ние сждимъ занѣщата споредъ

наклонността на сърдцето си, понеже самолюбието лесно покварва въ насъ здравия разсждѣкъ.

Ако имахме всѣкога предъ очи само Бога, ние не бихме се смущавали толкова лесно, кога се противятъ на мнението ни.

2. Но често има нѣщо вънъ отъ насъ, или скрито въ насъ, което ни увелича.

Мнозина скришомъ дирятъ себе си въ онова, което вършатъ, и то безъ да се същатъ.

Изглеждатъ укрепени въ миръ, кога всичко върви по тѣхно желание ; обаче, обърне ли се работата противъ това, що желаятъ, тозъ часъ тѣ се разтревожаватъ и падатъ въ скърби.

Различие въ мнения често произвежда раздори между приятели, граждани, дори и монаси и набожни лица.

3. Застарѣлъ навикъ мжно се напуска, и никой не дава драговолно да го водятъ понататѣкъ отъ собственото му схващане.

Ако се облѣгашъ повече на своя умъ и прозорливостъ, нежели на оная покорностъ, за която Христосъ ни даде примѣръ, ти твърде малко и късно ще бждешъ просвѣтенъ въ духовния животъ, защото Богъ иска да сме съвършено нему покорни и да се въздигаме надъ всѣки разумъ съ гореща любовъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Въ насъ има една съкровена злоба, която се поудоволствува въ разкриване грѣшкитѣ на братията ни ; ето защо ние сме тъй бързи да ги сждимъ, забравяйки, че само Богу принадлежи правото за сждане сърдцата. Вмѣсто да се ровимъ тъй любопитно въ съвестта на ближния, нека разгледаме своята собствена съвестъ ; ние ще намѣримъ доста причини да бждемъ снисходителни къмъ другитѣ и да се възмутимъ отъ самитѣ насъ ; прочее, *„не сждете, за да не бждете сждени“*. (Мат. гл. 7, 1).

ГЛАВА 15

За дѣлата, извършени отъ
любовъ Божия.

За нищо на свѣта, нито отъ обичъ къмъ никой човѣкъ, не бива да се прави ни най-малко зло, обаче, може понѣкога да се отложи едно добро дѣло, за да укажемъ услуга въ нужда, или да го замѣнимъ съ по-добро, понеже доброто дѣло тогава не загинва, но се замѣня съ по-голѣмо.

Никакво външно дѣло не служи за нищо безъ любовъ, а напротивъ, извършено отъ любовъ дѣло, колкото и да е малко и нищожно, дава обилни плодове.

Истина, Богъ гледа по-малко на дѣлото, нежели на побуждението, по което е извършено.

2. Оня върши много, който много люби.

Оня върши много, който върши добре своята работа, и добре я върши, кога служи не на волята си, а за обществена полза.

Това, що мислятъ, че е любовъ, често е само користь, защото рѣдко бива, щото природна наклонность, собствена воля, надежда за награда, представа за нѣкои лични облаги да не влияятъ надъ дѣлата ни.

3. Който има истинска и съвършена любовъ, той не дири себе си въ нищо, а единственото мужелание е Богъ да се прослави въ всичко.

Никому не завижда, защото не желае никакви облаги, не поставя своята радостъ въ себе си, но надъ всички други блага дири само въ Бога своето щастие.

Никому никакво добро не приписва, а всички добрини отдава Богу, отъ когото произтичатъ като отъ свой изворъ, и въ наслаждение отъ него всички Светии на-вѣки си почитаватъ като въ своя крайна цель.

О! който би ималъ искра отъ истинска любовъ, колко суетни биха му се показали земнитѣ нѣща!

РАЗМИСЛЯНЕ.

Почти всички човѣшки деяния произлизатъ отъ единъ опороченъ принципъ, отъ оная трой-

на похоть, за която говори св. Иоанъ и срещу която християнският животъ не е друго, освенъ непрестанна борба. Безредното себелюбие, тъй трудно да се надвие до съвършенство, разваля дори и дѣла чисти нагледъ. Колко трудове, колко милостини, колко покаяния, на които, може би, ти вѣрвашъ, ще бждатъ безплодни за небето! Богъ се отдава единствено на ония, които го любятъ. Той е награда на боголюбие, на оная неизказана любовъ, безъ предѣли и безъ мѣрка, която, докато всичко останало минава, пребждва вѣчно, казва св. Павелъ. (1, Кор. гл. 13, 8). О! любовъ, която, сама създавашъ Светиитѣ, любовъ, *която си самиятъ Богъ*, (1, Иоан. гл. 4, 16) владѣй, преобрази въ сама себе всички сили на душата ми, бжди мой животъ, мой единственъ животъ и сега, и всѣкога, на вѣчни вѣкове. Тъй да бжде!

ГЛАВА 16

За понасяне недостатъци у ближния.

1. Кое то човѣкъ не може да поправи у себе си или у други, трѣбва да го понася съ търпение, докато Богъ отреди другояче.

Мисли, че може би да е по-добре така, за да бждешъ изпитанъ въ търпение, безъ което заслугитѣ ни сж малко нѣщо.

Обаче, длъженъ си да се молишъ Богу да ти помогне да надвиешъ на тѣзи спънки, или кротко да ги претърпишъ.

2. Ако нѣкой предупреденъ еднажъ или два пжти, не отстѣпя, недей се препира съ него, но повѣри всичко на Бога, който знае да превръща злото на добро, та да бжде волята му, и да се прослави той въ всички свои раби.

Залѣгай да понасяшъ търпеливо недостатъци и слабости, каквито и да сж тѣ у другитѣ, защото и въ тебе има много нѣща, които ще трѣбва пѣкъ тѣ да търпятъ.

Ако не можешъ ти самъ да станешъ какъвто би ти се искало да бждешъ, то какъ можешъ да изисквашъ други да вървятъ по твоя воля?

Намъ е драго тѣ да сж съвършени, ала собственитѣ си грѣшки не поправяме.

3. За други ние искаме строго смѣряне, а насъ да смѣрятъ нещемъ.

Намъ не аресва голѣма свобода, дадена на други, а не щемъ да ни откажатъ това, що ни се иска.

Ще ни се да ги сдържатъ съ правилници, а не търпимъ да ни принуждаватъ и въ най-малка работа.

Отъ това се вижда ясно, колко рѣдко взимаме мѣрки еднакви за насъ и за другитѣ.

Ако бѣха всички съвършени, какво бихме имали да търпимъ отъ тѣхна страна зарадъ Бога?

И тъй, Богъ е отредилъ така, щото да се научимъ на носене единъ другиму бремето ; тъй като всѣки си има бreme, никой не е безъ недостатъкъ, никой не стига самъ за себе, никой не е достатъчно мждъръ да се управлява самъ, но трѣбва да се търпимъ, да се утешаваме, да си помагаме, да се поучаваме и взаимно да се предупреждаваме.

Въ злочестини най-добре се вижда, колко добродетель има всѣки чeловѣкъ.

Наистина, обстоятелствата не правятъ чoвѣка слабъ, а показватъ какъвъ е той.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Не би могълъ, казвашъ ти, да понасяшъ такива и онакива недостатъци ; ето, мощна причина да се смиришъ ! Защото Богъ, който е самото съвършенство, ги търпи и още по-голѣми отъ тѣхъ. Това, което те прави тъй чувствителенъ, то не е нѣкое усърдие за ближния, но себелюбие, възискателно, дразнително, сприхаво. Погледни себе си и вижъ, дали твоитѣ братя нѣматъ нищо да теглятъ отъ тебе ? Истинското благочестие е кротко и търпеливо, защото освѣтлява върху това, което си. Който се чувствува слабъ, та зарадъ това и стене, той се не докачва лесно отъ чужди слабости, а знае, че всички се нуждаемъ отъ подкрепа, снизхождение и милость ; той извинява, състрада, прощава и упазва по тоя начинъ миръ вътре въ себе си, а навънъ братолюбие,

ГЛАВА 17.

За монашеския животъ.

1. Трѣбва да привикнешъ на сломяване себе си въ много работи, ако искашъ да си въ миръ и съгласие съ другитѣ.

Не е малко нѣщо човѣкъ да живѣе въ манастиръ или нѣкое монашеско общество, да не дава поводъ за оплаквания и да постоянно вѣрно до смъртъ.

Блазе ономува, който, следъ добродетеленъ животъ, честито свършва тамъ живота си!

Ако искашъ да си укрепенъ и да преуспѣвашъ въ добродетель, считай себе си за изгнанникъ и чужденецъ на земята.

Трѣбва отъ любовъ къмъ Исуса да станемъ безумни споредъ свѣта, ако искаме да живѣемъ монашески.

2. Расо и постригване малко полза принасятъ ; промѣняване на нрави и свършено умъртвяване на страсти правятъ истинския монахъ.

Който търси друго, а не само Бога и спасение на душата си, ще намѣри все скърби и тѣги.

Не ще може и да пребждва дълго време въ миръ она, който не залѣга да бжде последенъ отъ всички и на всички покоренъ.

3. Дошелъ си да служишъ, а не да заповѣдвашъ ; знай, че си призванъ на търпение и работа, а не на бръщолевене въ бездействие.

Тукъ, прочее, човѣкъ е изпитанъ като злато въ пещъ.

Тукъ никой не може да живѣе, ако се не смири съ все сърдце зарадъ Бога.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Що е добъръ монахъ ? Христианинъ винаги занятъ съ стремление къмъ съвършенство. Монашескиятъ животъ е, следователно, не друго, тъй да се каже, а животъ по-християнски ; а себеприказанието е съкращение на всички длъжности, които той налага. А тия длъжности сж сжщо и наши, понеже, не само на нѣколцина, но на всички Исусъ Христосъ е казалъ : „*Бж-дете съвършени, както вашиятъ Отецъ небесенъ е съвършенъ*“. (Мат. гл. 5, 48). За да изпълнимъ това призвание, нека се отречемъ отъ себе си, нека се присъединимъ нацѣло къмъ жертвата на нашия божественъ Глава, нека обичаме особено зависимостъ, унижения, презрения. Спасението е една сграда, която се строи върху развалинитъ на гордостъта.

ГЛАВА 18.

За примѣритъ на Светитъ Отци.

1. Взири се въ примѣритъ, дадени отъ Светитъ Отци, у които е сияело истинско съ-

вършенство на монашески животъ, и ти ще видишъ, колко маловажно е и почти нищожно онова, което ние вършимъ.

Уви! що е нашиятъ животъ сравненъ съ тѣхния?

Светиитѣ и приятелитѣ Исусови сж служили на Бога въ гладъ и жажда, студъ и голота, трудъ и умора, бдение и постъ, въ молитва и свети размишления, въ много гонения и хули.

2. О! колко тежки скърби сж претърпѣли Апостоли, Мжченици, Изповѣдници, Девственици и всички други, които сж искали да вървятъ по стѣпките на Исуса.

„Мразѣли сж душата си на тоя свѣтъ, за да я запазятъ за вѣченъ животъ“ (Иоан, гл. 12, 25).

О! какъвъ животъ строгъ и самоотверженъ сж прекарвали Светитѣ Отци по пустини! Колко дълги и жестоки изкушения тѣ сж претърпѣли! Колко пжти врагътъ ги е измъчвалъ! Колко чисти и горещи молитви сж възнасяли къмъ Бога! На какво сурово въздържание сж се упражнявали! Какво усърдие, какъвъ жаръ сж имали за духовенъ напредъкъ! Каква силна борба сж издържали противъ страститѣ си! Съ какво чисто и право намѣрение тѣ сж се винаги отпращали къмъ Бога!

Денемъ работѣли, а нощемъ прекарвали въ молитва, даже и презъ време на работата си не преставали да се молятъ духомъ.

3. Времето полезно употрѣбляли. Часоветѣ посветени Богу, все имъ се виждали кжси, а въ съзерцание тѣ намирали толкова сладость, че забравяли тѣлеснитѣ нужди.

Отказали се отъ богатства, санъ, почести, приятели, роднини ; нищо не искали отъ свѣта ; едва взимали що е нужно за живѣне ; да се грижатъ за тѣлото, дори и кога е имало нужда, тѣмъ било печаль.

Бедни били отъ къмъ земни нѣща, но богати съ благодать и добродетели.

Отвѣнъ всичко имъ липсвало, ала Богъ ги укрепвалъ отвѣтре съ своята благодать и утеха.

4. За свѣта тѣ били пришелци, но въ тѣсна дружба съ Бога, негови близки приятели. На себе си гледали като на нищожность, и свѣтътъ ги презиралъ ; ала тѣ били мили и драги на Бога.

Живѣели въ искрено смирение, въ простодушна послушность, любовь и търпение ; а така тѣ преуспѣвали всѣкидневно въ съвършенство и ставали по-богоугодни.

Тѣ сж отредени за примѣръ на всички благочестивилюде, и трѣбвало би да ни побуждатъ къмъ съвършенство много повече, от-

колкото множество охладнѣли, които ни увеличатъ въ разпуснатостъ.

5. О! какво усърдие е имало у всички монаси въ началона светото имъ основаване. Каква набожностъ въ молитва! Какво съревнование въ добродетель! Каква строгостъ въ дисциплината имъ! Колко послушностъ, почитание сж указали всички къмъ монашеското правило, дадено имъ отъ основателя.

Оставенитѣ отъ тѣхъ следи свидетелствуватъ за светостъта и съвършенството у тия мъже, които подвизавайки се мъжествено, сж стѣпкали съ нозе свѣта.

Днесъ считатъ за много, ако нѣкой монахъ не нарушава правилото и носи търпеливо игото, което е взелъ.

О охлаждение! о небрежностъ къмъ призиванieto ни, която толкова скоро е угасила едновременноното ни усърдие! Сега всичко уморява нашата немарливостъ, тъй, че тя прави дори и живота ни утегчителенъ.

Дано не заспи съвсемъ у тебе желание-то за напредѣкъ въ добродетель, следъ като си видѣлъ толкова примѣри отъ люде, наистина набожни!

РАЗМИСЛЯНЕ.

Имайки предъ очи чудеснитѣ примѣри, които ни сж оставили толкова усърдни ученици Исусъ Христови, нека се червимъ за своята хлабавостъ

и нека се въодушевяваме, за да вървимъ мъжественно по стѣпките имъ. Да повтаряме често думитѣ на свети Августинъ : *„Какъ ? Нима не ще мога да направя : азъ каквото сж правѣли тия и ония?“* И да прибавимъ съ Апостола : *„Всичко мога чрезъ Исуса Христа, който ме укрепява“*. (Фил. гл. 4, 13). Всичката ни сила състои въ това да чувствуваме своята слабостъ и познаемъ цѣра ѣ, който е благодатъта на ходатая Исусъ.

ГЛАВА 19.

За упражненіята на добрия монахъ.

1. Животътъ на добрия монахъ трѣбва да изобилва съ всѣкакви добродетели, да бжде вътрешно такъвъ, какъвто се показва външно предъ хората.

И наистина, той трѣбва да бжде отвътре много по-свършенъ, отколкото изглежда такъвъ отвънъ, защото Богъ ни вижда, и сме длъжни, кждето и да бждемъ, дълбоко да го почитаме и вървимъ предъ него чисти като ангели.

Ние трѣбва всѣки день да подновяваме решението си, да побуждаме себе си къмъ усърдие така, каточе ли нашето обръщание е почнало днесъ, и да казваме :

— Помогни ми, Господи, въ доброто ми решение и твоео свето служение ; дай ми да почна днесъ добре, защото направеното до

сега отъ мене е нищо.

2. Нашата решителность е мърка на успѣха ни, и голѣмо прилежание е нужно на този, който иска да напредва.

Ако оня, който взима силни решения, малко по-малко се разпуска, какво ли ще бжде съ тоя, който рѣдко или слабо се решава?

При това, ние изоставяме решенията си по различни начини, и най-малко пропусчане на упражненията ни не минава почти никога безъ нѣкое лошо послѣдствие.

Въ решенията си праведнитѣ се надѣватъ повече на Божия благодать, нежели на своята мъдрость, па каквото и да предприематъ, само на Бога възлагатъ своето упование.

Защото „*Човѣкъ предполага, а Богъ разполага*“ (Прит. гл. 16, 9) и „*стѣпакитѣ на човѣка той направлява*“. (Иер. гл. 10, 23).

Ако понѣкога ние пропусчаме обикновенитѣ си упражнения, по нѣкоя благочестива причина, или за полза на ближния, лесно можемъ после да поправимъ това пропусчане. Но пропуснемъ ли ги безъ причина, отъ досада или небрежность, грѣшката ни е голѣма и ще ни бжде вредна. И да залѣгаме колкото можемъ, то пакъ лесно ще паднемъ въ много прегрѣшения.

Обаче, ние трѣбва всѣкога да си предполагаме нѣщо опредѣлено, главно противъ то-

ва, което най-много прѣчи на напредъка ни.

Трѣбва да прегледаме и уредимъ вжтрешното, както и външното си състояние, защото и едното и другото служатъ за наше напредване.

4. Не можешъ ли постоянно да се прибиращъ самъ въ себе, то прибирай се поне отъ време на време, най-малко два пжти на день, сутринъ и вечеръ.

Сутринъ взимай решение, вечеръ изпитвай поведението си, какъвъ си билъ съ думи, дѣла и мисли, защото, може би, въ всичко това често си обиждалъ Бога и ближния.

Като храбъръ мжжъ въоръжи се противъ дяволскитѣ нападения.

Обуздай чревоугодието, и по-лесно ще обуздаешъ всички други плътски желанія.

Никога да не си съвсемъ незанятъ, но чети, или пиши, или се моли, или размишлявай, или работи нѣщо полезно за обществото.

Обаче, прилежавай съ умѣреностъ въ тѣлесни упражненія: всичко не прилѣга еднакво на всички.

5. Кое то не влиза въ общитѣ занимания не бива да се показва навънъ; по-сигурно е човѣкъ да се занимава на тайно съ своитѣ частни упражненія.

Пази се, при това, да не занемарашъ общитѣ упражненія зарадъ ония, които самъ

си избралъ. Но, следъ като си изпълнилъ вѣрно и нацѣло предписанитѣ длѣжности, ако ти остане време, употреби го за себе си споредъ порива на своята набожность.

Всички не биха могли да се занимаватъ съ еднакви упражнения; едно по-прилѣга на този, друго — на онзи.

Даже, споредъ времето, ние аресваме тѣ да сж разнообразни; едни въ праздниченъ день, други въ дѣлниченъ.

Едни ни сж нужни въ време на изкушение, други — въ време на миръ и спокойствие.

Други сж мислитѣ, що ни се нравятъ, кога скърбимъ, а други — кога имаме радостъ въ Бога.

6. Трѣбва при приближаване на голѣми празници да подновяваме благочестивитѣ си упражнения и съ по-голѣмо усърдие да просимъ отъ Светиитѣ тѣхното застъпване за насъ.

Нека се решимъ да живѣемъ отъ единъ празникъ до другъ тѣй, каточе ли ще да се преселимъ отъ тоя свѣтъ, за да минемъ въ вѣчния празникъ.

А за това нека се приготвимъ грижливо презъ тѣзи свети времена съ по-набоженъ животъ и по-строга изпълняване на монашескитѣ правила, каточе наскоро ще получимъ

отъ Бога награда за труда си.

И ако тоя часъ не е още дошълъ, нека мислимъ, че не сме още достатъчно готови, нито достойни за тази велика слава, която ще ни се открие на свое време, и нека залѣгаме да се подготвимъ по-добре за това ни преселение.

„Блазе на ония слуги, казва Св. Лука, които господарь ги намѣри будни, когато си дойде; истина ви казвамъ, че той ще ги постави надъ цѣлия си имотъ“. (Лук. гл. 12, 37.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Земниятъ животъ на човѣка е непрестанна борба“ (Иов. гл. 7, 1) противъ дявола, противъ свѣта и противъ самия него. Едни се оттеглятъ въ манастиръ, за да отстоятъ по-лесно, други оставатъ въ свѣтъ, но всички могатъ да победятъ само като привеждатъ на практика една непрекъсвана бдителность. Навикъ за прибиране самъ въ себе, любовъ къмъ уединение, постоянно внимание върху думи, мисли, чувства, вѣрность въ най-леки длѣжности и въ най-смирени упражнения упазватъ отъ голѣми изкушения и привличатъ благодатъта небесна. *„Она, който счита за нищо малкото, малко по-малко ще изпадне“*, (Сир. гл. 19, 1), казва Св. Духъ.

ГЛАВА 20.

За любовъ къмъ уединение
и мълчание.

1. Търси сгодно време да се занимавашъ

съ себе си и често мисли за Божиитѣ благодеяния.

Остави любопитнитѣ работи, чети повече което трогва сърдцето, нежели онова, що забавлява ума.

Страни отъ излишни разговори, отъ празни обиколки; запуши ушитѣ си да не слушашъ безполезни свѣтовни мълви, и ще намѣришъ доста свободно време за свети размисления.

Най-голѣмитѣ Светии сж отбѣгвали, до колкото е било възможно, сношения съ хора и сж предпочитали да живѣятъ наскришно съ Бога.

2. Единъ отъ древнитѣ е казалъ: „*Всѣкога, кога съмъ се сношавалъ съ човѣци, връщалъ съмъ се по-малко човѣкъ*“. (Сенекъ. Пис. 7).

А това ние често изпитваме, кога се впускаме въ дълги разговори.

По-лесно е човѣкъ да мълчи, отколкото да не говори прѣкомѣрно.

По-лесно му е да стои скритъ у дома си, нежели да се предпазва достатъчно отъ себе си навънъ.

Прочее, който се стреми къмъ вътрешенъ и духовенъ животъ, трѣбва съ Исуса да се отстрани отъ тълпата. Никой се не показва, безъ да се излага на опасностъ, ако не обича да живѣе скритъ.

Никой не говори съ мърка, ако не мълчи на драго сърдце.

Никой не е въ безопасност на първитѣ мѣста, ако не обича последнитѣ.

Никой не заповѣдва безопасно, ако не се е научилъ да слуша добре.

3. Никой не се радва на спокоенъ духъ, ако нѣма въ себе си свидетелство за добра съвестъ.

Обаче, увѣреностъта на Светиитѣ винаги е била пълна съ страхъ Божий, какъвто и да е билъ блѣсъкътъ на тѣхната добродетель; колкото и обилна благодать да сж имали, затова не сж били ни по-малко смирени, ни по-малко будни.

Спокойствието на лошитѣ произлиза, на-противъ, отъ тѣхната гордостъ и самонадѣя-ностъ и свършва съ самоизмама.

Не се надѣвай за пълна безопасностъ въ тоя животъ, макаръ и да изглеждашъ светъ монахъ и набоженъ пустинножителъ.

4. Често най-добритѣ, по хорска прецен-ка, сж били изложени на най-голѣми опасно-сти поради своето преголѣмо довѣрие.

Прочее, полезно е за мнозина да не сж напълно избавени отъ изкушения, но и да пона-сятъ чести нападения, да не би, бидейки спо-койни откъмъ себе си, да се възгордѣятъ или се предадатъ чрезмѣрно на външна утеха.

О, ако ние никога не търсѣхме преходни радости, и не се занимавахме никога съ свѣта, каква чиста съвестъ бихме имали!

О, който би се откъсналъ отъ всѣкаква суетна грижа, мислейки само за спасение и за Бога, като се уповава единствено на него, на какъвъ миръ, на какво спокойствие би се радвалъ той!

5. Никой не е достоенъ за небесни утехи, ако не се е упражнявалъ дълго време въ свето съкрушение.

Ако желаетъ истинско съкрушение, влѣзъ въ келията си и пропжди отъ тамъ свѣтовнитѣ мълви споредъ писаното: *„Даже и на вашитѣ легла сърдцето ви да се изпълни съ съкрушение“*. (Пс. гл. 4, 5.)

Въ келията ще намѣришъ каквото губишъ навънъ.

Рѣдко напущана келия бива приятна; на често изоставяна поражда досада.

Ако още отъ начало на своето обръщание ти я вѣрно пазишъ, тя ще ти бже като мила приятелка и твоя най-сладка утеха.

6. Набожна душа въ мълчание и спокойство много успѣва и научава тайнитѣ на Свещеното Писание.

Тамъ намира изворъ отъ сълзи, съ които се омива и очистя всѣка нощъ; а толкова тя става по-близка съ своя Творецъ, кол-

кото живѣе по-отдалечена отъ свѣтски мѣтежъ.

И така, който се отдѣля отъ познайници и приятели, Богъ ще се приближи до него съ светитѣ ангели.

По-добре е човѣкъ да стои укритъ и се грижи за душата си, нежели да върши чудеса, занемарвайки себе си.

Похвално е за монаха рѣдко да излиза и да не обича да вижда хора, ни тѣ да го виждатъ.

7. Защо искашъ да гледашъ, което не ти е позволено да имашъ?

„Свѣтътъ преминава, както и неговата похоть“. (Иоан. гл. 2, 17.)

Чувственитѣ желанія увеличатъ тукъ и тамъ, но мине ли часътъ, какво печелишъ, ако не натегнала съвестъ и разсѣяно сърдце?

Случва се, като си излѣзълъ веселъ, често да се връщашъ натъженъ, и вчерашната весела вечеръ угорчава утрото.

Така става съ всѣка чувствена радостъ, която съ сладостъ се влива, ала най-накрай наранява и убива.

8. Какво можешъ да видишъ другаде, което не виждашъ тамъ, кждето си? Ето небето, земята, стихийтѣ, а отъ тѣхъ всичко е направено.

Кждето и да идешъ, какво ще видишъ, което да е трайно подъ слънцето?

Мислишъ, може би, че ще се наситишъ, но нѣма да сполучишъ.

И да видишъ всичко едновременно, то какво ще е, ако не суетенъ призракъ?

Дигни очи на горе къмъ Бога и се моли да ти се простятъ грѣховеѣ и твоята небрежностъ.

Остави на суетни хора суетнитѣ работи, а ти се занимавай съ онова, което Богъ ти заповѣдва.

Затвори вратата подире си и повикай при себе Исуса, твоя възлюбенъ.

Пребждавай съ него въ келията си, защото нигде не ще намѣришъ толкова миръ.

Ако не бѣше излѣзълъ и слушалъ нѣкаква си свѣтска мѣлва, ти щѣше да пребждавашъ въ тоя сладъкъ миръ; ала защото обичашъ да слушашъ все нѣщо ново, трѣбва сетне да понасяшъ смущение въ сърдцето си.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Какво търсишъ въ свѣта? Щастие ли? Нѣма го тамъ. Слушай тоя отчаянъ викъ, тия окаяни стонове, които се дигатъ изъ всички краища на земята и продължаватъ изъ рода въ родъ. Това е гласа на свѣта. Какво още търсишъ въ него? Свѣтлина, помощъ, утеха ли, за да свършишъ въ миръ своето странствуване? Свѣтътъ

е предаденъ на духа на мрака (Иоан. гл. 5, 19.) на всички алчности, които той вдъхва, на всички престъпления и на всички злини, на които той е начало; ето защо Пророкътъ се е провиквалъ : *„Далечъ бихъ се отстранилъ и бихъ останалъ въ пустинята“*. (Пс. 54, 8.) Тамъ, при мълчание на създанията, Богъ говори на сърдцето, и словото му е тъй чудесно, тъй сладко, тъй пленително, щото душата не иска да чуе други, освенъ него, до деня, когато всѣко було като се скжса, тя ще го съзерцава лице съ лице. (1. Кор. гл. 13, 12.) Христианството насели пустинитѣ съ ония избрани души, които, оттеглили се отъ свѣта и тъпчейки съ нозе удоволствия, почести, богатства, плътъ и кръвъ, ни даватъ съ чистотата на своя животъ единъ образъ отъ живота на Ангелитѣ. При това, не всички християни сж призовани на такъво възвишено състояние на отшелнишко съвършенство, но всрѣдъ шума и врѣвата на обществото всички трѣбва да създадатъ въ дъното на сърдцето си едно уединено живѣлище, кждето да могатъ се оттегли за разговаряне съ Исуса и се самоприбиратъ въ негово присѣствие. Така, доведени отъ мислитѣ за времето къмъ мисълта за вѣчнитѣ нѣща, тѣ ще се отвращаватъ отъ преходнитѣ и ще бждатъ въ свѣта, като че ли не сж отъ него : Блажено състояние, кждето се извършва за вѣрния това, що казва Апостолътъ : *„Вашиятъ животъ е скритъ съ Христа въ Бога“*. (Колос. гл. 3, 3.)

ГЛАВА 21.

За съкрушение на сърдцето.

1. Ако искашъ що-годе да успѣешъ, спаз-

вай себе си въ Божий страхъ; не ставай прекалено свободенъ, но покорявай чувствата си на строгъ редъ и не се отдавай на безумни веселия.

Разположи сърдцето си къмъ съкрушение и ще намъришъ истинска набожностъ.

Съкрушението произвежда много добрини, които скоро губимъ, отдавайки се на суетни вълнения на сърдцето си.

Би било чудо, ако човѣкъ можеше въ тоя животъ поне веднажъ да си почине съ пълна радостъ, кога гледа своето изгнание и многото опасности, на които е изложена душата му.

2. Отъ леко сърдце и забравяне собственитѣ си недостатъци ние не усѣщаме своитѣ душевни болести и често се смѣемъ напразно, когато по-скоро би трѣбвало да плачемъ.

Истинска свобода и здрава радостъ се намиратъ само въ Божий страхъ и добра съвестъ.

Честитъ е оня, който може да отстрани всичко, що го разсѣйва и му прѣчи да се прибере нацѣло самъ въ себе съ свето съкрушение.

Честитъ — който отхвърля всичко, що може да опетни и обремени съвестъта му.

Подвизавай се храбро ; навикъ съ навикъ се надвива.

Ако оставишъ хората, и тѣ скоро ще те оставятъ да вършишъ каквото щешъ.

3. Не привличай къмъ себе си чужди работи и не се бъркай въ ония на голѣмци.

Окото ти да е отворено по-напредъ надъ тебе и, преди да порицавашъ приятелитѣ си, погрижи се себе си да порицавашъ.

Ако нѣмашъ благоволенieto на хората, недей скърби за това, а скърби за гдето не живѣешъ толкова добре и предпазливо, колкото би прилѣгало на Божий служителъ и добъръ монахъ.

Често по-полезно и по-сигурно е човѣкъ да нѣма много утехи въ тоя животъ, особено чувствени.

Обаче, ако сме лишени отъ Божия утеха, или рѣдко я изпитваме, за това ние сме си виновни, защото не търсимъ сърдечното съкрушение и не отхвърляме на цѣло суетливитѣ външни утехи.

4. Признай, че си недостоеенъ за небесна утеха, а напротивъ, заслужавашъ голѣми скърби.

Кога човѣкъ е силно проникнатъ отъ съвършено съкрушение, цѣлъ свѣтъ тогава му е горчивъ и неносенъ.

Праведниятъ намира винаги доста причини, за да скърби и плаче.

Защото, било кога погледне себе си, било кога прецени другиго, знае, че никой на този свѣтъ не е безъ тжги, и колкото повнимателно се вглежда въ себе си, толкова по-дълбока е скръбъта му.

Поводъ за истинска скръбъ и голѣма вътрешна печаль сж нашитѣ грѣхове и пороци, въ които толкова сме заровени, щото рѣдко можемъ да съзерцаваме небесни нѣща.

5. Ако мислѣше ти по-често за своята смъртъ, нежели за дълъгъ животъ, не ще съмнение, щѣше да имашъ повече усърдие да поправишъ себе си.

И ако размисляше сериозно върху мжиктѣ на Пъкѣла или Чистилището, мисля, че щѣше на драго сърдце да търпишъ трудъ и скръбъ и нѣмаше да се страхувашъ отъ никаква строгость.

Но понеже тѣзи истини не проникватъ до сърдцето, па и обичаме да ни ласкаятъ, ние си оставаме студени и немарливи.

6. Ако клетата ни плътъ се оплаква толкова начесто, причината е оскъждността на душата ни.

И така, моли се смирено на Господа да ти даде духъ на съкрушение, и казвай съ Пророка: „Нахрани ме, Господи, съ хлѣбъ на-

мокренъ съ сълзи и напои ме съ изобилни сълзи. (Пс. 79, 6.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Болката е основа на човѣшкия животъ. Страдания тѣлесни, болести душевни, безпокойствия, скърби, грѣхъ, такъвъ е тежкиятъ товаръ, що трѣбва да носимъ още отъ рождението си дори до гробъ: а въпрѣки това, благодарение на трудъ, човѣкъ успѣва да открие, всрѣдъ своитѣ бедствия, незнамъ какви си безумни радости, отъ които жадно се опиянява. Нека бѣгаме отъ тия луди радости свѣтовни: да спремъ мисълта си върху наказанието, което ще да ги последва, върху прегрѣшенята си, тъй умножавани, и нека просимъ отъ Бога, ведно съ сърдечно покаяние, онова разкайване, пълно съ любовъ, ония блажени сълзи, които Исусъ е благословилъ съ утешителнитѣ си думи: „*Прощаватъ ти се многото грѣхове, загдето много обикна*“. (Лук. гл. 7, 47.)

ГЛАВА 22.

За разглеждане човѣшкитѣ бедствия.

1. Кждето и да си, къмъ която страна и да се обърнешъ, клетникъ си, ако не се обърнешъ къмъ Бога.

Защо се смущавашъ, че нищо не става по твое желание? Кому всичко става по воля? Ни на тебе, ни на мене, нито на никой човѣкъ на земята.

Никой на тоя свѣтъ, билъ царь или папа, не е свободенъ отъ тѣжги и огорчения.

Кой, прочее, има най-добра участь? Оня, навѣрно, който може да претърпи нѣщо за Бога.

2. Съ своята слабостъ и малоумность мнозина казватъ: — Я вижъ, какъвъ щастливъ животъ у оня човѣкъ! Колко е богатъ, колко голѣмъ, силенъ, високопоставенъ!

Но погледни небеснитѣ блага и ще видишъ, че напротивъ, всички тия временни блага сж нищо и никакво, винаги несигурни; тѣ сж по-скоро товаръ, който уморява, защото никога ги не притежаваме безъ неспокойствие и страхъ.

Да има въ изобилие временни блага не е блаженство за човѣка; срѣдното му стига.

Голѣмо бедствие е, наистина, човѣкъ да живѣе на земята.

Колкото повече той иска да напредва въ духовния пжтъ, толкова по-горчивъ му става настоящиятъ животъ, защото усѣща по-добре и по-ясно вижда немощта на човѣшката природа и нейната развала.

Ядене, пиене, бдение, спане, почиване, работене, подчиняване на всички естествени нужди сж, действително, голѣмо бедствие и голѣма скръбъ за набожния човѣкъ, който би желалъ да се отърси отъ земнитѣ си връз-

ки и да бжде освободенъ отъ всѣкакъвъ грѣхъ.

3. Истина, на вжтрешния човѣкъ тѣлеснитѣ нужди въ този свѣтъ му натѣгватъ много.

И ето защо Пророкътъ е просилъ съ гореща молитва да бжде избавенъ отъ тѣхъ, казвайки :

„Избави ме, Господи, отъ нуждитѣ ми“.
(Пс. 34, 17).

Горко, прочее, на ония, които не познаватъ своето бедствие ! и още по-горко на които обичатъ това бедствие и този тлѣненъ животъ !

Намиратъ се такива, наистина, които тѣй жадно го прегръщатъ, щото имайки едвамъ нужното чрезъ работа или просия, тѣ никакъ не биха се погрижили за Царството Божие, ако можеха вѣчно да живѣятъ на този свѣтъ.

4. О, сърдца безумни и невѣрни, толкова дълбоко потънали въ земното, щото вкусятъ само плътското !

Нещастници ! Тѣ ще почувствуватъ болезнено, колко презрѣно, нищожно е било онова, което сж обичали.

Но Божиитѣ Светии, всички вѣрни приятели на Исуса, сж презирали това, което ласкае плътта, блѣсти временно, а всичката

имъ надежда, всички тѣхни желания сж се стремѣли къмъ вѣчнитѣ блага.

Цѣлото имъ сърдце се е въздигало къмъ невидими и нетлѣнни блага, да не би любовта къмъ видимото да ги сними къмъ земята.

5. Недей губи надежда, брате, за напредъкъ и духовенъ животъ ; имашъ още време.

Защо отлагашъ за други день изпълняването на своитѣ решения? Стани и веднага почни, па кажи : — Ето време за работа, ето време за борба, ето време да се поправя.

Кога животътъ ни е тежъкъ, тогава е време за заслуга. *„Трѣбва да минемъ презъ огънь и вода преди да влѣземъ въ прохладно мѣсто“*. (Пс. 56, 2.)

Ако не насилвашъ себе си, нѣма да надвиешъ на порока.

Докато носимъ това нетрайно тѣло, ние не можемъ да бждемъ безъ страхъ, нито безъ досада и скръбъ.

Драго би ни било да се радваме на спокойствие, безъ всѣкакво бедствие, но като изгубихме своята невинность, ние изгубихме и истинското блаженство.

Трѣбва, прочее, да постоянствуваме и чакаме Божията милость, *„Докле преминатъ бедитѣ, та смъртното въ тебе да се погълне отъ живота“*. (2. Кор. гл. 5, 4.)

6. О, колко е голѣма слабостѣта, която тласка човѣка къмъ зло! Днесъ изповѣдвашъ грѣхoветѣ си и утре отново падашъ въ сжщитѣ. Решавашъ се днесъ да се пазишъ, а следъ часъ така постѣпяшъ, каточе не си се решилъ на нищо.

Прочее, ние имаме голѣмо основание да се смиряваме и никога да се не възгордяваме, бидейки толкова слаби и непостоянни.

Отъ небрежностъ ние можемъ изгуби за мигъ това, що сме придобили съ благодать Божия и много трудъ.

7. Какво ще стане съ насъ надвечеръ, ако още отъ сутринъ ние сме толкова хлабави.

Горко намъ, ако искаме да седнемъ на почивка, каточе ли вече сме въ миръ и безопасностъ, а пъкъ въ живота ни не се намира ни една следа отъ истинска светостъ.

Ние бихме имали нужда да се учимъ още и се възпитаваме въ нови нрави като покорни послушници, поне за да опитаме, дали би имало въ насъ нѣкоя надежда за промѣна и по-голѣмъ напредѣкъ въ добродетель.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Роденъ отъ жена, човѣкъ е краткодневенъ и преситенъ съ тѣги“. (Иов. гл. 14, 1.) Ето твоята участь, каквато я създаде грѣхътъ. Слушай

стоноветѣ на цѣлото човѣчество, на което Иовъ е образъ. „Да се провали деньтъ, въ който се родихъ, и нощъта, въ която рекоха : зачена се човѣкъ ! Защо не съмъ умрѣлъ, когато съмъ се раждалъ, и не съмъ издъхналъ, когато съмъ излизалъ изъ утробата ? Защо сж ме колѣне приели ? Защо ми е трѣбвало да суча гърди ? Сега щѣхъ да лежа и почивамъ ; щѣхъ да спя ; и щѣше да ми бжде спокойно. (Иов. гл. 3, 3, 11, 12, 13.) Но надъ това голѣмо бедствие е вече изгрѣла зората на голѣмата надежда. „Азъ зная, Изкупительтъ ми е живъ, и той въ последния день ще издигне изъ праха тази моя скапваща се кожа, и азъ въ плътта си ще видя Бога. Азъ самъ ще го видя ; моитѣ очи, не очитѣ на друго“. (Иов. гл. 19, 25 — 27.) Щомъ е така, всичко се промѣня ; тия болки, по-рано безъ утеха, съединени съ ония на Изкупителя, не сж освенъ нужно изкупване, справедлива и милосърдна изпития, зачатъкъ на вѣчни радости. Христосъ, умирайки, отвори небето на падналия човѣкъ, който като единствена милость е просилъ отъ земята единъ гробъ. (Иов. гл. 3, 21, 22.) А ние ще ли се оплакваме отъ страдания, за които Богъ е предназначилъ такъва награда ! И роптанието ще ли бжде на устата ни, когато чрезъ скърби Исусъ Христосъ благоволява да ни приобщи съ заслугитѣ на своето жертвуване. Свършено, Господи, — признавамъ моята слѣпота, моята непризнателность, и не искамъ друго да желая на земята, а да имамъ дѣлъ въ твоитѣ страдания, за да мога единъ день да участвувамъ въ славата ти.

ГЛАВА 23.

За размишление върху смъртта.

1. Скоро ще свърши животътъ ти въ тоя свѣтъ ; вижъ, прочее, въ какво положение си.

Човѣкъ е днесъ и утре го нѣма ; а когато не е вече предъ очи, той и много бързо излиза изъ ума.

О, глупость и коравосърдечие у човѣка, който мисли само за настоящето и не предвижда бъдещето !

Въ всички свои дѣла и мисли би трѣбвало да си такъвъ, какъвто щѣше да си, ако трѣбваше днесъ да умрешъ.

Ако имаше добра съвестъ, не щѣше да се боишъ отъ смъртъ.

По-добре да отбѣгвашъ грѣха, нежели да бѣгашъ отъ смъртъ.

Ако днесъ си неготовъ, то какъ ще бж-дешъ утре ?

Утре е день неизвестенъ, па знаешъ ли, дали разполагашъ още съ единъ другъ день ?

2. Каква полза да се живѣе дълго време, ако човѣкъ толкова малко се поправя ?

А дългъ животъ не поправя всѣкога ; често, напротивъ, той множи прегрѣшения-та ни.

Дано да сме живѣли добре въ тоя свѣтъ поне единъ день !

Мнозина броятъ годинитѣ на своето обръщание, но колко малко тѣ сж се промѣнили, и колко безплодни сж били тѣзи имѣ години!

Ако е страшно да се мре, да се живѣе по-дълго време надали не е по-опасно.

Блазе ономува, който има винаги предъ очи часа на своята смъртъ и се приготвя всѣки день за умирање!

Ако нѣкога си виждалъ човѣкъ да умира, мисли, че и ти ще минешъ по тоя пжтъ.

3. Сутринъ мисли, че не ще дочакашъ вечеръта, мръкне ли се, ти не смѣй да се надѣвашъ за утрешния день.

Бжди, прочее, всѣкога готовъ и живѣй така, щото смъртъта никога да не те изнепада.

Мнозина биватъ грабнати отъ внезапна и непредвидена смъртъ, *„понеже, въ който часъ не мислите, ще дойде Синъ чловѣчески“*. (Лук .гл. 12, 40.)

Когато удари този последенъ часъ, ти ще почнешъ съвсемъ другоячѣ да разсждавашъ върху миналия си животъ и горчиво да скърбишъ, за гдето си билъ толкова небреженъ и разпуснатъ.

4. Колко честитъ и благоразуменъ е оня, който залѣга да бжде такъвъ въ живота си, какъвто желае да се намѣри при смъртъта!

Истина, нищо нѣма да даде толкова голѣмо упование за блажена смъртъ, колкото едно съвършено презиране свѣта, горещо желание за напредѣкъ въ добродетель, любовь къмъ редовность, трудъ за покаяние, пѣргава послушность, себеотрицание, постоянство въ понасяне всѣкакви злочестини отъ любовь къмъ Исуса.

Можешъ да правишъ много добро, докато си здравъ, а боленъ не знамъ какво ще можешъ ?

Малцина сж ония, които болестъта направя по-добри, както рѣдко се посветяватъ тия, които често ходятъ на поклонение по свети мѣста.

5. Не разчитай ни на приятели, ни на роднини и не отлагай спасението си за въ бждеще ; защото хората ще те забравятъ по-скоро, отколкото мислишъ.

По-добре е да предвидишъ отрано и изпратишъ предъ себе си нѣкое добро, нежели да се надѣвашъ на чужда помощъ.

Ако сега нѣмашъ никаква грижа за себе си, то кой ще се грижи за тебъ въ бждеще ?

Сега времето е твърде скъпоценно, *„ето сега време благоприятно, ето сега день за спасение“*. (2 Кор. гл. 6, 3.)

Жалко, много жалко, гдето толкова на-

празно употрѣбляшъ това, което може да ти послужи за придобиване вѣченъ животъ.

6. Ще дойде време, когато ще пожелаешъ само единъ день, само единъ часъ, за да очистишъ душата си, но не знаей, дали ще го имашъ.

А! драгий мой, отъ каква голѣма опасностъ, отъ каквъ ужасенъ страхъ би се избавилъ, ако се боеше и опасяваше всѣкога отъ смъртъта.

Сега залѣгай да живѣешъ по таквъ начинъ, щото на смъртния часъ да имашъ поводъ да се радвашъ, нежели да се страхувашъ.

Учи се сега да бждешъ умрѣлъ за свѣта, така, че да почнешъ тогава да живѣешъ съ Исуса.

Учи се сега всичко да презирашъ, та да можешъ тогава свободно да идешъ при Исуса.

Наказвай сега тѣлото си съ покаяние, за да можешъ тогава да имашъ твърдо упование.

7. Безумний, на какво основание смѣташъ ти да живѣешъ дълго време, когато нѣмашъ ни единъ сигуренъ часъ?

Колцина сж се измамили и сж били изтрѣгнати изъ тѣлото си!

Колко пжти си чулъ да казватъ: — Оня човѣкъ съсѣкли съ сабя, този се удавилъ, другъ си прѣсналъ мозъка, като падналъ отъ висо-

ко мѣсто; еди-кой умрѣлъ, като ядѣлъ, другъ - като играелъ, нѣкой погиналъ въ огънь, другъ - отъ оржие, другъ - отъ чума, други пѣкъ отъ ржката на разбойници.

И тѣй, краятъ на всички е смъртъта, и *„животътъ човѣшки преминава като сѣнка“*. (Иовъ гл. 14, 10.)

8. Кой ще те спомене следъ твоята смъртъ и кой ще се моли за тебе ?

Прави, прави сега, драгий мой, каквото можешъ, тѣй като не знаешъ, кога ще умрешъ, нито пѣкъ какво ще те сполети по-диръ смъртъта.

Докато имашъ време, събирай безсмъртни съкровища.

Мисли, само за своето спасение и се занимавай съ това, което е Божие.

Печели си сега приятели, като почиташъ Светиитѣ и подражавашъ дѣлата имъ, та *„стигналъ края на тоя животъ, да те приематъ въ вѣчнитѣ живѣлища“*. (Лук. гл. 12, 9.)

9. Живѣй на земята като пѣтникъ и странникъ, за когото свѣтовнитѣ работи сж нищо.

Спазвай сърдцето си свободно и винаги въздигнато къмъ Бога, защото нѣмашъ тука *„постоянно жилище“*. (Евр. гл. 13, 14.)

Нека твоитѣ въздишки, сълзи, молитви се възнасятъ всѣки день къмъ небето, та

следъ смъртъта душата ти да пристигне благополучно при Господа.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Приближи се до тази яма, гледай тия побѣлѣли и разглобени кости, ето що остава тукъ отъ единъ човѣкъ, когото, може би, си познавалъ, който не е мислѣлъ повече за смъртъ преди малко години, отколкото мислишъ и ти днесъ. Не трѣбаше ли, наистина, да се грижи той за своето положение, за онова на своитѣ близки, за настаняване на семейството си? Бездруго, той се е грижелъ до последния си часъ. Е добре! Сега иди, влѣзъ въ къщата му. Наследници, безразлични къмъ него, се радватъ въ нея на богатства, които е трупалъ, и сами тѣ работятъ да трупатъ нови; при това, никакъвъ споменъ за умрѣлия. Обаче, нѣщо отъ него е останало, и гробътъ го не затваря цѣлъ. Той е ималъ душа, душа изкупена отъ Исуса Христа: кжде е тя? Въ момента, кога напусна тѣлото, нейното жилище е било опредѣлено, или въ небето безъ какво опасение за по-нататъкъ, или въ пѣкъла безъ надежда. Ужасна, ужасна алтернатива! А сега, потъвай въ земни грижи, отлагай своето обръщание къмъ Бога; и пакъ казвай, утре ще има време. Безумнико! Това време, съ което ти злоупотрѣбяшъ, копае твоя гробъ, а утре ще дойде вѣчността.

ГЛАВА 24.

За Божия сждъ и наказание на грѣшнитѣ.

1. Въ всѣко нѣщо гледай края и мисли за оня день, когато ще бждешъ исправенъ

предъ строгия Сждия, за когото нѣма нищо скришно, който не се умилоствивява съ подаръци, не приема извинения и сжди споредъ правдата.

Клетий и безумний грѣшнико ! какво ще отговоришъ на Бога, който знае всички твои престѣпления, ти, който понѣкога треперишъ предъ разгнѣвенъ човѣкъ ?

Съ какво самозабравяне заминавашъ, безъ да предвиждашъ нищо за оня день, когато никой не ще може да бжде извиненъ, нито защитяванъ отъ друго, а всѣки ще бжде самъ на себе тежъкъ товаръ ?

Сега своятъ трудъ дава плодъ, твоитѣ сълзи сж благосклонно приети, твоитѣ въздишки послушани, своята скръбъ изкупителна и чистителна за душата ти.

2. Голѣмой спасително чистилище има тукъ на земята търпеливиятъ човѣкъ, който, изложенъ на обиди, много повече скърби зарадъ злобата на другитѣ, отколкото за нанесено му оскърбление; искрено се моли за обидителитѣ си и имъ прощава отъ все сърдце; ако е обидилъ други, винаги е готовъ да иска прошка ; по-наклоненъ къмъ съжаляване, нежели къмъ гнѣвъ; който насилва себе си и залѣга да подчини напълно плътта на духа.

По-добре е сега да се очистяшъ отъ грѣ-

ховетъ си и премахвашъ своитъ пороци, неже-
ли да чакашъ очистването имъ въ другия жи-
вотъ.

О, колко се самолюбемъ съ безредна лю-
бовъ къмъ плътта !

3. Какво ще изтрѣбя оня огънь, ако не
наши грѣхове ?

Колкото повече щадишъ себе си сега и
галишъ тѣлото, толкова по-страшно ще бж-
де отпосле твоето наказание, и повече ма-
териалъ ще трупашъ за вѣчния огънь.

По-скоро ще бжде човѣкъ наказанъ съ
това, въ което повече е съгрѣшилъ.

Тамъ лениви ще бждатъ бодени съ го-
реци шишове, и лакоми мжчени отъ голѣ-
ма жажда и гладъ.

Тамъ сластолюбци и развратници ще бж-
датъ потопени въ гореща смола и вонеща сѣ-
ра ; завистници, като бѣсни псета ще виятъ
отъ болки.

4. Всѣки порокъ ще има собствената си
мжка ;

Горделивци ще потънатъ въ срамъ, среб-
ролюбци ще изпаднатъ въ крайна бедность.

Тамъ единъ часъ мжки ще бжде много
по-ужасенъ, нежели сто години най-строга
покаяние въ този свѣтъ.

Тукъ понѣкога трудътъ престава, и че-
ловѣкъ се утешава съ приятели ; тамъ ни-

каква почивка, никаква утеха за вѣчно-осж-денитѣ.

Бжди, прочее, сега въ страхъ и скръбъ за грѣховетѣ си, за да си съ блаженитѣ въ сждния день.

„Защото, тогава праведникътъ ще стане съ голѣма смѣлостъ предъ лицето на ония, които сж го оскѣрбявали и презирали неговитѣ подвизи“. (Прем. гл. 5, 1.)

Тогава ще стане да сжди оня, който днесъ смирено се подчинява на човѣшко сждане.

Тогава, които сж били смирили и бедни, ще иматъ голѣмо упование, а ужасъ ще да окржи отвредъ горделивия.

5. Тогава ще се познае, че е билъ мждъръ на тоя свѣтъ оня, който се е научилъ да бжде безуменъ и презрѣнъ заради Исуса.

Тогава всѣки ще си рече : - Блазе ми за всички търпеливо понесени отъ мене неволи, и *„всѣко нечестие ще затули устата си“*. (Псал. 106, 42.)

Тогава всички праведници ще се възрадватъ съ голѣма радостъ, а всички нечестиви ще бждатъ сломени отъ скръбъ.

Тогава измжчената плътъ ще се възрадва много повече, отколкото ако се бѣше хранѣла всѣкога съ наслаждения.

Тогава сиромашки дрехи ще блестятъ, а

разкошни облѣкла ще изгубятъ всичкия си блѣсъкъ.

Тогава бедната хижа ще възхвалятъ повече, отколкото блестящъ съ злато палатъ.

Тогава онова постоянно търпение ще бжде по-голѣма помощъ, нежели всички сили на свѣта, и простата послушность ще възнасятъ повече отъ всѣка свѣтска мъдрость.

6. О, тогава човѣкъ ще намѣри повече радостъ въ чиста и добра съвестъ, отколкото въ дълбока философия!

Тогава презрението къмъ богатства много повече ще тегне въ възпитѣ, нежели всички земни съкровища.

Тогава споменътъ за една набожна молитва ще бжде по-утешителенъ отъ оная за великолепно царуване.

Тогава ще се възрадвашъ повече за гдето си мълчалъ, нежели за гдето си водѣлъ дълги разговори.

Тогава свети дѣла повече ще струватъ отъ прекрасни речи.

Тогава ще предпочиташъ мъжния и труденъ животъ предъ всички земни удоволствия.

Научи се, прочее, сега да понасяшъ нѣкои леки страдания, та да бждешъ тогава освободенъ отъ по-голѣми мъки.

Изпитай най-напредъ това, което ще можешъ да понасяшъ по нататъкъ.

Ако сега не можешъ да понасяшъ толкова малко нѣщо, какъ ще търпишъ вѣчни мъки?

Ако сега едно най-малко страдание ти причинява толкова нетърпение, какво ще бжде съ мъченията въ Пъкъла?

Бжди увѣренъ, че не можешъ да имашъ и дветѣ радости наедно; да се наслаждашъ отъ свѣта, и после да царувашъ съ Исуса.

7. Ако бѣше живѣлъ до този день въ почести и удоволствия, какво би те ползувало, щомъ като трѣбва веднага да умрешъ?

Следователно, всичко е суета, освенъ да обичаме Бога и нему одному да служимъ.

Действително, който обича Бога съ всичкото си сърдце, той не се бои ни отъ смъртъ, ни отъ мъчения, ни отъ сждъ, нито отъ Пъкъла, защото съвършената любовъ дава сигуренъ достъпъ до Бога.

Но оня, който обича грѣха, не е чудно, гдето се страхува отъ смъртъ и сждъ.

Обаче, ако любовта не те отстранява отъ зло, добре е поне страхътъ да те въздържа.

Който немари Божия страхъ, не ще може дълго време да постоянствува въ добро, а скоро ще падне въ мрежитѣ на дявола.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Богъ е търпеливъ, казва Св. Августинъ, *защото е вѣченъ*. Но следъ днитъ на търпение ще дойде денътъ правосѣдни; день ужасенъ, день неминѹемъ, кога всѣка плътъ ще се яви предъ Царя на вѣчността да дава смѣтка за деянията, дори и за мислитъ си. Пренеси се мислено въ тоя страшенъ часъ : ето че прахътъ гробни се движи, и отъ всички страни множеството умрѣли се затичатъ при стѣлитъ на Върховния Сѣдия. Тамъ всички тайни се разкриватъ; у съвестта нѣма вече мракъ, и всѣки чака съ мълчание участието, която му е опредѣлена за винаги. Двата града се раздѣлятъ ; великата пресѣда е произнесена ; тя отваря рая на праведниците и пада върху грѣшниците съ всичката тежестъ на вѣчно осѣждане. Обкрѣженъ съ вѣрнитъ ангели и съ сияещата чета на избраницитъ, Исусъ Христосъ възлиза пакъ въ славата си : Сатана грабва своята плячка и я завлича въ бездната : всичко е свършено за винаги ; не остава друго нищо, освенъ радоститъ небесни и отчаянието на пѣкъла. Докато си още на земята, изборътъ между тия жилища ти е предоставенъ ; прочее, избирай, но недей забравя, че отвѣдъ гроба покаяние нѣма.

ГЛАВА 25.

За усърдно исправление на живота.

1. Буденъ и усърденъ бѣди въ служение Богу и често си поставяй следния въпросъ : защо си дошелъ тукъ, и защо си напусналъ свѣта ?

Нали за да живѣешъ за Бога и станешъ духовенъ чловѣкъ?

Разпали се, прочее, отъ желание за напредкъ, защото скоро ще получишъ награда за трудовѣ си, а тогава не ще има ни страхъ, ни скръбъ.

Сега малко трудъ, после голѣма почивка; що казвамъ? — вѣчна радостъ!

Ако постоянно работишъ съ усърдие и вѣрность, то и Богъ, не ще съмнение, ще бжде вѣренъ и щедъръ, кога те възнагради.

Трѣбва да имашъ непоклатна надежда за спечелване вѣчна слава, но не бива да се отпускашъ до прекалена безпечность, да не би да паднешъ въ разпуснатость и самонадеяность.

2. Единъ човѣкъ, който угрижено се люлѣялъ между страхъ и надежда, веднажъ, като билъ много натъженъ, влѣзълъ въ една черква; простнатъ предъ олтаря, той се молѣлъ, като казвалъ и повтарялъ на себе си: О, да знаехъ, че ще постоянувамъ! Веднага той чулъ вътрешно следния Божий отговоръ: - Да би знаялъ, какво би направилъ ти? . . . направи сега, каквото щѣше да направишъ тогава, и ще бждешъ напълно успокоенъ.

Утешенъ на часа и укрепенъ, той всецѣло се предалъ на Божията воля, и терзанията му престанали.

Не искалъ вече да дири любопитно, както какво би му се случило за напредъ, но единствено залѣгалъ да познае волята Божия и което е по-угодно Богу, за да почне и привърши всичко, що е добро.

3. „Уповавай се на Бога, казва пророкътъ, и върши добро, живѣй на земята и ще се пречхранвашъ отъ богатата ѝ“. (Псал. 36, 3.)

У нѣкои едно нѣщо охлаждава усърдието имъ за напредъкъ и самопоправяне : страхъ отъ мжнотии и трудътъ на борбата.

Действително, ония надминаватъ другитѣ по добродетель, които съ по-голѣмо мжжество залѣгатъ да надвиватъ себе си въ онава, което имъ е най-трудно и дразни тѣхнитѣ влѣчения.

Защото, колкото човѣкъ надвива на себе си и се умъртява духомъ, толкова повече напредва и заслужава по-голѣма Божия благодать.

4. Но не всички иматъ да водятъ еднакви борби, за да надвиватъ и бждатъ умрѣли сами за себе.

Обаче, човѣкъ въодушевенъ отъ гореща ревностъ, ще напредва много повече, даже и при многобройни страсти, отколкото нѣкой другъ по-разположенъ въ това отношение, ала съ по-малко усърдие за добродетель.

Две нѣща главно помагатъ за изправле-

ние : да се изтръгнемъ съ насилие отъ това, къмъ което клони развалената човѣшка природа, и усърдно да се трудимъ за придобиване оная добродетель, отъ която имаме най-голъма нужда.

Залѣгай тѣй сжщо и да отбѣгвашъ и надвивашъ недостатъци, които най-много не аресвашъ у други.

5. Ползвай се отъ всичко за своя напредкъ. Ако видишъ добри примѣри, или чуешъ за тѣхъ, стреми се да ги подражавашъ.

Ако забележишъ нѣщо укорително, пази се да не направишъ сжщата грѣшка; или ако нѣкога си я направилъ, гледай скоро да се поправишъ.

Както око̀то ти наблюдава другитѣ, тѣй сжщо и тѣ тебе наблюдаватъ.

Колко утешително е и приятно да гледашъ монаси усърдни, набожни, точни изпълнители на монастирското правило !

Колко скръбно е, напро̀тивъ, и тежко да гледашъ нѣкои, които живѣятъ непорядъчно и не изпълняватъ задълженията, за които сж били призовани !

Колко човѣкъ вреди на себе си, кога немари длѣжноститѣ на своето призвание и обръща сърдцето си къмъ работи, нему не повѣрени !

6. Спомняй си обещаното отъ тебе, и не-

ка Исусъ разпнатъ бжде винаги въ ума ти.

Имашъ доста причини да се червишъ, като разгледашъ живота на Исуса, защото до сега малко си залѣгалъ да съобразишъ своя съ неговия, макаръ и отъ много време да си влѣзълъ въ Божия пжтъ.

Монахъ, който сериозно и набожно се упражнява въ размишляване върху живота и страданията Господни, ще намѣри обилно въ това упражнение всичко, що му е полезно и потрѣбно; и нѣма нужда да дири вънъ отъ Исуса нѣщо по-добро.

А, ако Исусъ разпнатъ влѣзѣше въ сърдцето ни, колко скоро ние доволно бихме се просвѣтили!

7. Усърденъ монахъ добре приема всичко, което му заповѣдватъ, и лесно се подчинява.

Немарливъ и хладъкъ монахъ изпитва неволя върху неволя и отъ всѣка страна само притѣснения, защото е лишенъ отъ вътрешни утехи, пъкъ му е забранено да търси такива отвънъ.

Монахъ, който не пази монастирското правило, се излага на страшно падение.

Който дири по-свободенъ и по-лекъ животъ, всѣкога ще бжде въ безпокойствие, защото всѣкога ще има нѣщо, което да му неугоди.

8. Какъ правятъ толкова други монаси,

които пазятъ въ монастири такъва строга дисциплина ?

Рѣдко излизатъ, живѣятъ уединени, хранятъ се твърде бедно, грубо се обличатъ, работятъ много, малко говорятъ, дълго време будуватъ, рано ставатъ, молятъ се продължително, често четатъ, и пазятъ въ всичко строга дисциплина.

Погледни на Картузиани, Цистерциани и други монаси и монахини отъ разни ордени, какъ ставатъ всѣка нощъ да славославятъ Бога.

Прочее, голѣмъ срамъ ще бжде за тебъ, такъва леностъ още да те държи далечъ отъ свети упражнения, когато вече толкова монаси почватъ да хвалятъ Господа.

9. Дано нѣмаше нужда да ядешъ и пиешъ, да спишъ, така че да не можешъ прекъсна ни минута Божиитѣ хваления и другитѣ духовни упражнения. По-щастливъ ще да си тогава, отколкото сега, подчиненъ какъвто си на тѣлото и всичкитѣ му нужди.

Дай Боже, да ги нѣмахме, а да водѣхме грижа само за душевна храна, която уви, толкова рѣдко вкуσαμε !

10. Кога човѣкъ е стигналъ до тамъ, щото да не дири утеха въ никое създание, тогава той почва да вкуса Бога съвършено ; каквото и да се случи, винаги е задоволенъ.

Тогава никаква добродетел не го радва и никоя неволя го не натъжава, но той нацѣло и съ пълно довѣрие се предава на Бога, който му е все и вся, за когото нищо не погива, нищо не умира, за когото, напротивъ, всичко живѣе и на когото всичко незабавно се покорява.

11. Спомняй си винаги, че краятъ ти наближава, и изгубеното време се не връща.

Добродетели се придобиватъ само съ голѣмо прилежание и постоянни усилия.

Ако почнешъ да охлаждавашъ, ще почнешъ и да се безпокоявашъ.

Но ако постоянствуващъ въ усърдие, ти ще намѣришъ голѣмъ миръ и ще усѣтишъ труда си по-лекъ, поради Божия благодать и любовь къмъ добродетель.

Ревностенъ и усърденъ човѣкъ е готовъ на всичко.

По-трудно е да противостоишъ на пороци и страсти, нежели да понасяшъ тѣлесна умора.

„Който се не пази отъ малки грѣшки, той малко по-малко ще падне въ голѣми“.
(Сир. гл. 19, 1.)

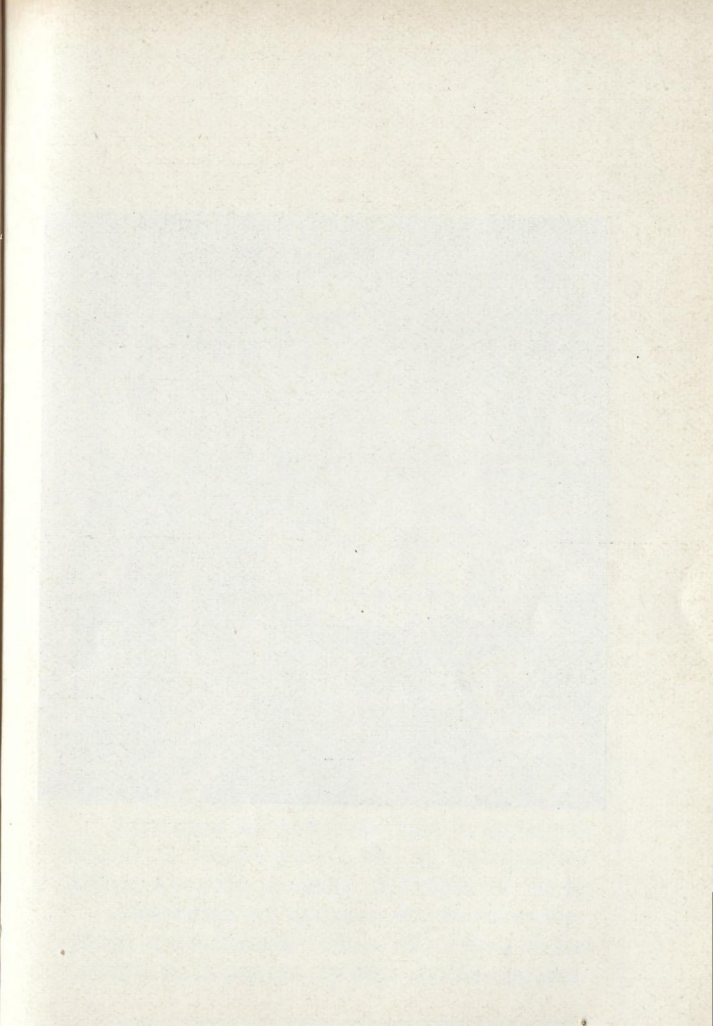
Ще се радвашъ винаги всѣка вечеръ, ако прекарашъ деня полезно.

Бди надъ себе си, побуждай се, предупреждавай се, па каквото и да правятъ други, себе си не пренебрегвай.

Толкова ще напреднешъ, колкото и ще насилвашъ себе си.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Решенъ ли си искрено да се спасишъ? Имашъ ли за това твърда воля? Тогава бжди готовъ за трудъ, за борба; такъва е цената на спасението. *Вратата, която води къмъ гибель, е широка: но колко е тѣсна, оная която води къмъ животъ!*“ (Мат. гл. 7, 13, 14.) Благодарното умиление умекчава за вѣрния тоя трудъ и тая борба; всрѣдъ умора и страдания той се радва съ небесна радостъ, каквато грѣшникътъ не познава. Обаче, той има нужда отъ постоянни усилия, за да надделѣе надъ себе си, надъ желанія и страсти. Кой създаде Светиитѣ, ако не тая мъжествена и издържлива борба? „Едни бѣха измжчени, като не приеха да бждатъ освободени, за да получатъ по-добро възкресение. Други пъкъ изпитаха подигравки, бичове, окови и затворъ. Съ камени бидоха избити, съ триони рѣзани, на мжки подлагани, съ мечъ убити, скитаха се въ овчи и кози кожи, лишавани, оскърбявани и измжчвани, скитаха се по пустини и планини, по пещери и земни пропасти. Затова и ние, заобиколени отъ такъвъ голѣмъ облакъ свидетели, нека свалимъ отъ себе си всѣ какво бреме и грѣха, който ни лесно омотава, и съ търпение изминемъ предстоящото намъ поприще, имайки предъ очи началника и завършителя на вѣрата — Исуса, който зарадъ предстоящата нему радостъ, претърпѣ кръстъ, като презрѣ срама и седна отдѣсно на престола Божий.“ (Евр. гл. 11.)

КНИГА ВТОРА

Наставления увличащи къмъ вжтрешенъ животъ.

ГЛАВА 1.

За вжтрешния разговоръ.

1. „Вжтре въ васъ е Царството Божие“
(Лук. гл. 17, 21), казва Господъ.

Обърни се къмъ Бога отъ все сърдце,
напусни тоя мизеренъ свѣтъ, и душата ти ще
намѣри покой.

Научи се да презирашъ външнитѣ нѣща
и да се отдавашъ на вжтрешни, па ще ви-
дишъ, че иде въ тебе Царството Божие.

„Защото, Царството Божие е миръ и
радостъ въ Духъ Светий“ (Рим. гл. 14, 17),
което не е дадено на нечестиви.

Христосъ ще дойде при тебе и ще те из-
пълни съ своитѣ утехы, ако му приготвишъ
вжтре въ себе жилище, достойно за него.

„Всичката му слава и всичката му ху-
бостъ е вжтрешна“ (Псал. 44, 14), и къмъ
тайното на сърдцето душата му благоволява.

Често той посещава вътрешния човѣкъ, и неговитѣ разговори сж сладки, утехитѣ му пленителни, мирътъ неизчерпаемъ, неговата близость — изумителна.

2. Вѣрна душо, побързай да приготвишъ сърдцето си за тоя младоженецъ, та да благоволи да дойде и обитава въ тебе.

Защото, той е казалъ: „*Ако нѣкой мѣлюби, ще спаси словото ми, и ще дойдемъ при него и жилище у него ще направимъ*“ (Иоанъ гл. 14, 23.) Дай, прочее, мѣсто на Исуса, а на всички други отказвай входа.

Имашъ ли Исуса, ти ще станешъ богатъ, а той самъ ти стига. Ще ти донася всичко; вѣрно ще се грижи за тебе въ всичко, така че не ще имашъ нужда да очаквашъ нѣщо отъ хората.

Не ще съмнение, че хората скоро измѣнятъ и не удържатъ, а „*Исусъ пребжда въ вѣки*“ (Иоанъ гл. 12, 34); непоколебимъ въ своето постоянство, той е близо до тебе до край.

3. Едва ли можешъ да разчитаешъ на слабия смъртенъ човѣкъ, ако и да ти е полезенъ и да сте мили единъ другиму; па нѣма причина да скърбишъ много, ако нѣкога той ти препятствува и противостои.

Които сж днесъ за тебе, утре могатъ да

бждатъ противъ тебе, и обратно ; човѣкъ като вѣтъръ се мѣни.

На Бога възлагай всичкото си упование ; той да бжде твой страхъ и твоя любовъ ; той ще отговаря за тебе и ще направи каквото е най-добро.

„Нѣмашъ тукъ постоянно жилище“, кждето и да си, странникъ и пѣтникъ си ; никога не ще имашъ покой, ако не се съединишъ съ Исуса.

4. Какво търсишъ наоколо си ? Тукъ не е мѣстото на твоя покой.

Твоето жилище трѣбва да е въ небето, и да гледашъ на всичко земно, като че само минавашъ. Всичко минава, и ти заедно съ него.

Внимавай да се не привържешъ къмъ каквото и да е, да не би да му станешъ робъ и погинешъ.

Твоята мисль непрестанно да се възнася къмъ Всевишния и твоята молитва къмъ Исуса.

Ако още не знаешъ да се въздигашъ къмъ небесни съзерцания, почивай си въ страданията Господни и на драго сърдце живѣй въ пресветитѣ му рани.

Защото, ако съ любовъ прибѣгвашъ къмъ тѣзи рани, тѣзи безценни язви, ти ще усѣтишъ голѣма сила въ време на злочестини

и не ще се безпокоишъ много отъ хорски презрения; лесно ще претърпишъ злоречия противъ тебе.

5. Христосъ бѣ тѣй сжщо презиранъ отъ хората въ тоя свѣтъ, и въ най-тежки тѣги, всрѣдъ позоръ, изоставенъ отъ свои близки и приятели.

Христосъ благоволи да страда, да бжде презиранъ, а ти смѣешъ да се оплаквашъ отъ нѣщо?

Христосъ е ималъ врагове и хулители, а ти искашъ само приятели и благодетели?

Какъ твоето търпение ще заслужи да бжде увѣнчано, ако нищо неприятно не ти се случва?

Ако не искашъ нищо противно да изтърпишъ, какъ ще си приятелъ на Исуса? Страдай съ Исуса и за Исуса, ако искашъ да царувашъ съ Исуса.

6. Ако само веднажъ бѣше влѣзълъ надълбоко въ сърдцето на Исуса и почувствувалъ нѣкое движение на неговата любовъ, тогава малко би те било грижа за това, което ти е угодно или негодно. Ти би се зарадвалъ за едно нанесено оскърбление, защото любовта къмъ Исуса учи човѣка да презира себе си.

Оня, който люби Исуса и истината, човѣкъ действително вжтрешенъ и свободенъ отъ всѣкаква безредна обичъ, може свобод-

но да се приближи до Бога, и въздигайки се духомъ надъ себе си, да почива въ Бога съ предивременна наслада.

7. Който цени нѣщата, споредъ както сж, а не по думи и мнения човѣшки, той е на-истина мждъръ и просвѣтенъ отъ Бога, повече отколкото отъ хората.

Който живѣе вжтре въ себе си и малко се грижи за вѣншни работи, за него всички мѣста сж добри, както и всѣко време, за да се отдава на набожнитѣ си упражнения.

Вжтрешенъ човѣкъ бързо се прибира самъ въ себе и се отдава на съзерцание, защото никога не се разсѣйва цѣлъ навѣнъ.

Отъ вѣншни работи, нужни занаятия при известно време, той се не смуцава, но се съобразява съ тѣхъ, споредъ както дойдатъ.

Който е турилъ редъ вжтре въ себе си, той малко се тревожи зарадъ нѣщо добро или лошо, което вижда у други.

Човѣкъ бива толкова разсѣянъ и спѣванъ, колкото самъ той си създава това.

Ако бѣше какъвто трѣбва да си, напълно свободенъ и отърсенъ отъ всичко, всичко би ти спомогнало за доброто и напредъ-ка ти.

Но много работи не ти угаждатъ и често те смуцаватъ, защото не си още съвсемъ у-

мрълъ самъ за себе, нито си се отдѣлилъ отъ земното.

Нищо не заплита и опетнява толкова сърдцето на човѣка, колкото нечиста обичъ къмъ създакия.

Ако се откажешъ отъ външни утехи, ще можешъ да съзерцавашъ небесни нѣща и вкусяшъ често вжтрешни радости.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Христианската душа, отрекла се отъ свѣта, има само едно желание за времето, както и за вѣчността: да бжде съединена съ Исуса, чрезъ онова неизказано единение, чиято божествена картина ни пленява въ таинствената пѣсенъ на любовта. „*Моятъ възлюбенъ принадлежи на мене, азъ пѣкъ нему, той пасе между кринове, докле деньтъ лѣха прохлада и бѣгатъ сѣнкитѣ*“. (Пѣсен. на Пѣсн. гл. 2, 16, 17.) Уви! Какво търсишъ на вънъ? Влѣзъ, влѣзъ въ себе си, приготи на небесния Младоженецъ жилище, достойно за него, и той ще дойде и ще си почине; защото неговитѣ наслади сж да обитава въ сърдце, което го вика. Тогава, самъ съ Исуса, далечъ отъ свѣтовния шумъ, при замлъкване на създакията, той ще ти говори, *както приятель говори на свой приятель* (Изход. гл. 33, 11.), и възхитенъ, че го слушаашъ, не ще искашъ вече за винаги другиго да слушаашъ.

ГЛАВА 2.

За смиреното подчинение.

1. Да не те е много грижа, кой е съ те-

бе или противъ тебе, но гледай Богъ да е съ тебе въ всичко, което вършишъ.

Имай чиста съвестъ, и Богъ ще е твоя защита.

Всичката човѣшка злоба не ще може увреди на оня, на когото Господь иска да помага.

Ако умѣешъ да мълчишъ и страдашъ, Богъ, бездруго, ще ти помага.

Той знае въ кое време и по кой начинъ да те избави; предай се, прочее, на него.

Богу принадлежи да помага и избавя отъ срамъ.

Често много полезно е, за да се държимъ въ по-голѣмо смирение, други да познаятъ нашитѣ недостатъци и да ни укоряватъ за тѣхъ.

2. Кога човѣкъ самъ себе смирява зарадъ своитѣ недостатъци, той лесно усмирява другиго и безъ мжка се спогажда съ разгнѣвили се противъ него.

Богъ закриля смирения и го избавя; обича смирения и го утешава; навежда се къмъ него и му дава щедро своитѣ благодати и следъ унижаване го възнася въ слава.

На смирения той открива тайнитѣ си и тихичко го поканва при себе си.

Каквато обида и да понесе, смирениятъ

все си стои въ миръ, защото се опира на Бога, а не на свѣта.

Не мисли, че си напредналъ, ако не считашъ себе си по-доленъ отъ всички.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Какво те е грижа за хорски думи и мисленія? Тѣ не ще те сждятъ. Ако те обвиняватъ криво, оня, който вижда дъното на съвестъта, те е вече оправдалъ. Ако те укоряватъ за действителни прегрѣшения, не си ли щастливъ, че бивашъ предупреждаванъ, щастливъ, че понасяшъ едно спасително за тебе унизяване? Това, което те смущава, е гордостъта, що не може укоръ да търпи. Смирениятъ се не гнѣви, не се тревожи; дори когато човѣшка страсть го осжда несправедливо. Преизпълненъ съ собствено то си нищожество, никой не ще може никога тѣй да го унизи, колкото самъ той се унизява още повече въ сърдцето си. Искашъ ли нищо да не нарушава покоя на душата ти? Предай се на Бога въ всѣко нѣщо; и въ мжки, противоречия, препятствия казвай съ Исуса Христа: „*Да, Отче, понеже така ти е било угодно*“.

ГЛАВА 3.

За човѣка добъръ миротворецъ.

1. Постави първомъ себе си въ миръ, па тогава ще можешъ и другитѣ. Миротворецъ е по-полезенъ отъ ученъ.

Буюнъ човѣкъ превръща доброто въ зло

и лесно върва на зло. Кротъкъ и добъръ обръща всичко на добро.

Който е укрепенъ въ миръ, той никому зло не мисли, а безпокоенъ и недоволенъ човѣкъ се вълнува отъ разни подозрения, никога не е спокоенъ, нито оставя други на мира.

Той често казва което не трѣбва да каже, и не върши каквото трѣбва да върши

Внимателенъ за чуждия дългъ, той пренебрегва своя.

И така, имай първо ревностъ спрямо себе си, па тогава ще можешъ справедливо да я развивашъ и надъ други.

2. Много добре знаешъ да престоряшъ и оправдавашъ своитѣ грѣшки, а не щешъ да приемашъ оправдание отъ други.

Би било по-справедливо да винишъ себе си и извинявашъ брата си.

Ако искашъ да те търпятъ, търпи и ти другитѣ.

Вижъ колко си още далечъ отъ истинска любовъ и онова смирение, което се не гнѣви и се не възмущава противъ никого, а само противъ себе си.

Не е голѣма работа да живѣешъ добре съ кротки и добри хора, тъй като това естествено се нрави всѣкому: всѣки обича спо-

койствието си и обикнува ония, които сподѣлятъ мнението му.

Но да живѣешъ съ сурови, лоши или безпорядъчни хора, или съ такива, които ти противоречатъ, е голѣма благодать, мжжествена добродетель, достойна за похвала.

3. Има които живѣятъ въ миръ съ себе си и съ други.

Има такива, които нѣматъ миръ и го нарушаватъ у други, ставатъ тягостни на ближния, а още повече пѣкъ на себе си.

Има, най-после, които се удържатъ въ миръ и залѣгатъ да го дадатъ и на други.

Впрочемъ, всичкиятъ ни миръ въ тоя клетъ животъ състои повече въ смирено търпение, нежели въ освобождение отъ страдания.

Който знае най-добре да страда, той ще владѣе най-голѣмъ миръ; победителъ е надъ себе си и господаръ на свѣта, приятелъ на Исуса и наследникъ на небето.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Блажени миротворцитѣ, защото тѣ ще се нарекатъ синове Божии“. (Мат. гл. 5, 9.) Разбери величието на това наименование и дълбокото поучение, що съдържа. Мирътъ, това е съвършениятъ редъ, а смутове, раздори, крамоли, войни сж влѣзли въ свѣта само съ нарушаване на реда или съ грѣха. Така, нѣма миръ, кждето грѣхътъ царува; нѣма миръ въ човѣка,

чиито мисли, воля и обичъ не сж въ всичко съобразни съ реда, или съ истината, или съ волята Божия; нѣма миръ въ общества, чиито учения и закони се отклонятъ отъ закона и учението, открити отъ Бога; и който и да е, било човѣкъ, било народъ, скжса ли съ тоя законъ, отрича ли това учение, ако ще и въ една точка, тоя човѣкъ, тоя народъ, непокоренъ на Бога, бива още на момента наказанъ за престѣпление си. Едно тягостно, непознато настроение го облада; не знамъ каква безредна сила го тласка и блѣска насамъ натамъ, и той никжде не намира покой; както Каинъ следъ убийството, той се страхува. Не, мирътъ е само *за синовете Божии*: тѣ го вкусватъ сами въ себе и го проливатъ връзъ други; той тече, тѣй да кажа, изъ сърдцето имъ, като ония цвѣтя, които се разливали по блаженото жилище на първия ни баща, въ време на неговата невинность. А кога ще настѣпи последниятъ часъ, пакъ ще има миръ, защото „*Царството Божие е правда и миръ*“. (Рим. гл. 14, 17.) „*Синове Божии, влѣзте въ царството, приготвено вамъ отъ създание на свѣта*“. (Мат. гл. 25, 34.)

ГЛАВА 4.

За чистота на ума и прямота въ намѣрението.

1. Човѣкъ се въздига надъ земята съ две крила: съ простосърдечность и съ чистота. Простосърдечность трѣбва да имаме въ намѣрението, а чистота въ обичането.

Простосърдечността търси Бога, чистотата го намира и вкусва.

Никое добро дѣло не ще ти бжде мъчно, ако си свободенъ вътре въ себе отъ всѣкаква безредна обичъ.

Ако не искашъ друго, а само що Богъ иска и що е полезно за ближния, ти ще се радвашъ на вътрешна свобода.

Ако сърдцето ти бѣше право, всѣка тварь би била за тебе огледало на животъ и книга, пълна съ свети поучения.

Нѣма тварь до толкова малка и презрѣна, щото да не представлява нѣкакъвъ образъ на благодѣта Божия.

2. Ако имаше въ себе си доволно невинностъ и чистота, ти щѣше да видишъ всичко безъ препятствие. Чисто сърдце въ небе и въ пъкълъ прониква.

Всѣки сяди за външното, споредъ това, какъвто е самъ той вътре въ себе.

Ако има нѣкоя радостъ въ свѣта, чистото сърдце я владѣе.

И ако има мъки и скърби, преди всичко лошата съвестъ ги познава.

Както желѣзо, хвърлено въ огънь, губи ръждата си и става нацѣло свѣтло, така и човѣкъ, който се обръща всецѣло къмъ Бога, се освобождава отъ душевна неджгавостъ и се превръща на новъ човѣкъ.

3. Кога човѣкъ почва да охладнява, тогава се страхува отъ най-малѣкъ трудъ и жадно приема външни утехи.

Но почне ли съвършено да надделява на себе си и върви мжжествено въ Божия пѣтъ, той тогава за нищо не счита това, което по-рано му е било най-трудно.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Когато Исусъ Христосъ поискалъ да предложи единъ образецъ на ученицитѣ си, дали той го е избралъ между хора, отличили се съ наука или съ предимство на ума? Не; *Той повика едно дете, изправи го посрѣдъ тѣхъ и рече: „Истина ви казвамъ, ако се не обърнете и не станете като деца, нѣма да влѣзете въ Царството Небесно“.* (Мат. гл. 18, 2, 3.) А какво виждаме въ детето? простосърдечностъ и чистота. То вѣрва, обича, действува безъ обмислена смѣткавостъ, по едно първо движение на сърдцето; а това е, което Богъ аресва. Той не иска ни дълги молитви, ни сладкостни речи, ни дълбоки размишления, но воля права и любовъ чистосърдечна. Въ всичко да нѣмашъ други желанія освенъ неговитѣ, да забравяшъ напълно себе си, да се покорявашъ на волята на обожаваното Провидение, безъ да гледашъ да се ровишъ въ тайнитѣ му. Какво по-чисто отъ това себепредаване, отъ тая простосърдечна послушностъ? Ето защо и наградата ще бжде голѣма! „Блажени, е казано, *чиститѣ по сърдце, защото тѣ ще видятъ Бога*“. (Мат. гл. 5, 8.)

ГЛАВА 5.

За саморазглеждането ни.

1. Не трѣбва да разчитаме много на себе си, защото често ни липсватъ благодать и разсуждение.

Ние имаме твърде малко свѣтлина, и това малко лесно можемъ го изгуби отъ небрежностъ.

Често не усѣщаме, колко сме слѣпи отвътре въ насъ.

За лоши дѣла често даваме най-лоши извинения.

Понѣкога се вълнуваме отъ страсть, а пѣкъ мислимъ, че е отъ усърдие.

Осждаме малки прегрѣшения у други, а ние си позволяваме по-голѣми.

Много скоро усѣщаме и мѣримъ каквото страдаме отъ други, а никакъ не мислимъ, колко теглятъ тѣ отъ насъ.

Който би ссдилъ себе си справедливо, той би разбралъ, че нѣма право да ссди строго никого.

2. Вътрешниятъ чловѣкъ по-напредъ полага грижи за себе си, нежели за другиго, и кога внимава надъ себе си, той лесно замълчава чуждото.

Никого не ще бждешъ вътрешенъ човѣкъ и истински набоженъ, ако не пазишъ мълча-

ние около чуждото, а главно ако се не занимавашъ съ себе си.

Ако само Бога и себе си имашъ предъ очи, малко ще те тревожи, какво виждашъ навънъ.

Кжде си, кога не си самъ у себе? И каква полза имашъ, че си всичко обиколилъ, па самъ себе си забравилъ?

Искашъ ли да владѣешъ миръ и да си въ единение съ Бога, остави всичко друго и мисли за себе си.

3. Много ще напреднешъ, ако се освободишъ отъ всички временни грижи.

Напротивъ, много скоро ще ти дотегне, щомъ смѣташъ за нѣщо само това, що е свѣтско.

Предъ твоитѣ очи да нѣма нищо велико, нищо възвишено, нищо мило и драго освенъ Бога, или каквото иде отъ него.

Гледай като нацѣло суетна всѣка утеха, която иде отъ създания.

Който люби Бога, презира всичко, каквото е подъ Бога.

Богъ единъ, вѣченъ, безпредѣленъ, изпълнящъ всичко, е утеха на душата и истинска радостъ на сърдцето.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Когато ще научишъ, какво добро и лошо има у всѣки човѣкъ, безъ да изключишъ нито единъ,

то каква полза за тебъ отъ всичко това, ако самъ себе не познавашъ? Нѣма тебе да изследватъ на последния день вѣрху съвестъта на ближния. Прочее, остави такива грижи, на които почти всѣкога гордостъ и злоба сж начало, и занимавай се съ работи, по-приятни Богу и по-полезни за тебе. Голѣма, истинска наука е да познаешъ самъ себе: това трѣбва да е всѣкичасово наше занятие. Тогава човѣкъ се учи да презира себе си, да стене надъ раната на своето сърдце, надъ необузданото себелюбие, което ни владѣе, надъ съкровениѣ възжеления, които ни мжчатъ, и се провиква като апостолъ Павелъ: *„Кой ще ме избави отъ тѣлото на тая смъртъ?“* (Рим. гл. 7, 24.) Блажено, блажено избавление! но какво ще намѣримъ после, ако сме били вѣрни? Бога, единствено Бога, и въ него всичко, всѣко утешение, всѣко добро. О, душо моя! щомъ е така, почни още отъ тоя часъ да сваляшъ отъ себе си товара, който те смазва, земята и създанията, за да се прилепишъ само къмъ Бога.

ГЛАВА 6.

За радостъта на добрата съвестъ.

1 „*Похвалата на добрия човѣкъ е свидетелството на съвестъта му*“. (2. Кор, гл. 1, 12.)

Имай чиста съвестъ и винаги ще имашъ радостъ.

Добра съвестъ може да търпи много нѣща и въ злочестини тя е много весела.

Лоша съвестъ е всѣкога неспокойна и смутена.

Сладко ще си спокоенъ, ако сърдцето ти не те кори въ нищо.

Радвай се само, кога си направилъ добро.

Лошитѣ нѣматъ никога истинска радостъ, нито владѣятъ вжтрешенъ миръ, *„защото нѣма миръ за нечестивеца, казва Господъ“*. (Ис. гл. 57, 21.)

И ако кажатъ: *„Ние сме въ миръ, беда не ще ни сполети; и кой ще смѣе да ни напакости?“* (Иер. гл. 5, 12.), не ги вѣрвай, защото гнѣвътъ Божий внезапно ще се подигне, и дѣлата имъ ще се превърнатъ въ нищо, и помислитѣ имъ ще погинатъ.

2. Който люби не е тежко да се слави съ своитѣ скърби; наистина, да се хвали така човѣкъ, то е да се хвали въ кръста Господень.

Слава, що хора даватъ и приематъ, е кратковременна.

Винаги скърби придружаватъ свѣтската слава.

Славата на добритѣ е въ съвестъта имъ, а не въ човѣшки уста.

Веселието на праведнитѣ е отъ Бога и въ Бога, и радостъта имъ произхожда отъ истината.

Който желае истинска и вѣчна слава, презира временната.

А който търси временна слава и я не презира съ всичката си душа, явно е, че той малко обича вѣчната.

Голѣмо спокойствие има въ сърдце си, който не се вълнува ни отъ похвала, ни отъ укоръ.

3. Лесно ще е спокоенъ и задоволенъ оня, чиято съвестъ е чиста.

Не си по-светъ, кога те хвалятъ, ни по-свършенъ, кога те корятъ.

Каквото си, това си: и всичко, що може да се каже за тебе, не ще те направи по-голѣмъ, отколкото си предъ Божиитѣ очи.

Ако прегледашъ внимателно, какъвъ си вътре въ себе си, не ще се безпокоишъ отъ това, що казватъ хората за тебе.

„Човѣкъ гледа на лице, а Господъ на сърдце“. (Цар. 1 кн. гл. 16, 7.)

Човѣкъ гледа дѣлата, но Богъ претегля намѣрението.

Да вършишъ винаги добро и малко да ценишъ себе си е признакъ на смирена душа.

Да не искашъ утешение отъ никое създание е признакъ тоже на голѣма чистота и голѣмо вътрешно упование.

4. Който не търси отвѣнъ никакво свидетелство за своя полза, явно е, че той всецѣло се е предалъ на Бога. *„Защото нетоя,*

който самъ се хвали, е достоенъ, а оня когото Господъ хвали“. (2 Кор. гл. 16, 18.)

Да имашъ винаги Бога предъ себе си вътрешно и да считаешъ за нищо външното, туй е състояние на вътрешенъ човѣкъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Никакъвъ покой нѣма за оня, който го не намира въ себе си. Неспкойно сърдце, което търси отвънъ мира въ създанията, отъ който е лишено вътрешно, много се самолюже; такъвъ не се намира у тѣхъ. Защо да мамишъ самъ себе? Море, що се отъ буря подига, не е поразвълнувано отъ свѣта; а нему ти казвашъ: - Усмири моя смуть! Само въ чиста съвестъ има радостъ. Удоволствията даватъ развлѣчение, страститѣ опияняватъ за моментъ; но тоя моментъ мине ли, що остава? И то още колко неприятности и огорчения, докато трае той! Имашъ ли представа, за едно блаженство, подобно на оно-ва, което върви наедно съ невинността; нѣщо, което още отъ тукъ прилича повече на небето, отколкото това блажено състояние на една душа, откъснала се отъ земята и спокойна подъ ржката на Бога, когото тя още сега притежава чрезъ надежда и любовъ? Следователно, нека това състояние стане и твое: *„Вкусете и ще видите, колко благъ е Господъ“* (Пс. 33, 9.); направи едно усилие, само поискай: оня, който дава доброволение, ще даде тоже и да го изпълнишъ,

ГЛАВА 7.

За любовта къмъ Исуса надъ
всичко.

1. Блазе ономува, който разбира, що е да люби Исуса и себе си да презира зарадъ Исуса.

Нашата любовъ къмъ него трѣбва да ни отдѣли отъ всѣка друга любовъ, защото Исусъ иска самъ надъ всичко да бжде възлюбенъ.

Любовта на създанията мами и скоро изчезва; любовта Исусова е постоянна и вѣрна.

Който се привързва къмъ създания, ще падне като тѣхъ и съ тѣхъ; който се привързва къмъ Исуса, ще бжде укрепенъ за винаги.

Оногова обичай и имай за приятель, който не ще те изостави, когато всички ще те напуснатъ, и който на твоя смъртенъ часъ не ще те остави да погинешъ.

Щешъ не щешъ, единъ день ще бждешъ принуденъ да се раздѣлишъ съ всичко.

2. Живъ и умиращъ стой до Исуса и се довѣрявай на вѣрността на оня, който може да ти помогне, кога всичко ще ти липсва.

Такъвъ е твоя възлюбенъ, щото не допуска друго; иска самъ той да владѣе сърдцето ти и въ него да седи като царъ на своя престолъ,

Ако умѣеше да пропждашъ всички създания отъ сърдцето си, на Исуса би било приятно да пребжда въ тебе.

Ще усѣтишъ, че си изгубилъ почти всичко, каквото си основалъ върху човѣци, а не върху Исуса.

Не се опирай на трѣстика, люлѣяна отъ вѣтръ, не се довѣрявай на нея, защото *„всѣ-ка плътъ е трева, и всичката ѝ красота е като полско цвѣте“*. (Ис. гл. 40, 6.)

Често ще се мамишъ, ако сждишъ за хората само споредъ какви сж нагледъ; вмѣсто облаги и облекчение, които търсишъ отъ тѣхъ, ти почти всѣкога ще претърпишъ вреда.

Търси Исуса въ всичко, и въ всичко ще намѣришъ Исуса. Ако самъ себе търсишъ, себе си тоже ще намѣришъ, но съ загуба за тебе.

Защото човѣкъ, който не търси Исуса, уврежда на себе си много повече, отколкото всички негови неприятели и цѣлъ свѣтъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Увеличани отъ прелестъ на чувствуване, както говори Босюе, ние търсимъ своето добро въ създанията, които ни се изплъзватъ и се разпрѣсватъ като сѣнки. Искаме да обичаме и да бждемъ обичани; а ние се отдалечаваме отъ източника на истинската любовъ, отъ безпредѣлната любовъ. Нека разберемъ, най-сетне, колко

безумно е да привързваме сърдцето си къмъ преходното, и колко сж суетни тия приятелства, които отлитатъ ведно съ години и интереси. Нека обичаме Исуса нераздѣлно ; нека го обичаме, както той ни обича и както иска той да бжде обичанъ. „*Мѣрката на нашата любовъ къмъ него*, казва св. Бернардъ, *е да го обичаме безъ мѣрка*“. Горко на оня, който предпочита нѣщо надъ него! Желанията му сж по пжтя на нищожеството.

ГЛАВА 8.

За близкото приятелство съ Исуса.

1. Кога Исусъ пребждва между насъ, всичко е сладко и нищо не се вижда мжно, но кога Исусъ го нѣма, всичко ни уморява.

Кога Исусъ не говори на душата, никоя утеха нѣма цена, но ако Исусъ каже само дума, чудесно утешение изпитваме ние.

Мария Магдалина не стана ли завчасъ отъ мѣстото, гдето плачеше, щомъ Марта ѝ каза : „*Учительтъ е тука и те вика?*“. (Иоанъ, гл. 11, 28.)

Блаженъ е оня часъ, когато Исусъ отъ сълзи ни вика на душевна радостъ !

Колко си-сухъ и безчувственъ безъ Исуса ! И каква суетность, какво безумие, ако желаешъ друго освенъ Исуса ! Не би ли било за тебе по-голѣма загуба, нежели ако изгубѣше цѣлъ свѣтъ ?

2. Какво може да даде свѣтътъ безъ Исуса ?

Да си безъ Исуса, това е нетърпимъ пъкълъ, да си съ Исуса е рай на сладости.

Ако Исусъ е съ тебе, никой неприятель не може ти увреди.

Който намира Исуса, намира добро съкровище, или по-добре, блага надъ всички блага.

Който изгуби Исуса, губи повече и много повече, нежели ако изгубѣше цѣлъ свѣтъ.

Да живѣешъ безъ Исуса е крайна нѣмотия, да си добре съ Исуса е голѣмо богатство.

3. Голѣмо изкуство е да умѣешъ да разговаряшъ съ Исуса и голѣмо благоразумие — да го задържишъ при себе си.

Бжди смиренъ и миролюбивъ, и Исусъ ще бжде съ тебе. Нека животътъ ти бжде набоженъ и тихъ, и Исусъ ще пребжда въ тебе.

Лесно можешъ да пропждишъ Исуса и изгубишъ благодатъта му, ако се разсѣйвашъ по външни работи.

И ако го пропждишъ и изгубишъ, къмъ кого ще прибѣгнешъ и какъвъ другъ приятель ще търсишъ ?

Безъ приятель не ще можешъ живѣ щасливо, и ако Исусъ не ти е приятель, не очаквай освенъ скърби и огорчения.

Безуменъ си, ако на другога възлагашъ своето упование и въ него полагашъ радостта си!

По-добре цѣлъ свѣтъ да имашъ противъ себе си, нежели да обидишъ Исуса.

Прочее, нека ти бжде той по-милъ отъ всичко, какво ти е мило.

4. Обичай всички зарадъ Исуса, а Исуса зарадъ самия него.

Само него трѣбва да обичаме повече отъ всѣкиго, защото той е едничъкъ приятель, добъръ, вѣренъ между всички приятели.

Обичай въ него и зарадъ него приятели и неприатели, моли се нему за всички, така че всички да го познаватъ и обичатъ.

Никога не желай предимно тебе да уважаватъ и обичатъ хората, защото това принадлежи само на Бога, който нѣма равенъ на себе си.

Не желай никой да се занимава съ тебе въ сърдцето си, нито пъкъ ти се занимавай съ любовта на никого, но Исусъ да бжде въ тебе и въ всѣки добъръ чловѣкъ.

5. Бжди чистъ и свободенъ отвжтре безъ никакво прилюбване къмъ създания.

Трѣбва да се отърсишъ отъ всичко, да бждешъ свободенъ, ако искашъ да вкусишъ, колко благъ е Господъ.

Наистина, никога не ще успѣешъ въ то-

ва, ако благодатъта му те не превари и привлѣче, та следъ като всичко друго бжде веднажъ изключено и прогонено, самъ да се съединишъ единствено съ него.

Защото, кога благодатъта Божия посети човѣка, тогава той може всичко, а кога тя се оттегли, той става беденъ и немощенъ, като че предаденъ само на мжки.

А въ такова едно положение ти не бива да падашъ въ униние и се отчайвашъ, но трѣбва тихомъ да се покоришъ на Божията воля и търпишъ отъ любовъ къмъ Исуса всичко, каквото ти се случи, защото следъ лѣто иде зима, следъ нощъ - день, и следъ буря - голѣма тишина.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Любовъта накара Сина Божий да слѣзе на земята; любовъта ни въздига до него. Тогава се установява между душата ни и Исуса като едно пленително единение, тогава се изпълнява обещанието му: „*Не ще ви оставя сираци, ще дойда при васъ*“. (Иоан. гл. 14, 18.) Дойди тогава, Исусе, дойди да скъсашъ последнитѣ връзки, които ме свързватъ съ създанията и забавятъ блажения часъ, гдето ще живѣя само за тебе. Направи щото, като забравямъ себе си, да не виждамъ, да не желая освенъ тебе и си почина на твоитѣ гърди, както възлюбениятъ ученикъ въ оня сладкъ миръ, що *свѣтътъ не дава* (Иоан. гл. 14, 7.), нито дори може да разбере, и неговитѣ бури не биха могли да разклатятъ.

ГЛАВА 9.

За лишаване отъ всѣкакво утешение.

1. Не е мжно да презираме човѣшки утешения, кога се радваме на божествени.

Но голѣмо и много голѣмо нѣщо е да склони човѣкъ да' бжде лишенъ едновременно и отъ човѣшки и божествени утешения, да понася доброволно за слава Божия такова изгнание на сърдцето, да не търси себе си, нито да хвърля погледъ върху свои собствени заслуги.

Чудно ли е ако си веселъ и усърденъ, кога благодатъта слиза въ тебе? Всички желаятъ такъвъ часъ?

Лесно и радостно напредва оня, когото благодатъта повдига. Какъ би усѣтилъ своя товаръ оня, когото Всемогщиятъ носи и върховниятъ Водителъ води?

2. Ние винаги търсимъ нѣкое облекчение, и човѣкъ мжно се отърсва самъ отъ себе.

Вѣренъ на своя епископъ, свети мжченикъ Лаврентий е победилъ свѣта, защото е презрѣлъ това, което свѣтътъ прелестно поднася, и тихо е претърпѣлъ отъ любовъ къмъ Исуса да се раздѣли съ Божия първосвещеникъ Сикстъ, когото обичалъ съ нѣжна обичъ.

Чрезъ любовь къмъ Твореца, като е надвилъ на човѣшка любовь, той е предпочелъ предъ човѣшки утехи угодното на Бога.

Сжщо и ти се научи да напускашъ отъ любовь къмъ Бога най-милиа си приятель.

И не роптай, ако се случи приятельтъ ти да те остави, като знаешъ, че най-сетне, ще трѣбва всички да се раздѣлимъ.

3. Много и продължително ще трѣбва човѣкъ да води борба самъ противъ себе, преди да се научи да надвива съвършено на себе си и отправя къмъ Бога всичката си обичъ.

Кога се опира на себе си, той лесно се подава на човѣшка утеха. Но она, който има истинска любовь къмъ Исуса и усърдие къмъ добродетель, не се увлича отъ такива утехи, не търси чувствени сладости, а по-скоро желае силни изпитания и тежки трудове зарадъ Исуса.

4. И така, кога Богъ ти дарува нѣкоя духовна утеха, приеми я съ благодарение, но признай въ нея Божия даръ, а не твоя лична заслуга.

Не се гордѣй зарадъ това и не се радвай прекалено, нито подхранвай въ сърдце сипразна самонадѣяность. Нека напротивъ, тая благодать те направи по-смирень, по-будень, по-боязливъ въ всички твои дѣла, защото тоя

часть ще мине, а следъ него ще дойде изкушение.

Кога си лишенъ отъ утѣха, недей се обезсърдчава завчасъ, но чакай съ смирение и търпение Богъ да те посети отново, защото той е всемогъщъ, за да може те утѣши по-вече.

Това не е ни ново, ни чудно за опитнитѣ въ Божия пѣтъ човѣци; великитѣ Светии и старитѣ пророци често сж изпитвали такива промѣни.

5. Единъ отъ тѣхъ като чувствувалъ при-сѣтствието на благодатъта, се провикналъ : *„И азъ си думамъ въ своята добродѣтелна : нѣма да се поколебая на вѣки“*. (Пс. 29, 7, 8.) Но като се оттеглила благодатъта, той прибавилъ : *„Ти скри лицето си, и азъ се смутихъ“*. (Пс. 29, 9.)

Обаче, той не се отчайва въ това свое смущение, а моли Господа много настойчиво и казва :

„Къмъ тебе, Господи, викнахъ и на Господа се помолихъ“ (Пс. 29, 11); най-после, той събира плода на своята молитва и заявява, че е билъ послушанъ : *„Послуша ме Господь и ме помилва; Господь ми стана подкрепа“*. Но какъ? *„Ти обърна тѣглата ми въ ликуване, казва той, и ме препаса съ веселие“*. (Пс. 29, 12.)

Щомъ Богъ се така отнася съ най-голъми Светии, не трѣбва да се отчайваме, ние бедни и немощни, ако понѣкога усѣщаме усърдие, а понѣкога охладняване; Духътъ Божий, наистина, иде и си отива, споредъ както му е благоугодно. Това е накарало многострадалния Иовъ да каже: „Посещавашъ човѣка всѣка заранъ, изпитвашъ го всѣки мигъ“. (Иов. гл. 7, 18.)

6. На какво, прочее, да се надѣвамъ и въ кого да имамъ довѣрие, ако не единствено въ великата Божия милость, и въ надеждата за небесна благодать?

Защото, било да имамъ при себе си добродетелни хора, усърдни монаси, вѣрни приятели, било да чета свети книги и красноречиви съчинения, било да слушамъ сладкопойни химни, все пакъ всичко това малко помага и трогва, кога благодатъта се оттегля и съмъ оставенъ на собствената си бедность.

Тогава нѣма по-добъръ цѣръ, освенъ търпение и самоотречение въ съгласие съ Божията воля.

7. Никога не съмъ намѣрилъ човѣкъ, до толкова набоженъ и съвършенъ, щото да не е понѣкога претърпѣлъ такова лишение отъ благодать и намаление на усърдие.

Никой светецъ не е билъ така високо възнасянъ, ни толко много просвѣтенъ, че да

не е билъ изкушаванъ преди или после.

Не е достоенъ да бжде въздигнатъ до съзерцаване Бога оня, който не е понасялъ за Бога нѣкоя неволя.

Обикновено изкушението предвещава утеха, която ще последва. Небесната утеха, наистина, е обещана на претърпѣлитѣ изкушения.

„На оногова, който побеждава, казва Господъ, ще дамъ да яде отъ дървото на живота“. (Откр. гл. 2, 7.)

8. Божията утеха е дадена, за да може човѣкъ да издържа злочестини.

Изкушението иде после, та да не се възгордѣ той заради доброто.

Дяволътъ не спи, нито плътътъ е още умъртвена, ето защо ти не преставай да се готвишъ за борба, защото отдѣсно и отлѣво има врагове, които никога не почиватъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ако и да не е престанало светото човѣчество на Спасителя да се наслажда чрезъ интимното си съединение съ Божието Слово, съ миръ и радости ненарушими, все пакъ то е чувствувало често въ по-долната вътрешностъ на душата скърби и болки, станали достояние на нашата природа отъ грѣхопадението насамъ. Кому не сж на умъ тия велики думи : „*Душата ми е прескърбна до смъртъ. Боже мой, Боже мой, защо си ме оставилъ*“ ? (Мат. гл. 26, 38 ; гл. 27, 46.) Така християнската душа, безъ да изгуби

своя миръ, е изпитана отъ вътрешни прискърбия и напасти. Ако тя вкусваше всѣкога утеха, би била изложена да падне малко по-малко въ разхалтавостъ ; впрочемъ, какво би имала да поднесе на своя възлюбенъ ? „*Силата ми се въ немоци напълно проявява*“. Апостолътъ като ни учи така, завчасъ и прибавя: „*Затова съ много по-голѣма радостъ ще се хваля съ немоцитѣ си, за да се всели въ мене силата Христова*“. (2. Кор. гл. 12, 9.) Тоя видъ себепредаване, това *изгнание* на *сърдцето* живо ни напомня нашето нищожество, що много лесно забравяме, упражнява вѣрата, любовта ни, и ни поддържа въ смирение. Пази се, прочее, въ тия часове, кога Исусъ изглежда, че се оттеглява, да се не прегъвашъ подъ тежестта на изпитанието и да се не оставишъ на обезсърчение. „Една отъ голѣмитѣ помощи, казва нѣкой си благочестивъ авторъ, за да носишъ добре кръста си, е да му отнемешъ безпокойствието и да направишъ тая мжка тиха, при едно всецѣло съобразяване съ Божиата воля“. Вмѣсто да стенешъ и се смущавашъ, радвай се по-скоро, защото е писано : „*Който сж сѣли съ сълзи, ще жънатъ съ радостъ. Който съ плачъ е носѣлъ семе, съ радостъ ще се върне, носейки своитѣ снопи*“. (Пс. 125, 5, 6.) Будонъ „Светиятъ пжтъ на Кръста“.

ГЛАВА 10.

За признателность къмъ Божиата
благодать.

1. Защо търсишъ почивка, кога си роденъ
за работа ?

Готви се повече за търпение, нежели за утехи и за носене кръста, нежели за вкусване радости.

Кой свѣтски човѣкъ не би приелъ на радостъ сърдце духовна радость и утеха, ако можеше винаги да се наслажда съ тѣхъ?

Защото, духовнитѣ утехы надминаватъ всички свѣтовни наслади и плѣтски удоволствия.

Всички свѣтовни наслади сж или срамни или суетни; духовнитѣ сж единствени сладки и цѣломждени, произлѣзли отъ добродетели и влѣни отъ Бога въ сърдца чисти.

Никой не може всѣкога по воля да се наслажда съ божествени утехы, защото изкушението никога не престава за дълго време.

2. Лъжовна свобода на духа и голѣма самонадѣяность много прѣчатъ на небесни посещения.

Богъ прави голѣмо добро на човѣка, давайки му благодать на утешение, а човѣкъ върши голѣмо зло, като не благодари Богу за тоя даръ и не го отдава нему нацѣло.

Ако благодатьта не се пролива обилно върху насъ, причината е, че ние сме непризнателни къмъ нейния Виновникъ и не възлизаме до първия ѝ източникъ.

Защото, никога се не отказва благодать на оня, който я приема съ благодарность, и обик-

новено Богъ дава на смиренъ, което отнима отъ горделивъ.

3. Не искамъ оная утеха, която ме лишава отъ съкрушение на сърдцето ; не ламтя за съзерцание, което води къмъ гордостъ.

Всѣко възвишено нѣщо не е свето, всичко сладко не е добро, всѣко желание не е чисто, и всичко, що е мило на човѣка, не е угодно на Бога.

Азъ обичамъ благодать, която ме прави по-смиренъ, по-буденъ, по-готовъ да се откажа отъ себе си.

Който е почувствувалъ дара на благодатъта и мжката отъ отнимането ѝ, той не ще смѣе да си присвоява никакво добро, но скоро ще признае своята бедность и голота.

Давай Божието Богу, а своето само на себе си приписвай. Въздай Богу слава зарадъ благодатитѣ му и признай, че ти си причина на грѣха и заслужавашъ наказание за него.

„Сѣдай винаги на последното мѣсто“ (Лук. гл. 14, 10), и първото ще ти се даде, понеже най-горното се опира на най-долното.

Най-голѣми светци предъ Бога сж най-малки предъ собственитѣ си очи, и колкото повече тѣхниятъ санъ е високъ, толко сж по-смирени по сърдце.

Пълни съ истина и слава небесна, тѣ не ламтятъ за пустославие.

Основани и укрепени върху Бога, тѣ не могатъ да бждатъ горделиви.

Отдавайки на Бога всѣко получено добро, тѣ не търсятъ оная слава, която се дава отъ хора, а искатъ само тази, която иде отъ единия Богъ; единствена целъ, единствено тѣхно желание е той да бжде прославенъ въ себе си и въ всички Светии надъ всѣко нѣщо.

5. Бжди, прочее, признателенъ за най-малка благодатъ и ще бждешъ достоенъ да получишъ по-голѣма.

Най-малкъ даръ, най-малка милость да бждатъ за тебе толко драгоценни, колкото най-скъпъ даръ и най-голѣма милость.

Ако погледнешъ достойнството на дарителя, то нѣма да ти се види малко и презрително това, което ти дава; и може ли, наистина, да има подобно нѣщо въ това, що иде отъ безконечния Богъ?

Дори, ако ти напраща скърби, наказания, приеми ги съ радостъ, защото той винаги върши, или позволява за наше спасение всичко, що ни се случва.

Искашъ ли да упатишъ Божиата благодатъ, бжди признателенъ, кога Богъ ти я дава, и търпеливъ, кога ти я отнима? Моли се да ти се възвърне, и бжди смиренъ и буденъ, за да я не изгубишъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Човѣкъ е тъй беденъ, че нѣма дори ни една добра мисль, едно добро желание, което да не му иде отъ горе. Отъ самъ себе той не може и да пожелае да бѣде избавенъ отъ бедствието си, що познава само чрезъ свѣрхестествена свѣтлина . . . Ако Божията мисль го не предваряше, той би линѣялъ въ вѣчно безсилие за всѣко добро. Прочее, колкото по-изобилна благодать му дава Богъ, толкова повече той има поводъ да се смирява, виждайки какво би билъ безъ нея, какво е той съ собственитѣ си срѣдства. Безумна тварь, кой те възгордява зарадъ дароветѣ Божии? *„Какво имашъ, което да не си палучилъ, а щомъ си получилъ, защо се хвалишъ, като да не си получилъ?“* (1 Кор. гл. 4, 7.) Трѣбва гордостъта да се прегъне подъ тая дума, и цѣлиятъ човѣкъ да се понижи предъ лицето на оня, който единственъ го изважда отъ бедната, кждето грѣхътъ го бѣше хвърлилъ. Той се повдига, само като се снисшава; това е, което карало св. Павелъ да казва: *„Кога съмъ немогъщъ, тогава съмъ силенъ“*. (2. Кор. гл. 12, 10.) Разбирамъ те, о велики Апостоле! това чувство, що те смирява, повиква обещаната на смирени благодать. *„Богъ се противи на горделиви, а на смирени дава благодать“*. (Иаков, гл. 4, 6.) Чрезъ нея ти си облѣченъ съ сила Божия. Какво ли не дължимъ на тоя вседобъръ Богъ и какво ще му възвърнемъ за толкова благодеяния? Уви! при нашата оскѣдностъ ние нѣмаме какво да му поднесемъ, освенъ сърдцето си; а това е именно, което иска той отъ бедното си създание. Това сърдце поне да му принадлежи всецѣло, и нищо да го не дѣли; да иска, да вкуса.

само Бога, да живѣе само съ любовъта му, и по тоя начинъ да почне на земята онова пленително съединение, което ще бжде по-сетне наше вѣчно блаженство.

ГЛАВА 11.

За малцината любители на кръста Исусовъ.

1. Мнозина сж, които желаятъ небесното царство на Исуса, а малцина сж носителитъ на кръста му.

Мнозина желаятъ отъ него утехи, а малцина обичатъ страданията му.

Исусъ намира много другари на трапезата си, а малко на своето въздържание.

Всички искатъ да сподѣлятъ неговата радостъ, а малцина искатъ да изтърпятъ нѣщо за него.

Мнозина вървятъ подиръ Исуса до преомяване на хлѣба, а малцина до изпиване чашата на страданията му.

Мнозина благоговѣятъ предъ негови чудеса, а малцина вкусватъ позора на кръста му.

Мнозина обичатъ Исуса, докато ги не сполети нѣкоя злочестина.

Мнозина го хвалятъ и благославятъ, докато получаватъ утешения отъ него.

Но, ако Исусъ се скрие и ги напусне за малко, тѣ тогава се отдаватъ на роптание и падатъ въ презмѣрно униние.

2. Ала които любятъ Исуса за Исуса, а не за свое собствено утешение, тѣ го благославятъ въ всички неволи, душевни мъжки, както и въ най-сладки утехи.

И да искаше той никога да ги не утеши, тѣ пакъ биха го винаги възхвалявали, биха му всѣкога благодарили.

3. О, какво ли не може любовта къмъ Исуса, кога е чиста и безъ никаква смесъ отъ самолюбие и собственъ интересъ!

Не сж ли наемници ония, които търсятъ всѣкога утешение?

Не доказватъ ли, че обичатъ себе си повече, отколкото Исуса ония, които все мислятъ за облаги и печалби?

Кжде ще се намѣри нѣкой да служи Богу единствено за Бога?

4. Рѣдко се срѣща човѣкъ, до толко напредналъ въ духовния пжтъ, щото да се е отрекълъ отъ всичко.

Действително, истински беденъ духомъ и отрекълъ се отъ всѣко създание, кой ще намѣри?

„Неговата цена е по-висока отъ бисеръ, и трѣбва да се търси дори до край земя“.
(Прит. гл. 31, 10.)

„Ако нѣкой дадѣше всичкото си имане, пакъ не е още нищо“. (Пѣсень на Пѣсн. гл. 8, 7.)

Ако направи голѣмо покаяние, то пакъ не е нищо.

И ако обгърне всички науки, той пакъ е далечъ.

И да има голѣма добродетель и усърдна набожностъ, пакъ много му липсва; липсва му едно нѣщо, което е свършено потрѣбно.

А кое е това нѣщо? това е, че следъ като се е отрекълъ отъ всичко, да се отрече и отъ себѣ си и нищо да не запази за себе-любието си.

Това е, най-после, че следъ като е направилъ всичко, що знае, че е длъженъ да направи, да мисли пакъ, че нищо не е направилъ.

5. Нека цени малко това, което би могло да се счита за нѣщо голѣмо, и искрено да признае, че е безполезенъ слуга, споредъ думата на Истината: *„Така и вие, когато изпълните всичко вамъ заповѣдано, казвайте: ние сме слуги безполезни“*. (Лук. гл. 17, 10.)

Тогава той ще бжде истински беденъ духомъ и отрекълъ се отъ всичко, и ще може да каже съ Пророка: *„Да, азъ съмъ беденъ и самотенъ въ свѣта“*. (Пс. 24, 16.)

Обаче, никой не е по-богатъ, по-силенъ, по-свободенъ отъ оня, който умѣе отъ всичко да се отрича, както и отъ себе си, и да се постави на последно мѣсто.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ние трѣбва да обичаме Бога заради самия Богъ, а не заради радостта, що вкусваме, кога му служимъ; защото ако ни отнемѣше утехитѣ си, какво би станало съ тая наемна любовь? Който още търси себе си въ нѣщо, той не знае да обича. Гледай образа си, съзерцавай Исуса; той не е търсилъ себе си въ нищо: „Христосъ не на себе си угоди“. (Рим. гл. 15, 3.) Той всичко пожертвува за тебе; почивка, животъ и воля: „Не както азъ искамъ, а както ти“, е думалъ той. (Мат. гл. 26, 39.) Той претърпѣ всичко, дори до кръсть, дори до изоставяне отъ неговия Отецъ: „Боже мой, *защо си ме оставилъ?*“ (Мат. гл. 27, 46.) Нека вземемъ по примѣра му тоя духъ на жертвувание; и, отрекли се за напредъ отъ всѣкакъвъ личенъ интересъ, нека приемемъ съ еднакво спокойствие добрини и злини, мъжки и радости тъй щото, нѣмайки мисли и желанія освенъ ония на Исуса, да бждемъ въ онова пълно единство съ него, което той при напускане свѣта просѣше за насъ отъ Отца си като последенъ и най-голѣмъ даръ.

ГЛАВА 12.

За царствения пѣтъ на светия
Кръсть.

1. Следното слово се вижда строго на мно•

зина: „Отречи се отъ себе си, вземи кръста си и последвай Исуса“. (Мат. гл. 16, 24.) Но пъкъ много по-строго ще бжде на последния день да чуешъ тази друга дума: „Идете отъ мене, проклети, въ огънь вѣчни“. (Мат. гл. 25. 41.)

Които сега драговолно слушатъ думата, която заповѣдва да носимъ Кръста, и я изпълняватъ, не ще се уплашатъ тогава, когато чуятъ вѣчната пресжда.

„Това знамение на кръста ще се яви на небето, когато Господъ ще дойде да сжди“. (Мат. гл. 24, 30.)

Товага всички служители на Христа, подражавали презъ живота си Исуса разпнатъ, ще се приближатъ съ голѣмо упование до Исуса сдия.

2. Защо, прочее, се страхувашъ да носишъ Кръста, чрезъ който се отива въ Царството небесно? Въ Кръста е спасението, въ Кръста - животътъ, въ Кръста закрилата противъ враговетъ ни. Отъ Кръста текатъ небесни сладости, въ Кръста има душевна сила, въ Кръста - радостъ на духа, съвършенство на добродетель, завършекъ на светостъ. Спасение на душата, надежда за вѣченъ животъ сж само въ Кръста. Вземи, прочее, кръста си, последвай Исуса и ще постигнешъ вѣченъ животъ. Той те е предшествувалъ,

като е носилъ кръста си, умрѣлъ е за тебе на него така, че и ти да носишъ своя Кръстъ и желаетъ да умрешъ на него. Защото „*ако си умрѣлъ съ Христа, съ него и ще живѣешъ*“ (Рим. гл. 6, 8.), и ако сподѣляшъ страданията му, ще сподѣляшъ и славата му.

3. И тъй, всичко е въ Кръста, и всичко състои въ умирање. Нѣма другъ пжть, който да води къмъ животъ и истински душевенъ миръ, освенъ пжтьтъ на Кръста и постоянно умъртвяване.

Иди кждето щешъ, каквото искашъ търси, но нѣма да намѣришъ нито горе пжть повъзвишенъ, нито доле пжть по-безопасенъ, освенъ пжтя на светия Кръстъ.

Разпореди всичко споредъ свои възгледи, натъкми всичко по свое желание, и всѣкога ще намѣришъ, че трѣбва волю не волю да изстрадашъ нѣщо ; и така ще намѣришъ всѣкога Кръста. Защото, или ще усѣщашъ тѣлесна болка, или ще понасяшъ душевно огорчение.

4. Ту ще бждешъ изоставенъ отъ Бога, ту ближниятъ ще злоупотреби съ търпението ти ; нѣщо повече , ти често ще бждешъ самъ на себе товаръ.

Не ще намѣришъ никакъвъ цѣръ на мжкитѣ си, никакво облекчение : но ще трѣбва

да страдашъ толкова време, колкото иска Богъ.

Защото Богъ иска да се научишъ да страдашъ безъ утеха, напълно да му се подчинявашъ и станешъ по-смиренъ чрезъ скърби.

Никой не чувствува така на дълбоко въ сърдце си страданията на Исуса, колкото ония, на които се е удало да изтърпятъ мъки, подобни на неговитъ.

И така, Кръстътъ е всѣкога приготвенъ и те чака на всѣкъжде.

Не можешъ да избѣгашъ отъ него, кждето и да идешъ, защото гдето и да си, себе си ще намѣришъ.

Обърни се нагоре, обърни се надолу, погледни навънъ, погледни навътре ; навредъ ще намѣришъ Кръста; а трѣбва навредъ да търпишъ, ако искашъ да владѣешъ душевенъ миръ и заслужишъ безсмъртенъ вѣнецъ.

5. Ако доброволно носишъ Кръста, и той тебе ще носи и ще те изведе на желания край, кждето ще престанешъ да страдашъ ; но това нѣма да стане въ тоя свѣтъ.

Ако го носишъ недоброволно, увеличи-вашъ тежината му и си създавашъ по-тежъкъ товаръ ; обаче, пакъ ще трѣбва да го носишъ.

Ако не приемешъ единъ Кръстъ, неми-

нуемо ще намѣришъ другъ, и може би, по-тежъкъ.

6. Мислишъ ли да отбѣгнешъ, що никой смъртенъ не е можалъ да отмине? Кой светецъ въ тоя свѣтъ е билъ безъ Кръсть и неволи?

Самъ Исусъ Христосъ, нашиятъ Господъ, ни часъ презъ цѣлия си животъ не е билъ безъ страдания: „*Трѣбваше, казва той, Христосъ да пострада; да възкрѣсне отъ мъртвитѣ и да влѣзевъ славата си*“. (Лук. гл. 24, 26.) Какъ тогава търсишъ другъ пжтъ освенъ царствения пжтъ на светия Кръсть?

7. Цѣлиятъ животъ на Исуса е билъ Кръсть и дълго мченичество, а ти търсишъ почивка и радост!

Мамишъ се, страшно се мамишъ, ако диришъ друго освенъ скърби за понасяне, защото цѣлиятъ тозъ смъртенъ животъ е пъленъ съ бедствия, обиколень съ Кръстове.

Колкото повече човѣкъ напредва въ духовния пжтъ, толко повече Кръстоветѣ му биватъ често по-тежки, защото любовта увеличава мжкитѣ на изгнанието му.

8. При все това, оня, когото Богъ изпитва съ толко скърби, не е безъ утешение, което да ги не облекчи, защото усѣща, че плодетѣ на търпението му, при носене Кръста, все повече и повече растатъ.

Кога той драговолно се навежда подъ него, скръбъта, която го притиска, цѣла се превръща въ сладко утешително упование.

И колкото повече плътътъ бива съкрушена чрезъ скърби, толко духътъ е вътрешно по-укрепенъ отъ благодатъта.

Понѣкога даже желанието за страдания, за да е съобразно съ Исуса разпнатъ, му вдѣхва такава сила, щото не би искалъ да се освободи отъ скръбъ и мъки, защото, колкото повече страда за Бога, толкова по-върва, че му е приятенъ.

Това не е човѣшка добродетель, а благодать отъ Исуса, която така силно действува въ немощната плътъ, щото всичко, отъ което тя по природа се отвърщава и бѣга, прегръща и обича чрезъ жара на духа.

9. Не е по силитѣ ни да носимъ Кръста, да го обичаме, да наказваме тѣлото, да го поробваме, да бѣгаме отъ почести, да търпимъ доброволно ругания, да презираме себе си и да желаемъ да ни презиратъ, да понасяме скърби и вреди и да не желаемъ никакво благоденствие на тоя свѣтъ.

Ако погледнешъ себе си, нищо подобно не можешъ самъ направи; но ако се уповашъ на Господа, сила ще ти се даде отъ горе, и ще имашъ власть надъ плътъ и свѣтъ.

Нѣма даже и да се страхувашъ отъ вра-

га, дявола, ако си въоръженъ съ вѣра и бележенъ съ Кръста Господень.

10. И така, бжди готовъ като добъръ и вѣренъ служителъ на Исуса да носишъ мъжествено Кръста на твоя Господь, разпнатъ отъ любовъ къмъ тебе.

Бжди готовъ да търпишъ безброй злочестини и всѣкакви неволи въ тоя беденъ животъ, защото това е, което навредъ те чаква, и навредъ ще намѣришъ, въ кое мѣсто и да се скриешъ.

Трѣбва да бжде така, и за тия многобройни беди и скърби нѣма другъ цѣръ, освенъ да търпишъ себе си.

Пий съ радостъ чашата Господня, ако искашъ да си приятелъ на Исуса и желаешъ дѣлъ въ неговата слава.

Остави Богъ да разполага съ своитѣ утехы; нека ги раздава, както му е угодно.

А ти избери страданията, и ги имай за драгоценни утехы, „*Защото страданията на сегашното време не сж нищо въ сравнение съ оная слава, която ще се яви въ насъ*“ (Рим. гл. 8, 18); нито би могълъ да я заслужишъ за тебе, дори и ако самъ ги претърпишъ всички.

11. Кога стигнешъ до тамъ, че да намиращъ страданието сладко и го обичашъ зарадъ Исуса, тогава считай себе си честитъ,

защото си намѣрилъ рая на земята. Но докато страданието е горчиво за тебе, и гледашъ да го отминешъ, ще си неспокоенъ, и скръбъта, отъ която бѣгашъ, ще те преследва на всѣкжде.

12. Ако залѣгашъ да си такъвъ, какъвто трѣбва да си, сиречь, готовъ да страдашъ и умирашъ, скоро мжкитѣ ти ще се смекчатъ, и ще намѣришъ миръ.

И да си възнесенъ съ Павла до трето небе, пакъ не си увѣренъ, че не ще има отъ какво да страдашъ. „Азъ ще му покажа, казва Исусъ, колко трѣбва той да пострада за мое име“. (Деян. гл. 9, 16.)

Прочее, не ти остава друго, освенъ да страдашъ, ако искашъ да любишъ Исуса и постоянно нему да служишъ.

13. Дай Боже, да станешъ достоенъ да претърпишъ нѣщо за име Исусово! Каква велика слава би те чакала! Каква радостъ за всички Светии! Какво назидание за ближния!

Всички, наистина, препоръчватъ търпение, ако и да сж малцина ония, които искатъ да страдатъ.

Съ каква радостъ би трѣбвало да изстрадашъ нѣщо за Исуса, кога други много пострадатъ за свѣта.

14. Знай си го за вѣрно, че животътъ ни трѣбва да бже непрестанна смъртъ, и кол-

кого по-умираме сами за себе, толкова повече начеваме да живѣемъ за Бога.

Никой не е въ състояние да разбере небесното, ако не склони да понася злочестини за Исуса !

Нищо по-приятно Богу, нищо по-спасително за тебе, отколкото да страдашъ драговолно за Исуса ; и ако ти бѣше дадено да избирашъ, трѣбвало би по-скоро да желаяшъ скърби зарадъ Исуса, нежели да си обсипанъ съ утехи, защото тогава ще бждешъ по-подобенъ на Исуса, и по-ще приличашъ на всички Светии.

Защото заслугата и напредъкътъ ни въ съвършения животъ не състоятъ въ духовни сладости и обилни утехи, а по-скоро въ понасяне голѣми тѣги и тежки изпитания.

15. Ако имаше за човѣка нѣщо по-добро и по-полезно отъ страдание, Христосъ, навѣрно, би ни го посочилъ съ слово и примѣръ.

А явно е, че той увещава да носятъ Кръста, както своитѣ ученици, които сж го последвали, така и всички, които желаятъ да го последватъ, като казва :

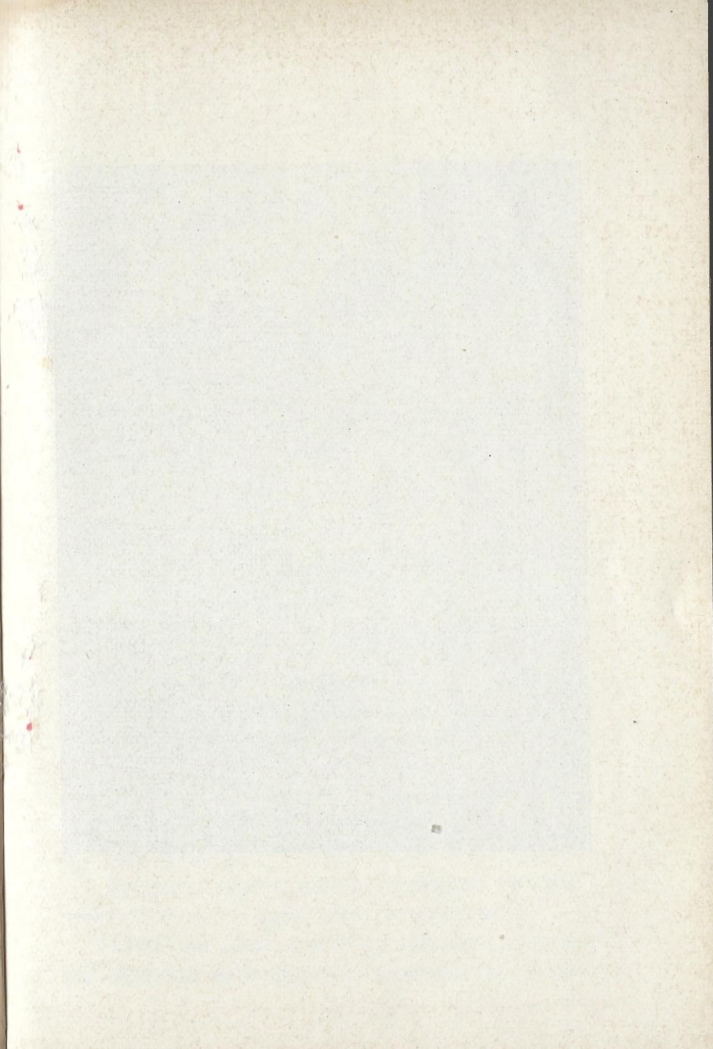
„Ако нѣкой иска да върви следъ мене, нека се отрече отъ себе си, да вземе Кръста си и да ме последва“. (Мат. гл. 14, 24.)

И така, следъ като прочетохме и изследвахме всичко, нека заключимъ най-после, че *„Презъ много скърби трѣбва да влѣземъ въ Царството Божие“*, (Деян. гл. 14, 23.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Учението за Кръста, за *Иудей съблазнь*, а за *Елини безумство* (1 Кор. гл. 1, 23), е това, което хората най-малко разбиратъ. Че единъ Богъ е умрѣлъ, за да спаси човѣка, разумътъ имъ ще се преклони предъ такава една тайна; но че трѣбва да се присъединятъ къмъ това чудно жертвувание, като биватъ умрѣли сами за себе, за страсти, за щения, за желания, ето което ги бунтува и ги кара да казватъ като Капернаумци: *„Какви тежки думи! Кой може да слуша това?“* (Иоан. гл. 6, 60.) Обаче, ще трѣбва да ги слушаме, защото отъ това зависи спасението ни. Небето бѣше раздѣлено отъ земята, Кръстътъ ги съедини; и отъ подножието на Кръста трѣбва всичко, което отива до Небето. Нека прочее, се съберемъ около Кръста; нека той бѣде тука на земята наша утеха, както е и наша сила. Кога Богъ по доброта ни праша нѣкое изпитание, нека казваме като Св. Андрей: *„О, сладкий Кръсте, тъй дълго желанъ и приготвенъ сега за тая душа, която го е желаела горещо“*. Всички Сретии сж почувствували това желание, всички сж говорили на такъвъ езикъ. *Страдание или смъртъ*, е често повтаряла света Тереза, и въ страдания тя е намирала много повече миръ и щастие, що нѣма да вкусятъ никога ония, които свѣтътъ нарича щастливици. Една едничка сълза, пролѣна при нозетѣ Исусови, е хиляди пжти по-сладка отъ всички свѣтовни удоволствия.

КНИГА ТРЕТА

За вътрешното утешение.

ГЛАВА 1.

За вътрешния разговоръ на Исуса съ
върнатата душа.

1. „Ще послушамъ какво ще каже Господъ Богъ вътре въ мене“. (Псал. 84, 8.)
Блажена е оная душа, която чува да ѝ говори Господъ вътре въ нея, и приема отъ уста-та му утешителна дума.

Блажени ушитѣ, винаги внимателни да долавятъ това божествено вдъхновение и глухи за свѣтски мълви.

Блажени пакъ ушитѣ, които слушатъ, не гласа, който ехти отъ вънъ, а истината, която учи отвътре.

Блажени очитѣ, които затворени за външни работи, гледатъ само вътрешнитѣ.

Блажени ония, които проникватъ до вътрешността на сърдцето и залѣгатъ съ по-

вседневни упражнения да се приготвятъ все повече за разбиране небеснитѣ тайни.

Блажени ония, чиято радостъ е да се занимаватъ съ Бога и се отърсватъ отъ всички свѣтовни сплетни.

Погледни тия нѣща, о душо моя! и затвори вратата на своитѣ чувства, така че да можешъ да чуешъ, какво казва вътре въ тебе твоятъ Господъ Богъ.

2. Ето що казва твоятъ възлюбенъ: Азъ съмъ твое спасение, твой миръ и твой животъ.

Стой близо до мене и ще намѣришъ миръ. Остави преходното, търси вѣчното.

Що сж всички тия временни нѣща? Нали суетни прелѣстявания? И какво ще те ползватъ всички създания, ако Творецътъ те изостави?

Отречи се, прочее, отъ всичко и гледай да угодишъ на своя Творецъ, да му бждешъ вѣрна, така че да постигнешъ истинското блаженство.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Нека чуемъ несътворената мждрость. „*Радостта ми е*, казва тя, *съ синоветѣ човѣшки*“. (Прич. гл. 8, 31.) Но повечето хора не разбиратъ говора ѝ или, боейки се да я чуятъ, отдалечаватъ се отъ нея, за да разговарятъ съ създания. „*Тя дойде въ свѣта, и свѣтътъ я не позна*“. (Иоан. гл. 1, 10.) Ето защо Апостолътъ ни забранява „*да обичаме свѣта и кое-*

то е въ свѣта (1. Иоан. гл. 2, 15.), *защото той цѣлъ принадлежи на злия духъ*". (1. Иоан. гл. 2, 15.) Прочее, ако ние искаме да привлѣчемъ въ насъ Божия духъ, *оня духъ, чието помазание учи на всичко* (1. Иоан. гл. 2, 20, 27.), нека се отдѣлимъ отъ свѣта, нека се отречемъ отъ всички негови принципи, удовольствия, шумни общества. Исусъ се намира само въ пустинята, *„гласътъ му не се чуе по кръстопътища“* (Мат. гл. 12, 19.), всрѣдъ свѣтовни събра- ния; но когато реши да излѣе своитѣ милости въ вѣрната душа, *той я завежда на самотно мѣсто и тамъ ѝ говори по сърдце*. (Осия гл. 2, 14.) Какъ да обрисувашъ насладитѣ на тоя небесенъ разговоръ? Който веднажъ ги е вку- силъ, той не може вече да понася хорски раз- говори. О Исусе! говори на сърдцето ми; за- напредъ азъ искамъ да слушамъ само твоя гласъ при замлъкване на всички създания.

ГЛАВА 2.

За истината, която говори вжтре въ насъ, безъ никакъвъ шумъ отъ думи.

1. „Говори, Господи, понеже твоятъ рабъ слуша. Азъ съмъ твой рабъ, вразуми ме, и ще позная твоитѣ заповѣди. Наклони сърд- цето ми къмъ твоитѣ откровения, да се раз- лѣятъ възъ него като сладка роса“. (Царст. гл. 3, 9.)

Израилевитѣ синове казвали нѣкога на Мойсея: „Ти говори съ насъ, и ние ще слу-

шаме; Богъ да не говори съ насъ, за да не умремъ“. (Изходъ гл. 20, 19.)

Не е такава, Господи, не е такава моята молитва, но напротивъ, моля те, както пророкъ Самуилъ съ смирено желание, казвайки: „Говори, Господи, понеже твоятъ рабъ слуша“.

Да ми не говори Мойсей, нито нѣкой отъ пророцитѣ, но по-скоро ти ми говори, Господи Боже мой, ти, свѣтлина на всички пророци и духъ, който ги е вдъхновявалъ. Безъ тѣхъ ти можешъ самъ да проникнешъ въ цѣлата ми душа съ твоята истина, а безъ тебе тѣ не могатъ нищо.

2. Тѣ могатъ да отгласятъ думи, а не да ги направятъ и действени.

Словото имъ е красноречиво, но ако ти мълчишъ, то сърдце не сгрѣва.

Тѣ излагатъ буквата, а ти разкривашъ нейния смисълъ.

Тѣ предлагатъ тайни, а ти разбивашъ печата, който е криелъ разбирането имъ.

Тѣ разгласяятъ твоитѣ заповѣди, а ти помагашъ да ги изпълнимъ.

Тѣ сочатъ пжтя, а ти давашъ сила да вървимъ по него.

Тѣ само отъ вънъ действуватъ, но ти просвѣтявашъ и наставлявашъ сърдцата,

Тѣ поливатъ отвѣнъ, а ти давашъ плодородъ.

Тѣхнитѣ думи ечатъ на ухото, а ти отваряшъ ума.

3. Да ми не говори, прочее, Мойсей, но ти Господи Боже мой, вѣчна Истино! Ти ми говори, да не би да умра и да не би да слушамъ безъ полза, ако, предупреденъ само отвѣнъ, азъ съмъ не разпаленъ отвѣтре; да не би да намѣря своята пресжда въ твоята дума, чута, а не изпълнявана, позната, а не обикната, повѣрвана, а не упазена отъ мене.

И тъй, говори ми, Господи, защото твоиятъ рабъ те слуша, „у тебе има думи за вѣченъ животъ“. (Иоан. гл. 6, 68.)

Говори ми да утешишъ малко душата ми, да ме научишъ да поправа живота си; говори за хвала, слава и вѣчна честь на твоето име.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Има единъ гласъ, който ни говори вътрешно и като въ дѣнъ душа, кога ние като глухи не чуваме създанията и искаме да слушаме само Бога, и кога го викаме въ насъ съ всичкия жаръ на желанията си. Тоя гласъ е сжщиятъ, който далечъ отъ свѣта, е възхищавалъ Павловци, Антоновци, Пахомовци и имъ е откривалъ ясно тайнитѣ на божествената наука. Той е сжщиятъ, който наставлява Светиитѣ, разпада ги,

утешава ги и тъй да се каже, опиянява ги съ небесната си сладостъ. Мойсей и Пророцитѣ стоятъ забулени за ученицитѣ отъ Емаусъ : Исусъ дожда, и при неговия гласъ сѣнцитѣ, които затуляли ума имъ, се разпрѣскаатъ, нѣщо непознато се движи въ тѣхъ, тъй щото тѣ си казватъ единъ другиму : *„Не горѣше ли въ насъ сърдцето ни, кога той ни говорѣше по пѣтя и ни обясняваше Писанието“* ? (Лук. гл. 24, 32.) А ние, бедни нещастници, които свѣтовниятъ мятежъ още разсѣйва, какво ще правимъ ? Не искаме ли и ние да чуемъ Исуса ? Като двамата ученици ние сме на пѣтъ, ние вървимъ къмъ вѣчността. Исусъ съ любовта си се приближава до насъ ; той ни става нѣкакъ другаръ при пѣтуването (Лук. гл. 24, 15.), но намирайки ни тъй малко внимателни, той се оттеглява, а ние вървимъ сами. Страшна самотностъ. А ! нека се пазимъ, да не би нощта да ни изненада тъкмо на края. Нека побързаеме да извикаме божествения водачъ и нека му кажемъ съ всичката си душа : *„Господи, остани съ насъ, понеже е привечеръ, а деньтъ се превали“*. (Лук. гл. 24, 29.)

ГЛАВА 3.

За смиреното слушане Словото Божие, и какъ мнозина го не ценятъ.

1. *Господь*. Сине мой, слушай думитѣ ми, думи пълни съ сладостъ и надминаващи всѣка наука на философи и мждри отъ този свѣтъ. *„Моитѣ думи сж духъ и животъ“* (Иоан.

гл. 6, 64.), и не бива да сѣдишъ за тѣхъ по човѣшкѣ схващане.

Не трѣбва да извличашъ отъ тѣхъ суетливо самодоволство, а да ги слушашъ съ дълбоко смирение и гореща любовъ.

2. „Блаженъ оня човѣкъ, когото вразумявашъ ти, Господи, и поучавашъ на твоя законъ, за да му дадешъ покой въ усилни дни“. (Псал. 93, 12, 13.)

3. Азъ съмъ, който още отъ начало учихъ пророцитѣ, казва Господь, и до днесъ не пресявамъ да говоря на всички; но мнозина сж коравосърдечни и глухи за моя гласъ.

Мнозина сж, които слушатъ свѣта, а не Бога; тѣ по-обичатъ да вървятъ по плътски желания, нежели да се подчиняватъ на волята Божия.

Свѣтътъ обещава малко нѣщо и нѣща, които прехождатъ, и пакъ му служатъ съ голѣмъ жаръ; азъ обещавамъ безкрайни вѣчни блага, а човѣшкото сърдце пакъ си остава студено.

Кой ми служи и ме слуша въ всичко съ такава грижа, съ каквато служатъ на свѣта и на неговитѣ господари?

„Черви се Сидоне, казва морето“ (Изм. гл. 23, 4.), и ако питашъ коя е причината, слушай, ето я:

За една малка облага човѣкъ предприе-

„Спомни си, Господи, твоитѣ щедрости“ (Пс. 24, 6.) и изпълни сърдцето ми съ твоята благодать, ти който не искашъ никое отъ твоитѣ дѣла да бжде празно.

7. Какъ мога да нося себе си, товаръ въ тоя окаянъ животъ, ако твоята милость и благодать ме не подкрепятъ?

Не отвърщай лицето си отъ мене, не отлагай своето посещение, не ме лишавай отъ твоята утеха, да не би лишена отъ тебе, *„душата ми да стане като жадна земя“*. (Пс. 142, 6.)

„Господи, научи ме да изпълнявамъ твоята воля“ (Пс. 142, 10.), научи ме да живѣя смирено и достойно предъ тебе.

Защото ти си моя мъдрость, ти ме познавашъ въ истината, и си ме позналъ, преди да съмъ билъ въ свѣта, и даже преди да е билъ свѣтътъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Нищо по-рѣдко отъ искреното желание за спасение; а това трѣбва да ни накара да треперимъ, защото участиа на всѣки единъ ще бжде такава, каквато ще да я е създалъ: Богъ ни помага, той идва съ своята благодать на помощъ на нашата свободна воля, но я не принуждава. А какво виждаме ние? Какво зрелище ни дава свѣтътъ? Не говоримъ тукъ за нечестивия, решенъ да погине и вече бележенъ съ печатъ на

вѣчно осжждане; говоримъ за ония, които се казватъ и смѣтатъ себе си за ученици на Исуса Христа. По умозрение тия християни искатъ да се спасятъ, но едновременно искатъ, и особено искатъ да владѣятъ блага, да вкусятъ отъ земнитѣ наслади. Тѣ ще отправятъ къмъ Бога мимоходомъ нѣколко задължителни молитви, ще се осведомятъ върху неговия законъ, за да научатъ какво точно заповѣдва той; после, спокойни отъ тая страна, ще се втурнатъ въ преследване почести, богатства, удоволствия, що наричатъ законни, или ще заспятъ въ единъ мекушавъ животъ, позволенъ предъ очитѣ имъ, защото нагледъ той не нарушава никакво формално повеление. Но въ всичко това, кжде е вѣрата, която трѣбва да направлява всички наши деяния предъ видъ на вѣчността? Кжде е любовта, непрестанно занята съ своя предметъ, любовта, жадна за пожертвувания? Где е покаянието? Где е кръстътъ? О Боже! Това ли се казва желание за спасение! Ами, нали е писано, че оня, *който поиска да запази душата си, ще я изгуби*? (Лук. гл. 17, 33.) Нека всѣки единъ сжди себе си преди страшния день, когато Господъ ще дойде лично да сжди.

ГЛАВА 4.

За нашето ходене предъ Бога въ истина и смирение.

1. *Господъ*. Сине мой, върви предъ мене въ истина и ме търси всѣкога съ простота на сърдце си.

Който върви предъ мене въ истина, ще бжде закрилянъ отъ всѣкакви нападения; ис-

тината ще го избави отъ клевети и отъ съблазни на нечистивия,

Ако истината те освободи, действително ще бждешъ свободенъ, и малко ще те е грижа за празни хорски речи.

2. *Рабътъ*. Господи, вѣрно е, което казвашъ; нека бжде, моля те, по твоята дума. Нека твоята истина ме просвѣтява, закриля и пази до край въ пѣтя на спасението. Нека тя ме освободи отъ всѣко лошо желание, отъ всѣка безредна обичъ, и азъ ще ходя предъ тебе съ голѣма свобода на сърдце.

3. *Господъ*. Азъ съмъ Истината; ще те науча що е добро и що ми е угодно. Спомняй си грѣховеѣ съ голѣма скръбъ и голѣмо разкаяние и никога не мисли, че си нѣщо зарадъ добритѣ си дѣла.

Истината е, че не си друго, а грѣшникъ, подчиненъ на страсти и обвѣрзанъ отъ тѣхъ.

Самъ по себе ти клонишъ къмъ небитие; едно нищо - нѣщо те разклаща, поваля, едно нищо - нѣщо те смуцава и обезсърдчава.

Какво имашъ, съ което можешъ да се гордѣешъ? Колко сж, напротивъ, причинитѣ, за да презирашъ себе си! Защото ти си много по-немошенъ, отколкото можешъ го разбра.

4. И така, нищо отъ това, което вършишъ, да не ти се вижда голѣмо.

Но по-скоро предъ твоитѣ очи нищо да

не е велико, скъпоценно, чудесно, възвишено, достопочтено, похвално, любимо, освенъ вѣчното.

Люби надъ всичко вѣчната истина и всѣкога поддържай само презрение къмъ крайната си униженостъ.

Отъ нищо да се не страхувашъ толкова и бѣгашъ, колкото отъ своитѣ грѣхове и пороци ; и за тѣхъ много повече трѣбва да скърбишъ, нежели за коя да е загуба на свѣта.

Има които не ходятъ предъ мене съ искрено сърдце, но водейки се отъ известно самонадѣяно любознание, искатъ да откриятъ тайнитѣ ми и проникнатъ въ Божиитѣ дълбини, а занемарватъ себе си и своето спасение.

Отъ гордостъ и любопитство тѣ падатъ често въ голѣми изкушения и грѣхове, защото азъ се отдѣлямъ отъ тѣхъ.

5. Бой се отъ Божия съдъ ; страхувай се отъ гнѣва на Всемогущия ; не издирвай дѣлата на Всевишния, изследвай своитѣ беззакония, злото, което си толкова пжти вършилъ, и доброто което си пренебрегвалъ.

На едни всичката имъ набожностъ отива въ книги, на други - въ икони, на трети - въ вънкашни знакове и образи.

Нѣкои пъкъ често ме споменятъ съ уста, а много малко съ сърдце.

Има други, които просвѣтени и очистени отжтре, не преставатъ да се стремятъ къмъ вѣчнитѣ блага; свѣтовни разговори ги не блазнятъ; съ прискѣрбие тѣ се подлагатъ на естественитѣ нужди. Тия разумяватъ какво говори въ тѣхъ Духътъ на истината, защото той ги учи на презиране преходното, обичане вѣчното, на забравяне свѣта и стремѣжъ къмъ небето денемъ и нощемъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Азъ съмъ Богъ всемогъщия, ходи предъ мене и бжди непороченъ. (Бит. гл. 17, 1.) Така е говорилъ Господъ на Бащата на правовѣрнитѣ, и тая заповѣдь се отнася още съ по-голѣма сила за християнитѣ, които сж видѣли въ Сина Человѣчески образа на всѣко съвършенство. Ето защо имъ е казано: „*Бждете съвършени, както е съвършенъ вашиятъ Отецъ небесенъ*“. (Мат. гл. 5, 48.) Чудно повеление, което, въздигайки нашето неумозримо нищожество, ни учи, що е изкупения човѣкъ, що е християнина предъ Божиитѣ очи. Но какъ, слаби създания, наведени подъ бремето на плътта, ние ще се приближимъ до това върховно съвършенство, къмъ което ни е заповѣдано да се стремимъ безъ спиръ? Слушай Исуса Христа: „*Азъ съмъ пжтътъ, истината и животътъ*“. (Иоан. гл. 14, 6.) Той е пжтътъ, що води за Бога, за истината, която е Богъ; той е животътъ, обещанъ на ония, *които ходятъ въ истината, които растатъ въ истината* (Иоан. гл. 3, 3. Ефес. 4, 15.), споредъ дълбоката дума на Апостола. Сле-

дователно, всичко въ Исуса Христа и чрезъ Исуса Христа. Съединени съ неговитѣ, нашитѣ мисли, нашата обичъ, нашитѣ дѣла се боготворятъ : а понеже съвършенството на Сина е самото съвършенство на Отца, чрезъ съединението си съ Сина, което почва на земята и ще се завърши въ небето, ние трѣбва да бждемъ съвършени, както Отецъ е съвършенъ. По тоя начинъ се изпълня молитвата на Христа : „*Отче Светий, упаци ги въ твоеото име тѣхъ, които си ми далъ, за да бждатъ едно, както сме и ние. Освети ги чрезъ твоята истина, и за тѣхъ азъ посветявамъ себе си, та и тѣ да бждатъ осветени чрезъ истината.* (Иоан. гл. 17, 11, 17, 19.) Но това велико съеденение, което ни повдига дори да участвуваме въ безконечнитѣ заслуги на Изкупителя, не се извършва (а това да се не забравя), освенъ съразмѣрно съ нашето себежертвуване, на което е мѣрка смиреніето ни ; то е плодъ на собственото ни себеотрицание, на отдѣлянето ни отъ свѣта, на самопонижаването, що ни снишава предъ Бога. Тамъ, кждето разваленото себелюбие, кждето природата живѣе още, съединението съ Исуса Христа не е пълно. Трѣбва да си умрѣлъ самъ за себе, за своитѣ желанія, за своитѣ вкусове, за своята воля, за своя слѣпъ разумъ, за да бждешъ *едно съ Сина*, както той е *едно съ своя Отецъ*, та да бждешъ *осветенъ въ истината*. Блажена смъртъ, която ни въвежда въ владение на истинския животъ, на самия Богъ, на неговата светостъ, на неговата вѣчна истина.

ГЛАВА 5.

За чудеснитѣ действия на любовта
Божия.

1. *Рабѣтъ.* Благославамъ те, Отче небесний, Отецъ на моя Господь Исусъ Христосъ, защото си благоволилъ да си спомняшъ за мене, бедно създание.

О, Отче милосърдний и всеутешителний, благодаря ти, за гдето, въпрѣки моето недостойнство, благоволявашъ да ме зарадвашъ понѣкога съ твоитѣ утехи!

Благославямъ те всѣкога и прославямъ ведно съ Единородния ти Синъ и Духа Утешителя на вѣчни вѣкове.

О, Господи Боже мой, възлюбений мой пресветий! Кога слѣзешъ въ сърдцето ми, цѣлата ми утроба ще проиграе отъ радость.

Ти си моя слава и радость на сърдце ми.

Ти си моя надежда, мое прибѣжище въ день на скърби.

2. А защото моята любовъ е още слаба и моята добродетель колеблива, азъ се нуждаю отъ подкрепата и утешенията ти; затова често ме посещавай и ръководи съ твоитѣ наставления.

Избави ме отъ лоши страсти и изцѣри сърдцето ми отъ безредна любовъ, така щото оздравѣлъ и очистенъ отъжтре, да бжда спо-

собенъ да те обичамъ ; силенъ въ търпение, твърдъ въ постоянство.

3. Голѣмо нѣщо е любовта и добро надъ всички добрини. Само тя тежкото прави леко и понася съ равна душа всички житейски превратности.

Любовта носи товара, безъ да усѣща тежината му ; що е най-горчиво тя превръща на сладко.

Любовта Исусова е щедра, тя тласка напредъ къмъ велики предприятия и винаги побужда къмъ най-свършено.

Любовта се стреми все нагоре и нищо земно не може да я спре.

Любовта иска да е свободна и чужда за всѣка свѣтовна обичъ, та погледътъ ѝ безпрѣчно да проникне до Бога, и временни блага и злини да я не спиратъ и обезсърдчаватъ.

Нищо по-сладко отъ любовта, нищо по-силно, по-възвишено, по-просторно, по-усладно ; нищо по-свършено, ни по-добро на земята, защото любовта е родена отъ Бога и не може да си почива освенъ въ Бога, надъ всички създания.

4. Който люби, той тича, лети, радва се, свободенъ е, и нищо го не спира.

Той дава всичко, за да владѣе всичко, и владѣе всичко въ всичко, защото надъ всичко той почива въ едно върховно Сщест

отъ което произхожда и произтича всичко добро.

На дарове той не гледа, а се въздига надъ всички блага дори до дарителя.

Любовта често не знае мърка, а надъ всъка мърка като вода, която кипи, тя отъ всъкжде избликва.

Нѣма нищо тежко, нищо мъчно за нея ; тя предприема повече, отколкото може; никога се не извинява съ невъзможно, защото мисли, че всичко ѝ е възможно, всичко позволено.

Зарадъ това тя може всичко и върши много работи, които уморяватъ и изнураватъ залудо оня, който не люби.

5. Любовта е будна, па дори и въ съна си не спи.

Никакъвъ трудъ я не уморява, никакви връзки ѝ не тегнатъ.

Никакви страхове я не смущаватъ, а като живъ и проникателенъ пламъкъ тя се хвърля нагоре и презъ всички спънки пробива си сигуренъ пътъ.

Ако нѣкой люби, той разбира какво казва тоя гласъ.

Самиятъ жаръ на разпалена душа се въздига дори до Бога като силенъ викъ : Боже мой, любовъ моя, всецѣло си мой, и азъ всецѣло съмъ твой!

6. Разшири ме въ любовта, за да се науча да вкусвамъ въ дѣнь сърдце, колко сладко е да те любя, да се слѣя и потопя въ любовъ.

Нека любовта ме грабне и ме дигне съ своя разпаленъ поривъ надъ сами мене.

Да пѣя пѣсень любовна, да те последвамъ, о мой възлюбений, до висинитѣ на твоята слава ; душата ми да се изнури въ хваления къмъ тебе, да примре отъ радостъ и любовъ.

Тебе да любя повече отъ себе си, и себе си само за тебе, и да любя въ тебе ония, които истински те любятъ, както заповѣдва законътъ на любовта, който научаваме при твоята свѣтлина.

7. Любовта е пѣргава, искрена, благочестива, кротка, благоразумна, силна, търпелива, вѣрна, постоянна, великодушна и всѣкога безкористна, защото, щомъ нѣкой почне себе си да търси, то веднага престава и да люби.

Любовта е предпазлива, смирена и права, неизнѣжена, нелекомислена ; не се занимава съ празни работи ; въздържана е, цѣломудра, неколеблива, тиха и всѣкога внимателна да бди надъ чувствата.

Любовта е послушна и покорна на своитѣ началници ; малоценна и презрителна

предъ собственитѣ си очи, преданна всецѣло на Бога и всѣкога съвършено признателна, тя не престава да се уповава, да се надѣва на него, дори и тогава, когато изглежда, че е изоставена, защото безъ болки не се живѣе въ любовь.

8. Който не е готовъ да търпи всичко и да се предаде всецѣло на волята на своя възлюбенъ, той не знае що е любовь.

Който люби, трѣбва да прегърне радостно що е най-трудно и най-горчиво зарадъ своя възлюбенъ, и никаква неволя да го не раздѣля отъ него.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Богъ е любовь, и който пребжда въ любовта, пребжда въ Бога, и Богъ въ него. (1. Иоан. гл. 4, 16.) Но любовта има свое време за изпитание, както и свое време за наслаждение, и този животъ не бива да е друго, а непрестанно упражнение въ любовь, или едно завършване на голѣма жертва, на която вѣчниятъ животъ или неизмѣнната любовь ще бжде награда. Всички черти на любовта, подробно изложени отъ Св. Павла (1. Кор. гл. 13.), ни напомнятъ понятието за жертвуване; самата безконечна любовь не можа да ни се яви напълно иначе, освенъ чрезъ безкрайно жертвуване. *Богъ толкова обикна свѣта, че отдаде своя Единороденъ Синъ.* Така и нашата любовь къмъ Бога не може тъй сжщо да се прояви, освенъ чрезъ жертвуване, не наравно, това е невъзмож-

но, но по подобие чрезъ себеотдаване или съвършена послушностъ на нашия умъ, сърдце и чувства къмъ волята на оня, който *ни е толкова обикналъ*. Та тогава се сбждва онова неизказано съединение, за което Исусъ Христосъ въ последния си часъ е молилъ своя Отецъ да извърши между него и изкупеното създание. Докато природата живѣе още въ насъ, нѣщо ни раздѣля отъ Бога и отъ Исуса, а *любовта Исусова ни обхваща и подтиква* (2. Кор. гл. 5, 14.) да завършимъ жертвуването и да изречемъ последната дума, що свѣтътъ не разумява, но която радва небето : „Свърши се“. (Иоан. гл. 19, 30.)

ГЛАВА 6.

За изпитанията на любещия истински.

1. Господъ. Сине мой, твоята любовъ не е още нито доста силна, нито доста просвѣтена.

Рабътъ. Защо, Господи ?

Господъ. Защото зарадъ най-малка неприятностъ напускашъ започнато дѣло и много лакомо търсишъ утеха.

Оня, който люби силно, здраво се държи въ изкушение и не вѣрва на ласкателни вражи придумвания. Както въ добра сполука, така и въ злополучие сърдцето му принадлежи на мене.

2. Оня, чиято любовъ е просвѣтена, по-малко гледа на дара на любещия, нежели на любовта на дарителя.

Много повече го покъртва любовъ, нежели благоденствие, и той предпочита своя възлюбенъ предъ всѣкакъвъ даръ.

Който ме люби съ великодушна любовъ, той се не спира на дарове, а на мене надъ всички мои дарения.

Обаче, не мисли, че всичко е изгубено, ако ти се случи да почувствуващъ къмъ мене и моитѣ Светии по-малко любовъ, отколкото би ти се искало.

Оная нѣжна и сладка любовъ, която изпитвашъ понѣкога, е последиствие на присѣствителството въ тебе на благодатъта и единъ видъ предвкусие за небесното Отечество; не бива да се осланяшъ много на нея, защото тя прехожда, както е и дошла.

Но да се боришъ противъ безредни вълнения на душата си и да презирашъ дяволски побуждения е голѣма заслуга и признакъ на здрава добродетель.

3. Да те не смущаватъ, прочее, призраци, които обкръжаватъ твоето въображение, каквито и да сж тѣ.

Спазвай едно здраво решение и едно право намѣрение предъ Бога.

Не е самоизмама, ако понѣкога бивашъ веднага унисанъ въ възторгъ и веднага падашъ въ окаяни мисли, що обикновено занимаватъ сърдцето ти.

Защото, въ тоя случай ти повече страдашъ, отколкото действувашъ, и докато се отвърщавашъ отъ тѣхъ и имъ се противопоставяшъ, дотогава тѣ сж заслуга за тебе, а не падение.

4. Знай, че древниятъ врагъ се сили да заглуши добритѣ ти желанія и да те отклони отъ всѣкакво набожно упражненіе, отъ почитане Светиитѣ, отъ размишление за моитѣ мжки и моята смъртъ, отъ многополезния споменъ за грѣховетѣ ти, отъ внимателно пазене сърдцето ти и отъ крепкото намѣрение да успѣвашъ въ добродетель.

Той ти внушава хиляди лоши помисли, за да те смуцава и натжжва, да те отстрани отъ молитва и свето четиво.

Смирена изповѣдь нему е неугодна, и ако можеше, той би те отклонилъ съвсемъ и отъ светото причастяване.

Не го вѣрвай и не се бой отъ него, ако и да ти поставя примки, за да те измами.

Единствено на него приписвай престѣпнитѣ и срамни мисли, които ти вдѣхва, и кажи му : махни се, нечистий душе, черви се клетнико, трѣбва да си много развратенъ, гдето ми говоришъ такива работи.

Махни се отъ мене, лѣстителю гнусний, никога ти не ще имашъ нищо общо съ мене,

а Исусъ ще бжде при мене като силенъ войнъ, и ти ще останешъ посраменъ.

Предпочитамъ да претърпя всѣкакви мжки и умра, нежели да се съглася на което ми предлагашъ.

„Млѣкни и вече ми не говори“. (Мар. гл. 4, 39.)

Нѣма да те слушамъ повече, каквото и да правишъ, за да ме безпокоишъ, *Господь е моя свѣтлина и мое спасение, отъ кого ще се боя? И полкъ да се опълчи противъ мене, нѣма да се уплаши сърдцето ми“.* (Пс. 62. 1, 3.) Господь е мой помощникъ и мой избавитель.

5. Воювай като добъръ боецъ, и ако по-нѣкога паднешъ отъ слабостъ, ободрявай се още повече съ надежда, че ще бждешъ подкрепенъ съ по-силна благодать, а особено се пази отъ суетно самодоволство и гордостъ. Мнозина така се заблуждаватъ и падатъ въ слѣпота, почти неизцѣрима.

Нека падението на тия горделивци, които безумно сж се самонадѣвали, ти бжде постоянна поука за будностъ и смирение.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Всички, които казватъ : „Господи, Господи, не ще влѣзатъ въ царството небесно, а оня, който изпълнява волята на моя Отець небесенъ, ще влѣзе въ царството небесно“. (Мат. гл. 7, 21.) Истинска любовъ се познава

по дѣла. Винаги бърза въ послушность, тя никога не оленява, не се обезсърдчава. Въ огорчение и въ радость, въ утеха и въ страдания тя хвали, благославя еднакво тоя, който поразява и който цѣри (Второзак. гл. 32, 39.), споредъ своитѣ божествени съвети, неизповѣдими за създанието. Дойде ли изкушение да я изпита, тя се бори, съпротивява се съ спокойствие, защото не разчита на собственитѣ си сили, а чака победата само отъ горе. Ако понѣкога падне, тя завчасъ става пакъ несмутена, смирена, но не и унила. Разкайването ѝ, ако и дълбоко, е спокойно, защото е свободно отъ ядосвания на гордостъта. Тя познава слабостъта си и стене зарадъ нея, пълна съ упование въ благодатъта, която ще я поддържа, ако ѝ бжде вѣрна. Откжната отъ земята, какво иска тя? Това, що Богъ иска: тя нѣма друга воля, ни друго желание. Когато възлюбениятъ се оттегля и се крие отъ нейнитѣ унисания, вмѣсто да роптае и се оплаква, тя се признава за недостойна да го има, и лишението, което я очиства, още повече разпалва жара ѝ. О Исусе, колко сж чудни пѣтищата, изъ които водишъ душитъ, щотелюбятъ, *що сж жадни за тебе!* (Пс. 41, 3.) Ту ги изпълвашъ съ твоята радость, ту ги изоставяшъ въ сълзи; сега ти ги предваряшъ, после тѣ изглеждатъ да те призоваватъ напраздно като младата невѣста въ Пѣсенъ на Пѣснитѣ. Това сж то, изпитания на нѣжностъ и на милость! Така очистени, тия избрани души малко по-малко се отрѣсватъ отъ своитѣ връзки; тѣ се впускатъ къмъ тебе, и едно последно усилие на любовта ги занася при стѣнитѣ на твоя престолъ, кждето се показвашъ безъ було. Тогава наслада, тогава веселие и вѣч-

ното насищане : „Ще се насищатъ съ неговия образъ“. (Пс. 16, 15.)

ГЛАВА 7.

За благодатъта, която трѣбва да таимъ подъ закрила на смирението.

1. *Господь*. Сине мой, кога благодатъта ти вдъхва набожни чувства, по-добре и по-безопасно е за тебе да таишъ тази благодатъ и да не превъзнасяшъ себе си; малко да говоришъ за нея, да не преувеличавашъ предъ собственитѣ си очи нейната голѣмина, но по-скоро себе си да презирашъ и се страхувашъ отъ оная милость, за която си билъ недостоеенъ.

Не бива да се привързвашъ твърде много къмъ нѣкое чувство, което може скоро да се превърне на противоположно.

Когато ти се даде благодатъ, мисли колко си беденъ и окаянъ безъ нея.

Успѣхътъ въ духовния животъ не състои само въ наслаждаване съ утешения на благодатъта, но и въ издържане лишения отъ нея, и то съ смирение, самоотверженостъ и търпение ; по тоя начинъ човѣкъ тогава не е нехаенъ въ прилежание къмъ молитва и не изоставя ни едно отъ обичайнитѣ си упражнения.

Но напроотивъ, колкото се може по-добре, споредъ силитѣ и разбирането си, върши всичко, което зависи отъ тебе, и не пренебрегвай нацѣло себе си поради засуха и тжга, които чувствуваашъ въ душата си.

2. Защото, мнозина сж ония, които въ време на изпитание ставатъ веднага нетърпеливи и се обезсърдчаватъ.

Обаче, *„пътятъ на човѣка не зависи отъ него“*. (Иер. гл. 10, 23.) На Бога принадлежи да утешава и подарява, когато иска, колкото иска, на когото иска, както му е угодно, и не повече.

Нѣкои неблагоприятности сами сж се погубили чрезъ самата благодатъ на набожностъ, защото сж искали да вършатъ повече, отколкото сж могли, като не сж пресмѣтнали своята слабостъ, а сж се водѣли по-скоро отъ разпалено сърдце, нежели отъ здравъ разсждѣкъ. И защото съ своето високомѣрие тѣ сж се стремѣли къмъ едно състояние, по-възвишено отъ онова, въ което Богъ ги е искалъ, то скоро сж изгубили благодатъта.

Поставили бѣха своето жилище въ небето, и ето че станаха бедни и бидоха изоставени въ своята оскждностъ, така щото чрезъ унизяване и лишения, да се научатъ, че не бива да хвърчатъ съ собствени криле, а да прибѣгватъ подъ моитѣ,

Които сж още нови и неопитни въ Божия пжтъ, лесно могат да се заблудятъ и погубятъ, ако не оставятъ разумни хора да ги ржководятъ.

3. Ако искатъ да се водятъ по свое мнение, нежели да вѣрватъ опитни хора, изходътъ за тѣхъ ще бжде гибеленъ, въ случай че упорствуватъ въ собственото си разбиране.

Рѣдко е, ония които сж мждри предъ своитѣ очи, да оставятъ смирено други да ги ржководятъ.

По-струва човѣкъ да е смиренъ, съ умъ и понятия ограничени, нежели да владѣе голѣми научни съкровища и се любува самъ съ себе.

По-добре е за тебе да имашъ малко, нежели много, съ което можешъ да се възгордѣешъ

Не е доста благоразуменъ тоя, който се отдава цѣлъ на радостъ, забравяйки миналата си оскждность и оня цѣломждренъ страхъ Господенъ, що се бои да изгуби получена благодать.

Липса на добродетель е тоже да отидешъ до презмѣрно обезсърдчение въ време на злочестини и изпитания и да си съ мисли и чувства, недостойни за довѣрието, което трѣбва човѣкъ да има къмъ мене.

4. Който презъ мирно време е искалъ да бжде премного спокоенъ, то кога е на вой-на, често излиза най-страхливъ и най-подълъ.

Ако, не бидейки никога самомнителенъ, ти умѣеше да стоишъ винаги смиренъ, да въздържашъ и отмѣряшъ движенията на ума си, не щѣше да падашъ толкова скоро въ опасностъ и грѣхъ.

Благомжда практика е да размисляшъ въ време на усърдие, какъвъ ще бждешъ при лишение отъ свѣтлина.

И кога си наистина лишенъ отъ нея, мисли, че тя може да се повърне, и че азъ ти я отнехъ за време, предъ видъ на моята слава и за да поддържамъ твоята будностъ.

5. Подобни изпитания често ти сж по-полезни, отколкото ако всичко ти вървѣше всѣкога по твои желания.

Защото, за да се прецени една заслуга, не бива да се гледа, дали еди кой си има много видения или утехи, или е изкусенъ въ Свещеното Писание, или поставенъ на висока служба;

но дали е затвърденъ въ истинско смирение и изпълненъ съ Божия любовъ ; дали търси въ всичко и винаги единствено Божия слава ; дали е добре убеденъ въ своето нищожество, дали искрено презира себе си и

се радва повече, кога бива презиранъ и унижаванъ, нежели почитанъ отъ другитѣ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Човѣкъ да признае своето нищожество, и никога да го не изгуби изъ предъ видъ; да се отдаде всецѣло въ Божии рѣце съ жива вѣра и послушна обичъ, ето цѣлиятъ духовенъ животъ, чиято първа основа е смирението. Който казва отъ днѣ душа: Азъ съмъ само слабостъ и оскъждность, той не търси подкрепа въ себе си, но я полага въ Исуса, единствена негова надежда. Той върви съ простосърдечность, по движение на благодатъта, и се не възгордява, кога е усърденъ; не се отчайва, кога попадне въ засуха; винаги е задоволенъ, стига Божията воля да се изпълни надъ него. Оная гордостъ, що често се крие подъ булото на най-свето нѣщо, не го лъсти чрезъ суетно желание за състояние, нагледъ по-свършено, къмъ което не е призованъ. Вѣренъ и спокоенъ въ пѣтя си, той казва на Бога: *„Дарувай ми приседналата до твоя престолъ премъдрость и недей ме отхвърля изсрѣдъ децата си, защото азъ съмъ твой рабъ и синъ на твоята рабиня, човѣкъ немощенъ и кратковремененъ, и слабъ да разбера сждъ и закони“*. (Премждр. гл. 9, 4, 5.) Нека иде смирѣтъ тоя, чието сърдце се моли така, желае така; Богъ гледа на него съ благоволение, и благословението му ще почива надъ него.

ГЛАВА 8.

Какъ да ценимъ собственото си нищожество предъ Божиитѣ очи.

Рабътъ. „Ето, решихъ се да говоря на Господа азъ, който съмъ прахъ и пепелъ“. (Бит. гл. 18, 27.) Ако мисля себе си за нѣщо повече, ето че ти възставашъ противъ мене, и моитѣ беззакония даватъ вѣрни показания, срещу които не мога де се противопоставя.

Но, ако се сниша и самопонижа, отърся отъ всѣко самоценение, и се повърна въ праха, отъ който съмъ билъ направенъ, твоята благодатъ ще се приближи до мене, и твоята свѣтлина ще бжде близо до сърдцето ми; тогава всѣко чувство на самоценение, което мога да имамъ, ще потъне за всѣкога въ бездната на нищожеството ми.

Тамъ, ти ме показвашъ на сами мене и ме карашъ да видя, що съмъ азъ, какво съмъ билъ, до кжде съмъ слѣзълъ „защото нищо не съмъ азъ, а това не знаехъ“. (Пс. 72, 22.)

Ако ме оставишъ на сами мене, то що съмъ азъ? Нищо друго, а немощъ; но щомъ ме погледнешъ, веднага ставамъ силенъ и изпълненъ съ нова радостъ.

И много чудно, гдето внезапно ме повдигашъ и взимашъ толкова благосклонно на рж-

це мене, винаги увлѣченъ къмъ земното отъ собствената си тежина.

2. Твоята любовъ върши тия чудеса ; тя ме предваря даромъ, ней не дотѣква да ми помага въ нуждитѣ ми, тя ме пази отъ голѣми опасности и, да си кажа право, тя ме спасява отъ безброй злини.

Защото азъ се изгубихъ, обичайки себе си съ безредна любовъ; ала като търсѣхъ и обичахъ само тебе, азъ тебе, па и себе си отново намѣрихъ, и любовта ме кара още по-надълбоко въ моето нищожество.

О, Всесладкий, ти правишъ за мене много повече, отколкото заслужавамъ и повече отколкото смѣя да се надѣвамъ, или прося.

3. Бжди благословенъ, Боже мой, за гдето, ако и недостоеенъ, какъвто съмъ, за никаква благодать отъ тебе, пакъ твоята щедра и безпредѣлна благодъ не престава да прави добро, даже и на неблагодарници и на ония, които сж се най-много отдалечили отъ тебе.

Обърни ни къмъ тебе, та да бждемъ признателни, смирени, набожни, защото ти си наше спасение, наша добродетель и наша сила.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Богъ се показва въ Светото Писание безкрайно милостивъ къмъ прегрѣшения, ако може та-

ка да се каже, чисто човѣшки; но е безмилостенъ къмъ гордостъта, „начало на грѣха“, (Сирах. гл. 10, 15.) къмъ гордостъта, собствено престѣпление на Ангела бунтовникъ и която направо възстава срещу върховното Сщество. Богъ е казалъ: „*Азъ съмъ Господь, това е моето име, и не ще дамъ славата си другиму*“. (Исаия, гл. 49, 8.) А всѣка гордостъ се стреми по сщество да се равни съ Бога, да се боготвори; тя е такова безредие, щото не само човѣкъ не знае по-голѣмо, но и би се колебалъ да го върва възможно, ако не бѣше то постоянно предъ очитѣ му и ако не чувствуваше вжтре въ себе си зародиша му. И вижъ, какъ Богъ грѣмва, първомъ оная ирония, която вледява душата му съ свѣрхестественъ страхъ: „*Ето, Адамъ стана като единъ отъ насъ*“ (Бит. гл. 3, 22.); Адамъ, хвърленъ голъ съ своя грѣхъ въ проклета земя! Адамъ, който току що бѣ чулъ тая дума: „*Бездруго ще умрешъ*“. (Бит. гл. 2, 17.) Неговитѣ деца подражаватъ на престѣплението му, тѣхната гордостъ се въздига безъ мѣрка. Тогава Духъ Светий говори: „*Какъ падна ти отъ небето, деннице, сине на зората. Ти въ сърдце си думаше: Ще възлѣза на небето, ще издигна престола си погоре отъ Божиитѣ звезди и ще бжда подобенъ на Всевишния. Но ти си сваленъ въ ада, въ дѣнъ преподнята. Които те виждатъ, вгледватъ се въ тебе*“. (Ис. гл. 14, 12. 13-16.) Чети въ Евангелието за страшнитѣ проклетия, произнесени противъ фарисеитѣ горделивци; а напротивъ, она, който се смирява, още на часа е оправданъ. Една жена плаче при нозетѣ Иисусови, тя се смирява зарадъ грѣховетѣ си, почти не смѣе да иска опрощаване; нейното мъл-

чание единствено умолява. Спасителятъ покъртенъ я утешава: „*Многого грѣхове ѝ сж простени, защото тя много обикна*“. (Лук. гл. 7, 47.) Но гордостта не обича; това е пакъ една отъ чертитѣ ѝ и като неинъ адски образъ. Тя е майка на омраза, завистъ, насилие, фалшиво спокойствие, на жестокосърдие. Излѣзла отъ бездната, тя отново потъва въ нея; останалото е тайна на вѣчната правда. О Боже, смили се надъ твоята бедна тварь! Челото въ прахъ, азъ се самоунизявамъ предъ тебе. Чувствувамъ, изповѣдамъ своето нищожество, дълбоката си развала, жалката си немощъ и всичко, което за винаги би ме раздѣлило отъ тебе, ако твоята велика милость не ми дойдѣше на помощъ съ дадената даромъ благодать. Благоволи да я излѣбешъ въ душата ми. Не ме оставяй, Господи; *спаси ме, погинвамъ*. (Мат. гл. 8. 25.) О Боже, смили се надъ твоята бедна тварь!

ГЛАВА 9.

Какъ ние дължимъ да отправяме
всичко къмъ Бога като къмъ наша
крайна цель.

1. *Господь*. Сине мой, азъ трѣбва да съмъ твой върховна и крайна цель, ако наистина желашъ да бждешъ блаженъ.

Това намѣрение ще очисти твоята обичъ, която много често се понижава до сами тебе и създаденията.

Защото, ако въ какво да е нѣщо, ти тър-

сишъ себе си само, то веднага слабънешъ и съхнешъ.

Прочее, всичко отправяй главно къмъ мене, защото азъ съмъ ти далъ всичко.

На всѣко добро гледай като на произлѣзло отъ върховното Добро и го отправяй къмъ мене като къмъ негово начало.

2. Отъ мене, като отъ изворъ неизчерпаемъ, малъкъ и голѣмъ, беденъ и богатъ черпятъ жива вода, и ония, които ми служатъ доброволно и отъ сърдце, ще получатъ благодать възъ благодать.

Но на оня, който би искалъ да се прослави вънъ отъ мене и да се наслажда съ нѣкое частно добро, радостта му не ще бжде ни истинска, ни здрава; а сърдцето му винаги притѣснено и натжжено, ще намѣри само скърби.

Следователно, не приписвай на себе си никакво добро, нито отдавай на нѣкой човѣкъ неговата добродетель, а всичко на Бога, безъ когото човѣкъ нѣма нищо.

Азъ съмъ ти далъ всичко, и искамъ да се отдадешъ цѣлъ на мене ; съ най-голѣма точностъ искамъ възблагодарения, които ми се дължатъ.

3. Това е истината, съ която се прогонва суетна слава.

Тамъ, кждето проникнатъ небесна благо-

дать и истинска любовъ, нѣма вече мѣсто за самолюбие, нито за завистъ, която мжчи сърдцето; защото Божията любовъ завладява всичко и увелича всички душевни сили.

Ако слушашъ мъдростъта, ти ще се радвашъ само въ мене, само на мене ще се надѣвашъ, защото никой не е благъ, освенъ единъ Богъ, комуто въ всичко и надъ всичко подобава хвала и благословение на вѣчни вѣкове.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Всѣко добро произтича отъ Бога, който е върховното Добро, и всичко, което върши, е добро нѣщо (Бит. гл; 1, 4.), защото го вади отъ себе си. Въ свѣта нѣма друго зло освенъ грѣхътъ; защото наказанието зарадъ грѣха не е зло, понеже понасяно търпеливо, то изкупва и винаги възстановява реда, що грѣхътъ е нарушавалъ. Така, ние имаме отъ Бога животъ, разумъ и любовъ, която трѣбва непрестанно да се възкачва къмъ своя изворъ, а отъ себе си ние не можемъ нищо, даже не можемъ да кажемъ: „Отче. (Рим. гл. 8, 15) *Защото не знаемъ за какво да се молимъ, както трѣбва, но самъ Духътъ ходатайствува за насъ съ неизказани въздишки*“. (Рим. гл. 8, 26.) Единственото нѣщо, което ни принадлежи е грѣхътъ; той е плодъ на свободната ни воля, а „*платката, що дава, е смъртъ*“. (Рим. гл. 6, 23.) И да въздигаме себе си мислено, колкото си щемъ, ето що сме ние; нищо повече нѣмаме, а само което Богъ ни дава съвсемъ даромъ съ своята доброта и ми-

лостъ. Прочее, намъ се следватъ презрение, срамъ и унижение, като намираме себе си тъй окаяни ; а на Бога — „*благословение и честъ, слава и владичество въ вѣки вѣковъ*“ (Откр. гл. 5, 13), както пѣятъ Светиитѣ въ небето при подножието на престола на Агнеца.

ГЛАВА 10.

Какъ сладко е да служимъ на Бога като презираме свѣта.

1. *Рабътъ.* Пакъ ще ти говоря, Господи, и нѣма да мълча. Ще кажа на моя Господъ, Богъ и царъ, седналъ на висинитѣ небесни :

„*Колко много сж у тебе благата, що си запазилъ за ония, които ти се боятъ*!“ (Пс. 33, 20.) А какво ли е за ония, които те любятъ и ти служатъ отъ все сърдце ?

Наистина неизказани сж насладитѣ, съ които обливашъ тия, които тѣ любятъ, кога душата имъ те съзерцава.

Главно ти си ми явилъ всичката нѣжностъ на твоята любовъ въ това, че не бѣхъ, и ти ме сътвори, блуждаехъ далечъ отъ тебе, и ти ме доведе, за да ти служа, и ми заповѣда да те обичамъ

2. О, източникъ на вѣчна любовъ, какво ще кажа за тебе ?

Какъ мога да забравя тебе, който си благоволилъ да си спомняшъ за мене, когато ве-

че изнуренъ, изтлѣялъ, азъ клонѣхъ къмъ смъртъ ?

Твоята милость къмъ твоя рабъ надмина и най-голѣмата надежда ; ти си излѣлъ въ него твоята благодать и любовъ много повече отъ всѣка негова заслуга.

Какво ще ти въздамъ за такава милость ? Защото не е дадено на всички да напуснатъ всичко, да се отрекатъ отъ свѣта и избератъ монашеско звание. Много ли правя азъ, като служа на тебе, комуто сж длѣжни да служатъ всички създания ?

Това трѣбва да ми се вижда много малко нѣщо ; но велико и чудесно за мене е, гдето си благоволилъ да приемешъ служение отъ една толкова бедна и окаяна тварь и я причислишъ къмъ своитѣ служители, които обичашъ.

3. Всичко, каквото имамъ, каквото мога да посветя на твоята служба, е твое.

А при това, ти си, напротивъ, който ми служишъ много повече, отколкото азъ на тебе.

Ето, небе и земя, що си създалъ въ услуга на човѣка, стоятъ предъ тебе и вседневно изпълняватъ всичко, каквото си имъ заповѣдалъ.

И това е малко ; ти си приготвилъ за човѣка самото ангелско служение,

Но това, което надминава всичко, е че ти самъ си благоволилъ да му служишъ и себе си на него да отдадешъ.

4. Какво ще ти въздамъ за толкова добрини? Ахъ, да можехъ да ти служа презъ всички дни на живота си! Да можехъ да ти служа поне единъ день достойно!

Наистина си достоенъ на всѣкъде да ти служимъ, достоенъ за всѣка честь и всѣко хваление.

Наистина ти си Господь мой, и азъ твой беденъ слуга, длъженъ да ти служа съ всички свои сили и да не преставамъ никога да те хваля.

Тѣй-искамъ, тѣй желая, благоволи да придадешъ каквото ми не достига.

5. Голѣма честь, голѣма слава е да ти служимъ и презираме всичко зарадъ тебе.

Защото обилни благодати ще получатъ ония, които се навеждатъ подъ твоето пресвето иго.

Ще бждатъ упоени съ сладостна утеха отъ Светия Духъ, които за твоя любовъ ще да отхвърлятъ всички чувствени удоволствия.

Ще се наслаждатъ съ голѣма свобода на духа, които за слава на твоето име влѣзатъ въ тѣсния пѣть и се отрекатъ отъ всички свѣтовни грижи.

О, мило и сладко робуване Богу, въ което човѣкъ намира действително истинска свобода и светостъ.

О, свето подчиняване на монашеския животъ, което прави човѣка богоугоденъ, равенъ на ангелитѣ, страшенъ за демонитѣ, почтенъ за всички благочестиви християни!

О, робуване, достойно до вѣка да бжде желано, прегръщано, понеже ни заслужва върховното Добро и ни обезпечавя вѣчната радостъ!

РАЗМИСЛЯНЕ.

Свѣтътъ е тъй много обаянъ отъ страсти, щото не може нищо да разумѣе отъ блаженството на синоветѣ Божи. Понѣкога той ги съжालява, както свѣтътъ знае да съжालява, хвърляйки върху тѣхъ презрителенъ погледъ; понѣкога пъкъ се вгледва въ тѣхъ съ глупаво очудване. Той нѣма никакво понятие за това, що става въ душата, съединена съ своя Творецъ, никакво понятие за утехитѣ и за сладкия покой, съ които тя се наслажда. Свети Павелъ, чувствуващъ утешение, радости всрѣдъ нужди, скърби (2 Кор. гл. 6, 4.), е за него необяснима тайна; никога не ще схване той оная чиста радостъ, *„която е правда, миръ и радостъ въ Светия Духъ“*. (Рим. гл. 14, 17.) Следователно, какъвъ е дѣлътъ на свѣтовния рабъ? Една неизмѣрима досада, посипана съ нѣкои рѣдки удоволствия; и кога Богъ го не изоставя на цѣло, остава му гризене на съвестта. Разрови сърдцето му и ти ще намѣришъ

само това. Грizenето на съвестта е негова *правда*, а досадата — неговъ *миръ*. Души християнски, души самоотвержени, които сте се отрекли отъ свѣта и отъ всичко, що е отъ свѣта, съжалявайте и вие ония клетници, обременени още съ тежкитѣ му вериги; но съжалявайте ги, като се смирявате при нозетѣ на Оня, който ви е избавилъ, и чиято благодать, която не ви бѣше дължима, ви въвежда въ владение на единствено истински блага. Пазете грижливо това добро съкровище, що ви е повѣрилъ *Отецътъ на свѣтлинитѣ, отъ когото иде всѣки съвършенъ даръ* (Яковъ гл. 1, 17.), и просете отъ него съ любовь, щото почналата за васъ радость на земята той да завърши въ небото.

ГЛАВА 11.

За изследване и обуздаване желанията на сърдцето ни.

1. *Господь*. Сине мой, трѣбва да изучишъ много нѣща, които не знаешъ още доволно.

2. *Рабътъ*. Кои сж тѣ, Господи?

3. *Господь*. Длъженъ си да подчинявашъ напълно на моята воля своитѣ желания, да не обичашъ себе си, да търсишъ въ всичко само което ми е угодно.

Често твоитѣ желания те разпалватъ и стремително те тласкатъ, но разгледай, дали тази ревность е за моя слава или за твоя угода.

Ако имашъ мене предъ очи, ти ще бж-

дешъ доволенъ, каквото и да заповѣдвамъ, но ако нѣкое тайно себепредпочитане се крие въ дълбинитѣ на сърдцето ти, това е именно, което те поваля въ униние и смущава.

4. Прочее, пази се да се не привързвашъ къмъ желанія, за които не си се допиталъ до мене, да не би после да се каешъ и отвръщавашъ отъ онова, що изпървомъ ти се бѣше аресало и представило за най-добро.

Защото всѣко движение, което се види добро, не бива тозчасъ да се последва, както и веднага да отстѣпяшъ предъ появило се отвръщение.

Понѣкога умѣстно е да се обуздаватъ и най-света ревностъ и най-добри желанія, да не би да занимавашъ и развличашъ ума си, или, като ги последвашъ безрасждно, да съблазнишъ ближния; или най-после, съпротивлението, което ще срещнешъ у тѣхъ, да те не смути и вѣвлѣче въ униние.

5. Трѣбва тоже да употрѣбяшъ понѣкога и усилия надъ себе си и се противопоставяшъ съ голѣма сила на чувствени вѣжделения, безъ да гледашъ какво иска плътъта и какво не иска, а главно да се трудишъ за нейното покоряване на духа, въпрѣки нея.

Да се наказва и поробява, докато, станала готова на всичко, тя се научи на задово-

ляване съ малко, на обичане най-прости нѣща и никога отъ нищо да се не оплаква.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ние имаме голѣма борба за издържане срещу ума, който ни заблуждава, прелѣстенъ отъ фалшиви блѣшукания и отъ пагубно любопитство; срещу желанія, които ни смущаватъ; срещу чувства, чиито възжеления петнятъ душата и я наклоняватъ къмъ земното. Плачевно положение на падналия човѣкъ. Но Богъ не го е изоставилъ: ако иска, той може да победи. Вѣрата усмирява болнавото безпокойствие на ума и го закрепя въ истината. Едно пълно подчинение на Божията воля произвежда миръ въ сърдцето, одушвайки суетнитѣ желанія, дори и ония, които заблуждаватъ благочестието съ нѣкое привидно добро. Най-сетне, ние побеждаваме чувствата съ молитва, смирение, покаяние, като *изнуряваме* бунтуващото се тѣло и като го *поробяваме*. Въ тая борба на всѣки часъ (1. Кор. гл. 9, 27.) христианинътъ се усвѣршава, и борейки се съ вѣрность, може да каже като Апостола: „Азъ не мисля за себе си, че съмъ постигналъ това; но едно само правя; като забравямъ, що е задъ мене, и като се силно стрема къмъ тоза, що е предъ мене, стигамъ къмъ целъта, къмъ наградата на горното отъ Бога призвание въ Христа Исуса“. (Филип. гл. 3, 13, 14.)

ГЛАВА 12.

За подвизаване въ търпение и за
борба противъ страститѣ.

1. Рабѣтъ. Господи Боже мой, виждамъ колко се нуждая отъ търпение, понеже тоя животъ е пълень съ неприятности; не може да бжде никога безъ болка и борби, каквото и да правя, за да съмъ въ миръ.

2. Господѣ. Така е, сине мой, ала не искамъ да търсишъ такъвъ миръ, гдето да нѣмашъ нито изкушения, нито неприятности за изтърпяване.

Вѣрвай, напротивъ, че си намѣрилъ миръ, кога бивашъ изпитванъ отъ много скърби, и изстрадвашъ много злочестини.

Ако речешъ, че не можешъ да понасяшъ толкова мъки, какъ ще търпишъ огъня на Чистилицето?

Отъ две злини всѣкога най-малката е за избиране.

Прочее, за да избѣгнешъ вѣчнитѣ мъки, старай се да понасяшъ съ търпение настоящитѣ злини.

Мислишъ ли, че свѣтскитѣ хора нищо или малко нѣщо иматъ да теглятъ? Това не можешъ намѣри дори и въ ония, които изглеждатъ окръжени съ най-много сладости.

3. Но тѣ иматъ, ще речешъ, удоволствия въ изобилие, всичко вършатъ на своя воля, и по този начинъ тѣ малко усѣщатъ товара на своитѣ беди.

Нека да е така, нека иматъ всичко, каквото биха пожелали, но колко време ще трае това ?

Ето че богатитѣ отъ тоя свѣтъ ще изчезнатъ като димъ, и нито поменъ ще остане отъ нѣкогашнитѣ имъ радости.

Па даже и презъ живота си не ги вкусватъ безъ огорчение, досада и страхъ.

Защото често, гдето се сж надѣвали да намѣрятъ радость, тѣ сж срѣщали наказание и болки, и то справедливо, понеже е право съ огорчение и позоръ да бждатъ съпроводени удоволствията, що безредно сж търсѣли.

4. О, колко сж кратки тѣзи удоволствия ! Колко лъжливи, престѣпни и срамни !

А при това, тия нещастници, упоени и заслѣпени, не разбиратъ, но подобни на безсловесни животни излагатъ душата си на смъртъ за малко наслада отъ тоя тлѣненъ животъ.

А ти, сине мой, *„не ходи следъ твоитѣ похоти, и въздържай се отъ пожеланията си“*. (Сирах. гл. 18, 30.) *„Утешавай се съ Господа, и той ще изпълни желанието на сърдцето ти“*. (Пс. 36, 4.)

Ако искашъ да вкусишъ истинска радостъ и обилни утехи, презирай винаги каквото е свѣтско, отхвърляй всички земни наслади, и азъ ще те благословя, ще излѣя върху тебе моитѣ неизчерпаеми утешения.

Колкото повече се отричашъ отъ ония, които създанията даватъ, толкова по-сладки и силни ще получишъ отъ мене.

Лошъ навикъ щѣ те спре, но ти ще му надвиешъ съ другъ по-добъръ.

Плътътъ ще роптае, но ревността на духа ще я обуздае.

Древната змия ще те побужда, ще те дразни, но ти ще я прогонишъ чрезъ молитва ; па особено като се занимавашъ съ полезна работа, ще ѝ затворишъ входа на душата си.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Всѣка плътъ е съгрѣшила, всѣка плътъ трѣбва да страда, това е настоящиятъ законъ за човѣчеството ; законъ на правосудие, защото Богъ не би билъ Богъ, ако безредието останѣше ненаказано ; законъ на любовъ, защото страданието, прието и съединено съ страданията на Спасителя, цѣри душата и я възстановява въ първобитното ѣ състояние на невинность. Отъ що, прочее, се оплаквашъ, когато тоя Божий законъ се изпълнява спрямо тебе ? Дали, защото мило-сърдието взима грижата да те възроди ? Дали, защото ще бждешъ подобенъ на Исуса Христа, който е искалъ, който е *трѣбало*, споредъ думитѣ на Евангелиста, да страда, за да те изку-

пи? „И начена да ги учи, че Синъ Человѣче-ски трѣбва да пострада, да бѣде отхвърленъ отъ старѣитѣ, първосвещеницитѣ и книжницитѣ и да бѣде убитъ“. (Марк. гл. 8. 31.) Ето великото изкупване; но, за да се приложи на насъ, нужно е ние да го направимъ годно за това, като прибавимъ къмъ него и нашето. Тайната на спасението се завършва въ всѣки единъ отъ насъ на кръста; и кръстътъ е единственото блаженство на земята, защото нѣма друго такова, освенъ съвършеното подчинение на реда, отъ кждето се пораждатъ спокойствие на съвестта и миръ на сърдцето, Свѣтътъ те омайва съ своитѣ привидни радости; но мислишъ ли ти, че последователитѣ му, даже най облагодетелствуванни, нѣматъ отъ що да страдатъ? Измжчвани както сж отъ възжеления, които нарастватъ ведно съ наслажденията имъ, видѣлъ ли си ти единъ отъ тѣхъ доволенъ? Нови желанія непрестанно ги горятъ. Нѣматъ ли, впрочемъ, колкото и другитѣ, да понасятъ злинитѣ на живота, грижи, мжки, безпокойствия и безчетната върволица болести, рожба на пороци и тайни смущения на душата? После иде краятъ; неумолимата правда иска своята данъ; оня земенъ богаташъ е хвърленъ голъ въ тъмница; истина ви казвамъ, нѣма да излѣзе отъ тамъ, докле не върне и последния кодрантъ. (Мат. гл. 5, 25, 26.) Радвайте се, прочее, вие, които Господь очиства, освобождава още отъ тукъ; вършете съ любовъ тая жертва на правдата. Мнозина думатъ: „Кой ще ни покаже добрини? Яви ни свѣтлината на лицето си, Господи, ти изпълни сърдцето ми съ веселие. Ето защо азъ спокойно си лѣгамъ и спя, защото ти, Господи, ми давашъ да живѣя въ безопасностъ“. (Пс. 4, 6, 7, 9, 10.)

ГЛАВА 13.

За смирена послушность по примѣръ
на Исуса.

1. *Господь.* Който гледа да се отклони отъ послушность, откланя се и отъ благодать, и който иска самъ да притежава нѣщо, губи и онова, което е на всички.

Когато нѣкой се не подчинява доброволно и на драго сърдце на своя игуменъ, това е признакъ, че плътта не е нацѣло покорена, а често роптае и се бунтува.

И тъй, научи се да се покорявашъ бърже на своето началство, ако искашъ да обуздаешъ плътта. Защото вънкашниятъ неприятель бива много по-лесно побеждаванъ, кога човѣкъ отвжтре не е много опустошенъ.

Най-страшенъ и опасенъ врагъ за твоята душа си ти, кога си раздѣленъ самъ въ себе си.

Трѣбва да привикнешъ на искрено презиране себе си, ако искашъ да надделѣешъ и плътъ и кръвь.

А защото обичашъ още безредно себе си, затова и треперишъ отъ всецѣло подчиняване себе си на чужда воля.

2. Та толкова ли би било голѣмо твоео усилие, ти, прахъ и нищожество, да се покорявашъ на човѣкъ зарадъ Бога, когато азъ,

Всемогщиятъ, азъ Всевишниятъ, който всичко съмъ направилъ отъ нищо, съмъ се покорявалъ смирено на човѣкъ зарадъ тебе ?

Станахъ най-смиренъ и последенъ отъ всички, така щото моето смирение да те научи да побеждавашъ гордостъта си.

Прахъ, научи се да слушашъ, прѣстъ и калъ, научи се да се смирявашъ и понизявашъ дори подъ нозетѣ на всички.

Навикни да пречупвашъ волята си и се отдавашъ на всѣкакво подчиняване.

Разпали се отъ ревностъ къмъ себе си и не търпи ни най-малка гордостъ да живѣе въ тебе ; но стани толкова малъкъ и тъй се снишавай, щото всички да могатъ да ходятъ връзъ тебе и те тъпчатъ съ нозе като улична калъ.

Рожба на небитие, отъ какво се оплаквашъ ? Грѣшнико позорни, какво ще отговаряшъ за което и да те укоряватъ, ти, който толкова пжти си обидилъ Бога и заслужилъ Пѣкъла.

Но моята благость те пощади, защото душата ти бѣше драгоценна предъ мене ; азъ те не изоставихъ, за да познаешъ моята любовъ и бжденъ непрестанно признателенъ къмъ благодеянията ми, винаги готовъ да се покорявашъ, смирявашъ и понасяшъ търпеливо всѣко презрение.

РАЗМИСЛЯНЕ

Една е само волята, която има сжщественно и абсолютно право да бжде слушана, волята на вѣчното Сжщество, което е създало и пази всичко, поради което избликва и чудесната молитва на пророка-царь, който казва: „*Научи ме, Господи, да изпълнявамъ твоята воля, защото ти си Богъ мой*“. (Пс. 142, 10.) Тази върховна воля има *служители*, за да напомнюватъ повеленията ѝ и поддържатъ нейното изпълнение въ семейство, въ държава и въ Църквата; а тѣмъ ние дължимъ послушание, защото тѣ представятъ Бога всѣки въ своя чинъ, споредъ стѣпалата на едно възвишено чиноначалие, възлизащо отъ баща до царь, отъ царь до първосвещеникъ, отъ първосвещеникъ до Исуса Христа, отъ Исуса Христа до оня, който го е пратилъ и „*отъ когото се именува всѣки родъ на небесата и на земята*“. (Ефес. гл. 3, 15.) Така, дългътъ, всѣка бащинска властъ, не е друго нѣщо, а Божия заповѣдъ, а послушание къмъ тая заповѣдъ е добродетель. Всѣки грѣхъ, напротивъ, както първиятъ грѣхъ, е непослушность, бунтъ; и човѣкътъ е заченатъ въ бунтъ, понеже е *заченатъ въ грѣхъ* (Пс. 50, 7), поради което и тоя хубавъ и дълбокъ изразъ на Псалмопѣвеца: „*Отъ самото си рождение сж отстѣпили нечестивитѣ, отъ майчина утроба се заблуждаватъ*“. (Пс. 57, 4.) Ето защо жертвата, която изкупи грѣха и поправи човѣшката природа, се състои сжщественно, споредъ учението на великия Апостолъ, въ безпредѣлно послушание. „*Христосъ бѣ послушенъ дори до смъртъ, и то до смъртъ кръстна*“. (Филип. гл. 2, 8.) А ние, окаяни твари, изкупени

съ това чудно послушание, бихме отказали да слушаеме! Ние бихме противопоставили своята воля срещу волята на Всемогущия чрезъ тая ужасна гордостъ, която създаде пъкъла, кждето въ мракъ, въ мжчения, въ бѣсъ и отчаяние, въ позоръ на най-низко и отвратително робство, ангелътъ измѣнникъ и неговитѣ съучастници ще повтарятъ вѣчно: *„Нѣма да служа“*. (Иерем. гл. 2, 20.) О Боже, упаци ме отъ тая тъй безумна и престѣпна гордостъ! Нека твоята благодать ме научи да се подчинявамъ на тебе и на всички ония, които си поставилъ началници надъ мене! *„Странникъ съмъ на земята, не скривай отъ мене твоитѣ заповѣди. Изнури се душата ми да желае твоитѣ сждби на всѣко време“*. Научи ме, Господи, да върша твоята воля, защото ти си Богъ мой“. (Пс. 118, 19, 20.) (Пс. 142, 10.)

ГЛАВА 14.

Размишления върху тайния сждъ Божий, за да не се възгордѣемъ съ доброто, което вършимъ.

1. *Рабътъ*. Господи, ти гърмишъ надъ мене съ своитѣ сждби, и коститѣ ми треперятъ отъ страхъ, и душата ми е обвзета отъ голѣмъ ужасъ.

Смутенъ, неспокоенъ, азъ виждамъ, че и *„небесата сж нечисти въ твоитѣ очи“*. (Иов. гл. 15, 15.)

„Ако ти си съглеждалъ недостатъци и въ Ангелитѣ“ (Иов. гл. 4, 18.) и не си ги по-

щадилъ, то какво ще стане съ мене? „Звездитѣ небесни паднаха на земята“, (Откров. гл. 6, 13.) азъ, прахъ, какво да очаквамъ?

Хора, чиито дѣла изглеждаха похвални, паднаха най-долу, и азъ видѣхъ ония, които се хранѣха съ хлѣбъ ангелски, да се наслаждатъ съ кърма за свини.

2. Прочее, никаква светостъ нѣма, ако ти, Господи, оттеглишъ ржката си.

Нѣма мъдростъ, която да е полезна, ако я не направлявашъ.

Нѣма сила, която да помага, ако престанешъ да я поддържашъ.

Нѣма обезпечено цѣломъдрие, ако не го закриляшъ.

Нѣма будностъ, която да ни ползува, ако самъ ти не бдишъ за насъ.

Оставени сами на себе, ние потъваме въ вълнитѣ свѣтовни и погинваме; дойдешъ ли при насъ, изправяме се и живѣемъ.

Защото сме непостоянни, ти ни закрѣпяшъ, студени сме, а ти ни разпалвашъ.

3. О, колко смирено и грозно мнение трѣбва да имамъ за себе си азъ! Колко малко трѣбва да ценя онова, що изглежда добро въ мене!

О, колко дълбоко трѣбва да се прекланямъ, Господи, подъ твоя непроницаемъ сждъ, въ който падамъ както въ бездна и виждамъ,

че не съмъ друго, а нищожество, голо нищожество!

О, тежестъ безмѣрна! О, море безкрайно, гдето нищо свое не намирамъ, изчезвамъ като едно нищо въ цѣлото!

Где да се скрие тогава гордостъта? Где упованието въ собственитѣ си сили? Всѣка суетность изгасва въ дълбинитѣ на твоитѣ сждби за мене.

4. Що е всѣка плътъ предъ тебе? „*Какво безразсѣдство! Можемъ ли да смѣтаме грѣнчаря за глина? Ще ли каже издѣлнето за художника си: той не разбира?*“ (Ис. гл. 29, 16.) Какъ оня, чието сърдце е наистина подчинено на Бога, би могълъ да се надува отъ суетлива похвала?

Цѣлъ свѣтъ не ще може внуши гордость на оня, когото истината е подчинила на себе си; никога ржкоплѣсканията хорски нѣма да покъртятъ оня, чиято надежда се крепи въ Бога.

Защото тия, които говорятъ, ето че сж нищо; ще изчезнатъ ведно съ звука на своитѣ думи, но „*Истината Господня пребъдва вѣчно*“. (Пс. 116, 2.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Едно отъ най-опаснитѣ и най-изтънчени изкушения е гордостъта отъ направено добро. Душата, която благодатъта бѣше въздигнала надъ природа, надъ развала, малко нѣщо да се поот-

пусне въ своята бдителность, тя се подплъзва и пада незабелязано сама въ себе. Нѣкой се предпазвалъ отъ известни грѣшки, вършелъ известни добродетели; себелюбието тогава се спира на тая мисълъ и почива въ нея съ самодоволство. Човѣкъ се поглежда доволенъ отъ себе си, предпочита себе си, може би, надъ този или онзи, и дохважда дори до тамъ, щото да приписва на себе си втайно Божиитѣ дарове, а това е едно отъ тия престѣпления, които най-много обиждатъ тоя Богъ, „ревнивъ и отмѣститель“, (Наум. гл. 1, 2.) „който не ще даде славата си другиму“ (Исаия гл. 42, 8.) и който се противи на горделиви“. (1. Петър. гл. 5, 5.)

Обаче, какво прави той? Оттегля се, изоставя оня безумникъ, разчиталъ на своитѣ сили, оставя го на гордостъта му. Тогава идатъ ония падения, които очудватъ и поразяватъ, ония неочаквани падения, страшни примѣри отъ Божия сждъ. Горко ономува, който се опира на своята праведность! Чака го гибель. „Въ нищо виновенъ не се съзнавамъ, казва Апостолътъ, ала съ това не се оправдавамъ, сждия ми е Господъ“. (1. Кор. гл. 4, 4.) А пророкътъ царь; „Отъ моитѣ тайни грѣхове ме очисти“. (Пс. 18, 13.) „Грѣховетѣ на младостъта ми и престѣпленията ми не си спомняй, и прости ми ония на ближния“. (Пс. 24, 7.) „Кой ще съгледа своитѣ грѣшки?“ (Пс. 18, 13.) Чудесна молитва, която напомня на човѣка онуй пагубно предаване на злото, по силата на което, уви! тѣй малко сж грѣховетѣ чисто лични. Прочее, никакво убежище, никаква безопасность, освенъ въ смирение, въ искрено признание, въ убеждение и въ мисълъта, винаги предъ очитѣ ни, за нашата дълбока окаяность, ведно съ упование само на

Бога. Простнати при нозетѣ му, нека му кажемъ съ Псалмопѣвеца: „*Всѣки день моето унижение е предъ мене, и срамъ покрива лицето ми*“. (Пс. 43, 16.) „*Сърдце съкрушено и смирено, ти Господи, не ще презрешъ*“. (Пс. 50, 19.)

ГЛАВА 15.

Какво трѣбва да казваме и правимъ при всѣко желано нѣщо.

1. *Господь*. Сине мой, въ всѣко нѣщо казвай: Господи, нека бжде така, ако ти е воля. Да стане това, Господи, въ твое име, ако е за твоя слава.

Ако виждашъ, че това ще да е добро за мене, ако сждишъ, че ще ми е полезно, тогава дай ми го, за да си послужи съ него за твоя слава.

Но ако знаешъ, че това ще ми увреди, или не ще е полезно за спасение на душата ми, то отклони отъ мене такова едно желание.

Защото всѣко желание не е отъ Духъ Светий, даже кога се види добро и право на човѣка. Мжно е да се разпознае съ увѣренность, дали добриятъ духъ или лошиятъ е, който те кара да желашъ това или онова, дали даже твоятъ собственъ духъ е, който те движи.

Мнозина на края сж се самоизмамили, както отначало сж показвали, че добриятъ духъ ги ръководи.

2. И така, каквото желано се представи на ума ти, длъженъ си да го желаешъ и прошишъ съ голѣмо сърдечно смирение, а особено съ пълна покорность на волята ми, предавайки се безусловно на мене като казвашъ:

Господи, ти знаешъ кое е най-добро, това или онова да стане, споредъ както искашъ.

Дай каквото искашъ, колко искашъ, и кога искашъ.

Направи съ мене, както ти е угодно, споредъ както знаешъ и за твоя най-голѣма слава.

Тури ме кждето искашъ и разполагай самовластно съ мене въ всѣко нѣщо.

Азъ съмъ въ твои ръце; обръщай ме и преобръщай на всички страни споредъ волята си.

Ето че съмъ готовъ да ти служа въ всичко, защото азъ не желая да живѣя за себе си, а само за тебе; блазе ми, ако можехъ да сторя това достойно и съвършено!

МОЛИТВА

За изпросване помощъ отъ Бога да
изпълнимъ волята му.

3. *Рабътъ*. Дарувай ми, Господи, твоята
благодать, „*прати ми я, за да ми спомага
въ трудоветъ ми*“ (Премжд. гл. 9, 10.) и
пребжда съ мене до край.

Направи да желая и искамъ всѣкога ка-
квото ти е най-приятно и най-много обично.

Твоята воля да бжде моя, и моята всѣко-
га да последва твоята и съвършено да се съ-
гласява съ нея.

Съединенъ съ тебе, да не искамъ, нито
да мога да искамъ, освенъ каквото ти искашъ.

Подари ми, Господи, да бжда умрѣлъ за
всичко, което е свѣтовно, и да ми е драго
свѣтътъ да ме забрави и презира зарадъ
тебе.

Направи, щото да си почина въ тебе надъ
всичко, що може да се желае, и сърдцето
ми да се успокои само въ тебе.

Ти си истински миръ на сърдцето, неговъ
единственъ покой; вѣнъ отъ тебе всичко те-
жи и безпокои. „*Въ този миръ, сиречь, са-
мо въ тебе, вѣчный и върховний Боже, да спя
и почивамъ. Аминъ*“ (Пс., 4, 9.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Никога задоволенъ напълно отъ това, което е той, отъ това, що има, уморенъ отъ празното на сърдцето си, винаги безпокоенъ, винаги стремещъ се къмъ не знамъ какво добро, което все бѣга отъ него, човѣкъ нѣма нито минута почивка, и животътъ му тече въ желанія. Това не е само голѣма окаянностъ, а и голѣма опасностъ; *„защото коренъ на всички велики злини е сребролюбieto, на което, предавайки се, нѣкои се отклониха отъ вѣрата и си навлѣкоха много мѣки“*. (1. Тим. гл. 6, 10.) Въображението, което въ това положение налита съ сила къмъ всичко, що го привлича, помрачава разума, разклаща и увлича волята. И така, трѣбва човѣкъ да залѣга грижливо да го обуздава, дори и когато предметитъ, които го занимаватъ, биха се видѣли чисти отъ всѣкаквъ видъ зло, и бихме повѣрвали, че търсимъ въ своитъ блѣнове едно позволено облекчение и невинна забава. Само благочестието лесно се заблуждава, ако не бди надъ желанія, на гледъ най-свети. Ние не знаемъ, що е за насъ добро, нито що ни е вредно. Ту ще пожелаемъ освобождение отъ единъ кръстъ, нуженъ, може би, за спасението ни, ту въ едно несдържано движение на усърдие, ще пожелаемъ другъ, подъ който нашитъ сили биха изнемогнали, ако ни бѣше наложенъ. Какво да се прави тогава? Да просимъ отъ Бога *да бжде волята му* (Мат. гл. 6, 10.) въ насъ и вѣнъ отъ насъ, да съобразимъ нацѣло нашата съ неговата и включваме въ нея всички наши желанія. Ние ще намѣримъ миръ и безопасностъ само въ това съвършено себеотдаване въ ржце-

тѣ на нашия Баща. „Отче, не това, което азъ искамъ, а което ти искашъ!“ (Мат. гл. 26, 39.)

ГЛАВА 16.

Какъ трѣбва да диримъ истинска
утеха само въ Бога.

1. Всичко, което мога да желая, или да си въобразя за мое утешение, не очаквамъ тукъ, но за бждеще.

И да имахъ азъ всички свѣтски блага и се наслаждахъ съ всички сладости, вѣрно е, че тѣ не ще траятъ дълго време.

И така, душо моя, не можешъ намѣри истинско облекчение и чиста радостъ, освенъ въ Бога, който утешава беднитѣ духомъ и въздига смиренитѣ.

Почакай малко, душо моя, почакай Божие-то обещание и ще владѣешъ въ небето всички блага въ изобилие.

Ламтишъ ли съ голѣма алчностъ за настоящи блага, ще изгубишъ вѣчнитѣ и небеснитѣ. Употрѣбяй еднитѣ и желай другитѣ.

Никакво временно добро не може те насити, защото не си създадена да се наслаждашъ отъ него.

2. И да би владѣла всички сътворени блага, пакъ не биха те направили ни щастлива, ни доволна; въ Бога, който всичко е сътворилъ,

само въ него е твоето блаженство, всичкото ти щастие.

Щастие, не такова, каквото си го представятъ и желаятъ безумнитѣ приятели на свѣта, но каквото го очакватъ вѣрнитѣ служители на Исуса, и го предвкусватъ понѣкога благочестиви души и чисти сърдца, *„чието живѣлище е на небесата“*. (Фил. гл. 3, 20.)

Всѣка човѣшка утеха е праздна и малотрайна.

Истинска, сладка утеха е онази, която чувстваме отвжтре чрезъ истината.

Набоженъ човѣкъ носи на всѣкжде съ себе си Исуса, своя утешитель и му казва: Господи Исусе, стой близо до мене въ всѣко време и на всѣко мѣсто.

Да бжде моя утеха доброволното ми лишаване отъ всѣко човѣшко утешение.

Па ако и твоето ми липсваше, нека волята ти и това справедливо изпитание ми бждатъ утешение надъ всички други.

„Защото той не се гнѣви до край, нито се вѣчно сърди“. (Пс. 102, 9.)

РАЗМИСЛЯНЕ

„Всички твари стенатъ“, казва Апостолтъ (Рим. гл. 9, 22.), и отъ рода въ родъ цѣлъ свѣтъ повтаря думитѣ му. Прочес, какво тър-

сишъ въ тваритѣ? Какво искашъ отъ тѣхъ, и какво могатъ да ти дадатъ? Винаги вълнувани, пресмутени, както си и ти, тѣ желаятъ покой, а го не намиратъ. Какъ ще ти дойде миръ изъ срѣдъ скърби и страхове, изъ бури непрестанно дигащи се отъ страсти? Престани да се са-
момамишъ, престани да думашъ на буритѣ: успокойте ме. Покоятъ е въ Бога и само въ него; единствено въ него има миръ, радостъ, утешение, *„Обзрни се, прочее къмъ Господа твоя Богъ“*. (Осія, гл. 14, 2.) Откажи се отъ всичко друго; тогава, само тогава ще почнешъ да се наслаждашъ съ истинско блаженство. „Нищо, абсолютно нищо не може се сравни съ щастието на оня, който, презирайки чувствата, откъснатъ отъ плътъ и отъ свѣтъ, не държи вече за човѣшкитѣ нѣща, освенъ чрезъ еднитѣ връзки на нуждата; той разговаря изключително съ Бога и съ себе си и, повдигайки се надъ чувствени нѣща, живѣе само съ божествени просвѣтления, що пази въ себе си всѣкога чисти, всѣкога свѣтли безъ никакъвъ примѣсъ отъ земни сѣнки и отъ празни призраци, блуждаещи около насъ; който, отразявайки като небесно огледало Бога и блѣскавитѣ му съвършенства, непрестанно придава на свѣтлината една по-жива свѣтлина, докато истината разпрѣсне всички облаци и той стигне до самия изворъ на всѣка свѣтлина, на вѣчния източникъ на сиянието, блажена цель на сществуото му и негово безсмъртно възхищение. (Св. Григорий Богословъ.)

ГЛАВА 17.

За възлагане на Бога всички наши грижи.

1. Господь. Сине мой, остави ме да се отнасямъ съ тебе, както искамъ, защото азъ зная, кое нѣщо е добро за тебе.

Твоитѣ мисли сж мисли на човѣкъ, и твоитѣ чувства сж въ много работи съобразни съ наклонноститѣ на сърдцето му.

2. Рабътъ. Господи, каквото казвашъ е вѣрно. Твоето промишление за мене е по-голъмо отъ всѣка грижа, която азъ мога да имамъ за себе си.

Бързо падение заплашва оня, който не се надѣва единствено на тебе.

Господи, стига само волята ми да стои права и укрепена въ тебе, па направи съ мене каквото ти е угодно, защото всичко, което ще направишъ съ мене, ще бжде само добро.

Ако искашъ да бжда въ тъмнина, то бжди благословенъ, ако ли искашъ да бжда въ свѣтлина, бжди пакъ благословенъ.

Ако благоволишъ да ми дадешъ утешение, бжди благословенъ за това; ако ли искашъ да изпитвамъ неволи, бжди тѣй сжщо винаги благословенъ.

3. *Господь*. Сине мой, такъвъ трѣбва да си, ако не искашъ да се отдѣляшъ отъ мене.

Трѣбва да си готовъ за страдание, колкото и за радостъ, за лишения и бедность, колкото и за богатства и изобилие.

4. *Рабътъ*. Господи, азъ ще търпя на радостъ сърдце за тебе всичко, каквото искашъ да дойде надъ мене.

Азъ искамъ да приема съ равна душа отъ ржката ти и добро и зло, и сладости и огорчения, и радостъ и скръбъ и ти възблагодаря за всичко, каквото ми се случи.

Предпази ме за винаги отъ всѣкакъвъ грѣхъ, и азъ нѣма да се страхувамъ ни отъ смъртъ, ни отъ пѣкълъ.

Стига само да ме не отхвърлишъ и не заличишъ отъ книгата на живота, никаква пакостъ не може ми увреди.

РАЗМИСЛЯНЕ

Не би било прекалено да се повтаря често, че християнскиятъ животъ състои единствено въ искане това, що Богъ иска, и само това което той иска. Почти всѣкога нашитѣ желания ни лъжатъ поради невежество и поквара. Но Богъ знае всичко, което е скрито въ насъ; той познава тайнитѣ разположения на сърдцето ни, мѣрката на неговата слабостъ, изпитнитѣ, на които добро нѣщо е да бждемъ подложени, нужната помощъ, за да ги понасяме, *„Защо то той не ще остави да бждемъ изкушени повече отъ*

силитѣ ни“(1. Кор. гл. 10, 13.); *„неговата мждростъ е безпредѣлна, и той толковъ ни обикна, че отдаде за насъ своя единственъ Синъ“*. (Иоан. гл. 3, 16.) Какво упование, какъвъ миръ трѣбвало би да намѣримъ ние въ тая мисль! Какво по-сладко отъ това да се самопредадемъ нацѣло на тоя, който всичко е направилъ за своята мила тварь и да се изгубимъ въ него чрезъ интимно съединение на нашата воля съ неговата, запазвайки само едно нѣщо : благодарения и любовъ ; тъй щото душата ни, цѣлото наше сѣщество да се прояви нѣкакъ въ тая дума, съдържаща всичко : *„Господь мой и Богъ мой“*! (Иоан. гл. 20, 28.)

ГЛАВА 18.

За понасяне съ постоянство неволитѣ на тоя животъ по примѣръ на Исуса.

1. Господь. Сине мой, азъ слѣзохъ отъ небето за твое спасение ; взехъ върху си твоитѣ неволи, не увлѣченъ отъ нужда, а отъ любовъ, за да те възпитама въ търпение съ примѣра си, да те науча да понасяшъ безропотно житейскитѣ злини.

Защото отъ часа на моето рождение до смъртта ми на кръстъ азъ не съмъ билъ безъ болка.

Живѣхъ въ голѣма оскждность отъ временни нѣща, често слушахъ много роптания противъ мене, кротко претърпѣвахъ обиди и оскърбления ; за благодеянията си на земята

получихъ неблагодарности, за моитѣ чудеса - хуления, за моето учение - осжждания.

2. *Рабътъ*. Господи, понеже си билъ много търпеливъ презъ живота си, изпълнявайки съ това всичко, каквото твоятъ Отецъ е искалъ отъ тебе, то право е и азъ, окаянъ грѣшникъ, да понасямъ търпеливо мжкитѣ си споредъ волята ти, и за мое спасение да нося товара на тоя тлѣненъ животъ, колкото време това ти бжде угодно.

Защото настоящиятъ животъ, ако и пълненъ съ болки, обаче, той става чрезъ твоята благодать обилень изворъ на заслуги, и твоятъ примѣръ последванъ отъ Светиитѣ, го прави сносень и драгоценень, даже и за слаби.

Той така сжщо носи много повече утешение, отколкото е било въ стария законъ, когато пжтътъ за небеснитѣ врата е изглеждалъ по-тъменъ, и малцина се грижели да търсятъ царството Божие.

Даже и праведнитѣ, които бѣха за спасяване, не сж могли да влѣзатъ въ царството небесно, освенъ следъ свършване на страданията ти и свещената данъ на твоята смъртъ.

3. О, какви благодарности ти дължа азъ, за гдето си благоволилъ както на мене, така и на всички благочестиви християни, да

посочишъ правия и сигуренъ пжтъ за твоето вѣчно царство !

Твоятъ животъ, наистина, е нашъ пжтъ; съ свето търпение ние вървимъ къмъ тебе, който си нашъ вѣнецъ.

Ако не бѣше ни предхождалъ и наставлявалъ, кой би помислилъ да те последва?

Уви ! колцина биха останали назадъ и много далечъ, ако нѣмаха предъ себе твоитѣ свети примѣри !

Следъ толкова чудеса и поучения, ние пакъ сме хладни ! А какво би станало, ако такава голѣма свѣтлина не ниводѣше по твоитѣ стѣпки ?

РАЗМИСЛЯНЕ

Човѣшкиятъ животъ на земята е пѣленъ съ болки, бедствия, страдания; кой не знае това ! Ние сме видимо наказани, и понеже правосъдието, което ни наказва, е всемогщо, ние нѣмаме никакво сръдство да избѣгнемъ наказанието. А въ това положение човѣшката мъдростъ е поставена предъ избора на два пжтя : или да упорствува противъ природата и отрича тѣлесното наказание, или да търси забава въ страсти. Тя подири щастие въ гордостъта и чувствата, а излъгана въ своята надежда, затули очи, като каза : Нѣма цѣръ. Свѣтътъ е билъ въ такова състояние, кога внезапно се издигна единъ гласъ : „*Блажени скърбеющитѣ*“. (Мат. гл. 5, 5.) Народитѣ слушатъ и се чудятъ; нѣщо ново се движи въ тѣхъ ; тѣ разбиратъ, вкусватъ сълзени радости;

и отъ високото на кръста, кждето „*Мжжѣтъ на скърби*“ (Ис. 53, 3.) е прикованъ, тече неизчерпаемъ изворъ на нечувани утехи върху човѣшкия родъ, чийто животъ изгуби своята скръбъ, откато облѣнъ въ кръвна потъ и въ трепета на агония, Исусъ извика: „*Душата ми е прескрѣбна до смъртъ*“. (Марк. гл. 14, 34.) Да, тоя животъ нѣма вече доста страдания за оня покаянъ, който ги търси, за оная любовъ, която ги желае и се наслажда отъ тѣхъ. Каква е тая дивность? О, Сине на живия Богъ, чудното е, че твоята свѣтлина озари свѣта, и твоята благодать го трогна; чудното е, че човѣкътъ, излѣзълъ отъ своя пжтъ го намѣривъ тебе, който си: „*Пжтътъ, истината и животътъ*“ (Иоан. гл. 14, 6.); той разбра, какво следъ грѣха единственото добро, що остава, е изкупването, и казва, гледайки кръста: „*Или страдание, или смъртъ!*“ „*Света жертво, Агнецъ Божий, който взимашъ върху си грѣха на свѣта*“ (Иоан. гл. 1, 29.), дай ми да страдамъ съ тебе, да умра, като съедина последнитѣ си страдания съ ония, които ни отвориха наново небето, що грѣхътъ ни бѣше затворилъ.

ГЛАВА 19.

За понасяне обиди, и кой е изпитаниятъ въ истинско търпение.

1. *Господь.* Защо сж тия думи, сине мой? Престани да се оплаквашъ, като гледашъ моитѣ страдания и тия на Светиитѣ. „*Още не си се противилъ до кръвъ*“. (Евр. гл. 12, 4.)

Това, отъ което страдашъ, е малко въ

сравнение съ онова, отъ което сж страдали толкова други, които сж били подложени на силни изкушения, тежки бедствия, много пж-ти изпитани и измжчвани.

Спомняй си, прочее, голѣмитѣ мжки на другитѣ, та да понасяшѣ тихомѣ по-леки.

Ако ти се не виждатѣ леки, внимавай това да не иде отъ нетърпеливость.

Обаче, голѣми или малки, залѣгай да ги понасяшѣ търпеливо.

2. Колкото повече бивашѣ разположенѣ къмѣтърпение, толкова по-мждро постжпяшѣ и придобивашѣ заслуги. Твѣрдо решение и навикѣ да страдашѣ ще направятѣ страдание-то да бжде за тебе по-малко тежко.

Недей казва : азѣ не мога да тѣрпя това отъ такѣвъ човѣкъ, тѣ сж обиди, които се не тѣрпятѣ, голѣма вреда ми е нанесѣлъ, укорява ме за нѣща, за които никога не съмѣ мислилѣ ; но по-лесно ще тѣрпя други нѣкои, защото смѣтамѣ, че съмѣ длѣженѣ да тѣрпя.

Тия думи сж безумни, защото, вмѣсто да гледашѣ, що е добродетель на тѣрпение и какво ще я увѣнчае, ти се спирашѣ само на обиди и лица, които сж ти ги нанесли.

3. Нѣма истинско тѣрпение оня, който иска да страда само колкото му се прави и отъ когото му се аресва,

Истински търпеливъ човѣкъ не гледа кой го изпитва, дали неговиятъ началникъ, или нѣкой нему равенъ или по-долень, добъръ или лошъ.

Но, равнодушенъ спрямо създанията, той приема отъ Божия рѣка съ благодарение и колкото пѣти Богъ иска, всичко противно, което му се случва, и го счита за голѣма придобивка.

Защото Богъ нѣма да остави безъ награда никоя мѣка, даже и най-малка, зарадъ него претърпѣна.

4. Бъди, прочее, готовъ за борба, ако искашъ да спечелишъ победа.

Безъ борба не може да се придобие вѣнеца на търпението, а да се отречешъ отъ борба, значи да се отречешъ и отъ вѣнеца.

Ако желаетъ вѣнецъ, бори се мъжки, страдай търпеливо. Безъ трудъ почивка се не постига, нито безъ борба - победа.

5. *Рабътъ*. Господи, което се вижда невъзможно за човѣшката природа, направи чрезъ твоята благодать да стане за мене възможно.

Ти знаешъ, че азъ имамъ малко сила да страдамъ, и най-малка злочестина ме поваля.

Направи, щото зарадъ твое име и слава каквито и да били неволи, да сж желателни и приятни за мене, понеже да търпя обиди и

страдамъ за тебе е много спасително за душата ми.

РАЗМИСЛЯНЕ

Ако има често да теглимъ отъ ближния, не по-малко има и той да тегли отъ насъ; и затова Апостолътъ казва: *„Понасяйте единъ другому теготитъ, и ще изпълните закона Христовъ“*. (Галат. гл. 6, 2.) Но чуя те, има работи, казващъ, тежки и мъчни за понасяне. Е добре, заслугата ти ще бже по-голъма! Дадена ти е благодать само за това, за да правишъ чрезъ нея което би било невъзможно за природата сама. Впрочемъ, какво ти се случва, което Богъ да не е предвидѣлъ, което Богъ да не е искалъ? Търпението, прочее, е едно кротко и тихо подчинение на това, що той заповѣдва, а безъ него ние живѣемъ въ непрестанно смущение, защото *„Кой е възставалъ противъ Бога и е оставалъ на покой?“* (Иов. гл. 9, 4.) И колко ли трѣбва той да е търпеливъ съ тебе? Испитай съвѣстѣта си и отговори. Нѣма ли нищо той да понася отъ тебе, нищо да ти прощава? Да, *Господъ е дълготърпеливъ и много милостивъ*. (Псал. 144, 8.) Прочее *„Нека бждемъ търпеливи къмъ всички“*. (1. Солун. гл. 5, 14.) *„Дълготърпеливъ е по-добъръ отъ храбръ, и който владѣе себе си, по-добъръ е отъ завоевателъ на градове“*. (Прич. гл. 16. 32.) *„Станяхъ нѣмъ“*, казвалъ Давидъ, като пророкувалъ страданията Христови, *нѣмъ, и не си отварямъ устата*“ (Пс. 38, 10.); и другъ единъ пророкъ: *„Страдаше доброволно и уста си не отваряше, и както агне предъ стригачитъ си бѣ безгласенъ“*. (Ис. гл. 53, 7.) Кой би смѣлъ следъ

това да роптае, да се сърди, да връща обида за обида? О Исусе! бжди нашъ образецъ. Ти си ни научилъ да казваме на Бога: „*Прости намъ дълговетъ ни, както и ние прощаваме на длъжниците си*“. (Мат. гл. 6, 12.) Ето що просимъ ние всѣки день, що всѣки день обещаваме; а горко ономува, чиято молитва ще намѣрятъ лъжлива!

ГЛАВА 20.

За признаване нашата собствена
немоощъ и за бедствията на тоя
животъ.

1. *Рабътъ. „Ще изповѣдамъ Господу моитѣ престѣпления“* (Пс. 31, 5.), ще призна, Господи, предъ тебе моята немоощъ.

Често едно нищожно нѣщо ме поваля и хвърля въ скърби.

Предполагамъ да действамъ енергично, но предъ най-малко изкушение, което се появи, азъ падамъ въ голѣма тжга.

Често едно най-малко и презрително нѣщо ми дава силно изкушение.

И кога не усѣщамъ нищо въ себе си и считамъ, че съмъ малко нѣщо на безопасно, то пакъ понѣкога бивамъ почти поваленъ отъ едно леко вѣяне.

2. Вижъ тогава, Господи, моето безсилие и моята нетрайностъ, която е отведъ разкрита предъ тебе. Помилуй и „*ме избави изъ*

тинята, за да не затъна". (Пс. 68, 15.)
Онова, което често ме натжжва и засрамя предъ тебе е, гдето тъй лесно падамъ и съмъ толкова слабъ противъ страститъ си.

Ако и да не могатъ изтръгна отъ мене съгласие, обаче тѣхнитъ побуждения ме уморяватъ и ми тежатъ; а да живѣя все така въ борба, е голѣма тѣга за мене.

Главно въ това познавамъ азъ своята немощъ, че най-гнусни въображения завзиматъ духа ми много по-лесно, отколкото излизатъ.

3. Всемогщій Боже Израилевъ, защитникъ на вѣрнитъ души, благоволи да погледнешъ болката и труда на твоя рабъ и бжди близо до него, да му помогнешъ въ всичко, каквото предприеме.

Изпълни ме съ небесна сила, да не би вехтия човѣкъ и тая грѣховна плътъ, още не нацѣло покорена на духа, да надделѣе и владѣе, тя, противъ която трѣбва да се боря до последно издѣхване въ тоя обремененъ съ толкова бедствия животъ.

Уви! що е тоя животъ, обсаденъ отъ всички страни съ скърби и мжки, заобиколенъ съ примки и врагове?

Действително, избави ли се човѣкъ отъ скръбъ или едно изкушение, друго последва, и даже още когато се бори съ първото, ето че други внезапно пристигатъ.

4. Какъ може да се обича единъ животъ, пълненъ съ толкова огорчения и подложенъ на безброй злочестини и бедствия?

Какъ може да се нарече животъ това, което поражда толкова болки и умирация?

А при това обичатъ го, и мнозина търсятъ въ него своето щастие.

Често хората укоряватъ свѣта, че билъ лъжовенъ и суетливъ, обаче мжно се отричатъ отъ него, защото плътски ламтения ги владѣятъ още.

Едни нѣща ни скланятъ да обичаме свѣта, а други да го презираме.

„Похотьта на плътта, похотьта на очитѣ и гордостта житейска“ (Иоан. гл. 2, 16.) вдъхватъ любовъ къмъ свѣта, ала мжки, бедствия, които справедливо ги последватъ, произвеждатъ омраза и отвращение къмъ него.

5. Но уви! престѣпно удоволствие надвива на душа, отдаде се на свѣта; робуване на чувства тя смѣта за наслада, защото нито познава, нито е вкусила сладости Божии, ни вътрешна омайностъ на добродетель.

Но ония, които презирайки съвършено свѣта, залѣгатъ въ живѣне за Бога подъ една света дисциплина, познаватъ божественитѣ сладости, обещани на истинско себеотрицание, и виждатъ ясно, колко опасно се

заблуждава свѣтътъ, разочарованъ отъ различни блѣнове.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Що сж изпитанията, които ни идатъ отъ вънъ въ сравнение съ ония, които намираме вътре въ себе си? Ние противостоимъ на първитѣ съ всичката си мощъ, която пѣкъ бива раздѣлена въ вторитѣ; така душевнитѣ сили взаимно се биятъ едни срещу други; борба страшна, която Св. Павелъ е обрисувалъ съ нѣколко краски: „*Не доброто, което искамъ, правя, а злото, което не искамъ, него върша*“. Съ *вжтрешния си човѣкъ* намирамъ *улада въ закона Божий, но въ членоветѣ си виждамъ другъ законъ, който воюва противъ закона на моя умъ, и ме прави пленникъ на грѣховния законъ, що е въ членоветѣ ми*“. (Рим. гл. 7, 19, 22, 23.) Ето що опечалва върнитѣ души, унижени отъ това срамно борене, и непрестанно треперещи да не паднатъ; ето що е накарало Апостола да казва: „*Кой ще ме избави отъ тѣлото на тая смъртъ*“? И веднага прибавя: „*Благодатъта Божия чрезъ Исуса Христа, нашия Господъ*“. (Рим. гл. 7, 24, 25.) Прочее, нека се хвърлимъ въ божественитѣ обятия, които Богъ разтваря съ неизказана любовъ, за да ни приеме; нека се приближимъ до пресветото му сърдце, отъ гдето произлиза една мощъ, страшна за силитѣ на злото; нека разчитаме само на него, нека само нему се надѣваме; нека извикаме отъ дънъ душа: „*Застъпи се, Господи, обзаложи се самъ за мене предъ себе си, иначе, кой ще се обзаложи за мене*“.

(Иов. гл. 17, 3.) „Господь е моя твърдиня, мое прибъжище, мой избавителъ, мой Богъ, моя скала, нему се уповавамъ ; той е мой щитъ, рогъ на спасението ми и мое убежище. Ще призова достойния за поклонение Господь и ще се избавя отъ враговетъ си“. (Пс. 17, 3, 4.)

ГЛАВА 21.

За поставяне нашия покой въ Бога, нежели въ всички други блага.

1. *Рабътъ*. Въ всичко и надъ всичко почивай въ Бога, о душо моя, защото той е веченъ покой на Светиитъ.

Обичний и сладкий Исусе, дай да си почивамъ повече въ тебе, нежели въ всички създания ; повече въ тебе нежели въ здраве, хубостъ, почести и слава ; повече въ тебе, нежели въ всѣка власть и всѣки санъ, нежели въ наука, умъ, богатства и изкуства, въ удоволствия и радость, прочутоостъ и похвала, утешения и сладости, надежда и обещания ; повече въ тебе, нежели въ всѣка заслуга и всѣко желание, нежели въ твоитъ дарове, даже и въ всички награди, които можешъ ни раздава, повече, нежели въ ликувания и въ всички унисания, що душата може да намисли и почувствува ; най-сетне, повече въ тебе, нежели въ Ангели и Архан-

гели и въ всичкото войнство небесно, неже-
ли въ всички видими и невидими нѣща, въ
всичко, що не си ти, о Боже мой!

2. Защото ти си единственъ безпредѣл-
но благъ, единственъ всевишни, всемогъщъ;
само ти ни стигаашъ, защото само ти владѣ-
ешъ и даваашъ всичко, само ти утешаваашъ съ
твоитѣ неизказани утехи, само ти си всѣка
хубость, всѣка любовъ; твоята слава се пре-
възнася надъ всѣка слава, твоето величество
надъ всѣко величество; съвършенството на
всички добрини вкупомъ е въ тебе, Господи
Боже мой; било е всѣкога тъй и всѣкога тъй
ще бжде.

И така, всичко каквото ми даваашъ освенъ
тебе, всичко каквото ми откривашъ досежно
себе си, всичко каквото ми обещаваашъ, е
много малко и ми не стига, ако те не видя,
ако те не имамъ напълно.

Защото сърдцето ми не може да има ис-
тински покой, нито може да бжде напълно
наситено, докле, въздигайки се надъ всички
твои дарове и всѣка тварь, не си почине един-
ствено въ тебе.

3. Нѣжний Младоженецо на душата ми,
чистий предметъ на нейната любовъ, о Иису-
се мой, царь на всички създания, *кой би ми
далъ криле на истинска свобода да отле-
тя до тебе и си почина въ тебе?* (Пс. 54, 7.)

О! кога ще бжда доволно отърсенъ отъ земята, за да видя, Господи Боже мой, и да *вкуся колко благъ си ти*“? (Пс. 33, 9.)

Кога ще бжда толкова унесенъ въ тебе, толкова преизпълненъ съ твоята любовъ, щото да не усѣщамъ вече самъ себе, а да живѣя само съ тебе въ онова неизказано единение, което е надъ всички чувства, и което не всички познаватъ !

Но сега зная само да стения и съ болка нося своето бедствие.

Наистина, въ тая долина на плачове много злини се срѣщатъ, които ме смущаватъ, наскърбяватъ и като облакъ покриватъ душата ми. Често тѣ ми дотѣгватъ и ме забавятъ, завладяватъ, спиратъ ме и, не давайки ми свободенъ достъпъ до тебе, лишаватъ ме отъ ония сладки прегръщания, на които винаги и безпрѣчно се радватъ небеснитѣ духове.

Нека моитѣ въздишки и безчетни скърби те трогнатъ !

4. О Исусе ! „*Сияние на вѣчната слава*“, (Евр. 1, 3.) утешителю на изгнанната душа! устата ми нѣмѣе предъ тебе, и моето мълчание ти говори.

До кога моятъ Господъ ще се бави да дойде ?

Нека дойде при този сиромасъ, който е неговъ и му възвърне радостта. Нека протегне ръка, за да подигне единъ нещастникъ, затъналъ въ тъга.

Дойди, дойди, защото безъ тебе всички дни, всички часове изтичатъ въ скръбъ, защото ти единственъ си моя радостъ, и само ти можешъ изпълни празнотата на сърдцето ми.

Азъ съмъ потиснатъ отъ неволи, и като затворникъ товаренъ съ окови, докле, оживявайки ме съ свѣтлината на твоето присъствие, ми дадешъ свобода и хвърлишъ на мене любезенъ погледъ.

Нека други търсятъ каквото искатъ вмѣсто тебе, мене нищо не ми се аресва, а самъ ти, о Боже мой, моя надежда, вѣчно мое спасение !

5. Нѣма да млъкна, не ще престана да се моля, докле твоята благодать не се завърне, и ти ми не говоришъ отвътре.

6. *Господь*. Ето ме, ида при тебе, защото ти ме повика. Сълзитѣ и желанието ти, сломяването на твоето смирено сърдце ме умилоствиха и доведоха при тебе.

7. *Рабътъ*. И азъ рекохъ : Господи, повикахъ те и пожелахъ да се наслаждамъ отъ тебе, готовъ да се отрека отъ всичко зарадъ тебе. А ти пръвъ ме побуди да те тър-

ся. Бжди, прочее, благословенъ, Господи, за гдето си сторилъ тая добрина на твоя рабъ, по многото си щедрости.

Що може още датикаже той, и щому остава друго, ако не дълбоко да се смири предъ тебе, спомняйки си всѣкога за своето нищожество и беззаконие?

Истина, нѣма нищо подобно на тебе въ всички дивности небесни и земни.

Твоитѣ дѣла сж твърде добри; *„твоитѣ сждби сж истина, и твоего Провидение управлява вселенната“*. (Бит. 1) (Пс. 18, 10) Прочее, хваление и слава на тебе, о Премъдрость на Отца! Душата, устата ми и всички твари заедно да те хвалятъ и благославятъ въ вѣки вѣковъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Като постепенно върната душа сваля отъ себе си земното и сама отъ себе се отърсва, всички нейни мисли, всички желания се въздигатъ и се смѣсватъ въ оня, когото тя единствено люби. Тогава тя стене поради връзкитѣ, които ѝ натегватъ и я задържатъ въ този свѣтъ. Тласкана отъ любовъ, която непрестанно расте, искала би да разкъса своята смъртна обвивка и да се впусне къмъ лоното на безконечното Сщество, къмъ което се стреми, и въ него да се потопи и изгуби вѣчно. *„Кой би ми далъ криле гължбови? Азъ бихъ отлетѣлъ и бихъ се успокоилъ“*. (Пс. 54,7.) Никакъвъ покой, наи-

стина, нѣма за нея, докато не бѣде напълно съединена съ предмета на своя жаръ и каже съ унисане въ божествено опиянение отъ радостъ, съ наслаждение въ неизмѣнното и вѣковѣчно притежаване своя божественъ Младоженецъ: „*Моятъ възлюбенъ принадлежи на менъ, азъ пъкъ — нему.* (Пѣсен. на пѣсн. гл. 2, 16.) О! Кога ще сияйне тоя блаженъ день, день на освобождение и веселие безъ край? Кога ще престане онова време на изгнание, време на надежда и сълзи? Кога ще видимъ да превалятъ сѣнкитѣ, които криятъ Възлюбения? „*Както кошута жадува за водни потоци, тъй и душата ми, Боже, копнѣе за тебе! Душата ми жадува за Бога силний, живий: кога ще дойда и се явя предъ лицето Божие!*“ (Пс. 41, 2, 3.)

ГЛАВА 22.

За възспоменавание многобройнитѣ Божии благодеяния.

1. *Господи, открий сърдцето ми за твоя законъ и ме научи да вървя по пътя на твоитѣ заповѣди.* (2 Макав. 1, 4.)

Стори да узная твоята воля и си спомня съ голѣмо почитание и прилежно внимание за всички твои благодеяния, та да ти върдамъ достойни благодарения.

Обаче, азъ зная и признавамъ, че не мога да ти благодаря достойно ни за най-малка твоя милость.

Азъ стоя по-долу отъ всички добрини, които си ми направилъ, и кога гледамъ твоята безконечна възвишеностъ, духътъ ми потъва въ величието ти.

2. Всичко, каквото имаме въ насъ, въ тѣло, въ душа, всичко, каквото притежаваме и отъжтре и отъвнъ, естествено или свърхестествено, ти си ни го далъ; а твоитѣ благодеяния непрестанно ни напомнюватъ твоята благостъ, нѣжностъ, безпредѣлна щедростъ, които указвашъ къмъ насъ, ти, отъ когото произхождатъ всички блага.

Защото всичко иде отъ тебе, ако и да получава единъ повече, другъ по-малко; и безъ тебе ние бихме се лишили отъ всѣко добро.

Оня, който е получилъ повече, не може да се хвали съ заслуга, нито да се въздига повече отъ други, нито да оскърбява оно-гова, който е получилъ по-малко, защото оня е най-добъръ и най-голѣмъ, който по-малко приписва на себе си и възблагодарява съ по-голѣмо усърдие и смирение.

И който счита себе си най-доленъ и недостоеенъ отъ всички, той е най-годенъ да получи голѣми дарове.

3. Който е получилъ по-малко, не трѣбва ни да скърби, ни да се оплаква, ни да завижда на ония, които сж получили повече,

но по-скоро само тебе да гледа и хвали съ всичката си душа, твоята милостъ, винаги готова да раздава дарове, тъй обилно и даромъ, безъ да гледа на лицепрятие.

Всичко иде отъ тебе, и така ти трѣбва да бждешъ възхваленъ.

Ти знаешъ какво прилѣга да се даде всѣкому; защо тоя получава повече, оня по-малко, то намъ не принадлежи да разпознаемъ, но на тебе, който претегляшъ всички заслуги.

4. Ето защо, Господи Боже мой, азъ считамъ за особена благодать, гдето малко си ме дарилъ съ ония дарове, които се виждатъ отвънъ и привличатъ похвала и удивление хорски. И наистина, гледайки своята оскъдность и нищожество, безъ да се отдава на унилость, тѣга и всѣкакви скърби, човѣкъ по-скоро трѣбва да почувствува сладка утеха, голѣма радость, защото ти, Господи, си избралъ за свои приятели и служители бедни и смирени, ония, които свѣтътъ презира. Такива сж били твоитѣ апостоли, *„които си турилъ князе по цѣла земя“*. (Пс. 44,17.)

Тѣ сж живѣли въ тоя свѣтъ безъ да се оплачатъ; чисти отъ всѣкакво лукавство, даже и отъ всѣкаква мисль за зло, толкова незлобиви и смирени, щото *„се радвали, че сж се удостоили да понесатъ безчестие за твое име“* (Деян. гл. 5.) и съ любовь пре-

гръщали това, отъ което свѣтътъ се отвръщава.

Нищо не трѣбва тъй да радва оня, който те обича, и познава цената на твоитѣ благодеяния, колкото изпълняването на твоята воля и твоитѣ вѣчни благоусмотрения надъ него.

Той трѣбва да е толкова доволенъ отъ това и утешенъ, щото да склони да бжде тъй сжщо драговошно най-малкъ, както други горещо желаятъ да бждатъ най-голѣми; така спокоенъ и доволенъ на последно мѣсто, както и на първо, и винаги готовъ да търпи презрение и отхвърляне, да счита себе си толкова щастливъ, гдето е безъ известностъ и слава, колкото други, кога се радватъ на почести и величие.

Защото твоята воля и ревността за твоята слава трѣбва той да поставя надъ всичко, и тѣ да му се нравятъ и го утешаватъ повече отъ всички дарове, които си му далъ и можешъ пакъ да му дадешъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Нека използваме дадената ни благодать, безъ да търсимъ, дали други сж я получили съ по-голѣма мѣрка. Богъ отдава себе си, както му е угодно, той е господарь на дароветѣ си; а що сме ние, за да му искаме смѣтка? Нека го благославяме за ония, които ни дава даромъ отъ

доброта, нека го благославяме още и за тия, които ни отказва, като се признаваме недостойни за числото на благодееията му. Ако си смиренъ, ти не ще желаешъ извънредни облаги; ако ли нѣмашъ смирение, такива облаги, не само не ще ти бждатъ полезни, а ще бждатъ причина, може би, за да погинешъ, подхранвайки въ тебъ суетно самодоволство и гордость. Жива признателность къмъ Господа, свършено подчинение на волята му, вѣрность въ пжтя, по който те води, ето що трѣбва да желаешъ. Съ това ти ще почивашъ въ миръ, защото ще почивашъ въ Бога, и въ него ще намѣришъ помощъ срещу изкушения, миръ въ страдания, утешение въ бедствия и мжки изъ живота си, и най-накрай, любовъ, която превръща всичко на леко. О, колко малко бихме мислили да желаемъ по-високо положение, или по-приятно, ако обичахме истински! Обаче, ние не умѣемъ да обичаме. Нека, поне, стенемъ за гдето сме охладнѣли, нека умоляваме божествения Учитель да сгрѣе, да разпали линѣшето ни сърдце, та да можемъ каза съ Апостола: „Кой ще ме отлжи отъ любовта Божия: скръбъ ли, притѣснение ли, или гонение, гладъ ли, или голотия, опасность ли, или мечъ? Но въ всичко това одърждаме преголѣма победа чрезъ оногова, който ни възлюби. Защото азъ съмъ увѣренъ, че ни смъртъ, нито животъ, ни Ангели, ни Власти, нито Сили, ни настояще, нито бждеще, ни височина, ни дълбочина, нито друга нѣкоя тварь ще може да ни отлжи отъ любовта Божия въ Христа Исуса, нашия Господъ.“ (Рим. 8, 35, 37--39.)

ГЛАВА 23.

За четири главни нѣща, които донасятъ миръ.

1. *Господь*. Сине мой, сега ще ти насоча пѣтя на мира и на истинската свобода.

2. *Рабътъ*. Господи, направи каквото казвашъ, защото драго ми е да те слушамъ.

3. *Господь*. Сине мой, залѣгай да изпълнявашъ по-скоро волята на другиго, нежели твоята.

Избирай всѣкога да имашъ по-малко, нежели повече.

Търси всѣкога последно мѣсто, и гледай да си подъ всички.

Желай всѣкога и се моли волята Божия съвършено да се изпълни надъ тебе.

Който върши това, той е въ пѣтя на мира и покоя.

4. *Рабътъ*. Господи, тия кратки наставления съдържатъ голѣмо съвършенство.

Малко сж на думи, но сж пълни съ смисълъ и обилни съ плодове.

Да бѣхъ вѣренъ въ съблюдаването имъ, не щѣше толкова лесно да се появява въ мене смущение.

Защото всѣки пѣтъ, кога се случва да изгубя миръ и спокойствие, азъ признавамъ, че съмъ се отклонилъ отъ тази поука.

Но ти, който можешъ всичко, и винаги желаешъ напредъка на душитѣ, увеличи въ мене твоята благодать, та слушайки каквото заповѣдашъ, да мога да привърша спасението си.

МОЛИТВА

За освобождение отъ лоши мисли.

5. *„Господи Боже мой, не се отдалечавай ошъ мене; Боже мой побързай ми на помощъ (Пс. 70, 12.); много и разновидни мисли сж ме обсадили и голѣми страхове вълнуватъ душата ми.*

Презъ толкова врагове какъ да премина нераненъ? Какъ ще ги поваля?

„Ще вървя предъ тебе, казва Господь, и славнитѣ на земята ще сваля.“ (Исаия гл. 45,2.)

Ще отворя вратитѣ на тъмницата и ще ти покажа най-скрититѣ изходи.

Направи, Господи, споредъ твоята дума, и нека всички лоши мисли побѣгнатъ предъ тебе.

Единствената моя надежда, единствената утеха въ скръбъта ми е да прибѣгна къмъ тебе, да се довъря на тебе и те призова отъ дънъ сърдце, като очаквамъ търпеливо твоята помощъ.

МОЛИТВА

За изпросване отъ Бога просвѣтление
на ума.

6. Просвѣтли ме вътрешно, о предобрий Иисусе. Направи да блесне твоята свѣтлина въ сърдцето ми и прогони всичкия му мракъ.

Спри безбройнитѣ блуждения на духа ми и сломи силата на изкушенията, които ме притискатъ.

Покажи зарадъ мене силата на твоята мишца и укроти тия бѣсни звѣрове, тия ненаситни пожелания, *„та да намѣря миръ чрезъ тази твоя сила“* (Пс. 121,7) и непрестанно да ечатъ моитѣ хваления къмъ тебе съ чиста съвѣсть въ твоето светилище.

Запрети на вѣтрове и бури: *„кажи на морето: млъкни, и на вѣтъра: престани, и ще настане голѣма тишина.“* (Марк. гл. 4,39.)

7. *Прати твоята свѣтлина и твоята истина“* (Пс. 42,3.), за да блеснатъ на земята, защото азъ съмъ безплодна и тъмна земя, докато ме не просвѣтлишъ.

Излѣй твоята благодать отгоре, поръси сърдцето ми съ небесна роса, пусни плодотворнитѣ води на набожностъ въ тая безводна земя, та да роди добри и спасителни плодове.

Ободри душата ми, повалена подъ бре-

мето на свои грѣхове, пренеси въ небето всички мои желания, така че следъ като съмъ вкусилъ сладостта на вѣчнитѣ блага, да не мога вече безъ отвръщение да мисля за земни нѣща.

8. Грабни ме, изтрѣгни ме отъ бѣгли утехи на създания, защото нищо сътворено не може да задоволи, или насити напълно сърдцето ми.

Свържи ме съ тебе чрезъ твоята неразривна връзка на любовъ, защото самъ стигашъ за оня, който те люби, и всичко друго безъ тебе е нищо.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Пророци се дигнаха въ Израиль, които пророкуваха на Иерусалимъ и му възвестяваха мирни видения, когато миръ нѣма, казва Господъ Богъ.“ (Иезекилъ гл. 16,13). И свѣтътъ сжщо пророкува видения и възвестява миръ на своитѣ последователи; но тоя миръ, що поставя той въ удоволствия, въ задоволяване гордостта и всички други страсти, се показва отдалечъ, само за да измами ония, които го преследватъ; а кога мислятъ, че е близо да го иматъ, тозъ-часъ *„той се изпарява, както снѣгъ изчезва следъ събуждане.“* (Пс. 72,20.) Истинскиятъ миръ, напротивъ, е само спокойствие на чиста съвѣсть: той състои въ премахване на желания, а не въ удовлетворяването имъ. Има ли нѣкое скрито мѣсто, нѣкоя неизвестна служба, нѣкоя работа, нѣкой чинъ,

презрителни за човѣшкитѣ очи, то мирѣтъ е тъкмо тамъ. Колкото повече сърдцето се смирява, толкова той е по-сладъкъ и по-дълбокъ. Какво, наистина, може да смути оня, който не желае нищо, нищо си не приписва? Надали ще се страхува да му завиждатъ на онова унижение, което той си аресва. Но какво величие въ това унижение, търсено съ все душа! Ангелитѣ го гледатъ съ благоговѣние, а Богъ го благославя изъ недрата на своята слава. Дигни се менъ на помощъ, Господи, срази въ мене гордостъта, и ще имамъ миръ; направи щото, проникнатъ отъ чувствата, които сж въодушевявали царя-пророкъ, да ми бжде дадено да казвамъ като него: *„Желая по-добре да бжда при прага на Божия домъ, отколкото да живѣя въ шатритѣ на нечестиято.“* (Пс. 83,11.)

ГЛАВА 24.

За отбѣгване любопитното издирване
нѣкому поведението.

1. *Господъ.* Сине мой, обуздай любопитството си и не се безпокой съ суетливи грижения.

„Какво те е грижа за това или онова? Ти върви подире ми.“ (Иоанъ, гл. 21,22.)

Какво ти трѣбва тебе, че този е такъвъ, какъ говори или прави оня?

Ти нѣма да отговаряшъ за други, но за себе си ще отговаряшъ; за какво, прочее, се безпокоишъ?

Ето че познавамъ всички човѣци, виждамъ всичко, що става подъ слънцето, зная що е, какво е за всѣки единъ ; какво мисли, какво иска, на кжде сочатъ неговитѣ намѣрения.

На мене, прочее, трѣбва всичко да се остави ; а ти пребждай въ миръ и остави ония, които се вълнуватъ, да се вълнуватъ, колкото щатъ.

Каквото направятъ, кажатъ, то връзъ тѣхъ ще падне, защото не могатъ ме измами.

2. Недей преследва оная сѣнка, що наричатъ велико име ; не желай интимность съ мнозина, нито лично приятелство съ нѣкой човѣкъ.

Защото всичко това разсѣйва ума и странно помрачава сърдцето.

Съ приятность бихъ ти казалъ думата си и бихъ ти открилъ своитѣ тайни, ако, кога азъ идѣхъ при тебе, ти бѣше внимателенъ и готовъ да ми отворишъ вратата на сърдцето си. Бжди предвидливъ, бди, моли се непрестанно и се смирявай въ всичко.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Защо хвърляшъ завистливъ погледъ надъ дѣлата на своитѣ братя ? Кой те е натоварилъ да се ровишъ въ съвѣстѣта и дѣлата имъ ? Остави, остави на Бога грижата, що си е запазилъ той и мисли да отговаряшъ за себе си. Почти

всѣкога човѣкъ се лъже, сждейки другитѣ; той съ това приготвя за себе по-строга сждене, като си присвоява едно право, което нѣма, и като уязвява съ злобни и дрѣзки подозрения любовта, дължима на ближния. *Любовта е пълна съ благост, тя зло не мисли.* (1. Кор. гл. 13, 4,5.) Предполагай досежно ближния всичко, що е добро, прощавай, за да ти простятъ и „не сжди, за да не бждешъ сжденъ.“ (Мат. гл. 7,1.)

ГЛАВА 25.

Въ какво състоятъ здравъ миръ и истински напредѣкъ на душата.

1. *Господь.* Сине мой, азъ съмъ казалъ: „*Миръ ви оставямъ, моя миръ ви давамъ; азъ ви давамъ моя миръ, не тъй както свѣтътъ дава.*“ (Иоан. гл. 14,27.) Всички желаятъ миръ, но не всички се грижатъ за онова, отъ каквото състои истинскиятъ миръ.

Моятъ миръ е съ кротки и смирени по сърдце.

Твоятъ миръ ще бжде въ голѣмо търпение.

Ако ме слушашъ и вървишъ по моитѣ думи, ти ще се радвашъ на обилень миръ.

2. *Рабътъ.* Е, какво да правя, Господи?

3. *Господь.* Въ всѣко нѣщо внимавай на това, що вършишъ и казвашъ. Да нѣмашъ друго намѣрение, освенъ да угодишъ един-

ствено на мене. Не желай, не търси нищо вънъ отъ мене.

Не сжди дръзко за чужди думи и дѣла; не се намисай въ работи, които не влизатъ въ твоя длъжностъ, тогава малко или рѣдко ще се смущавашъ.

Ала да не почувствуваешъ никакво смущение, да не изпитаешъ никаква тѣга въ сърдце си, никаква тѣлесна мѣжа, това не е отъ настоящия животъ, това е състояние на вѣчния покой.

Не мисли, че си намѣрилъ истински миръ, кога не срѣщашъ никаква прѣчка, нито че всичко е добре, кога нѣма кой да ти се противопостави, нито пъкъ, че твоето щастие е съвършено, щомъ всичко върви по твое желание.

Не бива тъй сжщо да мислишъ себе си за нѣщо голѣмо, ни да си въобразишъ, че си милъ на Бога по единъ особенъ начинъ, ако почувствуваешъ сърдцето си препълнено съ нѣжна и сладка набожностъ, защото не по това се познава оня, който истински обича добродетелта, нито пъкъ въ това състои напредъкътъ на човѣка и неговото съвършенство.

4. *Рабътъ*. Е, въ какво, Господи?

5. *Господъ*. Въ това: Отъ все сърдце да принасяшъ себе си жертва на Божията воля,

да не диришъ себе си въ каквото и да е, било малко, било голѣмо нѣщо ; ни въ време, ни въ вѣчностъ, тъй щото, като гледашъ съ еднакво око и мѣришъ съ еднакви весни добрини и злини, и за едни и за други наравно да ми въздавашъ благодарения.

А това не е всичко ; трѣбва още тъй да си крепъкъ и постояненъ въ надеждата си, щото вжтрешно лишенъ отъ всѣкаква утеха, да приготишъ сърдцето си за по-тежки изпитания, безъ да се самооправдавашъ, като че не си заслужилъ да страдашъ толкова, но, напротивъ, да признавашъ моята справедливостъ и възхваляшъ моята светостъ въ всичко, каквото ти заповѣдвамъ. Тогава ще вървишъ по правия пѣтъ, по истинския пѣтъ на мира, и ще можешъ съ увѣреностъ да се надѣвашъ, *„че ще гледашъ съ радость лицето ми.“* (Иов. гл. 33,26.)

Ако ли успѣешъ въ съвършено себепрезиране, заявявамъ ти, че ти ще се радвашъ на толкова обиленъ миръ, колкото е възможно въ тоя изгнанически животъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Би трѣбвало много често да се повтаря на човѣка, че неговото величие, спокойствие, миръ състоятъ въ себепрезиране, въ себепрезиране, въ самопонижение предъ Бога, въ искане, желяне въ всѣко нѣщо изпълнението на светата

му воля, безъ криволичане за личенъ интересъ, въ безгранично себеотдаване на това, що му е угодно да ни заповѣдва. Трѣбва човѣкъ да се отрече, дори и отъ Божии дарове, за да се съедини съ Бога по единъ по-интименъ и по-чистъ начинъ, Чувствено усърдие, утехи, възхитителни сладости на любовта ни сж дадени, или отнети споредъ намѣренията му, които не знаемъ. Тѣ минаватъ, и всичко, що минава, произвежда смушение, ако се привържешъ къмъ него. Прочее, само Богъ: да обичаме само Бога, да не желаемъ освенъ Бога; нека го обичаме заради него въ скърби, радости, огорчения и въ наслади. Да, *„ще те възлюбя, Господи.“* (Пс. 17,1.) *„Ще те благославямъ въ всѣко време.“* (Пс. 33,1.) *„Ти си нашиятъ миръ“,* (Ефес. гл. 2,14.) и въ тоя миръ *„спокойно спя и живѣя въ безопасностъ.“* (Пс. 4,9.)

ГЛАВА 26.

За възвишената свобода на сърдцето, която се придобива по-скоро съ молитва, нежели съ четене.

1. *Рабътъ.* Господи, висше съвършенство е човѣкъ никога да не отбива погледа на сърдцето си отъ небесни нѣща, да мине презъ свѣтски грижи нѣкакъ безгрижно, не отъ небрежностъ, но по едно преимущество на свободна душа, непривързана съ безредна обичъ къмъ какво създание.

2. Моля ти се, о всеблагий Боже, избави ме отъ тия свѣтовни грижи, да не за-

прѣчватъ пжтя ми; отъ тѣлесни нужди, да ме не прелѣсти никое сластолюбие; отъ всичко, което спира и смущава душата, да ме не сломятъ и повалятъ скърби.

Не говоря за нѣща, които човѣшката суетность дири съ толкова жаръ, но за ония бедствия, които вследствие проклятието, общо за всички Адамови синове, мжчатъ и отегчаватъ душата на твоя рабъ и му прѣчатъ да се наслажда, колкото би искалъ, съ душевна свобода.

3. О, Боже мой, сладость неизказана, превърни за мене въ горчевини всѣка плътска утеха, която ме отклонява отъ обичане вѣчнитѣ блага и ме привлича, омайва съ гибелната чаровность на настоящи удоволствия.

Да не бжда, Боже мой, победенъ отъ плътъ и кръвъ, измаменъ отъ свѣта и отъ скоропреходната му слава, да не падна въ хитросплетената мрежа на дявола.

Дай ми сила да се съпротивявамъ, търпение да страдамъ, постоянство да устоявамъ до край.

Дай ми, вмѣсто всички свѣтовни утехи, сладкото умиление на твоя духъ, и вмѣсто земна обичъ, влѣй въ мене обичъ къмъ твоего име.

4. Пиене, ядене, облѣкло, и други подоб-

ни нѣща, потрѣбни за поддържане тѣлото, сж тягостни за усърдна душа.

Направи да употрѣбямъ умѣрено тѣзи облекчения и ги не търся съ прекалено желание.

Да се отхвърлятъ всички, то не е позволено, защото трѣбва да се подкрепя човѣшката природа; но твоятъ светъ законъ забранява да търсимъ излишното и онова, което ласкае само чувствата; иначе плътта би възстанала противъ духа.

Нека твоята ржка, Господи, ме води между тия две крайности, така че, наученъ отъ тебе, да се пазя отъ всѣка прѣкомѣрность.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Като гледашъ колко много хората сж погълнати отъ настоящия животъ, важността, която даватъ на всичко, що го засѣга, желанието, що ги изпояжда за трупане имоти и обезпечаване едно непрекъсвано използване, би ли повѣрвалъ ти, че сж убедени, какво тоя животъ ще да свърши, и то скоро? Въ далновидни предвиждания тѣ не забравятъ нищо, освенъ вѣчността: само тя по никой начинъ ги не трогава, или тѣй слабо, щото едва мислятъ отъ време на време за нея, и то съ досада, въ кратки промежутъци на удоволствия и работи. Жалко, много жалко! И колко е различенъ примѣрътъ, който Спасителтъ имъ е далъ! „Той мина въ тая земя като чуждъ, като пжтникъ, отбилъ се да пренощува.“ (Иерем. гл. 14,8.) Ето

образецътъ ни. Човѣкъ, който предприема пжтуване, взима само нужното за пжтъ; така, въ своето пжтуване за небето ние трѣбва да си служимъ съ нѣщата отъ тоя свѣтъ единствено за нужди и да виждаме въ излишното само товаръ, често опасенъ, най-малко всѣкога безполезенъ. Какво трѣбва на оня, който минава? *„Както мжчениятъ отъ жажда пжтникъ отваря уста и пие отъ всѣка близка вода, тъй и той сѣда срещу всѣка шатра“* (Сирах. гл. 26,14,15.), що намира по край пжтя; после, като завземе сили, почва пакъ да върви. Едничка мисль го занимава: да свърши бързо пжтуването си. Ходи ли той да прилепва душата си къмъ разни предмети, които едновременно се изпрѣчватъ предъ очитѣ му, когато върви; измжчва ли се съ хиляди грижи, та да се настави за постоянно въ страната, презъ която минава, и никога вече не ще я види? А ние всички сме тоя пжтникъ. Що ми е земята, о, Боже мой! Що ми е това чуждо мѣсто, изъ което следъ малко ще излѣза? Азъ отивамъ въ дома на баща си; другото е нищо за мене. Работа, трудъ, що е това, стига само да стигна края, къмъ който се стремятъ всички мои желанія? *„Копнѣе душата ми и чезне за Господнитѣ двори; сърдцето ми и плътта ми съ възторгъ се стремятъ къмъ живия Богъ. При твоитѣ олтари, Господи на силитѣ, царю мой и Богъ мой! Блажени, които живѣятъ въ дома ти!“* (Пс. 83,2,4,5.)

ГЛАВА 27.

За самолюбието като най-голяма пречка за постигане върховното Добро.

1. *Господь*. Сине мой, трѣбва цѣль да отдадешъ себе си, за да притежавашъ всичко, и нищо въ тебе да не бжде твое.

Знай, че самолюбието ти уврежда повече отъ всѣко нѣщо на свѣта.

Човѣкъ се отдава на нѣщо повече или по-малко, споредъ естеството на оная обичъ или привързаностъ, която има къмъ него.

Ако твоята любовъ е чиста, проста и добре направлявана, нѣма да бждешъ робъ на нищо.

Не желай което не ти е позволено да имашъ; отречи се отъ онова, що премного заема душата ти и я лишава отъ свобода.

Странно е, гдето не отдавашъ себе си на мене отъ дѣнь сърдце съ всичко, което можешъ да желаетъ или имашъ.

2. Защо да крѣнешъ отъ празна скръбъ? Защо да се умаряшъ отъ излишни грижи?

Бжди подчиненъ на моята воля и нищо не може да ти увреди.

Ако търсишъ това или онова, ако искашъ да си тукъ или тамъ безъ друга цель освенъ да угаждашъ на себе си и живѣешъ повече по свое щение, то никога не ще

имашъ покой, нито ще бждешъ свободенъ отъ грижа, защото въ всичко ще намѣришъ нѣщо да ти се не нрави, и навредъ нѣкой да ти противоречи.

3. Каква полза, прочее, отъ притежаване и трупане много нѣща изотвѣнъ? Това, което ползува, е да ги презрешъ и изкоренишъ отъ сърдцето си.

Па не разбирай това само за сребро и богатства, но и за домогване до почести и желание за суетни похвали, всичко което преминава съ свѣта.

Никое мѣсто не е безопасно прибѣжище, ако ти липсва духъ на усърдие; а оня миръ, който търсишъ изотвѣнъ, твърде малко ще трае, ако сърдцето ти е лишено отъ своята истинска подкрепа т. е. ако не се надѣвашъ на мене. Ще промѣнишъ мѣсто, но нѣма да станешъ по-добъръ.

Защото увлѣченъ отъ удаденъ случай, ще намѣришъ това, което си отбѣгвалъ, дори и по-лошо.

МОЛИТВА

За изпросване чистота на сърдцето и
небесна мъдрость.

4. *Рабътъ.* Подкрепи ме, Господи, съ благодатъта на Духъ Светий.

Дай ми сила да заякна вътрешно, така че да прогоня отъ сърдцето си всички непотрѣбни и безпокоителни грижи, да не се увличамъ отъ желание за нѣщо, било ценно, било нищожно, но по-скоро, ценейки всички нѣща, споредъ каквито сж, да ги видя като преходни и разбера, че и азъ ще премина съ тѣхъ.

„Защото видѣхъ всички работи, които се вършатъ подъ слънцето, и ето всичко е суета и гонене на вѣтъръ.“ (Еклиз. гл. 1,14.)

О, колко е мждъръ оня, който сжди така!

5. Дай ми, Господи, небесна мждрость, та да се науча да те търся и намѣря, да се наслаждамъ отъ тебе и те любя надъ всичко, па да считамъ всички други нѣща както си сж, споредъ реда на твоята мждрость.

Дай ми благоразумие, за да страна отъ ласкатели, търпение, за да понасямъ ония, които възставатъ противъ мене.

Защото голѣма мждрость е човѣкъ да се не отпуска да го люлъе всѣкакъвъ вѣтъръ отъ думи и да не дава ухо на вѣроломни речи на ласкатели. Така той напредва въ пж-тя, по който е тръгналъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Вземе ли човѣкъ и най-малко да търси себе си, той се отдалечава отъ Бога; па още и тозъ-часъ

поражда се въ него смушение. Защото не постига предмета на желанията си, или пъкъ скоро се потръсва отъ него, винаги измъчванъ, било отъ алчностъ, било отъ гризене на съвѣстъта и омръзване. Искалъ е да стане богатъ, силенъ, да носи титли, да има почести, всички тия нѣща, които се придобиватъ само съ тежки трудове, и рѣдко се намиратъ съ чиста съвѣстъ. Каквото ще да е, но ето го въздигнатъ на връхъ човѣшки благочестини; нищо му не липсва отъ това, що е желаелъ; питай го сега дали е доволенъ: ще излѣзатъ само оплаквания, викове отъ скърби и мъки изъ устата на тоя щастливецъ на свѣта. „А сега, споредъ силния изразъ на Апостола, *дойдете вие богатитѣ, плачете и ридайте за бедитѣ, които идатъ върху васъ. Живѣхте раскошно на земята и се наслаждавахте; угоихте сърдцата си като въ день на закление.*“ (Яков. гл. 5,1,5.) И така, отъ една страна земнитѣ блага, тия блага, тѣй горешо желани, уморяватъ душата, безъ да я наситятъ; а отъ друга - освенъ при една много рѣдка благодать, както самъ Исусъ ни учи за това - тѣ я хвърлятъ въ гибель. (Мат. гл. 19,23,29.) Напротивъ, оня, който нацѣло се е отрекълъ отъ себе си, за когото само Богъ е всичко, той се радва на ненарушенъ миръ. Самото страдание му е сладко, защото увеличава надеждата, очиства любовта му и защото много кратката скръбъ ще роди вѣчна радостъ. „И тѣй, *бъдете дълготърпеливи до пришествието Господне. Ето, земедѣлецътъ чака драгоценния плодъ отъ земята и за него търпи дълго, докле получи дъждъ раненъ и късенъ. Дълготърпете и вие, укрепете сърдцата си, защото при-*

шествието Господне е наближило." (Яков. гл. 5,7,8.)

ГЛАВА 28.

Противъ злоречивитъ езици.

1. *Господь.* Сине мой, не се обиждай, ако нѣкои мислятъ лошо за тебе и приказватъ за което ти е тежко да слушашъ.

Трѣбва да мислишъ още по-лошо самъ за себе и вѣрвашъ, че никой не е по-немогъщъ отъ тебе.

Ако се приберешъ самъ въ себе, какво те е грижа отъ думи, що се прѣскаатъ по въздуха?

Не е малко благоразумие човѣкъ да знае да мълчи въ лошо време и се обърне къмъ мене вътрешно, безъ смущаване себе си отъ човѣшки сждъ.

2. Твоятъ миръ да не зависи отъ хорски думи; защото да мислятъ за тебе добро или лошо, то съ това ти не ставашъ другъ човѣкъ. Кжде има истински миръ и истинска слава? Нали въ мене?

Който не желае да угоди на хората, и не се бои да имъ неугоди, той ще се радва на голѣмъ миръ.

Отъ безредна обичъ и напразни страхувания се пораждатъ сърдечно безпокойствие и разсѣйване на чувства.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Нѣкои се безпокоятъ повече отъ човѣшко сждане, нежели отъ Божие. Страшно безумие ! Кога се явимъ на върховното сдилище, какво значение ще иматъ укори, отправени или почитания, отдадени отъ една тварь ? Ние не ще бждемъ ни осждени, ни простени на основание на нейнитѣ мисления. Истината ще ни сжди, и пресждата ѝ ще бжде вѣчна. Еди-кой, презъ живота си опияненъ отъ хвалби, ще отиде да изкупва своитѣ скрити престѣпления тамъ, *„където ще бжде плачъ и скърцане съ зѣби, и червеятъ, който не умира.“* (Мат. гл. 25,30 ; Марк. гл. 9,43.) Еди-кой другъ, живѣлъ обси-панъ съ презрение и оскърбления, ще чуе тая дума: *„Дойдете вие благословенитѣ на Отца ми, наследете Царството, приготвено вамъ отъ създание мира“* (Мат. гл. 25,34.), защото сждбитѣ на Бога не сж като нашитѣ, нито неговото правосъдие е като нашето ; *„той прониква въ бездната и въ сърдцето човѣшко и вижда всичкитѣ имъ гѣнки.“* (Сирах. гл. 42,18.) Прочее, имай само него предъ видъ и бжди безразличенъ къмъ всичко друго. За какво служи онова, което оставяме при гробния входъ ? Търсенитѣ похвали сквернятъ съвѣстѣта и унищожаватъ заслугата, произлизаща отъ доброто, що сме направили, за да ги придобиемъ. *„Гледайте да не правите своитѣ добри дѣла предъ чловѣцитѣ, за да ви видятъ ; иначе нѣма да имате награда при небесния вашъ Отецъ. И тъй, кога правишъ милостиня, не трѣби предъ себе си, както правятъ лицемѣрцитѣ по синагоги и по улици, за да ги хвалятъ чловѣцитѣ. Истина ви*

казвамъ, тѣ вече получаватъ своята награда. А кога правишъ милостиня, нека лѣвата ти ржка не знае какво прави дѣсната, та милостинята ти да бжде скришомъ; и твоятъ Отецъ, който вижда въ скришно, той ще ти въздаде наяве. И кога се молишъ, не бжди като лицемѣрцитѣ, които обичатъ да се спиратъ по синагоги и по кръстопътища да се молятъ, за да се покажатъ, предъ чловѣцитѣ. Истина ви казвамъ, тѣ вече получаватъ своята награда. А ти кога се молишъ, влѣзъ въ стаята си и като затворишъ вратата си, помоли се на твоя Отецъ, който е на тайно; и твоятъ Отецъ, който вижда въ скришно, ще ти въздаде наяве.“ (Мат. гл. 6,1,7.)

ГЛАВА 29.

Какъ да призоваваме и благославяме Бога въ скърби.

1. *Рабътъ.* Да бжде благословено името ти въ вѣки, Господи, ти, който си искалъ да ме изпиташъ съ тая мжка и това изкушение.

Понеже не мога го избѣгна, какво друго ми остава, освенъ да прибѣгна къмъ тебе, за да ми помогнешъ и ми бжде полезно?

Господи, ето че съмъ въ скърби; моето болно сърдце е измжчено отъ страсть, която го притиска.

„И сега що да кажа? О, пренѣжний Отче,

тжгитѣ ме обиколиха, *избави ме отъ тоя часъ.*" (Иоан. гл. 12,27.)

Но тоя часъ е дошелъ, за да се прославишъ, избавяйки ме, следъ като си ме дълбоко смирилъ.

Благоволи, Господи, да ми помогнешъ, защото бедна тваръ, каквато съмъ азъ, що мога направи и кжде да ида безъ тебе ?

Господи, дай ми търпение още тоя пътъ. Подкрепи ме, Боже мой, и нѣма да се страхувамъ, колкото и да е тежка тази изпитня.

2. И сега, какво ще кажа още ? Господи, *„да бжде волята ти.“* (Мат. гл. 6,10,) Азъ добре съмъ заслужилъ тази тежка скръбъ. Трѣбва, прочее, да я понеса ; направи, Боже мой, да стане това съ търпение, докато мине бурята и бжде тишина.

Твоята всемогща ржка може да премахне отъ мене това изкушение и намали силата му, та да не падна съвсемъ, както си сторилъ вече това толкова пъти за мене, о, Боже мой, милость моя !

И колкото това промѣнение е по-мжчно за мене, толкова по-лесно е за тебе : *„това е дѣло на дѣсницата на Всевишния.“* (Пс. 76,11.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Първото движение на душа, изпитана отъ изкушение е себесмиряване, признаване своето безсилие ; после, тозъ-часъ да прибѣгне съ жива вѣра къмъ оня, който единствено е нейна сила : „*Господи, спаси ме, защото загивамъ*“ (Мат. гл. 6,10.), и Богъ ще прибърза да се притече на помощъ на тая клета душа ; той ще простре своята всемогща дѣсница, за да ѝ помогне ; „*ще запрети на вѣтроветъ и на морето, и ще настане голѣма тишина.*“ (Мат. гл. 8,25,26.) Тѣй сжщо и кога сърдцето е съкрушено отъ скръбъ, угнетено отъ страхъ и безпокойствие, какво ще прави ? Ще се хвърли въ скута „*на Бога, Отецъ на нашия Господъ Исусъ Христосъ, Отецъ на милосърдието и Богъ на всѣка утеха, който ни утешава при всѣка наша скръбъ, защото, както избилствуватъ въ насъ Христовитѣ страдания, тѣй избилва и нашата утеха чрезъ Христа.*“ (2. Кор. гл. 1,3—5.) Тогава, ако душата ни е прескърбна до смъртъ като Исусовата, ако казваме като него : „*Отче мой, нека тая чаша ме отмине*“ (Мат. гл. 26,38.), като него и ще прибавимъ : „*Не както азъ искамъ, а както ти.*“ (Мат. гл. 26,39.)

ГЛАВА 30.

За Божията помощъ, която трѣбва да просимъ, и за упование да ни се повърне благодатъта.

1. *Господь. Сине мой, азъ съмъ Господь. убѣжище въ скърбенъ день.*“ (Наум. гл. 1,7),

Дойди при мене, кога имашъ да страдашъ.

Коего особено отдалечава отъ тебе небеснитѣ утехи е, че много късно прибѣгвашъ къмъ молитва.

Защото, преди да ми се молишъ настойчиво, ти търсишъ отвѣнъ облекчение и много утешения.

Но всичко това малко те ползува, и найсетне, трѣбва да признаешъ, че *„Азъ единственъ спасявамъ надѣващитѣ се на мене“* (Пс. 16,7), и че вънъ отъ мене нѣма действена помощъ и траенъ цѣръ.

Сега пъкъ, като си взелъ да поотдъхвашъ следъ буря, съживи се съ свѣтлината на моитѣ милости, защото азъ съмъ близо до тебе, казва Господъ, за да ти повърна всичко каквото си изгубилъ и още много повече.

2. *„Има ли нѣщо невъзможно за мене“* (Иерем. гл. 32,27.), и ще бжда ли азъ подобенъ на ония, които говорятъ и нищо не вършатъ?

Кжде е вѣрата ти? Стой неколебливо и постоянствуй.

Не се отпущай, дерзай, утеха ще дойде на свое време.

Чакай ме, чакай, *„ще дойда и ще те излѣкувамъ“* (Мат. гл. 8,7.), това, що те терзае, е изкушение, икоето те плъши, е празенъ страхъ.

Какво ни донасятъ тия грижи за едно неизвестно бждеще, ако не скръбъ надъ скръбъ? „Доста е на всѣки день злобата му.“ (Мат. гл. 6,34).

Какво по-безумно, по-суетливо отъ това да се радвашъ или скърбишъ за бждещи нѣща, които, може би, никога не ще се сбжднатъ?

3. Последица отъ човѣшко бедствие е да бждещъ играчка на такива въображения, и е признакъ на душа, още слаба, щомъ се отдавашъ толкова лесно на вражи внушения.

Защото малко му трѣбва на врага да ни прелѣсти и измами посрѣдствомъ действителни предмети или лъжливи образи, да ни победи чрезъ любовъ къмъ настоящи блага, или чрезъ страхъ отъ бждещи злини.

„И тъй, да се не смущава сърдцето ти, и да се не бои.“

„Вѣрвай въ мене, и се уповавай на моята милостъ.“ (Иоан. гл. 14,1,27.)

Кога мислишъ, че си далечъ отъ мене, често тогава азъ съмъ най-близко до тебе.

Кога смѣташъ, че всичко е изгубено, често тогава ти предстои случай за по-голѣма заслуга.

Всичко не е изгубено, кога успѣхътъ не отговаря на твоитѣ желанія.

Не бива да сждишъ по настроение на момента, нито да се отдавашъ на нѣкаква скръбъ, отъ кждето и да иде тя, нито да се ровишъ въ нея, като че не ти остава никаква надежда да излѣзешъ на добъръ край.

4. Не мисли, че съмъ те съвсемъ изоставилъ, кога те наскърбявамъ за време, или ти отнимамъ моитѣ утешения, защото така се постига Царството небесно.

И наистина, по-добре е за тебе, както и за всички мои служители, да имате работа съ неприятности, нежели всичко да ви е по воля.

Азъ познавамъ тайното на сърдцето ти и зная, че е душеспасително да бждешъ по-нѣкога въ засуха, да не би постоянното усърдие да те въвлѣче въ самонадѣяностъ, та чрезъ суетливо любуване самъ съ себе, да си въобразишъ онова, което не си.

Това, което съмъ далъ, мога да го отнема и повърна, когато искамъ.

5. Което давамъ, то е винаги мое ; което си взимамъ обратно, не е твое, защото отъ мене произлиза всѣко добро и всѣки свършенъ даръ.

Ако ти напратя нѣкоя тжга или каква да е неприятностъ, не роптай за това, и сърдцето ти да се не отдава на униние, защото

азъ веднага мога да те освободя отъ това бreme и превърна твоята скръбъ въ радостъ.

И кога се отнасямъ така съ тебе, азъ съмъ справедливъ и достоенъ за всѣко хваление.

Ако сждишъ по мждростъ и истина, не бива никога да скърбишъ толкова много, кога си попадналъ въ злочестина, но по-скоро трѣбва да се радвашъ и ми въздавашъ благодарности.

Па даже и единствената ти радостъ да бжде *„азъ да те поразявамъ съ болки, безъ да те пощадя.“* (Иов. гл. 6.)

„Както Отецъ възлюби мене и азъ възлюбихъ васъ“ (Иоан. гл. 15,9.), казахъ на своитѣ ученици, като ги пратихъ, не да вкусятъ радости свѣтовни, но да издържатъ голѣми борби; не да придобиватъ почести, но да понасятъ презрения; не да прекарватъ въ бездействие, но въ трудъ; не да си почиватъ, но *„да принасятъ плодъ въ тѣрпение.“* (Лук. гл. 8,15.)

Помни, сине мой, тия ми думи.

РАЗМИСЛЯНЕ

Ако и да знае човѣкъ, че настоящиятъ животъ е само преходно състояние, обаче, въ него има една извънредна наклонность да се съсрѣдочава въ тоя тѣй кратъкъ животъ и да сжди

за нѣщата само по отношение на него. Той непреодолимо иска да бжде щастливъ ; но иска да бжде такъвъ още отъ този свѣтъ ; той търси на земята едно щастие, което тя го нѣма, неможе да го има, а въ това той жалко се лъже. Едни го поставятъ въ удоволствия и свѣтовни блага, па следъ като сж се уморили отъ преследването му, *виждатъ, че „всичко е суета и гонене на вѣтъръ“*, (Еклис. гл. 1,14.) и *човѣкъ нѣма полза отъ всичкитѣ трудове, съ които се труди подъ слънцето.*“ (Еклис. гл. 1,3.) Други, убедени въ нищожеството на тия връзки, се обръщатъ къмъ Бога ; обаче, тѣ искатъ тоже желанието за блаженство, което ги измъчва, да бжде удовлетворено още отъ сега, и сж все готови да се безпокоятъ и оплакватъ, кога Богъ имъ отнима чувственитѣ благодати, или ги изпитва съ страдания и изкушение. Не разбиратъ, какъ човѣшката природа е болна и неспособна въ това положение да има какво да е действително щастие; че изпитанията, отъ които се оплакватъ, сж нужни лѣкове, *що небесниятъ лѣкаръ на душитѣ употрѣбя отъ доброта къмъ тѣхъ, за да ги изцѣри, и че всичката ни надежда на земята, всичкиятъ ни миръ състоятъ да се предадемъ нему нацѣло при упование, пълно съ любовъ.* Ето защо Царьтъ пророкъ често се връща на тая молитва: *„Помилуй ме, Господи, защото съмъ немощенъ, изцѣри ме, защото коститѣ ми сж потресени;“* (Пс. 6,3.) *„изцѣли душата ми, (Пс. 40,5.) ти, който изцѣляваши всички наши недъзи.“* (Пс. 102,3). Прочее, презъ тоя животъ, повиновение Богу, търпение, спокойно подчинение на Божията воля, всрѣдъ душевенъ мракъ и сърдечно огорчение. А после, и скоро, въ истинския животъ,

непоклатенъ покой, безсмъртна радостъ и самото блаженство на Бога, когото ще ти бжде дадено да „виждашъ такъвъ, какъвто е, лице съ лице.“ (1. Кор. гл. 13,12.)

ГЛАВА 31.

Какъ да се забравятъ всички създания, за да намѣримъ Създателя.

1. *Рабътъ.* Господи, азъ имамъ нужда отъ по-голяма благодать, щомъ трѣбва да стигна до онова състояние, кждето никакво създание не ще ми запрѣчва.

Защото, докато ме спира нищо, азъ не мога да отлети свободно къмъ тебе.

Къмъ такава свобода се е стремѣлъ оня, който е казвалъ: „Кой ще ми даде криле гължбови, и азъ ще отлети и ще си почина.“ (Пс. 54,6.) Кой е по-спокоенъ отъ праводушния човѣкъ?

Има ли по-спокоенъ отъ оня, който само тебе има предъ видъ? И кой е по-свободенъ отъ нежелаещия нищо на тоя свѣтъ?

И тъй, нужно е човѣкъ да се въздигне надъ всички създания, да напусне съвършено самъ себе, да излѣзе отъ своя духъ, да възлѣзе по-нагоре, и тамъ да признае, че ти си създалъ всичко, и че нищо не е подобно на тебе,

Докато нѣкой държи за нѣкаква тварь, той не може да се занимава свободно съ Божиитѣ нѣща. И затова малко се намиратъ съзерцатели, защото малцина сж, които умѣятъ да се отдѣлятъ напълно отъ всѣка тварь и отъ всичко тлѣнно.

2. За тая цель нужна е могъща благодать, която да повдигне душата и я понесе надъ самата нея.

И докато човѣкъ не е така възнесенъ духомъ, откъснатъ отъ всѣкаква тварь и съвършено съединенъ съ Бога, всичко, що знае, всичко, що има, остава съ много малка цена.

Дълго време ще бжде слабъ и наклоненъ къмъ земята оня, който смѣта нѣщо за голѣмо извънъ единственото, безкрайно и вѣчно Добро.

Всичко, което не е Богъ, е нищо, и трѣбва да се счита за нищо.

Има голѣма разлика между мъдрость у човѣкъ просвѣтенъ отъ набожностъ, и знание на учитель, придобито посрѣдствомъ учение.

Знание, което иде отъ горе, и Богъ влива въ душата, е много по-висше отъ онова, което човѣкъ постига трудно съ умствено напръгане.

3. Мнозина желаятъ да се въздигнатъ до съзерцание, но нужното за това не искатъ да направятъ.

Голѣма спънка е, че се спиратъ на външностъ и чувственостъ и малко мислятъ за истинско умъртвяване страститѣ.

Азъ не зная що е, нито какъвъ духъ ни повежда, нито къмъ какво се стремимъ ние, които хората считатъ за съвършено духовни, кога съ толкова трудъ и грижи преследваме нѣща преходни и нищожни, толкова рѣдко се прибираме сами въ себе, съ цель да мислимъ безъ разсѣяностъ за своето вжтрешно състояние.

4. Уви! Току що сме влѣзли вжтре въ себе си, и бързае да излѣземъ, безъ да разгледаме нѣкога сериозно своитѣ деяния.

Ние не гледаме до кжде слиза нашата обичъ, нито съжالياваме, за гдето всичко въ насъ е нечисто. *„Всѣка плътъ бѣше покварила своя пжть“* (Бит. гл. 6, 12.), и ето защо потописьтъ дойде.

Прочее, кога вжтрешната ни обичъ е развалена, неминуемо тя разваля нашитѣ дѣла и по тоя начинъ разкрива всичката слабостъ на душата ни.

Плодове на благочестивъ животъ растатъ само въ чисто сърдце.

5. Питатъ за ~~едно~~ ^{едно} човѣка, какво е на-

правилъ, но дали го е направилъ добродетелно, много малко се гледа.

Искатъ да знаятъ, дали еди-кой е мъжественъ, богатъ, хубавъ, ученъ, дали пише или пѣе добре, дали е изкусенъ въ своя занаятъ, но едва ли запитватъ, дали е смиренъ, кроткъ, търпеливъ, набоженъ, духовенъ.

Природата гледа само външното у човѣка; благодатъта прониква навътре.

Онази често се лъже; тази се надѣва на Бога, за да не бжде излъгана.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Докато *животътъ ни не бжде*, както говори Апостолътъ, *скритъ съ Христа въ Бога* (Колос. гл. 3,3.), ние *несвършено принадлежимъ* на Бога, ние не сме едно съ Сина и съ Отца (Иоан. гл. 17,21.), ние не сме въ пълно единство (Иоан. гл. 17,23.); има нѣщо между насъ и Бога, което ни дѣли: това е, че ние още държимъ за себе си и за творенията; любовта ни е раздѣлена; ту се впуска тя къмъ небето, ту пълзи по земята. За да живѣемъ скритъ животъ съ Исуса Христа въ Бога, трѣбва да скъсаме последнитѣ връзки, които ни връзватъ за свѣта. Тогава, отдѣлена отъ всичко преходно, обвита, тъй да се каже, съ божественото същество, потопена въ неговата свѣтлина, душата вижда само него, чувствува се само въ него, живѣе само съ истината и любовта му, които той предава презъ необясними и дивни пѣтища. Съединена интимно съ Сина и чрезъ Сина съ

Отца, Исусъ Христосъ, нейнъ образецъ и младоженецъ, я пресъздава все повече и повече подобна на себе си. Той иска и тя да изпита каквото той е изпиталъ, да го възпроизвежда нѣкакъвъ своитѣ разни състояния съ сжщия духъ на съвършена послушность, която го е направлявала въ изпълняване божествената си мисия. Понѣкога той я завежда на планина Таворъ, като че да ѝ покаже обещанитѣ на нейната вѣрность блага; по често той я води въ Гетсиманската градина, въ Пилатовото сѣдилище, на Голгота, кждето трѣбва да се привърши жертвата: и било че я просвѣтлява и утешава, било че изглежда да я изоставя, всичко съдействува за нейно усъвършаване, защото тя люби и никога не се уморява да люби въ огорчение както въ радость, Бога, *„който я призовава къмъ светостъ“*. (Рим. гл. 8,28.) Тя си почива съ пълно спокойствие въ волята на тоя великъ Богъ. Но душата, която не е още нацѣло свалила отъ себе си земнитѣ нѣща, е всѣкога вълнувана, неспокойна; тя ходи въ мракъ, и хиляди грижи я измъчватъ. Нека бързаме, прочее, да разрежемъ веригитѣ си, нека търсимъ само Исуса, нека само него желаемъ. *При кого ще идемъ? „У него има думи за вѣченъ животъ.“* (Иоан. гл. 6,68.) Нека оставимъ всичко, за да го последваме, и *„нека оставимъ мъртвитѣ да погребватъ своитѣ мъртавци.“* (Лук. гл. 9,60.)

ГЛАВА 32.

За себеотрицанието.

1. *Господь*. Сине мой, не можешъ се радва на пълна свобода, ако не се отречешъ съвършено отъ себе си.

Въ робство живѣятъ себелюбитѣ, както и ония, които искатъ да сж само за себе си. Тѣ сж ненаситни, любопитни, неспокойни, винаги дирятъ каквото ласкае чувствата имъ, а не това, което ми е угодно, хранятъ се съ въображения и кроятъ хиляди планове, които се разбиватъ.

Защото, всичко, което не иде отъ Бога, ще погине.

Запомни добре това кжсо и дълбоко слово: „*Напусни всичко и ще намѣришъ всичко*.“ Отречи се отъ своитѣ желания, и ще вкусишъ покой.

Размисляй върху горното наставление, па като го изпълнишъ, всичко ще знаешъ.

2. *Рабътъ*. Господи, това не е работа за единъ день, нито детска игра; тая кратка поука съдържа цѣлото монашеско съвършенство.

3. *Господь*. Сине мой, не бива да отпадашъ духомъ и се обезсърдчавашъ, кога ти се посочва пжтя на съвършенитѣ, но по-скоро залѣгай да постигнешъ това възвише-

но състояние, или поне стреми се къмъ него съ всички свои желания.

А! Да бѣше така съ тебе! Да бѣше успѣлъ дори да не обичашъ себе си и бж-дешъ всецѣло покоренъ на мене и на своя игуменъ, когото ти дадохъ! Тогава бихъ спрѣлъ погледа си надъ тебе съ благоволение, и цѣлия си животъ ти би прекаралъ въ миръ и радостъ.

Остава ти още много нѣща да напуснешъ, и ако не се откажешъ всецѣло отъ тѣхъ, не можешъ получи каквото просишъ.

Слушай моитѣ съвети и, за да придобиешъ истински богатства, *„купи си отъ мене злато, презъ огънь пречистено“* (Откр. гл. 3, 18.), сиречь, небесната мъдростъ, която тъпчи съ нозе всичко, каквото е земно.

Да ти бжде тя по-драгоценна отъ свѣтската мъдростъ и отъ всичко, което се аресва на човѣка, или ти аресвашъ вътре въ сърдцето си.

4. Азъ ти казвамъ, каквото е голѣмо и скъпоценно въ човѣшкитѣ нѣща, размѣни го срещу нѣщо нищожно.

Защото хората считатъ малка и нищожна, и даже почти съвсемъ забравятъ оная мъдростъ небесна, единствена истинска, която сама себе не превъзнася, нито пѣкъ търси да я величаятъ на земята. Мнозина съ уста

я възхвалять, ала съ живота си сж много далечъ отъ нея; обаче, това е то „скжпоценниятъ бисеръ“ (Мат. гл. 13,46.), скритъ за мнозина.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Що е човѣкъ, оставенъ самъ на себе, на своя духъ, лишенъ отъ правило, отдаденъ на своитѣ желанія и наклонности? Робъ на различни заблуждения, които едни следъ други го лѣстятъ; робъ на възжеленията и на всичко, що тѣ му предмѣтатъ; има ли робство по-голѣмо отъ неговото? И ето, о Боже мой, състоянието на всѣко сътворение, което отказва да ти се подчини нацѣло. За да бждешъ свободенъ, трѣбва да си послушенъ. Съвършена свобода не е друго, а съвършено изпълнение на Евангелскитѣ заповѣди и съвети. Тѣ всички се свеждатъ въ себеотрицание: защото, като се отричашъ отъ собствения си разумъ, ти владѣешъ въ пълнота и безъ никаква смѣсь истината Божия; като се отричашъ отъ себелюбие, развратено въ Адама, любовта къмъ Бога и оная къмъ ближния зарадъ Бога, която е съкращение на закона (Мат. гл. 22, 40.), пребжда единствена въ дѣнъ сърдцето; като се отричашъ отъ волята си, ти не действувашъ вече иначе, а споредъ Божията воля, която е превъзходниятъ редъ. Тогава човѣкъ е свободенъ, както е самъ Богъ, на когото става съвършенъ образъ; той е свободенъ, защото това абсолютно отричане отъ себе си го освобождава отъ двойното робство на заблуждение и на страсти. „Ние бидохме, казва Свети Павелъ, *освободени чрезъ Исуса Христа*

и призвани отъ Него къмъ свобода“ (Галат. гл. 4, 31; гл. 5, 13.); сиречь къмъ познаване евангелския законъ, „свѣршения законъ на свободата“ (Яков. гл. 1, 25.), който, следъ като е освободилъ ония, които вѣрно се приврзватъ къмъ него, „отъ робството на тлѣнието“, ги завежда „най-сетне при славното освобождение на синоветъ Божии“. (Рим. гл. 8, 21.)

ГЛАВА 33.

За непостоянството на сърдцето и за отправянето ни къмъ Бога като къмъ наша крайна цель.

1. *Господь*. Сине мой, не се облѣгай на това, което чувствувашъ въ себе си; впечатлението, подъ което си сега, може следъ малко да се превърне на друго.

Докато живѣешъ, ще бждешъ подложенъ на измѣнение, дори и въпрѣки волята ти; едно по друго тжженъ и веселъ, спокоенъ и безспокоенъ, усърденъ и хладкъ; ту деятеленъ, ту ленивъ, ту сериозенъ ту лекомисленъ.

Но мждъръ и ученъ въ духовнитѣ работи човѣкъ се въздига надъ всички тия измѣнливости. Той не гледа това, което изпитва въ себе си, нито на коя страна го навежда вѣтърътъ на непостоянството, а обръща всичкото си внимание на блажената цель, къмъ която е длъженъ да се стреми.

Така, всрѣдъ толкова разнообразни движения, съ просто око на намѣрението, той пребжда непоколебимъ и винаги единъ и сжщъ.

2. По-чисто ли е окото на душата, и намѣрението ѝ по-право, по-малко човѣкъ бива тласканъ отъ бури.

Ала у мнозина това око се помрачава, защото се обръща къмъ всѣки приятенъ предметъ, що му се представя.

Наистина, рѣдко се срѣща човѣкъ, който да се е нацѣло отърсилъ отъ безстыдно себеугаждане.

Така, едно време Евреитѣ сж идвали въ Витания, при Марта и Мария, *„не само заради Исуса, но за да видятъ и Лазаря“*. (Иоан. гл. 12, 9.)

Прочее, трѣбва намѣрението да се очисти, та просто и право да се отправя постоянно къмъ мене, безъ да се спира никога на по-долни предмети.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Човѣшкиятъ умъ се блѣска насамъ-натамъ, безъ да си почине никога, и сърдцето е увлѣчено отъ сжщото непостоянство. А тия промѣнения, които налитатъ у насъ, понѣкога въпрѣки насъ, сж или изкушения, противъ които ние дължимъ да се боримъ, или бедствия, що трѣбва да понасяме, или изпитания, на които трѣб-

ва да се подчинимъ смирено. И ето защо ние сме длъжни да се трудимъ непрекъснато за очистване волята си, която единствена зависи отъ насъ; иначе ще паднемъ много бърже или въ смущение или въ изкушение, или едновременно и въ дветѣ. Който иска искрено да бже на Бога, и само на него, не се бои отъ нападения на пъкъла, защото той знае, че е непобедимъ въ оня, който го укрепява. Той не се гнѣви самъ противъ себе, а вижда съ спокойствие немощитѣ си, *хвали се съ тѣхъ*, както Апостолътъ (2. Кор. гл. 11, 30.), защото тѣ *усвѣршаватъ въ добродетель* (2. Кор. гл. 12, 9.) и придаватъ на победната награда. Ако пъкъ Богъ го изпитва, той се смирява, признава се недостоеенъ за утешенията му и съ любовъ прегръща кръста, що му е поднесенъ. Спокоенъ на тоя кръстъ въ скърби, въ страдания, въ изоставяне, у него има само тая дума, и тя му стига: *„На тебе, Господи се уповавамъ, да се не посрамя до вѣка“*. Пс. 70. 1.)

ГЛАВА 34.

Какъ Богъ единствено се услажда въ всичко и надъ всичко ономува, който го люби истински.

1. *Рабътъ*. Ето моятъ Богъ и всичко мое. Какво повече бихъ искалъ азъ и какво по-голъмо блаженство мога да желая?

О, дума пленителна и вкусна! ала за оня, който люби Исуса, а не свѣта, ни каквото и да е отъ свѣта.

Ето моятъ Богъ и всичко мое, това доволно е за който разумява, и сладко да го повтаря оня, който люби.

Въ твоє присѣствие, всичко е сладостно, кога те нѣма, всичко става горчиво.

Ти давашъ на сърдцето покой, голѣмъ миръ и неизказана радостъ.

Ти правишъ човѣка доволенъ отъ всичко, да те благославя въ всичко. Напротивъ, безъ тебе нищо не може дълго време да бѣде приятно, и нищо нѣма прелестъ, ни сладостъ, ако твоята благодать не докосне, и твоята мъдростъ не подслади.

2. Какво ли нѣма да вкуси оня, който те вкусува, и какво приятно ще намѣри оня, който те не вкусува?

Мъдритѣ отъ тоя свѣтъ, които иматъ вкусъ само за тѣлесни наслаждения, изчезватъ съ своята мъдростъ, защото въ тѣхъ не се намира друго, а голѣма празнота и смъртъ.

Но ония, които, за да те последватъ, презиратъ свѣта и умъртвяватъ плътта, се показватъ наистина мъдри, затова че напускатъ лъжа за истина и плътъ за духъ.

Такива умѣятъ да вкусуватъ Бога и каквото добро намѣрятъ въ създанията, тѣ го направляватъ за прославяне своя Творецъ. Обаче, голѣма е разликата между вкуса

на Твореца и вкуса на тваритѣ, на времето и на вѣчността, на несътворената свѣтлина и на оная, която е нейнъ слабъ отблѣсъкъ.

3. О, вѣчна свѣтлина, безпредѣлно повисша отъ всѣка сътворена свѣтлина, нека единъ отъ твоитѣ лъчи се спусне отгоре като грѣмъ и проникне въ мене до дѣнъ сърдце!

Очисти, развесели, прѣсвети, оживи душата ми и всички нейни сили, за да се уедини съ тебе, ликуваща отъ радостъ и възхищение.

О! кога ще дойде оня блаженъ часъ, оня желанъ часъ, когато ще ме наситишъ съ твоето присѣствие и ще ми бждешъ всичко въ всичко!

До тогава азъ не ще имамъ съвършена радостъ.

Уви! Вехтиятъ човѣкъ още живѣе, не е цѣлъ разпѣнатъ, не е съвсемъ умрѣлъ.

Пожеланията му още силно се борятъ противъ духа: той подклажда въ мене междусобни войни и не търпи душата да царува въ миръ.

Но ти, „който владѣеши надъ яростното море, кога се подигатъ вълнитѣ му, ти ги укротявашъ“. (Пс. 88, 10.)

„Разпилѣй народитѣ, които желаятъ война“ (Псал. 67, 30.) (Псал. 43, 26.), и ги сло-

ми съ своята сила. Направи, моля те, да *блеснатъ твоитѣ чудеса и да се прослави твоята дѣсница*" (Юдит. гл. 9, 11.), защото нѣмамъ азъ друга надежда и друго прибѣжище, освенъ тебе, о Боже мой!

РАЗМИСЛЯНЕ.

Странно е, какъ познавайки Бога, цѣлата ни душа да не бжде погълната отъ любовта му, да се спира още на създания, вмѣсто да се потопи и изгуби въ източника на вѣско добро. Що е щастие, ако не любовъ? Що е безпредѣлно щастие, ако не безпредѣлна любовъ? Прочее, на нашето сърдце трѣбва безпредѣленъ предметъ, трѣбва му Богъ; Нищо създадено никога не ще го удовлетвори. Какво иска отъ мене свѣтътъ? Каква нужда имамъ азъ отъ него? Що може да ми даде той? Сърдцето ми е по-голѣмо отъ всички негови блага, *а самъ Богъ е по-голѣмъ отъ сърдцето ми.* (1. Иоан. гл. 3, 10.) И така, само Богъ, само Богъ сега и въ вѣки, вѣчно само Богъ.

ГЛАВА 35.

За изкушението, на което сме изложени, докато трае тоя животъ.

1. *Господь.* Сине мой, никога не ще бждешъ на безопасно въ тоя животъ, и докато си живъ, винаги ще имащъ нужда отъ духовни оржия.

Ти си обиколень отъ неприятели; нападатъ те отдѣсно и отлѣво.

Прочее, ако не се покриешъ отвсѣкжде съ щита на търпението, ти не ще бждешъ дълго безъ рана.

Ако, освенъ това, сърдцето ти не се скове безвъзвратно въ мене, да търпишъ всичко съ твърда воля отъ любовъ къмъ мене, ти никога не ще отстоишъ жестокостта на тази борба, нито ще получишъ вѣнца на блаженитѣ.

И така, ти трѣбва мъжествено да минешъ презъ всички препятствия и дигнешъ силна ржка противъ всичко, каквото ти се противопостави. „Маната, наистина, даватъ на победители“, а за подлеца остава сетна сиромашия.

2. Ако търсишъ почивка въ тоя животъ, какъ ще постигнешъ вѣчния покой?

Готви се, не за дълга почивка, а за много търпение.

Истинския миръ търси, не на земята, а на небето, не въ човѣци или нѣкое създание, но единствено въ Бога.

Длъженъ си да понасяшъ всичко съ радостъ, отъ любовъ къмъ Бога: трудове скърби, изкушения, гонения, тѣги, нужди, неджзи, обиди, злоречия, укори, унижения, засрамявания, поправяния и презрения,

Това е, което упражнява на добродетель, изпитва новобранеца на Исуса, образува небесния вѣнецъ.

За кратковремененъ трудъ ще дамъ вѣчна награда и безкрайна слава за преходно унижение.

3. Мислишъ ли, че ще имашъ всѣкога споредъ желанието си духовни утешения?

Моитѣ Светии не сж се радвали постоянно на тѣхъ, но тѣ сж имали много мъки, разни изкушения, голѣми скърби.

И като сж се уповавали повече на Бога, нежели на себе си, тѣ сж устоявали съ търпение всрѣдъ всички тия изпитания, знаейки, че *страданията на сегашното време не сж нищо срещу оная слава, която ще се яви въ насъ.* (Рим. гл. 8, 18.)

Искашъ ли да имашъ веднага онова, което толкова други сж придобили следъ много сълзи и голѣми трудове?

„Надѣвай се на Господа, бжди мжжественъ“ (Пс. 26, 14.), бжди устойчивъ, не бой се, не отстъпвай, но великодушно излагай живота си за слава Божия. *„Азъ напълно ще те възнаградя и съ тебъ съмъ въ скърби“.* (Пс. 90, 15.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Гледай да не очаквашъ покой въ тоя свѣтъ; тукъ се не намира той; небето се печели само съ голѣмъ трудъ и, докато бждешъ на земята, все ще има да се боришъ, И тѣй, недей спира; *„обновявай въ себе си вжтрешния духъ“* (Ефес. гл. 4. 23.); *прибѣгвай къмъ Бога, който едничѣкъ те поддържа, смирявай се предъ него, „бди и моли се, за да не паднешъ въ изкушение“* (Мат. гл. 26, 41.); *повтарямъ ти, „бди и моли се непрестанно“* (Лук. гл. 21, 36.); *пребждавай твърдъ въ вѣрата, „действувай мжжествено и бжди крепѣкъ“*. (1. Кор. гл. 16, 13.) Има които, следъ като сж се борили великодушно, изеднажъ отстѣпятъ, падатъ въ униение и подло напускатъ победата, затова, че като сж разчитали на себе си, Богъ ги е изоставилъ за наказание на гордостъта имъ. Не стига да противостоишъ единъ день, два дена; трѣбва да се боришъ безъ спиръ и до край. *„Който претърпи до край, ще бжде спасенъ“*. (Мат. гл. 24, 13.) И недей казва, тая борба е много дълга; нищо не е дълго въ това, що свършва; ти приближавашъ къмъ края; защото *„времето нататѣкъ е кжсо, и образѣтъ на тоя свѣтъ е преходенъ“*. (1. Кор. гл. 7, 29, 31.) *„Още малко и свѣтътъ вече нѣма да ме види; но вие ще ме видите, защото азъ живѣя, и вие ще живѣете въ мене“*. (Иоан. гл. 14, 19.) И Духътъ и Невѣстата думатъ: *„Дойди“*. И който чува, да каже: *„Дойди“*. *Да, ида скоро. Аминъ. Да, дойди, Господи Исусе!* (Откров. гл. 22, 17, 10.)

ГЛАВА 36

Противъ суетнитѣ човѣшки сждения.

1. *Господь*. Сине мой, търси покой за сърдцето си само въ Бога, и не се страхувай отъ човѣшки сждения, когато твоята съвѣсть ти свидетелствува, че си невиненъ и благочестивъ.

Добро нѣщо е и честито човѣкъ да страда така; и това не ще да е тежко за смирено сърдце, което се уповава повече на Бога, нежели на себе си.

Толкова много се говори, щото човѣкъ трѣбва малко да вѣрва на това, що казватъ.

Па какъ да удовлетворишъ всички? Това е невъзможно.

Върѣки, че Св. Павелъ е залѣгалъ да угоди на всички въ Господа, *за всички всичко да стане* (1. Кор. гл. 9, 22.), то пакъ *малко му е струвало да бжде сжденъ отъ човѣшки сждѣ*. (1. Кор. гл. 4, 3.)

2. Направилъ е всичко, което е зависѣло отъ него за назидание и спасение на ближния, но не е можалъ да спре да го не осжждатъ и презиратъ.

Ето защо той всичко е предалъ на Бога, който знае всичко; не друго, а смирение и търпение е противопоставялъ на несправедливи укори, безосновни подозрения и лъжи,

подхвърляни отъ ония, които сж се отдавали съ лошия си езикъ на всичко, що имъ се е внушавало отъ страсти.

Обаче, оправдавалъ се е понѣкога, да не би мълчанието му да съблазни слабитѣ.

3. „Кой си ти, та се боишъ отъ човѣка, който умира?“ (Ис. гл. 51, 12.) Днесъ е, а утре го нѣма вече.

Бой се ти отъ Бога, и нѣма да те е страхъ отъ човѣшка заплаха.

Какво може да ти направи единъ човѣкъ съ думи или оскърбления? Той уврежда повече на себе си, отколкото на тебе и, какъвто и да е, не ще избѣгне Божия сждъ.

Имай винаги Бога предъ себе си, па остави на страна разпри и тжжби.

Ако сега изглеждашъ отегченъ и теглишъ отъ едно засрамяване, което не си заслужилъ, не роптай за това и не намалявай вѣнеца съ нетърпението си.

По-скоро погледни на небето къмъ мене, който съмъ достатъчно могъщъ, за да те избавя отъ позоръ и обида и „да въздамъ всѣки му споредъ дѣлата му“. (Рим. гл. 2, 6.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Защо се безпокоишъ отъ човѣшко сждане, и шо ти правятъ суетнитѣ имъ мисли? Тѣ виждатъ най-много само външното; окото имъ не прониква до дѣнъ душа, кждето сж скрити и добро и зло. Прочее, не скърби, ако те осжждатъ, и не се въздигай, ако те хвалятъ. Но прости се на-земи предъ Бога и му кажи: „Господи, ако ти забелязвашъ беззаконията, кой ще устои, Господи?“ Нѣкои преувеличаватъ предъ себе си това, шо наричатъ свое добро име, и въ прекаления си жаръ, съ който го защитяватъ, има повече честолюбие, нежели истинско усърдие. Исусъ Христосъ, обсипанъ съ обиди, ни е далъ единъ по-другъ примѣръ: „Той уста си не отвори“. (Исаия, гл. 53, 7.) Всички Светии сж били като него гонени и клеветени. Кога човѣкъ е направилъ всичко, шо зависи отъ него, за да не съблазни братята си, съвѣстъта му трѣбва да е спокойна; остава само да стои въ миръ, въ смирение. Богъ знае всичко, а това стига. „Малко ми струва, пишелъ Свети Павелъ до Коринтяни, да бжда сжденъ отъ васъ, или отъ човѣшки сждъ; азъ самъ себе не сжда; сждия ми е Господъ. Прочее, за нищо не сждете преди време, докле не дойде Господъ, който ще изнесе на видѣлина тайнитѣ на мрака и ще извади на яве намѣренията на сърдцето, и тогава похвалата ще бжде всѣкому отъ Бога“. (1. Кор. гл. 4, 3-5.)

ГЛАВА 37.

За пълно себеотрицание, съ което се придобива свобода на сърдцето.

1. *Господь*. Сине мой, отречи се отъ себе си, и ще ме намѣришъ. Да нѣмашъ нищо свое, даже и волята си, и всѣкога ще печелишъ.

Защото, ти ще получишъ изобилна благодать, щомъ се отречешъ отъ себе си безвъзвратно.

2. *Рабътъ*. Господи, въ какво съмъ длъженъ да се отрека отъ себе си и то до колко пжти ?

3. *Господь*. Всѣкога и на всѣки часъ, въ малки нѣща, както и въ най-голѣми. Нищо не изключвамъ и искамъ отъ тебе всецѣло себеотрицание.

Какъ ще можешъ да бждешъ мой, и азъ твой, ако не си свободенъ отвжтре, както и отвънъ, отъ всѣка собствена воля.

Колкото повече ще бързашъ да осъществишъ това себеотрицание, толкова повече миръ ще имашъ, и колкото повече бжде то по-свършено и искрено, толкова по-угоденъ ще ми бждешъ, и повече ще получишъ отъ мене.

4. Има такива, които се отричатъ отъ себе си, но като си запазятъ по нѣщо; и за-

щото нѣматъ въ Бога пълно упование, то пакъ искатъ да се занимаватъ съ онова, което ги засѣга.

Едни изпървомъ всичко даватъ, ала дойде ли нѣкое ненадейно изкушение, взиматъ си обратно това, що сж дали, ето защо тѣ нѣматъ почти никакакъвъ успѣхъ по добродетель.

Ни едни, ни други ще постигнатъ нѣкога истинска свобода на чисто сърдце, никогато не ще ги допусна въ сладка близость съ мене, освенъ следъ тѣхното всецѣло самопредаване и вседневно себежертвуване, безъ което човѣкъ не може ни да се наслажда отъ мене, ни да се уедини съ мене.

5. Не единъ пжтъ съмъ ти казвалъ и пакъ ти повтарямъ: напусни себе си, отречи се отъ себе си, и ще се наслаждашъ съ голѣмъ вътрешенъ миръ.

Давай всичко, за да намѣришъ всичко; не търси, не искай нищо; бжди здраво привързанъ само къмъ мене, и ще ме имашъ.

Сърдцето ти ще бжде свободно и ще се отърси отъ мрака, който го покрива.

Нека твоитѣ усилия, молитви, желанія, иматъ единствено за цель да свалишъ отъ себе си всѣкакъвъ собственъ интересъ, и голъ, да последвашъ Исуса голъ; да бждешъ

умрѣлъ самъ за себе, та да живѣешъ вѣчно съ мене.

Тогава ще изчезнатъ всички суетни помисли, тягостни безпокойствия, излишни грижи.

Тогава сжщо ще изчезне неумѣрениятъ страхъ, и безредната обичъ ще замре.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ти си казалъ това, о Исусе мой, „Ако нѣкой иска да върви следъ мене, нека се отрече отъ себе си, да вземе Кръста си и да ме последва. (Мат. гл. 16, 4.) „Който се не отрече отъ всичко, що има, не може да бжде мой ученикъ“. (Лук. гл. 14, 33.) И така, нѣма какво да се двоумя; трѣбва да се избере между свѣта и тебе: „не можете да слугувате на двама господари“ (Мат. гл. 6, 24.), и ти не искашъ дѣлежъ. Да търси човѣкъ себе си, то е да се отдалечи отъ тебе. Тамъ, гдето остава още нѣкоя връзка съ свѣтовни нѣща, нѣкоя собствена воля, нѣкое тайно самодоволство въ дарби, било отъ природа, било отъ благодать, ти не царувашъ напълно, Господи, и твоята любовъ е въ застои. Уви! какъ може човѣкъ, веднажъ вкусилъ радостното съединение съ тебе, да отказва да се съедини по-интимно съ тебе? О слабостъ, о непонятно безумие на човѣшкото сърдце! Тѣй ли е мжно, о Боже мой, да признаемъ нищожеството на всичко, което не си ти: непостоянство на воля, тая несигурностъ на проекти, тая суета на желания. Тѣй ли е мжно да оставимъ на страна незнамъ какви си блага, без-

плодни и жалки, единъ часъ преди да ги отнеме смъртта безвъзвратно? Какви ще бждатъ мислитѣ ни въ него моментъ, кога всички илюзии изчезнатъ? Какво ще ни допринесатъ временни нѣща, кога времето ще свърши за насъ? Свършено е, Господи, решенъ съмъ да завърша жертвата, що изисквашъ отъ ония, които искатъ да ти принадлежатъ. Да ми не говорятъ вече ни за свѣта, ни за мене; азъ скжсахъ последнитѣ си връзки; азъ съмъ умрѣлъ, не живѣя вече за напредъ, освенъ съ живота на Исуса Христа въ мене; това мое тѣло е като плацица, която ме обвива; ето ме прострѣнъ въ гроба, „погребенъ съ Исуса Христа въ Бога“. (Рим. гл. 6, 4.) Аминъ, нека тъй да бжде!

ГЛАВА 38.

За добро поведение въ външни работи и за прибѣгване къмъ Бога въ време на опасностъ.

1. *Господь*. Сине мой, на всѣко мѣсто, въ всичко, що вършишъ, съ каквото се занимавашъ навънъ, залѣгай да бждешъ вътрешно свободенъ; себе си да владѣешъ така, че всичко да ти бжде подчинено, а ти да не си подъ нищо. Напълно владѣй дѣлата си, бжди имъ господарь, а не робъ.

Като истински израилтянинъ, свободенъ отъ всѣкакво робство, мини въ наследieto и свободата на синоветѣ Божии, които, въздигайки се надъ настоящи нѣща, гледатъ въ вѣч-

нитѣ; едвамъ хвърлятъ погледъ на преходни и не отбиватъ никога очи отъ вѣчнотрайнитѣ; безъ да се увличатъ подиръ временнитѣ блага, тѣ не се лѣстятъ отъ тѣхна блазнь, но по-скоро ги заставятъ да служатъ на доброто, споредъ реда, установенъ отъ Бога, Върховниятъ Уредникъ, който не е оставилъ нищо безредно въ дѣлата си.

2. Ако въ всѣко едно събитие ти се не спирашъ на външния му изгледъ и се не довървашъ на плътски очи въ каквото виждашъ и слушашъ; ако най-напредъ влѣзешъ като Моисея въ скинията да се допитаешъ до Бога, то неведнажъ ще получишъ божественъ му отговоръ и ще се върнешъ наученъ въ много настоящи и бждещи нѣща.

Защото, Моисей всѣкога е отивалъ въ скинията, за да търси разрешение на трудни въпроси и съмнения, и молитвата е била единствено негово прибѣжище противъ злоба и засади човѣшки.

Така ти трѣбва да се укривашъ въ тайника на сърдцето си, за да измолишъ съ повече настойчивость Божия помощъ.

Ние четемъ, че Исусъ Навинъ и Израилевитѣ синове били измамени отъ Гаваонити, защото „не били попитали Господа по-напредъ“ (Ис. Нав. гл. 9, 14.) и че, бидейки много лековѣрни къмъ ласкателнитѣ имъ

думи, останали излъгани отъ фалшива жалостливостъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Повечето хора, овладани отъ първитѣ си впечатления, действуватъ, безъ да се съветватъ съ Бога, и прекарватъ живота си вечеръ въ разкайване за това, що сж направили сутринъ. Трѣбва човѣкъ да се труди да надделява на тая плачевна слабостъ, като се сили да се противопоставя на внезапни движения, що се подигатъ у насъ. Който не е господаръ на себе си, той се излага на голѣма опасностъ; на всѣки часъ е близо до падение. Трѣбва да се упражнявашъ въ воля, въ обуздаване въображението, което отвлича душата, въ подчиняване сърдцето и желанията си на непреклонно правило. Но какво ще направимъ ние бедни, неджави, ако не сме подпомагани? Сами отъ себе ние не можемъ нищо. *Господь е наша едничка твърдиня*. (Пс. 17, 2.) Прочее, нека го призоваваме съ упование, нека го призоваваме безъ спиръ; *„молитвата на смиренъ ще проникне презъ облацитѣ*. (Сирах. гл. 35, 17.) *Нека подигаме очи къмъ планинитѣ, отъгдето щени помощъ дойде*. (Пс. 120, 1.) *„Господи, Боже на моето спасение, денемъ и нощемъ викамъ предъ тебе“*. (Пс. 87, 1.) *Ето сиромахътъ викна, и Господь чу и го спаси отъ всичкитѣ му беди*. (Пс. 33, 7.) *„Благословенъ Господь, защото той чу гласа на молбитѣ ми! Господь е моя крепость и мой щитъ; нему се уповава сърдцето ми, и той ми помогна, и сърдцето ми се зарадва; азъ ще го прославя съ моята пѣсень“*. (Пс. 27-

6,7.) „Всичкитѣ ми кости ще кажатъ: Господи, кой е подобенъ на тебе?“ (Пс. 34, 10.)

ГЛАВА 39.

За отбѣгване прибързаностъ въ наши работи.

1. *Господь*. Сине мой, винаги на мене предоставяй своитѣ работи; азъ ще разполагамъ съ тѣхъ, както намѣря за по-добре на свое време. Чакай това, което ще уредя, и ще намѣришь голѣма полза.

2. *Рабътъ*. Господи, предоставямъ всичко на тебе съ голѣма радость, защото азъ твърде малко напредвамъ само съ собствено просвѣтление.

О! дано, забравяйки, каквото стане за-напредъ, азъ се предамъ всецѣло, още отъ сега, на твоята върховна воля!

3. *Господь*. Сине мой, често човѣкъ преследва съ жаръ това, което желае; постигне ли го, той почва да се отвръща отъ него, защото нищо трайно нѣма въ неговата обичъ, и че тя непрестанно го увлича отъ единъ предметъ на други. Прочее, не е малко човѣкъ да се отрече отъ себе и въ най-малки нѣща.

4. Истински напредъкъ на човѣка е се-беотричане; отрекълъ се отъ себе, той е твърде свободенъ и е въ безопасность.

При това, стариятъ врагъ, който се противи на всѣко добро, не престава да го изкушава; денемъ и нощемъ той му залага примки, и гледа да го изненада и вкара въ мрежитѣ си.

„Бъдете будни и се молете, казва Господъ, за да не паднете въ изкушение.“ (Мат. гл. 36, 41.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Въ вихъра на работата за душата има страшна опасностъ, кога не бди внимателно надъ себе си. Ние не говоримъ за изкушения, произлизащи отъ користъ, тъй живи, обаче, тъй увеличавани, и които обикновено свършватъ най-малко съ отслабяне на съвѣстѣта. И кога не произвеждатъ това печално послѣдствие, пакъ тѣ пресушаватъ сърдцето, занимаватъ много ума, отбиватъ го отъ Бога и отъ великата мисль за спасение. Всѣ има нѣщо, което бърза, което не може да се забавя, и подъ тоя предлогъ, безъ начертанъ планъ, по самото увеличаване отъ занятия, що си е създалъ, човѣкъ малко по-малко напуска и упражнения, подхранващи набожността и свети четива, молитва, необходими длѣжности къмъ религията, и по такъвъ начинъ животътъ изтича, пълненъ съ проекти, грижи, трудъ, въ забвение на *„едничкото потрѣбно нѣщо“*. (Лук, гл. 10. 42.) Самитѣ болести не го пробуждатъ, той се не вслушва въ предупреждения. Най-сетне, дохажда смъртъ, грабва тоя човѣкъ, представя го предъ сѣдията, който го разпитва: Какво направи съ времето, що ти да-

дохъ? Нещастникътъ вижда съ единъ погледъ тридесетъ, четиридесетъ, шестдесетъ години, прехосани цѣли въ житейски грижи, и само това вижда. Душата му? Той не е мислилъ за нея! Късно е въ тоя моментъ да почне да се занимава съ нея, и сждбата му безвъзвратное определена. А! мисли преди всичко за онова, което нѣма да свърши. „*Първомъ търсете Царството на Бога и неговата правда, и всичко това ще ви се придаде*“. (Мат. гл. 3, 33.) Да уталожи човѣкъ въ себе си желанія за преходно, да се уповава на Провидението, да иска само това, което то иска, и когато го иска, това е пжтьтъ за мира и единствено основание за надежда въ последния часъ.

ГЛАВА 40.

Човѣкъ самъ отъ себе нѣма никакво добро и съ нищо не може да се хвали.

1. *Рабътъ. „Господи, що е човѣкъ, та го помнишъ, и синъ човѣчески, та да го спохождашъ?“* (Пс. 8. 5.)

Отъ где е можалъ човѣкъ да заслужи твоята благодать?

Господи, какво право имамъ да се оплаквамъ, ако ме изоставишъ? И какво има да кажа, ако не направишъ каквото искамъ?

Действително, азъ не мога да мисля и кажа съ право, освенъ следното: Господи, азъ съмъ нищоженъ, не мога нищо; самъ отъ себе нѣмамъ нищо добро; чувствавамъ своя-

та слабостъ въ всичко и всѣкога клоня къмъ нищожество.

Ако ми не помогнешъ и ме не укрепишъ отъжтре, азъ завчасъ ставамъ всецѣло хладъкъ и разпуснатъ.

2. „*Но ти, Господи, си сѣ сжщиятъ*“ (Пс. 101, 28.), благъ въ вѣки, справедливъ и светъ, като вършишъ всичко съ доброта, справедливостъ, светостъ и разпореждашъ всичко съ мъдростъ. А азъ, повече наклоненъ къмъ зло нежели къмъ добро, не стоя дълго време на сжщото положение и мѣня седемъ пѣти на день.

Обаче, азъ се чувствувамъ много по-добре, щомъ ти искашъ това и ми подадешъ помощна ржка, защото единственъ ти можешъ безъ чужда подкрепа да ми помогнешъ и ме укрепишъ, така щото да не подлежа вече на тия промѣнения, и сърдцето ми да се обърне само къмъ тебе, въ когото да почива навѣки.

3. Прочее, ако азъ умѣехъ да отхвърлямъ всѣкаква човѣшка утеха, било за да придобия набожностъ, било защото съмъ принуденъ да те търся, не намирайки човѣкъ да ме утеши, тогава можалъ бихъ съ право да се надѣвамъ на твоята благодать и се зарадвамъ отново за утехитѣ, които бихъ получилъ отъ тебе.

4. Въздавамъ моитѣ благодарения на тебѣ, отъ когото произтича всѣко добро, що ми се случва.

И азъ предъ тебѣ не съмъ друго, а суета и нищожество, непостояненъ и слабъ човѣкъ.

Съ какво, прочее, мога да се хваля? Какъ мога да желая да ме уважаватъ ?

Дали зарадъ моето нищожество? Но какво по-безумно отъ това ?

Пустославие, несъмнено, е най-голѣма суетность и ужасно зло, понеже то ни отдѣля отъ истинската слава и лишава отъ небесна благодать.

Защото, почне ли човѣкъ самъ съ себе да се любува, той и престава да ти угажда; щомъ пожелае похвала отъ хората, той губи и истинската добродетель.

5. Истинска слава, както и света радостъ е човѣкъ да се похвали съ тебѣ, а не съ себе си, да се радва на твоето величие, а не на собствена добродетель, и да се наслажда съ нѣкоя тварь само зарадъ тебѣ.

Да се прослави твоето име, а не моето; да превъзнасямъ твои дѣла, а не мои; да бжде благословено името ти, и да нѣмамъ никакъвъ дѣлъ въ човѣшки похвали.

Ти си моя слава и радостъ на сърдцето ми.

Съ тебе ще се хваля, съ тебе ще се възрадвамъ непрестанно, а не съ себе си, „освенъ съ моитѣ немощи“. (2. Кор. гл. 12,5.)

6. Нека „Евреитѣ търсятъ славата, която единъ отъ друго приемятъ“ (Ион. гл. 5, 44.); колкото за мене, азъ ще търся само оная, която „иде отъ одного Бога“. (Иоан. гл. 5 44.)

Защото всѣка човѣшка слава, всѣка временна почитъ, всѣко величие отъ тоя свѣтъ, въ сравнение съ твоята вѣчна слава, е безумие и суетность.

О, Истино моя, милость моя, о Боже мой! Троице блажена! Само на тебе хвала, честь, слава, сила въ вѣчни вѣкове!

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ако слѣза самъ въ себе, и се запитамъ върху това, което съмъ, що намирамъ, о Боже мой! Разумъ неувѣренъ, всѣкога готовъ да се заблуди, непостоянни при любвания, една необяснима смѣсь отъ надежди и празни страхове, опорочени наклонности, безбройна тѣла желанія, що безспирно ме вълнуватъ и измжчватъ; понѣкога една бѣгла радость, обикновено една дълбока досада, незнамъ какъвъ си нагонъ за небето и всички страсти на земята, една немощна воля, която едновременно иска и не иска, една голѣма гордость въ една голѣма окаяность; ето състоянието ми, каквото го създаде грѣхътъ; и върхъ това, азъ чувствавамъ въ себе си безсилие да повдигна една природа, тъй дълбоко

паднала. Потрѣбало е Богъ да дойде да подигне тая огромна тежина на опозорение; безъ божественъ Изкупитель, цѣлата вѣчностъ би минала връзъ развалинитѣ на човѣка. Яви се тоя Изкупитель; той каза; „*Ето ида*“! (Пс. 39, 8.) И неговата кръвъ удовлетвори върховната правда, и неговата благодать поправи безредието на разума и безредието на сърдцето; тя възстанови образа Божий въ падналото създание. Неумозрима тайна на любовъ! А какъ да се отговори на такова едно благодеение? Нека поне признаемъ нашата слабостъ и оскуждностъ: да си не приписваме никое отъ даденитѣ даромъ блага, и да отдадемъ слава ономува, на когото принадлежи, и нека се проникнемъ съ всички сили на сжществото си отъ чувствата на пророка: „*Господи, Боже мой, призовахъ те, и ти ме изцѣри. Ти извлѣче душата ми отъ страшенъ ровъ, отъ тинесто блато, постави на камъкъ нозетѣ ми и утвърди стѣпките ми. Да се радватъ и да се веселятъ чрезъ тебе всички, които те търсятъ, и ония, които обичатъ твоеото спасение, да казватъ непрестанно: великъ е Господь*“ (Пс. 39. 3,4,17.)

ГЛАВА 41.

За презиране всички временни почести

1. *Господь*. Сине мой, не се огорчавай, ако видишъ, че други сж почитани и превъзнесени, а тебе презиратъ и унижаватъ. Въздигни сърдцето си къмъ мене на небето и не ще скърбишъ, за гдето си презиранъ отъ хората тукъ на земята.

2. *Рабѣтъ*. Господи, ние сме слѣпи, и суетата много ни лѣсти. Ако разгледамъ внимателно себе си, азъ признавамъ, че не съмъ билъ онеправданъ отъ никое създание и че така нѣмамъ никакъвъ поводъ да се оплаквамъ отъ тебе

Като съмъ те толкова често и тежко обиждалъ, справедливо е, щото всѣка тварь да се въоръжи противъ мене.

Срамъ и презрение, ето, прочее, какво ми се пада, а на тебе хвала, честь и слава.

И ако не се приготвя да страдамъ драговолно и бжда презиранъ, изоставенъ отъ всички създания и считанъ за нищо, не мога да имамъ вътре въ мене си траенъ миръ, нито да получа духовна свѣтлина, нито съвършено да бжда обединенъ съ тебе.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Който изпитва себе си предъ Бога при просвѣтляване отъ истината, той презира себе си съвършено, защото безъ Божия благодать намира въ себе си само една необятна земя на развала, поради което, вмѣсто да търси почитъ, уважение, почести, той се укрива въ своето нищожество, като въ единствено убѣжище противъ гордостъта, едно отъ неговитѣ най-голъми бедствия. Ако го унижаватъ, ако го презиратъ, той се не оплаква, нито се сърди; признава, че го третиратъ, както му се следва, и че никой не би могълъ тъй много да го унижи, колкото самъ той

се самоунизява, все повече вътрешно, понеже въ всичко той гледа Бога, а не хората, и дума като Иовъ: „Ако взема да се оправдавамъ, самитъ ми уста, ще ме обвинятъ; ако съмъ невиненъ, той ще ме признае за виновенъ. (Иов. гл. 9, 20.) После съ огърчение на сърдце си, викайки за милосърдие, той призовава небесния Отецъ, който се смиява надъ милото си създание. „Ако съмъ съгрѣшилъ, какво да сторя за тебе, о Бдителю на човѣцитѣ? Защо си ме поставилъ противникъ на себе си, та дотегнахъ и на мене си? И защо да ми не простишъ грѣха и да не снемешъ отъ мене беззаконието ми? Защото, ето, азъ ще легна въ праха, утре ще ме подиришъ, а нѣма да ме има“. (Иов. гл. 7, 20, 21.) Блаженъ е оня, който себе си обвинява, защото ще получи опрощение! Блаженъ е оня, който избере последно мѣсто, защото ще му кажатъ: „Възлѣзъ по-горе“. (Лук. гл. 14, 10.)

ГЛАВА 42.

Какъ нашиятъ миръ не трѣбва да зависи отъ хората.

1. *Господь*. Ако оставишъ своятъ миръ да зависи отъ еди-кое лице, затова, че си привикналъ да живѣешъ и мислишъ еднакво съ него, ти ще бждешъ обезпокояванъ и смущаванъ.

Но ако търсишъ подкрепа въ неизмѣнната и винаги жива истина, не ще бждешъ

опечаленъ, кога нѣкой приятель те напусне или умре.

Всѣко приятелство трѣбва да се основава върху мене, и зарадъ мене трѣбва да обичашъ всички ония, които ти се виждатъ любими и най-мили въ тоя животъ.

Безъ мене приятелството е неплодно и малотрайно, и всѣка обичъ, която азъ не свързамъ, не е ни истинска, ни чиста.

Трѣбва да си умрѣлъ за тая човѣшка обичъ, така щото да желаешъ, ако се може, да нѣмашъ никакви сношения съ хора.

Колкото повече човѣкъ се отстранява отъ земни утехи, толкова повече той се приближава до Бога. И толкозъ по-високо се въздига къмъ Бога, колкото по-дълбоко влиза въ себе си и е по-грозенъ предъ собственитѣ си очи.

2. Оня, който отдава на себе си нѣкакво добро, прѣчи на Божията благодать да слѣзе въ него, защото благодатьта на Духъ Светий търси винаги смирени сърдца.

Ако ти умѣеше да се самопонижавашъ съвършено и прогонишъ отъ сърдце си всѣкаква създадена обичъ, тогава, слизайки къмъ тебе, азъ бихъ те облѣлъ съ моята благодать.

Кога гледашъ създанията, ти губишъ изъ предъ видъ Твореца.

Научи се да надделявашъ себе си въ

всичко зарадъ него, и тогава ще успѣешъ да го познаешъ.

Най-малкъкъ предметъ, пожеланъ, обичанъ презмърно, петни душата и я отдалечава отъ върховното Добро.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Религията осветява всичко и нищо не руши освенъ грѣха; тя не забранява природното обичание, напротивъ, има такова, за което тя изрично заповѣдва, и заповѣдта за взаимна любовъ е едно отъ евангелскитѣ предписания, що най-грижливо тя насажда. „Нека се обичаме едни други“ (Иоан. гл. 4, 7), повтаря непрестанно Апостолъ Иоанъ. „Който не обича, пребжда въ смъртъ“ (Иоан. гл. 3, 14); „той не познава Бога, защото Богъ е любовъ“. (Иоан. гл. 4, 8). И на Тайната Вечеря не виждаме ли да почива на гърдитѣ Исусови, „ученикътъ, когото Исусъ обичаше.“ (Иоан. гл. 14, 23.) Но обичьта ни, за да бжде чиста, трѣбва да води началото си отъ Бога, и да черпи правило въ волята му. Тогава тя не е чувство отъ земята, което минавайки, вълнува и смущава душата, а е нѣщо отъ вѣчността, неизмѣнна като нея и спокойна като нея. Пази се отъ прилюбвания, които нарушаватъ мира на сърдцето. Никое създание не бива да обичаме, освенъ съ свършено подчиняване на Провиденскитѣ повеления. Ние трѣбва всѣкога да сме готови за понасяне безъ поплака това, що наскърбява природата: отсъствие на близки, раздѣла, дори и смъртъ, като си спомняме казаното отъ Апостола: „Не искамъ, Братя, вие да не знаете за по-

чиналитѣ, за да не скърбите, както и другитѣ които нѣматъ надежда. Защото, ако вѣрваме, че Исусъ умрѣ и възкрѣсна, то и починалитѣ въ Исуса Богъ ще приведе съ него. Прочее, това ви казваме чрезъ слово Господне, че ние живитѣ, които останемъ до пришествието Господне, нѣма да изпреваримъ починалитѣ, защото самъ Господъ съ повеление при гласъ на Архангелъ и при трѣба Божия, ще слѣзе отъ небето, и мъртвитѣ въ Христа ще възкрѣснатъ първомъ; после ние, останалитѣ живи, заедно съ тѣхъ ще бждемъ грабнати на облаци, за да срещнемъ Господа въ въздуха, и така винаги съ Господа ще бждемъ. Прочее, утешавайте се единъ други съ тия думи.“ (Солун. гл. 4, 12--18.)

ГЛАВА 43.

Противъ суетната свѣтска наука.

1. *Господъ.* Сине мой, не се увеличай отъ красиви и изтънчени речи на хората, *защото Божието Царство не състои въ думи, а въ дѣла.*“ (1. Кор. гл. 4, 20.)

Бжди внимателенъ къмъ моитѣ думи, които разпалватъ сърдцето, просвѣтляватъ душата, даватъ ѝ умиление и я изпълватъ съ утеха. Не чети никога, за да се покажешъ по-ученъ и по-мждъръ.

Залѣгай да умъртвявашъ пороцитѣ си; това ще те ползува много повече, отколкото познаването най-трудни въпроси.

2. Следъ много четене и учене, пакъ е

нужно да се повърне човѣкъ на единственото начало на всички нѣща.

Азъ давамъ на човѣцитѣ наука и просвѣщавамъ ума на децата повече, отколкото би могълъ човѣкъ съ какво да е учение. Оня, комуто азъ говоря, скоро бива наученъ и напредва много въ живота на духа.

Горко на ония, които търсятъ да научатъ отъ човѣци всѣкакви любопитни работи, а малко се грижатъ да знаятъ, кой пжтъ да се вземе, за да ми служатъ!

Ще дойде день, кога Христосъ, наставникъ на наставници, Господаръ на ангелитѣ, ще се яви да иска смѣтка отъ всѣкиго за онова що знае, сиречь за да изпита съвѣститѣ.

И тогава *„ще огледамъ Иерусалимъ (Соф. гл. 1, 12.) съ свѣтило, ще изнеса на видѣлина тайнитѣ на мрака,“* (1. Кор. гл. 4,5.) и всѣки единъ ще млъкне.

3. Азъ съмъ, който мигновено въздигамъ смирена душа и я правя да вникне много по-надълбоко въ вѣчната истина, отколкото би могълъ оня, който е училъ съ години въ училище

Азъ уча безъ шумъ отъ думи, безъ сплетни на мнения, безъ блѣсъкъ, доводи и словопрения.

Азъ уча всички да презиратъ земни блага и се отвърщаватъ отъ преходно, да търсятъ и

вкусватъ вѣчното, да бѣгатъ отъ почести, да претърпяватъ съблазни, да се уповаватъ на мене, вѣнъ отъ мене нищо да не пожелаватъ, горещо да ме възлюбятъ надъ всичко.

4. Нѣкои, като сж ме обикнали така, сж научили божествени нѣща, за които чудесно сж говорили.

Тѣ много повече сж напреднали, като сж се отказвали отъ всичко, нежели съ дълбоко учение.

Но на едни казвамъ нѣкои нѣща по-общи, на други по-частни. На нѣколцина тихо се явявамъ засѣненъ подъ образи и знакове, на други разкривамъ моитѣ тайни всрѣдъ блѣстяща свѣтлина.

Книгитѣ говорятъ на всички еднакъвъ езикъ, но тѣхното говорене не произвежда въ всички еднакви впечатления, защото единствено азъ уча на истината отвътре, изпитвамъ сърдца, прониквамъ въ мисли, побуждамъ къмъ действие и дароветѣ си раздавамъ на всѣки единъ, споредъ както ми е угодно.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Мнозина се уморяватъ и се измжчватъ, за придобиване наука; *„и видѣхъ, казва Мждриятъ, всички работи, които се вършатъ подъ слънцето и ето, всичко е суета и гонене*

на вѣтъръ.“ (Еклис. гл. 1, 14.) За какво ще ти служи да познаешъ нѣщата отъ този свѣтъ, щомъ и тоя свѣтъ прехождя? Въ последния день не ще те питатъ, какво си научилъ, но какво си направилъ, защото въ гроба, кждето ще идешъ, нѣма ни работа, ни мислене, ни знание, ни мждрость.“ (Еклис. гл. 9, 10.) Спри тоя су-етень трудъ. Който и да си ти, премного си отглеждалъ дървото, чиито плодове даватъ смъртъ. Остави онова знание, що подхранва гордостъта ти, „знанието, което възгордява, за да се занимавашъ единствено съ това, което създава смирение и светии, *„сѣ любовта Божия, която назидава.*“ (1. Кор. гл. 8, 1.) Научи се на себесмиряване, на познаване своето нищожество, развала. Тогава Богъ ще дойде къмъ тебе; ще те просвѣтли съ свѣтлината си, ще те научи на тайно въ сърдцето на оная дивна наука, за която Исусъ е казалъ: *„Прославямъ те, Отче, Господъ на небето и на земята, за-гдето си утаилъ това отъ мждри и раз-аумни, а си го открилъ на младенци.*“ (Лук. гл. 10, 21.)

ГЛАВА 44.

За леувличане въ външни работи.

1. *Господъ.* Сине мой, трѣбва да си въ незнание досежно много нѣща, да бждешъ *„умрѣлъ за свѣта, а свѣтътъ да е раз-пнатъ за тебе.*“ (Гал. гл. 6, 14.)

Трѣбва тъй сжщо да си правишъ оглушки за много думи, и по-скоро да мислишъ за запазване себе си въ миръ.

По-добре да отвърщашъ очи отъ каквото е неприятно и оставишъ всѣкиго на мнението му, нежели да се впускашъ въ препирни.

Ако гледашъ да бждешъ добре съ Бога и да имашъ всѣкога предъ очи неговия сждъ, ти ще понасяшъ по-лесно, че си билъ надвитъ.

2. *Рабътъ*. Уви! Господи, докжде сме дошли? Ние плачемъ за една временна загуба, уморяваме се за най-малка печалба, а забравяме душевната гибель, па едва си спомнуваме за нея, и то много късно.

Ние сме внимателни къмъ онова, което малко или никакъ не ползува, а немарливо отминаваме най-потрѣбното, защото човѣкъ цѣлъ се разлива навънъ, и ако бързо не дойде въ себе си, съ радостъ стои заровенъ въ външни работи.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ако знаеше, че утре ще умрешъ, какво биха важали за тебе земнитѣ нѣща, онова, що се върши, що се казва около тебе? Е, добре! Утре ще умрешъ, защото животътъ се състои едва отъ единъ день. Прочее, бжди още отъ тоя моментъ какъвто ще искашъ да си билъ, когато вѣчността ще се отвори предъ тебе. Ни наука, ни богатство, ни нищо, което е отъ свѣта, ще ти послужи на Божия сждъ; тамъ ще занесешъ само дѣлата си. „*На единъ богати човѣкъ, нивата се бѣ много обродила; и той разми-*

сляваше въ себе си и казваше: какво да правя? Нѣма гдѣ да събера плодовѣтъ си. И рече: това ще сторя: ще съборя житницѣтъ си и ще съградя по-голѣми, и ще събера тамъ всичкитѣ си храни и богатата си, и ще кажа на душата си: душо, имашъ много блага, приготвени за много години; почивай, яжъ, пий, весели се. Но Богъ му рече: безумнико, нощесъ ще ти поискатъ душата; а това, що си приготвилъ кому ще остане? Тѣй бива съ тогова, който събира имане за себе си, а не богатѣе въ Бога.“ (Лук. гл. 12, 16—21.)

ГЛАВА 45.

Какъ на всѣкиго не трѣбва да вѣрваме, и колко е трудно да имаме мѣрка въ думитѣ си.

1. *Рабѣтъ.* „Дай ми помощъ въ утѣсненіето, защото човѣческата защита е суетна.“ (Пс. 59, 13.)

Колко пѣти напразно азъ съмъ търсѣлъ вѣрностъ, кждето мислѣхъ да я намѣря? Колко пѣти съмъ я намѣрилъ, кждето най-малко я очаквахъ?

Суета е, прочее, да се надѣваме на други; но ти си Боже мой, спасение на праведнитѣ.

Бжди благословенъ, Господи, за всичко, което ни се случва.

2. Ние сме слаби и мѣнливи; отъ нищо нѣщо лесно се лѣстимъ и разклащаме.

Кой човѣкъ е тъй буденъ и предпазливъ, щото да не бжде нѣкога изненаданъ, или да се не двоуми?

Но оня, Боже мой, който се уповава на тебе и те търси съ простота на сърдце си, лесно се не разколебава.

И ако изпита нѣкоя скръбъ, ако попадне въ нѣкоя мжнотия, ти го скоро отървашъ, или го утешавашъ, защото не завинаги изоставяшъ оня, който се надѣва на тебе.

Рѣдко се намира вѣренъ приятелъ, който не се оттегля, кога нещастие притиска приятеля му.

Господи, ти единственъ си постоянно вѣренъ, и никой приятелъ не е подобенъ на тебе.

3. О, каква мждрость въ това, що е казала оная света душа: „Сърдцето ми е укрепено и основано върху Исуса.“ (Св. Агата.)

Ако бѣше така съ мене, азъ по-малко бихъ се смущавалъ отъ хорски заплашвания, и тревожилъ отъ злобнитѣ имъ думи.

Кой може да предвиди, кой може да предотврати всички бждещи злини? Ако предвидени пакъ често нараняватъ, то какво ли ще е съ ония, които ненадѣйно поразяватъ?

Защо, нещастний азъ, не предпазихъ себе си по-добре? Защо съмъ билъ тъй сжщо толкова лековѣренъ къмъ други?

Но ние сме човѣци и нищо друго освенъ слаби човѣци, ако и мнозина да ни вѣрватъ и наричатъ ангели.

Кому да вѣрвамъ, Господи, кому, ако не на тебе? Ти си истината, която не лъже, нито може да се излъже.

Напротивъ „всѣки човѣкъ е лъжи“ (Пс. 115, 2.) слабъ, непостояненъ, нетраенъ, особено въ думитѣ си, тъй че едвамъ трѣбва да се вѣрва изпърво онова, което казва.

4. Колко мъдро ти си ни предупредилъ да се не довѣряваме на хората, и въ това, че „на човѣка враговесъ неговитѣ домашни“. (Мат. гл. 10, 36.) И ако нѣкой рече: ето тукъ е Христосъ, или тамъ, да го не вѣрвате!

Азъ се научихъ отъ тежкия си опитъ, и блазе ми, ако това ми послужи да бжда по-малко безуменъ и по-буденъ!

Бжди сдържливъ, ми казва нѣкой, бжди сдържливъ; което ти казвамъ азъ, е само за тебе. И докато мълча и вѣрвамъ, че това е тайна, самъ той не може да мълчи, както е искалъ това отъ мене, а тозчасъ ме предава, както и себе си, и си отива.

Закрилай ме, Господи, отъ лъжливо по-

вѣрване, да не падна въ ржцетѣ на тия не-сдържливи хора, или да имъ приличамъ.

Сложи въ устата ми думи немѣнливи и истински, и езикътъ ми да бѣде далечъ отъ всѣкакво лукавство.

Каквото не мога да търпя у други, азъ трѣбва грижливо да се пазя отъ него.

5. О, колко добро нѣщо, колко потрѣбно за мира е да си мълчимъ за това, що се отнася до други, да не вѣрваме всичко безразлично, нито да го преповтаряме необмислено, а да се разкриваме предъ малцина, да търсимъ винаги тебе за свидетелъ на сърдцето си, да не се оставяме да ни заниса всѣки вѣтъръ отъ думи, но да желаемъ да се изпълни всичко въ насъ и вънъ отъ насъ, споредъ както е угодно на твоята воля!

Колко сигурно сръдство е тоже, за упазване Божията благодатъ, да бѣгаме отъ това, което блѣсти предъ очитѣ на хората, да не търсимъ онова, що изглежда да привлича удивлението имъ, но горещо да се трудимъ за придобиване онова, което възбужда усърдието ни и изправя живота.

За колцина е била пагубна оная добродетель, позната и много рано похвалена.

А напротивъ, колко плодъ сж събрали други отъ оная благодатъ, пазена втайно

презъ този тлѣненъ животъ, който е само изкушение и непрестанна борба!

РАЗМИСЛЯНЕ.

Не се осланяй на човѣци; рано или късно тѣ нѣма да устоятъ. Човѣкъ е слабъ, несдържанъ, непостояненъ, лекомисленъ, наклоненъ всичко да нагласява за себе си. Най-малка прищѣвка го отдалечава отъ тебе, най-малкъ интересъ е достатъченъ, за да го превърне въ неприятель. Тогава той се показва какъвто е. Той те обичалъ, но за себе си, за да те използва, когато му трѣбва. Бѣгай, бѣгай отъ тия фалшиви свѣтовни приятели. Тоя те предава, оня те изоставя. Укажатъ ли се обстоятелства, гдето си принуденъ да прибѣгнешъ къмъ тѣхъ, *„всички почватъ да се извиняватъ. Първиятъ казва: Купихъ си нива и ще трѣбва да отида да я видя, моля те, извини ме. Другъ единъ казва: Купихъ си петъ рала и волове, и отивамъ да ги опитамъ; моля те извини ме. Трети казва: оженихъ се и затова не мога да дойда.“* (Лук. гл. 14, 18, 20.) Ето човѣшкитѣ приятелства. Ти самъ, Боже мой, ти самъ не изоставяшъ ония, които те обичатъ, които се надѣватъ на тебе; ти си всѣкога близо до тѣхъ, за да ги крепишъ и утешавашъ. Никога не се уморявашъ отъ слушане тѣхнитѣ вопли и жалби и отъ приемане сълзитѣ имъ. Нищо не е низко за твоята нѣжностъ; а оня човѣкъ презрѣнъ отъ всички, оня нещастникъ, отхвърленъ отъ всѣкжде, *ти подкрепяшъ, Боже мой, въ леглото на бедността му, и твоята ръка измѣня цѣлата*

му постеля при боледуването му. (Пс. 40, 4.) После, кога задачата му е изпълнена на края на деня, го приемашъ въ вѣчния покой.

ГЛАВА 46.

За упованието ни на Бога, кога ни нападатъ съ оскърбителни думи.

1. *Господь*. Сине мой, държи се крепко и се надѣвай на мене. Що сж, най-сетне, думитѣ? Празенъ шумъ. Въздухъ биятъ, но камъкъ не ломятъ.

Ако си виноватъ, насочи мисли и желанія къмъ себепоправяне. Ако твоята съвѣсть въ нищо не те укорява, мисли, че трѣбва съ радостъ да понасяшъ за Бога тая лека тжга.

Доста малко нѣщо е отъ време на време да претърпявашъ нѣколко думи, ти който не можешъ още да издържишъ по-тежки изпитания.

А защо толкова малки работи отиватъ дори до сърдцето ти, ако не за това, че си още плътски и прекалено загриженъ отъ хорски сждения?

Страхъ те е да те презиратъ, и зарадъ това не искашъ да те смѣрятъ за грѣшкитѣ ти, а търсишъ извинения, за да ги укриешъ.

2. Разгледай по-добре сърдцето си, и ти ще видишъ, че свѣтътъ още живѣе въ тебе,

както и суетното желание да угодишъ на хората.

Защото, гдето се отвърщавашъ, кога те унижаватъ и засрамяватъ зарадъ твоитѣ слабости, то е доказателство, че не си *„искрено смиренъ и не си истински умрѣлъ за свѣта, и свѣтътъ не е разпнатъ за тебе.“* (Гал. гл. 6, 14.)

Слушай думата ми, и малко ще те е грижа отъ всички хорски думи.

И да кажатъ противъ тебе всичко, каквото може да измисли най-черната злоба, то каква вреда за тебе, ако оставишъ това да мине като сламка, която вѣтръръ отнася? Ще изгубишъ ли съ това единъ едничъкъ косъмъ?

3. Оня, чието сърдце не е затворено вжтре въ него и нѣма Бога предъ очи, лесно се вълнува отъ укорна дума.

Но оня, който се уповава на мене и не се опира на собственото се сжждение, той не ще се плаши отъ хора.

Защото азъ съмъ, който сждя и познавамъ, що е тайно; зная истината върху всѣко нѣщо, кой е нанесълъ обида и кой я понася.

Тази дума отъ мене е дошла, това произшествие азъ съмъ позволилъ *„та да се разкриятъ помишленията на много сърдца.“* (Лук. гл. 2, 35.) Азъ ще сждя невиненъ и

виновенъ; но по единъ таенъ сждъ азъ искахъ по-напредъ да изпитамъ и единия и другия.

4. Човѣшко свидетелство често излъгва, но моятъ сждъ е истиненъ, той ще пребждва и нѣма да се поклати.

Повечето пжти той е скритъ, и малцина сж ония, които го съглеждатъ въ всѣко нѣщо, обаче той се не заблуждава никога и не може да заблуди, ако и да се не вижда справедливъ предъ очитѣ на безумния.

Прочее, на мене трѣбва да предоста-вишъ сжденето за всичко, безъ да се опи-рашъ на свое разбиране.

„Грѣшниците зло ги преследва, а на праведниците добро ще се въздаде.“ (Притч. гл. 13, 22.) Малко ще ги е грижа, че ги обвиняватъ несправедливо.

И ако други ги защитяватъ и сполучатъ да ги оправдаятъ, пакъ нѣма тѣ и за това да почувствуватъ суетна радостъ.

Защото си спомнятъ, че азъ съмъ, който *„изпитвамъ сърдца и утроби, и онова, което е най-съкровено у човѣка“* (Пс. 7, 10.) и че не сжда по външностъ и по човѣшки възгледи.

Това, което се види похвално за човѣшки сждъ, често предъ моитѣ очи е престѣпно.

5. *Рабътъ.* Господи, Боже мой, сждия, справедливъ, силенъ и търпеливъ, който

познавашъ слабостта на човѣка и наклонността му къмъ зло, бжди моя сила и всичко мое упование, защото моята съвѣсть ми не стига.

Ти познавашъ, което азъ не познавамъ; така трѣбваше азъ да се смиря предъ всѣки укоръ и кротко да го понеса.

Прости ме споредъ твоята доброта всѣкога, когато не съмъ постъпвалъ така, и ми дай по-изобилно благодать, която учи на търпение.

Защото много повече трѣбва да разчитамъ на твоята милость, за да получа опрощение, нежели на привидната си добродетель, за да оправдая каквото моята съвѣсть потайва.

„Защото въ нищо виновенъ не се съзнавамъ, ала съ това не се оправдавамъ“ (Кор. гл. 4,4.), защото безъ твоята милость „предъ тебе нѣма да се оправдае нито единъ отъ живитѣ.“ (Пс. 142, 2.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Блажени сте вие, когато ви похулятъ и изгонятъ и кажатъ противъ васъ лъжовно каква и да е лоша дума заради мене. Радвайте се и се веселете, защото голѣма е наградата ви на небесата.“ (Мат. гл. 5, 11, 12.) Обаче, колко ли се не смуцаваме ние, въпръшки това слово, отъ хорски думи и сждения?

Не можемъ да търпимъ да ни унизяватъ; искаме непремѣнно да ни хвалятъ, уважаватъ. Прелъстени отъ суетенъ призракъ на добро име, ние забравяме Бога, наставленията му и благата, що обещава на смирени. Странно последствие на гордостта, всѣкога жива въ дѣнь окаяното ни сърдце! Що те е грижа за обида, ругание, клевета? Отъ где иде, че тя възбужда въ тебе една тъй горчива мжка, една тъй жива злопаметность? Дали се страхувашъ отъ прекалено много сръдства за изкупване, за надежда въ милостта Божия? Но обвинявали те погрѣшно? По-ли би обичалъ да бждеше справедливо? Ако не си направилъ грѣшката, за която те упрѣкватъ, колко други има, които си направилъ, и за които не те упрѣкватъ. Испитай съвѣстта си, па ще чуешъ въ нея единъ по-строгъ гласъ отъ ония, които се издигатъ противъ тебе. Тѣ ще млъкнатъ, но другиятъ ще говори предъ Сждията, предъ когото следъ малко ще се явишъ, далечъ отъ земния шумъ, въ мълчанието на вѣчността. Мисли за тоя страшенъ гласъ, и малко ще се безпокоишъ отъ оно̀ва, що казватъ хората за тебе.

ГЛАВА 47.

За понасяне всички мжчноти зарадъ
вѣчния животъ.

1. *Господь*. Сине мой, работитѣ, които си предприелъ, да не съкрушаватъ твоето мжжество, тѣга да те не поваля нацѣло, но въ всичко, каквото ти се случи, нека моето обещание те утеши и подкрепи,

Азъ съмъ доста могъщъ да те възнаградя безпредѣлно и презмѣрно.

Ти не ще бждешъ тука дълго време въ трудъ, нито винаги отегчаванъ отъ болки.

Почакай малко и скоро ще видишъ края на своитѣ бедствия. Ще дойде часъ, когато и трудъ и смущение ще престанатъ. Всичко, що минава съ времето, е малко нѣщо и не трае.

2. Прави що правишъ, работи вѣрно на лозето ми, и азъ ще бжда твоя награда.

Пиши, чети, пѣй, стени, мълчи, моли се, търпи мжжествено злочестини; вѣчниятъ животъ е достоенъ за тия борби, па още и за по-голѣми.

„Тоя день ще бжде едничѣкъ, известенъ само на Господа, и не ще има вече нито день, нито нощъ“ (Захар. гл. 14, 7.), както въ този свѣтъ, но вѣковѣчна свѣтлина, едно безпредѣлно сияние, ненарушенъ миръ, обезпеченъ покой.

Нѣма да казвашъ тогава: *„Кой ще ме избави отъ тѣлото на тая смъртъ“* ? (Рим. гл. 7, 24.), нито пъкъ ще се провиквашъ: *„Горко ми, защото моето изгнание продължи, че пребждамъ въ Мосохъ“* (Пс. 119, 5), защото *„смъртъта ще бжде погълната на вѣки“* (Ис. гл. 25, 8.), и спасението ще е вѣчно;

не ще има вече никаква душевна мъка, а чаровна радост, блажено и славно общество.

3. О, ако видѣше ти въ небето вѣчнитѣ вѣнци на Светиитѣ; съ какъвъ славенъ блѣсъкъ сияятъ тия човѣци, които свѣтътъ е презиралъ и считалъ недостойни да живѣятъ, веднага, не ще съмнение, ти би се простналъ дори въ праха и би по-обичалъ да бждешъ подъ всички, нежели само надъ едного!

Ти не би желалъ честити дни на тоя животъ, но по-скоро би се радвалъ да страдашъ за Бога и би гледалъ като голѣма печалба да те считатъ за нищо между хората.

О, ако вкусѣше ти тѣзи истини, ако проникнѣха тѣ дори до дълбочината на сърдцето ти, какъ би смѣялъ да се оплачешъ, даже само веднажъ?

Всичко, каквото е мъчно, не бива ли да понасяме за вѣчния животъ? Не е малко нѣщо да спечелимъ или изгубимъ Царството Божие.

Прочее, дигни очи къмъ небето. Ето ме и съ мене всички мои Светии; тѣ сж отстояли голѣма борба въ този свѣтъ, а сега се веселятъ; сега сж утешени и безъ никакъвъ страхъ; сега си почиватъ и въ вѣки пребждватъ въ царството на моя Отецъ,

РАЗМИСЛЯНЕ.

Кога животътъ ни се види тежъкъ, кога насмалко щемъ да отстѣпимъ предъ тѣгитѣ на изгнанието си, нека дигнемъ очи и се взремъ въ зората на нашето избавление, защото *„макаръ външниятъ ни човѣкъ и да тлѣе, но вътрешниятъ отъ день на день се подновява“*. (2 Кор. гл. 4, 16.) Да чакаме, да страдаме въ миръ; деньтъ за почивка приближава. *„Защото кратковременното наше страдание ни доставя въ голѣмо изобилие пълна вѣчна слава.“* (2 Кор. гл. 4, 17.) Що значи малко умора, малко трудъ на земята? Ние минаваме и *„тукъ нѣмаме постояненъ градъ.“* (Евр. гл. 13, 14.) *„Исусъ отиде предъ насъ за да ни приготви мѣсто въ дома на Отца си, после пакъ ще дойде и ще ни вземе при себе си, за да бждемъ тамъ, гдето е той.“* (Иоан. гл. 14, 2, 3.) О Исусе, о Спасителю мой! душата ми копнѣе за тебе, тя жадува за тебе, *„както кошута жадува за водни потоци“*. (Пс. 41, 1.) Дойди, не се бави; далечъ отъ тебе *„ние сме въ мракъ и сѣнка смъртна.“* (Лук. гл. 1, 79.) Побързай, Господи, направи да блесне надъ насъ свѣтлината на твоеото лице и нека тя ни заведе до небесния Иерусалимъ, при престола на Агнето. Тамъ въ унисане отъ любовъ Божия, въ безсмъртенъ екстазъ на радостъ ликоветъ на Блаженитѣ ведно съ Ангелскитѣ чинове възпѣватъ трисветия Богъ. А азъ, Господи, *„при рекитѣ Вавилонски плачехъ, кога си спомняхъ за Сионъ.“* (Пс. 137, 1.) Утеши се, душо моя, наклони ухо; не чуешъ ли надалечъ като първо шумтене, що предизвестява

идването на Младоженеца. *Още малко време, и ще го видишъ*“ (Иоан. гл. 16, 19.), още малко време, и нищо никога не ще може те раздѣли отъ него.

ГЛАВА 48.

За вѣчното блаженство и за неволитѣ на тоя животъ.

1. *Рабѣтъ*. О, блажено жилище на небесния градъ, день свѣтълъ на вѣчността, непомраченъ отъ нищо, и непрестанно освѣтленъ отъ лжчитѣ на върховната Истина: день на безконечна радостъ и покой, шо никакво промѣнение никога не смуцава!

О! дано тоя день грѣйне, и на всичко, скоробѣжно съ времето, се тури вече край!

Той блѣсти за Светиитѣ съ своя вѣченъ блѣсъкъ, но ние, пѣтници на земята, го виждаме само отъ далечъ като презъ огледало.

2. Небеснитѣ граждани познаватъ сладоститѣ му, ала Евинитѣ синове, още изгнани, оплакватъ горчевини и тегота въ настоящия животъ.

„*Кратки и злочести сж днитѣ на нашия животъ*“ (Бит. гл. 47, 9.), пълни съ болки и тѣги. Човѣкъ тукъ е опетненъ съ много грѣхове, вѣвлѣченъ въ много страсти, вълнуванъ отъ хиляди страхове, заплетенъ въ грижи безъ четъ, носенъ тукъ и тамъ отъ

любопитство, блаженъ отъ множество мечтания, заобиколенъ отъ заблуждения, сломенъ отъ трудове, отегчаванъ отъ изкушения, отмалѣлъ отъ удоволствия, измжчванъ отъ беднотия.

3. О! кога ще дойде краятъ на тия злини? Кога ще се освободя отъ окаяното робство на пороцитѣ? Кога ще споменямъ само тебе, Господи? Кога ще вкуся въ тебе пълна радость?

Кога, отърсенъ отъ всѣкакви спъвания, ще се наслаждамъ азъ съ истинска свобода, свободенъ занаяпредъ отъ всѣка мжка, тѣлесна и душевна?

Кога ще владѣя траенъ миръ, обезпеченъ, ненарушенъ, миръ отвжтре и отвънъ, миръ закрепналъ отъ всички страни?

О, всеблагий Исусе, кога ще ми бжде дадено да те видя, да гледамъ славата на твоето царуване? Кога ще ми бждешъ всичко въ всичко?

„Кога ще бжда съ тебе въ царството, което си приготвилъ за твоитѣ избрани отъ създаване мира?“ (Мат. гл. 25, 34.)

Азъ съмъ изоставенъ, беденъ, изгнанъ въ неприятелска страна, кждето има непрестанна война и голѣми бедствия.

4. Утеши моето изгнание, облекчи тж-

гата на сърдцето ми, защото то въздиша за тебе съ всичкият жаръ на своитѣ желания.

Всичко, каквото свѣтътъ ми поднася тука, за да ме утешава, ми тежи.

Иска ми се да се съединя тѣсно съ тебе, а не мога да постигна това неизказано единение.

Желая да се привържа къмъ небеснитѣ нѣща, а моитѣ неумъртвени страсти ме задълбаватъ въ земнитѣ.

Душата ми се стреми къмъ въздигане надъ всичко, а плътътъ ме понижава, въпрѣки усилията ми. Така азъ, окаянъ човѣкъ, постоянно съмъ въ борба самъ съ себе, *„та дотегнахъ на мене си“* (Иов. гл. 7, 20), като духътъ иска винаги да се въздигне, а плътътъ да слиза.

5. О! Колко страдамъ въ себе си кога, размисляйки върху небесни нѣща, земни идатъ на тѣлпа да се изпрѣчатъ предъ ума ми презъ време на молитва! *„Боже мой, не се отдалечавай отъ мене и не отблъсквай въ гнѣвъ твоя рабъ.“* (Пс. 70, 12; 26, 9.)

Направи да блесне твоята мълния, и разпрѣсни тия видения плътски: *„пусни стрелитѣ си“* (Пс. 143, 6.) и прогони тия вражи призраци.

Повикай при тебе всички мои чувства; направи, щото да забравя всички свѣтовни

нѣща и отхвърля незабавно съ презрение тия престѣпни образи.

Вѣчна Истино, помогни ми, та да ме не покърти никаква суета.

Дойди въ мене, сладость небесна, и всичко което е нечисто, да изчезне предъ тебе.

Прости ми тоже и бѣди всѣкога милостивъ къмъ мене, колчемъ азъ въ молитва се занимавамъ съ друго освенъ съ тебе.

Защото азъ искрено признавамъ, че разсѣяностъ е нѣщо обикновено у мене.

При движение, или на почивка, често пѣти азъ не съмъ гдето е тѣлото ми, но по-скоро кждето духътъ ми ме отнася.

Азъ съмъ тамъ, гдето е мисълъта ми, а моята мисълъ е обикновено тамъ, кждето е това, що обичамъ.

Кое е естествено или по навикъ ми се нрави, това е що изпървомъ се представя предъ нея.

И затова, о вѣчна Истино, ти си изрекла: „Гдето е сѣкровището ви, тамъ ще бѣде и сѣрдцето ви.“ (Мат. гл. 7, 21.)

Ако обичамъ небето, азъ на драго сѣрдце мисля за небесни нѣща.

Ако обичамъ свѣта, азъ се радвамъ за благоденствията на свѣта и се натъжвамъ зарадъ неволитѣ му.

Ако обичамъ плътта, азъ често си представямъ това, що е плътско.

Ако обичамъ духа, моята радостъ е да мисля за духовни нѣща.

Защото мило ми е да говоря и слушамъ да се говори за всичко, което обичамъ, и азъ отнасямъ съ себе си спомена му въ уединения си домъ.

Но блазе на оня човѣкъ, о Боже мой, който зарадъ тебе прогонва отъ сърдце си всички създания, насилва природата и разпъва чрезъ усърдие на духа тия плътски възжеления, за да ти възнесе съ съвѣсть, гдето царува миръ, чиста молитва; па отърсенъ вътрешно и външно отъ всичко земно, да може се присъедини къмъ ангелскитѣ ликове.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Болести, мжки, страдания, изкушение, непреодолимо желание за щастие, което нищо тукъ на земята не ни донася, всичко непрестанно ни напомня за тая велика вѣчностъ, кждето вѣрата ни обещава, съ притежаване самия Богъ, покой, миръ, съвършено и безконечно добро, къмъ което се стремимъ съ всички сили на душата си. И ето защо Светиитѣ стенатъ тъй горко подъ тежки вериги, които още ги задържатъ на земята; ето защо Апостолътъ се е провиквалъ: *„Желая да се освободя отъ тѣлото си и да бѣда съ Исуса Христа.“* (Филип.

гл. 1, 23.) Тогава нѣма вече страхъ, нѣма сълзи, нѣма борба, но вѣченъ триумфъ, вѣчна радостъ. Ако единъ слабъ отблѣсъкъ отъ върховната истина възхищава вече разума ни, какво ли ще бжде, когато ще я съзерцаваме въ пълниятъ ѝ блѣсъкъ! И ако още отъ сега тѣй сладко е да се обича, какво ли ще бжде, кога ще се напоимъ отъ самия изворъ на любовта. О, да, Господи, азъ желая разпадането на тѣлото ми, за да бжда съ тебе! Тая надежда, едничка ме утешава; тя е всичкиятъ ми животъ. Що е за мене свѣтътъ, и какво може да ми даде той? „Живѣехъ при шатритѣ Кидарски и бѣхъ като пришлецъ.“ (Пс. 119, 5.) Твоето Царство, Боже мой, твоето Царство, азъ нѣмамъ друго отечество. Благоволи да повикашъ въ него тоя клетъ изгнанникъ, и той „милоститѣ твои вѣчно ще възпѣва.“ (Пс. 88, 1.)

ГЛАВА 49.

Какъ се желае вѣчниятъ животъ и кои блага сж обещани на борцигъ.

1. *Господъ.* Сине мой, кога ти е дадено отъ горе желание за вѣчното блаженство, и се стремишъ да излѣзешъ отъ затвора на тѣлото, за да съзерцавашъ моята непомрачена и непромѣнлива свѣтлина, разшири сърдцето си и приеми съ любовъ това свето вдъхновение.

Въздай благодарения отъ все душа на небесната благость, която тѣй те обсипва съ милости и съ нѣжностъ те посещава, горе-

що побужда и силно повдига, да не би твоята тежина да те наклони къмъ земята.

Защото нищо отъ това не е плодъ на твои мисли или усилия, но благодать отъ Бога, който е благоволилъ да хвърли погледъ къмъ тебе, та, като преуспѣвашъ въ добродетель и смирение, да се приготвишъ за нови борби, и цѣлото ти сърдце да се привърже къмъ мене, имайки твърда воля да ми служи.

Колкото и да е горещъ огънътъ, все пакъ пламъкъ безъ димъ се не издига.

Така нѣкои, ако и разпалени отъ желание за небесни нѣща, не сж при това нацѣло отърсени отъ обичъ и плътски изкушения.

И ето защо тѣ нѣматъ предъ очи единствено славата Божия, въ онова, което просятъ толкова настойчиво.

Такова е често твоето желание, което смѣташъ за толкова силно и чисто.

Защото не е чисто и съвършено това, що е смѣсено съ лична користъ.

Проси, не това, което ти е много приятно и сгодно, но което ми дава честь и ми е угодно, защото, ако сждишъ справедливо, длъженъ си да предпочиташъ и последвашъ моитѣ повеления надъ желанията си, както и надъ всичко желано.

Азъ познавамъ твоето желание, чувалъ съмъ често воплитъ ти.

Би ти се искало да се наслаждашъ вече отъ славната свобода на синоветъ Божии; вѣчното жилище, небесното отечество, гдето радостта се не изчерпя и пленява вече твоята мисль. Но часътъ още не е дошълъ, ти си още въ друго време, въ време на война, въ време на трудъ и изпитания.

Желаешъ да се наситишъ съ върховното Добро, но това не може сега.

Азъ съмъ върховното Добро чакай ме, казва Господъ: *„докле дойде царството Божие.“* (Лука гл. 22, 18.)

4. Тръбва да бждешъ още изпитанъ на земята и упражняванъ по много начини

Отъ време на време ще получавашъ утехи, но никога въ такова изобилие, че да преситишъ желанията си.

Прочее, *„Бжди твърдъ и храбъръ“* (Ис. Навинъ 1, 6.), за да привършишъ това, отъ което природата се отвърщава.

„Тръбва да се облѣчешъ въ новил човѣкъ“ (Ефес. гл. 4, 24. 1. Цар. гл. 10, 6, 9.) и въ другъ да се превърнешъ.

Тръбва често да правишъ това, което не искашъ и да се отричашъ отъ онова, което искашъ.

Каквото други желаятъ, ще успѣе; хиляди спънки ще се противопоставятъ на онова, което ти желаешъ.

Ще се слуша каквото казватъ други; което ти ще кажешъ, ще смѣтатъ за нищо.

Ще поискатъ и ще получатъ; ти ще поискашъ, и ще ти откажатъ.

5. Ще говорятъ за тѣхъ и ще ги възхвалятъ, а за тебе никой нѣма да говори.

Ще имъ повѣрятъ тази или онази служба, а на тебе ще гледатъ като на неспособенъ за нищо.

Понѣкога природата ще скърби за всичко това, но ще бжде много, ако търпишъ мълкомъ.

Въ тѣзи именно изпитания и безчетни други, тѣмъ подобни, се познава обикновено, колко може истинскиятъ Божий служител да се отрича отъ себе си и се прекланя предъ всичко.

Почти нищо не е въ състояние да те накара да почувствувашъ толкова нужда да бждешъ умрѣлъ самъ за себе, колкото кога виждашъ и търпишъ това, отъ което волята ти се отвърщава, особено кога ти заповѣдватъ да вършишъ безполезни и безрасждни работи.

И защото подчиненъ на една властъ, ти не смѣешъ да ѝ се противишъ, то тежко ти

се види другъ да те води въ всичко, и да не действувашъ никога по свое разбиране.

6. Но мисли, сине мой, за плода на тѣзи трудове, за тѣхния скорошенъ край, „за преголѣмото възмездие“ (Бит. 15, 1), и безъ да почувствува мжка, твоето търпение, напротивъ, ще намѣри у тѣхъ крепка утеха.

Действително, за това, че сега си се отрекълъ отъ нѣкои суетни пожелания, ти вѣчно ще изпълнявашъ волята си въ небето. Тамъ всички твои искания ще бждатъ изпълнени, всички желания удовлетворени.

Тамъ ще ти се поднесатъ всички добрини, безъ страхъ да ги изгубишъ.

Тамъ волята ти, не преставайки да бжде въ единение съ моята, не ще желае нищо вънъ отъ мене, нищо, което да ти е собствено.

Тамъ никой нѣма да ти се противопостави, никой да се оплаче отъ тебе, никой не ще ти съзлага неприятности нито спъвания, но всичко, което може да се желае, бидейки едновременно предъ тебе, душата ти преситена едва ще обгръща това безмѣрно блаженство.

Тамъ азъ ще дамъ слава за претърпѣни позори, радостъ за сълзи, за последно мѣсто — престолъ въ моето вѣчно царство.

Тамъ ще блеснатъ плодоветъ на послуш-

ността, покаянието ще се възрадва за своитѣ трудове, славно ще бжде увѣнчана смирената зависимостъ.

7. Сега, прочее, наведи се смирено подържката на всички и не гледай кой е казалъ или заповѣдалъ това.

Но, ако нѣкой поиска или пожелае нѣщо отъ тебе, който и да е, било твойтъ игуменъ, било нѣкой подчиненъ или равенъ на тебе, то безъ да се докачишъ, залѣгай напротивъ, да го изпълнишъ съ искрена обичъ.

Единъ нека търси това, другъ онова; оня нека се хвали съ нѣщо си, а този съ друго, за което да получи хиляди похвали; колкото за тебе, полагай своята радостъ въ презиране себе си, въ моята воля и слава.

Нищо друго не бива да желаетъ освенъ *„било чрезъ животъ, било чрезъ смъртъ, Богъ да се възвеличи въ тебе.* (Фил. гл. 1, 12.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Не ще е прекалено да се повтаря, че първата и последна заповѣдъ, тази, която съдържа всичкитѣ, е себеотрицание и свършена съобразностъ на волята ни съ Божията. Така, ако и да ни е позволено и даже заповѣдано да желаемъ небесното блаженство и да стенемъ зарадъ *дългото наше изгнание*, (Пс. 119, 5,) обаче, ние трѣбва да го понасяме съ голѣмо

търпение и намираме приятни изпитниѣ, що Провидението ни праща, защото тѣ сж едновременно и полезни за спасението ни и едно отъ срѣдствата, що Богъ е избралъ, за удовлетворение на правдата му, и за да яви въ насъ своята милость и слава. Грѣшници, ние трѣбва да участвуваме въ страданията на оня, който ни е изкупилъ; ученици на Исуса, ние трѣбва да вървимъ по стѣпките на Учителя и образа си, носейки Кръста, и като него да изпиемъ горчивата чаша до дъно. Никой не бива увѣнчанъ, ако не се е състезавалъ. (2. Тим. гл. 2, 5.) Прочее, *блаженъ е оня човѣкъ, който търпи изкушение, защото, следъ като бжде изпитанъ, ще получи вѣнца на живота, що Господъ е обещалъ на ония, които го обичатъ.*“ (Яков. гл. 1, 12.) Нека чакаме опредѣления часъ и продължаваме смирѡмъ нашето странствуване. Всичко, което свършва, е кратко, и нищо не е мжно за оня, който се надѣва. Нека тая мисълъ ни ободри, кога сме въ униние; кога чувствуваме, че сме отпаднали духомъ. „Всрѣдъ това голѣмо корабокрушение въ свѣта, казва Св. Иванъ Златоустъ, една доброжелателна ржка ни хвърля отъ горе вжже надеждно, което малко по-малко изважда изъ вълнитѣ на човѣшките бедствия и подига дори до небето ония, които се държатъ здраво за него.“ (До Теод. *Laps. oper. т. 1*, стр. 3.)

ГЛАВА 50

По кой начинъ скърбеция човѣкъ трѣбва да предаде себе си въ ржцетѣ на Бога.

1. *Рабѣтъ.* Господи Боже мой, Отче светий, бжди благословенъ сега и въ вѣки, защото се извърши както поиска ти, и каквото правишъ, е добро.

Нека твоятъ рабъ се възрадва, не въ себе си, нито въ нѣкой другъ, но въ тебе, защото единствено ти си истинска радостъ, ти, Господи, мое упование, мой вѣнецъ, моя слава.

Какво има въ твоя рабъ, което да не е получилъ отъ тебе,“ (1 Кор. гл. 4, 7.) и то безъ да го е заслужилъ!

Всичко е твое, всичко ти си направилъ и всичко си далъ.

„Азъ съмъ нещастенъ и отъ младини се топя“! (Пс. 87, 16.)

Понѣкога душата ми е прескърбна до сълзи, понѣкога тя се смущава сама въ себе поради страсти, които я притискатъ.

2. Азъ желая радостта на мира, жаднѣя за мира на твоитѣ синове, които хранишъ при свѣтлината на твоитѣ утехи.

Ако ми дадешъ миръ, ако влѣнешъ въ мене твоята света радостъ, душата на твоя

рабъ ще бжде препълнена съ сладка мелодия и, възхитенъ отъ любовъ, той ще ти пѣе хваления.

Но ако се оттеглишъ, както често правишъ това, той не ще може да се затече „по пжтя на твоитѣ заповѣди“. (Пс. 118, 32.) Тогава не му остава друго, освенъ да падне на колѣне и се удря въ гърди, защото не става съ него както по-рано, „когато твоего свѣтило свѣтѣше надъ главата му“ (Йовъ гл. 29, 3.), и въ свѣнитѣ на твоитѣ криле“ той е намиралъ прибѣжище противъ изкушения. (Пс. 16, 8.)

3. Отче любимий, Отче праведний и всѣкога достоенъ за похвала, часътъ дойде, кога твоятъ рабъ трѣбва да бжде изпитанъ.

Отче, навѣки обожаемъ, часътъ, що си предвидѣлъ отъ вѣкове, дойде, кога твоятъ рабъ трѣбва за малко време да изнемошѣе отвѣнъ, безъ да престане да живѣе винаги отвжтре въ тебе.

Трѣбва за малко време той да бжде презиранъ, унижаванъ, обезценяванъ предъ хората, сломенъ отъ мъжки, отегченъ отъ отпадналостъ, та да се въздигне съ тебе при зората на новъ день и бжде обкржженъ съ сияние въ небето.

Отче светий, така си отредилъ, искалъ, и каквото си заповѣдалъ, се изпълни.

4. Защото то е благодать, що давашъ на ония, които обичашъ да страдатъ на тоя свѣтъ за твоя любовъ и бждатъ огорчавани, отъ когото и да било, колкото пжти ти позволишъ.

Нищо не става на земята безъ причина, предначертание и повеление на твоя промисълъ.

„Добре ми е, че пострадахъ, та да се науча на твоитѣ наредби“ (Пс. 68, 8.) и изгоя изъ сърдце си всѣкаква гордость и самонадѣяность.

Полезно ми е, *„че заради тебе понасямъ хули“* (Пс. 118, 71.), така че да търся да се утеша по-скоро при тебе, нежели при хората.

Отъ тамъ се научихъ и да се боя отъ твоя неуведанъ сждъ, споредъ който огорчавашъ и праведния и нечестивия, но винаги съ правосждие и справедливостъ.

5. Благодаря ти, че не си ме пощадилъ отъ беди, а напротивъ, строго си ме бичувалъ, като си ме натоварилъ съ болки, отегчилъ съ душевни мжки отвжтре и отвънъ.

Нищо отъ това, що е подъ небето, не е въ състояние да ме утеши; единствено на тебе азъ се надѣвамъ, о Боже мой, небесний лѣкарю на душитѣ.

„Който съживявашъ, умъртвявашъ и сваляшъ въ възпроизхода и изваждашъ.“
(1. Цар. гл. 2, 6.)

„Ти си ми далъ щита на твоего спасение, твоята дѣсница ме поддържа.“ (Пс. 17,36.)

6. Отче възлюбений, ето че съмъ въ твои ржце и се навеждамъ подъ твоитѣ удари, които ме поправятъ.

Удряй по рамене, удряй по глава, за да изправа по волята ти всичко, що е криво въ мене.

Направи отъ мене, както тѣй добре знаешъ да правишъ, ученикъ смиренъ, благочестивъ, винаги готовъ да те слуша при най-малкъ знакъ.

На тебе предавамъ себе си и всичко, що имамъ, за да ме поправишъ. По-добре човѣкъ да бжде наказанъ на този свѣтъ, нежели на другия.

Ти знаешъ всичко, въ всичко прониквашъ, и нищо отъ човѣшката съвѣсть не е скрито за тебе.

Ти познавашъ бждешитѣ нѣща, преди да се сбжднатъ, и нѣма нужда нѣкой да те научи, или ти обади за онова, що става на земята.

Ти знаешъ какво е полезно за моя напредкъ, и колко скръбъта служи за почистване рждата на пороцитѣ.

Разполагай съ мене по твое усмотрение и не ме изоставяй заради моя животъ, цѣль грѣшенъ, който никой не познава по-добре отъ тебе.

7. Направи, Господи, да зная това, що съмъ длъженъ да зная, да обичамъ що съмъ длъженъ да обичамъ, да хваля което ти е угодно, да ценя което е драгоценно предъ тебе, и да презирамъ що е грозно предъ твоитѣ очи.

„Не позволявай да сжда споредъ както очитѣ ми гледатъ, споредъ както ушитѣ ми слушатъ“ (Ис гл. 11, 3.) възъ основа на безумнитѣ речи на човѣка; но направи да се произнесе съ истинско сждане, върху чувствени и духовни нѣща, а особено да залѣгамъ въ познаване твоята воля.

8. Често човѣкъ се лъже, сждейки само по свидетелство на чувствата; лъжатъ се тоже и любителитѣ на свѣта, като обичатъ само видими нѣща.

По-ли струва човѣкъ, защото другъ човѣкъ го счита за голѣмъ?

Кога единъ човѣкъ превъзнася другиго, лъжецъ лъже лъжеца, горделивъ — горделивия, слепецъ — слепаца, болникъ — болника, и суетнитѣ похвали сж истински срамъ за оня, който ги приема.

Защото *„какъвто е човѣкъ предъ твои-*

тѣ очи, Господи, такъвъ е и действително и нищо повече“, казва смирениятъ Францискъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Богъ позволява понѣкога душата ни да бжде изоставена. Никаква утеха, никаква свѣтлина, а отъ всички страни изпитания, изкушения, плашителни безпокойства; тя мисли, че е близо да отстъпи, защото не вижда вече ржката, която я крепи. Какво да се прави тогава? Да кажемъ като Исуса: „*Боже мой, Боже мой, защо си ме оставилъ?*“ (Мат. гл. 27, 46.) А между това, нека пребждаме смирѣ въ мжка и въ мракъ, „*докле денътъ лѣхне, свѣтлитѣ избѣгатъ и ние откриемъ зората на новъ день*“ (Пѣсенъ на пѣсн. гл. 2, 17.) Това положение е най-голѣмо упражненіе на вѣрата; то е за душата образъ на смъртъта; студена, безъ движение; безчувствена на гледъ, тя е като затворена въ гробъ, и каточе ли не държи за Бога, освенъ съ една линѣеща воля, за която тя не е дори и сигурна. О, колко благодати сж плодъ на такава агонія, понасяна съ смирено търпение! О, колко грѣхове изкупва това страдание! Тогава въ насъ се завършва тайната на спасението, и ние ставаме наистина подобни на Исуса стига само да не спремъ да повтаряме съ искрена и непоколебима вѣра следната дума за повиновение на Божията воля: „*Да, Отче*“, азъ приемамъ тая чаша и искамъ да я изпия до дъно; „*Да, Отче, защото така ти бѣ угодно*“. (Мат. гл. 11, 26.)

ГЛАВА 51

За заниманието ни съ външни дѣла, кога душата ни е уморена отъ духовни упражнения.

1. *Господь*. Сине мой, не можешъ всѣкога да чувствувашъ еднакво усърдие за добродетель, нито да се удържишъ безъ отдохъ на висока степенъ въ съзерцание; но нужно е поради порочния ти произходъ да слизашъ понѣкога до по-долни работи и носишъ по неволя и съ тегота товара на този тлѣненъ животъ.

До като влѣчешъ това мъртво тѣло, ти ще изпитвашъ голѣмо отвръщение и тѣжги душевни.

Трѣбва, прочее, до като живѣешъ въ плътъ, често да стенешъ подъ плътска тежестъ, затова че не можешъ непрестанно да се отадвашъ на духовни упражнения и божествени съзерцания.

2. Търси тогава прибѣжище въ външни занимания и въ благотворителни дѣла; развлѣчение, което да те съживи; чакай съ твърдо упование моето връщане и вишата благодать; понасяй търпеливо сърдечно изгнание и засуха, докле те посети отново и избавя отъ всички твои мѣки,

Действително, азъ ще се върна пакъ, ще направя да забравишъ своитѣ трудове и да се наслаждашъ съ вътрешенъ покой.

Ще разкрия предъ тебе полето на Писанията, та сърдцето ти, разширено отъ любовъ, да те принуди „да се затечешъ по пжтя на моитѣ заповѣди“. (Пс. 118, 32.)

И ще речешъ: „Страданията на сегашното време не сж нищо въ сравнение съ оная слава, която ще се яви въ насъ“. (Рим. Гл. 8, 18.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Да съзерцавашъ Бога, да го обичашъ, още и още да го съзерцавашъ и да го обичашъ, ето небето. Душата въ тоя свѣтъ получава понѣкога едно предвкусие. Тогава издигната сама надъ себе, тя се чувствува пълна съ жаръ, и опиянена отъ радостъ, казва: „Добре е да бждемъ тука.“ (Мат. гл. 17, 4.) Но скоро дожда време на изпитание; трѣбва да се слиза отъ Таворъ и да се върви изъ пжтя на Кръста. Блажена е душата, която въ лишение, сухота, страдания, пребжда въ миръ, безъ да се оставя на униние и роптание; която, върна на Исуса умиращъ, го последва мжжествено на Голгота, и която, следъ като е пирувала съ младоженеца, готова да сподѣля жертвуването му, се провиква като единъ отъ Апостолитѣ: „Да идемъ да умремъ и ние съ него“. (Иоан. гл. 11, 16.)

ГЛАВА 52.

Човѣкъ да не счита себе си достоенъ за Божии утѣхи, а по скоро, за наказание.

1. *Рабѣтъ.* Господи, азъ не заслужавамъ утѣшаване и посещение отъ тебе; така, ти справедливо постѣпяшъ съ мене, кога ме оставяшъ оскъденъ и опечаленъ.

И да ронѣхъ море сълзи, азъ пакъ не бихъ билъ достоенъ за твоитѣ утѣхи.

Не заслужавамъ друго, а бичъ и наказание, защото често и тежко съмъ ти прегрѣшавалъ, а моитѣ грѣхове сж безчетни.

И така, следъ едно строго изпитване, азъ признавамъ, че съмъ недостоенъ и за най-малко утѣшение.

Но ти, о Боже нѣжний и милостивий, който не искашъ дѣлата ти да погинатъ, „за да явишъ богатството на своята слава надъ нѣкои сѣдове на милосърдие“ (Рим, гл. 9 и 23.), благоволявашъ да прашашъ утѣшения на твой рабъ много повече, отколкото той заслужва, и то по начинъ всебожественъ.

Защото твоитѣ утѣхи не сж като празнитѣ човѣшки думи.

2. Какво съмъ направилъ, Господи, за да ми давашъ дѣлъ отъ небеснитѣ утѣхи?

Азъ не помня да съмъ сторилъ нѣкое добро; напротивъ, всѣкога съмъ билъ наклоненъ къмъ порокъ и тромавъ въ себеизправяне.

Това е истина и не мога да откажа. Ако говорѣхъ иначе, ти би се възправилъ срещу мене, и никой не би ме защитилъ.

Какво съмъ заслужилъ за своитѣ грѣхове, ако не Пъкъла и вѣчния огънь?

Искрено признавамъ, че съмъ достоенъ само за позоръ и презрение; не заслужавамъ да се числя къмъ твоитѣ. Ако и да ми е мжно да слушамъ това, обаче азъ ще свидетелствувамъ истината противъ себе си, ще се обвиня за грѣховетѣ си, за да изпрося по-лесно милость отъ тебе.

3. Какво ще кажа азъ претоваренъ, какъвто съмъ, съ престжпления и срамове?

Мога да кажа само тази дума: съгрѣшихъ, Господи, съгрѣшихъ, помилуй ме, прости ме.

„Остави, отстѣпи отъ мене. за да се ободря малко, преди да отида, та да не се върна вече въ страната на мрака и смъртната сѣнка“. (Иов, гл. 10, 20, 21.)

Какво искашъ отъ единъ виновникъ, окаянъ грѣшникъ, ако не, сломенъ отъ разкайване, да се смири зарадъ грѣховетѣ си?

Истинско съкрушение и смирение пораждат надежда за опрощаване, успокояват смутена съвѣсть, възвръщат изгубена благодатъ, закрилятъ човѣка отъ бждещия гнѣвъ, па тогава се сближаватъ и примиряватъ въ една света цѣлувка Богъ и покаяната душа.

4. Това смирено скърбене за грѣховетѣ е за тебе, Господи, жертва приятна и мирисъ, по-благоуханенъ отъ кадежа на тамянъ.

То е много приятно миро, което си позволилъ да се излѣе на пресветитѣ ти нозе, защото *„ти никога не презирашъ сърдце съкрушено и смирено“*. (Пс. 50, 19.)

Тамъ е мѣстото за убежище противъ вражевата яростъ; тамъ грѣшника се преобразува, очиства се отъ заразили го осквернения, поправя се отъ прихванати недостатъци.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Нѣкои търсятъ съ прекалено силно желание небесни утехи и падатъ въ униние, щомъ имъ се отнематъ. Но тия благодати, що Богъ дарува или като награда на души, разпалени отъ извънредно усърдие, или като насърчение на души, още слаби, за да имъ помогне въ понасяне труда на покаянието, намъ не сж никакъ дължими. *А винаги е нужно да носимъ въ тѣлото*

си мъртвостта на Господа Исуса, та животът Исусовъ да се открие въ тѣлото ни.“ (2. Кор. гл. 4, 10.) Где би имало изкупване, где заслуга, ако нѣмаше отъ какво да страдаме, или ако страданията ни постоянно се съпровождаха съ божествено утешение, което ги смекчава и понѣкога ги прави по-сладки отъ коя да е свѣтска радостъ? Ние като окаяни грѣшници имаме само право за наказание, а пъкъ бихме искали да се радваме още отъ тоя свѣтъ на небесно блаженство! Нека по-скоро благославяме милостта Божия, която е замѣстила вѣчнитѣ мъки съ временни изпитания; нека благославяме Бога, който си спомня презъ време на земното ни минаване за това, що дължимъ на правдата му, съ цель да го забрави отпосле за винаги, и нека му кажемъ отъ днѣнъ на *сѣкрушено сѣрдце* (Пс. 50, 29.), но пълно съ признателность и любовь: „*Много пжти ме олий отъ моето беззаконие и очисти ме отъ моя грѣхъ; защото беззаконията си съзнавамъ, и моятъ грѣхъ е винаги предъ мене.*“ (Пс. 50, 4, 5.)

ГЛАВА 53.

Какъ благодатта не плоди въ сния, които иматъ вкусъ къмъ земното.

1. *Господь.* Сине мой, моята благодать има голѣма цена и не търпи примѣсъ отъ чужди нѣща, нито земни утехи.

Трѣбва, прочее, да отстранишъ всичко, що ѝ прѣчи, ако искашъ да се излѣе въ тебе.

Уедини се въ тайно мѣсто, обичай да живѣешъ самъ въ себе, не търси разговоръ съ никого, но нека душата ти се излива предъ Бога въ горещи молитви, та да спазишъ съкрушение въ сърдце си и чиста съвѣсть.

Считай за нищо цѣлия свѣтъ и се занимавай повече съ Бога, нежели съ външни работи.

Защото сърдцето ти не може да бжде на мене и едновременно да се наслажда съ преходни нѣща. Тебъ титрѣбва да се раздѣлишъ отъ познайници и приятели и да отбиешъ душата си отъ всѣкаква свѣтска утѣха.

Така блажениятъ апостолъ Петъръ умолява вѣрнитѣ служители на Исуса *„да считатъ себе си въ този свѣтъ за пришелци и странници“*. (1. Петъръ, гл. 2, 11.)

2. О, какво упование ще има на смъртния часъ оня, когото никакви връзки не спиратъ въ този свѣтъ!

Но умъ, още боленъ, не разбира сърдцето да бжде така отдѣлено отъ всичко, и плътски човѣкъ не познава свободата на духовния.

Обаче, за да станешъ наистина духовенъ, трѣбва да се отречешъ отъ близки, както и отъ чужди, и отъ никого да се не

пазишъ толкова, колкото отъ себе си.

Ако успѣешъ да победишъ себе си съвършено, ти лесно ще победишъ всичко друго. Съвършена победа е да наддѣлѣешъ себе си.

Който така се владѣе, щото чувствата да се подчиняватъ на разума, и разумътъ да се подчинява на мене въ всичко, той е действително победителъ надъ себе си и господаръ на свѣта.

3. Ако се стремишъ къмъ това високо съвършенство, трѣбва мжжествено да почнешъ и туришъ секирата при корена на дървото, за да отсѣчешъ и изтрѣбишъ дори най скрити остатъци отъ безредно себелюбие, и материялни и лични блага.

Отъ тази безредна обичъ, която човѣкъ има къмъ себе си, се пораждатъ почти всички пороци, на които той трѣбва да надвие и ги изкорени; щомъ я подчини напълно, той ще се радва на голѣмо спокойствие и миръ.

Ала защото малцина сж ония, които се трудятъ да бждатъ съвършено умрѣли сами за себе и нацѣло да се изтрѣгнатъ отъ себе си, затова се оставятъ като заровени въ плътъ и не могатъ да се издигнатъ надъ чувства.

Който иска да ме последва, нужно му е да умъртвява всички свои безредни прилюбвания и да се не привързва похотно съ частна любов къмъ никое създание.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Никой не може да слугува на двама господари, защото или единия ще намрази, а другия ще обикне, или къмъ единия ще се привърже, а другия ще презре.“ (Мат. гл. 6, 24.) Ние не можемъ едновременно да слугуваме на Бога и на свѣта; и християнскиятъ животъ състои въ това, да се освободимъ отъ робството на свѣта, за да спечелимъ славното *„освобождение на синоветѣ Божии.“* (Рим. гл. 8, 21.) А благодатъта се бори въ насъ за Бога противъ развратената природа, която ни увелича къмъ свѣта; страшна борба, отъ която човѣкъ излиза победителъ, само като бива умрѣлъ самъ за себе, за мисли, за вкусъ, за наклонности; и тѣлесната смъртъ, която за винаги завършва борбата между природа и благодатъ, е последна победа на християнина, а това е карало свети Апостолъ Павелъ да казва: *„Кой ще ме избави отъ тѣлото на тая смъртъ?“* (Рим. гл. 7, 24.) Прочее, нека се упражняваме въ умиране; нека се откъснемъ отъ земята и отъ всички земни нѣща; нека се откъснемъ сами отъ себе и нека живѣемъ само въ Бога, отъ Бога и за Бога. Какво търсимъ ние вънъ отъ него? Не сж ли у него всички блага? О, кога ще ни бжде дадено *„да го видимъ както сие, лице съ лице“* (1. Иоан. гл. 3, 2.), да се насичаме съ сжществото му и безконечна-

та му слава!" (Пс. 16, 15.) Нека ускоримъ съ молитвувания тоя часъ, който ще закрепи жара на желанията ни; нека се провикнемъ съ пророка: „Горко на мене, че пребждамъ въ Мосохъ, и моето странствуване продължи! Живѣя при шатритѣ Кидарски, и душата ми е чужда всрѣдъ тѣхъ.“ (Пс. 119, 5, 6.)

ГЛАВА 54.

За разнитѣ движения на Природата и на Благодатъта.

1. *Господь*. Сине мой, грижливо наблюдавай движенията на Природата и на Благодатъта, защото макаръ и твърде противоположни, разликата имъ понѣкога е така неуловима, щото едва човѣкъ, просвѣтенъ въ духовния животъ, може да я разпознае.

Всички човѣци наистина желаятъ да постигнатъ доброто и се стремятъ къмъ нѣкое такова съ думи и дѣла, ето защо мнозина се мамятъ отъ привидността му.

2. Природата е лукава; тя привлича, изненадва, лъсти, тя нѣма никога друга цель освенъ себе си.

Благодатъта, напротивъ, постѣпя просто, отбѣгва злото, подъ какъвто видъ и да е то, тя не залага примки и всичко върши само за Бога, въ когото си почива като въ своя цель.

3. Природата се отвърщава отъ умирање, тя не иска да я принуждаватъ, нито надвиватъ, ни подчиняватъ, нито пъкъ доброволно да се подчинява.

Но Благодатъта залѣга за себеумъртвяване, противостои на чувствености, гледа да се подчинява, желае да бѣде надделѣна, не иска да се ползува отъ свободата си, обича подчиненостъ, не желае да господствува надъ никого, но да живѣе, пребѣдва и остане всѣкога подъ Божия рѣка, и *„заради Бога тя е готова да се подчинява на всѣко човѣшко началство“*. (1 Петр гл. 2, 13.)

4. Природата работи за свой интересъ и пресмѣта, каква печалба може да има отъ друго.

Благодатъта не гледа това, което ѝ понася, но което може да бѣде полезно за мнозина.

5. Природата обича да приема уважения и почести.

Благодатъта отдава на Бога съ вѣрность всѣка честь и слава.

6. Природата се бои отъ срамъ и презиране.

Благодатъта се радва да *„понесе безчестие за името на Господа Исуса“*. (Деян. гл. 5, 41.)

Природата обича бездействиѣ и тѣлесна почивка,

Благодатъта не търпи бездейностъ и радостно се залавя за работа.

8. Природата търси любопитности и хубости и съ отвръщение отхвърля що е грубо и грозно.

Благодатъта се наслажда съ прости и смирени нѣща, не презира що е грапаво и грубо, нито отказва да се облича съ дрипели.

9. Природата ламти за временни блага, радва се за една земна печалба, скърби за една загуба и се гневи отъ лека обида.

Благодатъта се стреми само къмъ вѣчни блага и не се привързва къмъ временни; тя се не смущава отъ никаква загуба, нито се обижда отъ най-върли думи, защото е вложила своето съкровище и радостъта си въ небето, кждето нищо не погива.

10. Природата е алчна и по на драго сърдце взима, отколкото дава, обича свое собствено и лично.

Благодатъта е щедра и нищо не запазва за себе си; тя отбѣгва едностранчивости, съ малко се задоволява и мисли, че е *по-блажено да се дава, нежели да се взима*". (Деян. гл. 20, 35.)

11. Природата се отдава на твари, плътъ и суетности; драго ѝ е да излѣзе на показъ.

Благодатъта въздига къмъ Бога, побуж-

да къмъ добродетель, отрича се отъ създания, бѣга отъ свѣта, мрази плътски желанія, не се разлива навънъ, и се черви да се прояви предъ хора.

12. Природата се радва да има нѣкоя външна утеха, която ласкае чувствени наклонности.

Благодатѣта единствено въ Бога търси утешения и, въздигайки се надъ видими нѣща, полага своитѣ наслади въ върховното Добро.

13. Природата всичко върши за печалба и лични облаги, тя не умѣе да направи нищо даромъ, но услужвайки, надѣва се да придобие нѣщо равно или по-хубаво облагодетелствуване или похвала, като иска да се счита за много това, което прави и дава.

Благодатѣта нищо временно не иска, нито друго възмездие, освенъ едного Бога, и отъ временнитѣ нѣща, дори най-необходими, желае само онова, което може да ѝ послужи за придобиване вѣчнитѣ блага.

14. Природата се радва, кога има много приятели и роднини, хвали се съ високъ санъ и знатенъ родъ, тя се усмихва на силни, ласкае богати и ржкоплѣска на ония, които ѝ приличатъ.

Благодатѣта обича дори и неприятелитѣ си и не се възгордява зарадъ голѣмото

число свои приятели; тя счита за нищо благородство и прадѣди, освенъ ако тѣ сж се отличили съ добродетель; благоприятствува повече на сиромашъ, нежели на богатъ, съчувствува повече на невиненъ, нежели на силенъ, търси истинния човѣкъ и бѣга отъ лъжеца; тя не престава да увещава добритѣ „да показватъ ревностъ за по-добри дарби“ (1 Кор. гл. 12, 31.), та да станатъ подобни на Сина Божий съ своитѣ добродетели.

15. Природата бърза да се оплаче отъ лишения и оскърбления. Благодатъта понася съ постоянство бедността.

16. Природата направлява всичко къмъ себе си, бори се, спори за свои интереси.

Благодатъта свежда всичко къмъ Бога, отъ когото първоначално всичко произхожда; тя не отдава никакво добро на себе си, не разчита на себе си съ самонадѣяностъ и надутостъ, не влиза въ споръ, нито предпочита своето мнение предъ онова на друго, но подчинява всички свои мисли и сжжде-ния на вѣчната Премждростъ и Божия сждъ.

17. Природата любопитствува за тайни и новини, иска да се покаже и види, тя сама да проследи; желае да бжде позната и да привлече къмъ себе си похвали и удивления.

Благодатъта не се занимава съ новини, нито съ онова, що побужда любопитство,

защото всичко това не е нищо друго, а възродяване на стара развала, понеже нѣма нищо ново ни трайно на земята.

Тя учи да обуздаваме чувства, да отбѣгваме всѣко суетно самодоволство, както и самохвалство, да прикриваме смирено това, което заслужава похвала и уважение, и да търсимъ въ онова, което знаемъ, както и въ всѣко нѣщо, само що е полезно и е за честь и слава Божия.

Тя не иска нито нея да хвалятъ, нито дѣлата ѳ, но желае Богъ да бжде благословенъ въ дароветѣ, които той раздава отъ чиста любовъ.

18. Тази Благодать е свѣрхестествена свѣтлина, особенъ даръ Божий; собствено тя е печатъ на избраницитѣ и залогъ за вѣчния животъ. Отъ земята, кждето сърдцето му е лежало, тя въздига човѣка дори до любовъ къмъ небесни блага и отъ плътски, какъвто е билъ, обръща го на духовенъ човѣкъ.

И така, колкото повече Природата е отслабена и надделѣна, толкова по-обилно се излива Благодатьта, и всѣки день съ нови изливания възстановява вжтре въ човѣка Божия образъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Споредъ учението на великия Апостолъ ние имаме въ насъ два противоположни закона: закона на плътта, който ни поробва и подчинява на грѣха, и закона на духа, който ни държи въ редъ посредствомъ благодатъта, що Исусъ Христосъ ни е заслужилъ. (Рим. гл. 7, 22, 23.) Раздѣлени между тия два закона, между плътъ и духъ, *„които непрестанно се противятъ единъ другиму“* (Галат. гл. 5, 17.), ние сме тукъ на земята като висещи между добро и зло, между Бога и свѣта, тласкани къмъ едното отъ природа, привлечани къмъ другото чрезъ благодатъ, която не изоставя никога нацѣло и най-голѣми грѣшници, както похотѣта не престава да побужда и най-праведнитѣ. Какво ще стане съ клетата ни душа, изложена на тая страшна борба? Колко трѣбва тя да трепери отъ послѣдствията на единъ такъвъ двубой? Ето защо, казва свети Павелъ, *„Всички твари заедно стенатъ и се мжчатъ до сега като при раждане; тъй сжщо и ние, които получихме начатъцитѣ на Духа, сами стеномъ въ себе си, очаквайки осиноwienie, изкупване на нашето тѣло.“* (Рим. гл. 8, 22.) Щастливъ день, кога ли ще дойде той? Кога ще вкусимъ сладкия миръ на неизмѣнна любовь? *„Желая да се освѣбодя и да бжда съ Христа“.* (Фил. гл. 1, 23.) *„Душата ми жадува за Бога силний, живий. Кога ще дойда и се явя предъ лицето Божие!“* (Пс. 41, 3.)

ГЛАВА 55.

За покварената природа и действителността на благодатта Божия.

1. *Рабътъ*. Господи Боже мой, който си ме сътворилъ по твой образъ и подобие, обдари ме съ оная благодать, величието и необходимостта на която си показалъ за мое спасение, та да мога да надвия на моята развалена природа, що ме въвлеча въ грѣхъ и гибель.

„Защото въ тѣлото си усѣщамъ закона на грѣха, който воюва противъ закона на моя умъ“ (Рим. гл. 7, 23.) и ме влѣче въ пленъ, за да робувамъ на чувствата въ много нѣща; и азъ не мога да противостоя на страститѣ, които тѣ възбуждатъ въ мене, ако ти ми не помогнешъ, като съживишъ сърдцето ми, изливайки въ него своята света благодать.

2. Твоята благодать, много голѣмата твоя благодать, е нужна за да надделѣя природата, *„наклонна къмъ зло още отъ младини“*. (Бит. гл. 8, 21.)

Защото паднала чрезъ Адама, нашиятъ прѣвъ баща, и развалена отъ грѣха, петното ѝ минава въ всички човѣци, и тѣ носятъ наказанието ѝ, тъй щото сжщата тази природа, която си създалъ праведна и права, не напомня друго, а слабостъ и безредие

на една покварена природа; защото, оставена сама на себе, нейното движение я води само къмъ зло и земни нѣща.

Малкото сила, която ѝ е останала, е като искра, скрита подъ пепель.

Това е естествениятъ разумъ, обкръженъ съ голѣма тъмнина, който зѣае още да разпознава добро отъ зло, истинно отъ лъжливо, но е безсиленъ да изпълни каквото одобрява, защото не притежава истината въ пълната ѝ свѣтлина, и защото всѣка негова обичъ е болна.

3. Отъ тамъ иде, че *„съ вътрешния си човѣкъ намирамъ услада въ закона Божий, признавамъ, какво твоятъ законъ е светъ и заповѣдта—света, справедлива и добра“*, която осжда всѣко зло и отклоня отъ грѣхъ.

Но, *„въ плътта си азъ служа на грѣховния законъ“*, слушайки по-скоро чувства, нежели разумъ, *„като искамъ доброто, но да го върша не намирамъ сили.“* (Рим. гл. 1, 22. Сжщ. 12; гл. 7, 15.)

Ето защо често взимамъ добри решения, но щомъ благодатъта, която помага на моята слабостъ, ми липсва, при най-малко препятствие азъ отстъпямъ и падамъ.

Откривамъ пътя на съвършенството и виждамъ ясно, какво съмъ длъженъ да правя.

Но, отегченъ отъ товара на своята развала, азъ се не въздигамъ къмъ нищо съвършено.

4. О, колко ми е необходима твоята благодать, за да почна доброто; да го продължа и привърша!

Защото безъ нея не мога направи нищо *„но всичко мога чрезъ тебе, кога твоята благодать ме укрепя. (Фил. гл. 4, 13.)*

О, благодать, наистина небесна, безъ която нашитѣ заслуги и природни дарби сж нищо!

Изкуство, богатство, хубостъ, сила, гений, красноречие нѣматъ никаква цена, Господи, предъ твоитѣ очи безъ твоята благодать.

Защото природнитѣ дарби сж общи за добри и за лоши, но благодатьта или любовта е особенъ даръ за избранитѣ; тя е знакъ, по който се познаватъ достойнитѣ за вѣчния животъ.

Тѣй велика е тази благодать, щото ни даръ на пророчество, ни властъ за чудотворство, ни най-високо съзерцание не бива да се считатъ за нѣщо безъ нея. Ни вѣра даже, ни надежда, ни други добродетели

тели, тебе сж угодни безъ благодать и любовь.

5. О, честита благодать, която обогатявашъ съ добродетели бедния духомъ и правишъ оня, който владѣе голѣми имоти, смиренъ по сърдце!

Дойди, слѣзъ въ мене, изпълни ме още въ зори съ твоята утеха, да не би душата ми изнурена, суха, да отмалѣе отъ умора.

Прося твоята благодать, о Боже мой, само нея искамъ, защото „*твоята благодать ми стига*“ (2 Кор. гл. 12, 9.), макаръ и да не придобия нищо отъ това, което желае природата.

И да бжда изпитванъ, измжчванъ отъ много скърби, обаче не ще се боя отъ никакви злини, докато твоята благодать бжде съ мене.

Тя е моя сила, мой съветъ, моя опора.

Тя е по-силна отъ всички врагове и помъдра отъ всички мъдреци.

6. Тя ни учи на истина и управлява поведението ни; тя е свѣтлина за сърдцето и негова утеха въ тъги; разгонва скърби, разпръсва страхове, подхранва набожностъ, произвежда сълзи.

Какво съмъ азъ безъ нея? Не друго, а сухо дърво, неплодна вейка, непотрѣбна и за изхвърляне.

„Прочее, нека твоята благодать, Господи ме предваря и придружава всѣкога; нека ми даде да бжда непрестанно внимателенъ“ за вършене добри дѣла чрезъ Исуса, твоя Синъ. Аминъ.

РАЗМИСЛЯНЕ

Религията върши две нѣща: тя ни показва нашето бедствие и ни посочва цѣра му; тя ни учи, че отъ само себе ние не можемъ нищо за спасението, но *„всичко можемъ въ оня, който ни укрепя.“* (Фил. гл. 4, 13.) Отъ това иде и следната дума на свети Павелъ, дума толкова дълбока съ истина, колкото и чудна за човѣшката гордостъ: *„Ще се хваля съ немощитѣ си, за да се всели въ мене силата Христова.“* (2. Кор. гл. 12, 9.) *„Да,“* продължава той, *„добре ми е въ немощи, понеже кога съмъ немощенъ, тогава съмъ силенъ!“* (2. Кор. гл. 12, 10.) Нека внимнемъ въ мисълта на Апостола и се научимъ, да се смиряваме, да чувствуваме слабостъта да се наслаждаме тъй да кажа, съ своето нищожество. Когато отхвърлимъ всѣка суетна самомнителностъ и изкопаемъ нѣкакъ дълбоко дѣно въ душата си, струи отъ благодать ще бликнатъ въ нея. Мирътъ ще ни се даде на земята; защото кой може да смущава мира на оня, който, забравяйки и презирайки себе си, се опира само на Бога и държи само за Бога? *„Миръ на човѣцитѣ съ добра воля“* (Лука. гл. 2, 14.), на смиренитѣ по сърдце миръ тукъ на земята, а въ небето *„насищане съ слава“*. (Пс. 16. 15.)

ГЛАВА 56.

Какъ сме длъжни да се отричаме отъ себе си и подражаваме на Исуса, като носимъ кръста.

1. *Господь*. Сине мой, до толкова ще влѣзешъ въ мене, доколкото излѣзешъ самъ отъ себе си.

Както човѣкъ има миръ вътре въ себе си, кога не желае нищо отвънъ, така вътрешното себеотрицание обединява съ Бога.

Азъ искамъ да се научишъ на съвършено себеотрицание, за да се подчинишъ на волята ми безъ отвръщение и ропотъ.

Последвай ме: „*Азъ съмъ пжтьтъ, истината и животътъ*“ (Иоан. гл. 14, 6.) Безъ пжть не се върви и безъ истина нѣма познание, не се живѣе безъ животъ.

Азъ съмъ пжтьтъ, по който трѣбва да вървишъ, истината, която трѣбва да вървашъ, животътъ, на който трѣбва да се надѣвашъ.

Азъ съмъ пжтьтъ, който не заблуждава, и истината, която не лъже, животътъ, който нѣма свършекъ.

Азъ съмъ правиятъ пжть, върховната Истина, истинскиятъ животъ, блажениятъ животъ, несътворениятъ животъ.

Ако пребждвашъ въ пжтя ми, „*ще познаешъ истината, и истината ще те осво-*

боди, и ще придобиешъ вѣчния животъ“. (Иоан. гл. 13, 32.)

2. „Ако искашъ да влѣзешъ въ животъ вѣченъ, упазѣ мойтъ заповѣди“. (Мат. гл. 19, 17.)

Ако искашъ да познаешъ истината, вѣрвай ме.

„Ако искашъ да бждешъ съвършенъ, продай всичко“. (Мат. гл. 19, 21.)

„Ако искашъ да бждешъ мой ученикъ, отречи се отъ себе си“. (Лук. гл. 9, 23.)

Ако искашъ да притежавашъ блажения животъ, презирай настоящия.

Ако искашъ да бждешъ възнесенъ на небето, смирявай се на земята.

Ако искашъ да царувашъ съ мене, носи кръста съ мене.

Защото служителитъ на кръста намиратъ пжтя на блаженството и на истинската свѣтлина.

3. *Рабътъ*. Господи Исусе, понеже твойтъ животъ е билъ сиромашки, и свѣтътъ го е презиралъ, дай ми да те подражавамъ и бжда тоже презиранъ отъ свѣта.

Защото „нѣма слуга по-горенъ отъ господаря си, нито ученикъ по-горенъ отъ учителя си“. (Иоан. гл. 13, 16.)

Нека твойтъ слуга работи да образува себе си споредъ твоя животъ, защото въ

това е моето спасение и истинската свѣ-
тость.

Всичко, което чета или чувамъ вънъ отъ
тоя небесенъ животъ, не ме утешава, нито
напълно задоволява.

4. *Господъ*. Сине мой, тъй като всичко
си челъ и знаешъ, то *„блженъ си, кога го
изпълнявашъ“*. (Иоан. гл. 13, 18.)

*„Който има заповѣдитѣ ми и ги пазн,
той ме люби, и азъ ще го възлюбя, и ще му
се явя, и ще му дамъ да седне съ мене въ
Царството на Отца ми“*. (Иоан, гл. 14, 21.
Еф. гл. 2, 6. Откр. гл. 3, 21.)

5. *Рабътъ*. Господи Исусе, нека бжде по
твоята дума и твоето обещание; направи ме
достоеенъ за това безкрайно щастие.

Азъ приехъ, приехъ кръста отъ твоята
ржка, ще го нося, да, ще го нося, както си
искалъ, дори до смъртъ.

Вѣрно, животътъ на добрия монахъ, е
кръстъ, но кръстъ, водещъ къмъ рая.

Азъ почнахъ; не е вече позволено да се
връщамъ назадъ; не бива вече да се спи-
рамъ.

6. Хайде, братя, да вървимъ заедно;
Исусъ ще бжде съ насъ.

За Исуса ние сме се натоварили съ
кръста; нека продължавме за Исуса да но-
симъ кръста.

Ще бжде наша подкрепа тоя, който е нашъ глава и предводителъ.

Ето че нашиятъ царъ върви предъ насъ; той ще воюва за насъ.

Нека вървимъ мъжествено следъ него; нищо да не ни плаши; нека бждемъ готови *„да мремъ доблестно въ тази борба и нека не петнимъ нашата слава“* (Макав. гл. 3, 21.) съ срама, че сме бѣгали отъ Кръста.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Странно, че трѣбва безъ спиръ да се повтаря на човѣка: Мисли за душата си, времето бѣга, вѣчността приближава; днесъ, утре, може би, тя ще бжде почнала за тебъ; обаче, вѣрно е, че, ако му се не повтаряше на всѣки часъ тая основна истина, на всѣки часъ той би я забравилъ, тъй силно е обаянието на свѣта върху това паднало създание. Събуди се, излѣзъ отъ сънъ, не отлагай грижата за *едничкото потрѣбно нѣщо* (Лука гл. 10, 42.); побързай да се заловишъ за работа, *„докле е день; настѣпя нощъ, когато никой не може да работи“* (Иоанъ гл. 9, 4); нощъ ужасна, нощъ плачевна, нощъ, която никога не ще има зора! Напусни, напусни, безъ да губишъ ни секунда, *„просторниятъ пжтъ, който води къмъ погибель, за да влѣзешъ въ стѣснениятъ пжтъ, който води въ живота“*. (Мат. гл. 7, 13, 14.) Бори се мъжествено противъ природнитѣ наклонности, увличащи къмъ зло, отречи се отъ себе си и носи Кръста си; а кръстътъ е сила, надежда и спасение.

Блаженъ е оня, прочее, който *не знае* като Апостолъ Павелъ, *освенъ Исуса, и Исуса разпнатъ!* (1. Кор. гл. 2, 2.) Той ще чуе на последния день тая дума за вѣчна радость: „*Дойдете вие благословенитѣ на Отца ми, наследете Царството, пригответо вамъ отъ създаване мира.* (Мат. гл. 25, 34.) Но презрителитѣ на Кръста, ония, които ще да сж търсѣли себе си, друга участь имъ е опредѣлена: „*защото чашата е въ ржката на Господа, виното пълна смѣсъ — кипи въ нея, и той налива отъ нея. Дори нейното дрождие ще изцеждатъ и пиятъ всички нечестивци по земята!*“ (Пс. 74, 9.)

ГЛАВА 57.

Човѣкъ да се не отдава много на униение, кога падне въ нѣкоя грѣшка.

1. *Господь.* Сине мой, търпение и смирение въ злочестини менъ сж много по угодни, нежели голѣма радость и набожностъ въ благоденствие. Защо да скърбишъ за една лека грѣшка, която ти приписватъ; била тя и по-тежка, пакъ не бива да се тревожишъ.

Прочее, остави това да мине: не е нѣщо ново, нито го изпитвашъ за прѣвъ пѣтъ, нито пѣкъ ще бжде за последенъ, ако живѣешъ по-дълго време.

Доста си бодъръ, когато нищо неприятно ти се не случва.

Даже умѣешъ и да съветвашъ добре други и подкрепяшъ съ своитѣ речи; но кога те сполети нѣкоя неочаквана скръбъ, ти нѣмашъ ни съветъ, ни сила.

Обърни внимание на крайната си слабостъ, която тъй често изпитвашъ въ най-малки работи; обаче Богъ позволява това за твое спасение.

2. Прогони отъ сърдце си, колкото се може по-добре, всичко, което го смущава. Бжде ли то изненадано, недей заради това се обезсърдчава, но на часа се окопити.

Страдай поне съ търпение, ако не можешъ съ радостъ. Кога ти е мжно да слушашъ нѣкои нѣща и усѣщашъ негодуване противъ тѣхъ, въздържай се и внимавай устата ти да не изпусне нѣкоя прекалено остра дума, която да съблазни слабитѣ.

Твоеото вълнение скоро ще утихне, и като се възвърне благодатъта, тя ще облекчи вжтрешната болка.

Азъ съмъ винаги живъ, казва Господъ, за да ти помогна и те утеша повече, отколкото по обикновено, ако се уповавашъ на мене и ме призовавашъ усърдно.

3. Вѣржжи се съ постоянство и бжди готовъ да страдашъ още повече.

Всичко не е изгубено, макаръ и често да си смущаванъ и силно изкушаванъ.

Ти си човѣкъ, а не Богъ; отъ плѣтъ си, и не си ангелъ.

Какъ би могълъ ти да се удържашъ на еднаква степенъ въ добродетель, когато такова постоянство не се удаде ни на ангела въ небето, ни на първия човѣкъ въ рая?

Азъ подкрепямъ и избавямъ скърбещитѣ и възнасямъ дори до мене ония, които признаватъ своята немощъ.

4. *Рабѣтъ*. Господи, да бжде благословена думата ти; „*тя е по-сладка на устата ми отъ медъ и капкитѣ отъ вощенъ медъ*“. (Пс. 18, 11; Ис. гл. 118, 109.)

Какво ще правя всрѣдъ толкова скърби и мжки, ако ме не подкрепишъ съ светото си слово?

Нека пристигна, най-сетне, до спасителното пристанище, па какво ме е грижа, че страдамъ и колко страдамъ?

Дай ми добра кончина, дай ми щастливо преминаване отъ този свѣтъ въ другия.

Спомни си за мене, Боже мой, и ме направлявай въ правия пѣтъ къмъ твоето Царство. Аминъ!

РАЗМИСЛЯНЕ.

Не е достатъчно да бждешъ търпеливъ къмъ други, трѣбва още да бждешъ такъвъ и къмъ себе си. Това язвително и жестоко нѣщо, което

чувствуваме въ себе си, следъ като сме сторили нѣкоя грѣшка, иде по-скоро отъ унижена гордостъ, нежели отъ разкаяние по Бога. Смирениятъ човѣкъ, който познава слабостъта си, не се чуди, че пада; той стене за своето падение, проси опрощаване и пакъ се подига спокоенъ, за да се бори съ ново мжжество. Да паднешъ е, безъ съмнение, едно зло, но да се смутишъ отъ това, не е освенъ едно зло повече. Смущението води началото си отъ единъ видъ горделиво ядосване, че намирашъ себе си тѣй безобразенъ, или отъ недостигъ на упование въ оня, *„който изцѣлява всички наши недѣли“*. (Пс. 102, 3.) *„Бдете и молете се, за да не изпаднете въ изкушение“* (Мат. гл. 26, 41.); и като изкушението налита, ако се случи да паднешъ, бди и се моли още повече; но никога не губи куражъ, защото нашиятъ Богъ *„е Бога на миръ“* (1 Кор. гл. 14, 33.), и *за миръ ни е повикалъ той“*. (1 Кор. гл. 7, 15.) *„Нека благодать, милостъ и миръ отъ Бога, нашия Отецъ, и отъ Христа Исуса нашия Господъ“* бждатъ всѣкога съ насъ и ни заведатъ чрезъ времени изпитания въ вѣчна радость.

ГЛАВА 58.

За високитѣ работи и за тайнитѣ сждби Божии, които не трѣбва да издирваме.

1 *Господъ*. Сине мой, пази се отъ разискване върху много високи въпроси и тайни сждби Божии, защо единъ е изоставенъ, а другъ получава толкова много

благодати; защо тоя има само скърби, а другъ е обсипанъ съ почести. Всичко това стои надъ човѣшкия умъ, и никой разумъ не може, каквото и да е напрѣгането му, да проникне въ Божия сждъ.

Прочее, кога врагътъ ти внушава такива мисли, или хората ти задаватъ любопитни въпроси, отговори съ думитъ на Пророка:

„Праведенъ си ти, Господи, и справедливи сж твоитѣ сждби“. (Пс. 118, 137.) И съ тѣзи: *„сждбитѣ Господни сж истина — всички сж праведни“.* (Пс: 18, 9, 10.)

Трѣбва да се боишъ отъ моитѣ сждби, а не да ги изследвашъ, защото тѣ сж непостижни за човѣшкия умъ.

Сжщо, не бива да разисквашъ върху заслуги на Светии, нито да издирвашъ, дали този е по-светъ отъ оня, нито кой е по-голямъ въ Царството небесно.

Такива издирвания често произвеждатъ безполезни разпри и караници, подхранватъ гордостъ и пустославие, отдето се поражда въ завистъ и раздоръ, като единъ предпочита тоя светецъ, другъ — оня, и иска да го въздига най-високо.

Разисквания по подобни въпроси, безъ да принесатъ нѣкой плодъ, сж напротивъ, неприятни на Светиитѣ, *„защото азъ не съмъ Богъ на безредие, а на миръ“* (1. Кор. гл.

14, 33.), който състои повече въ искрено себесмиряване, нежели себепревъзнасяне

3. Едни иматъ по-гореща набожностъ, по-силна обичъ къмъ нѣкои Светии, нежели къмъ други; но такава обичъ иде по-скоро отъ човѣка, отколкото отъ Бога.

Азъ съмъ създалъ всички Светии, азъ съмъ имъ далъ благодать, раздалъ слава.

На всѣкиго заслугитѣ познавамъ. *Азъ ги посрещнахъ съ сладки благословения*“. (Пс. 20, 4.)

Азъ съмъ те позналъ и обикналъ преди всички вѣкове. *„Избралъ съмъ ги отъ свѣта“* (Иоанъ гл. 15, 19.), а тѣ първи не сж ме избрали.

Повикалъ съмъ ги по моя благодать, привлѣкълъ по моя милость и водилъ презъ разни изкушения.

Излѣлъ съмъ въ тѣхъ неизказани утехи, далъ съмъ имъ постоянство и увѣнчалъ тѣхното търпение.

4. Познавамъ първия и последния, всички прегръщамъ съ безмѣрна любовь.

Мене трѣбва да прославятъ въ всички Светии, мене да благославятъ въ всичко и почитатъ въ всѣки единъ отъ тѣхъ, които азъ тѣй въздигнахъ въ слава и предопредѣлихъ безъ никакви тѣхни предишни заслуги.

Прочее, който презира най-малкия отъ моитѣ, той не почита и най-голѣмия, защото и малъкъ и голѣмъ азъ създадохъ.

И който унизява нѣкой отъ моитѣ Светии, мене унизява и всички ония, които сж въ Царството небесно.

Всички сж едно чрезъ връзкитѣ на любовта, еднакво чувствуватъ, едно и сжщо искатъ, и всички сж обединени чрезъ еднаква любовъ.

5. А което е още по-съвършено, тѣ повече мене обичатъ, нежели себе си и своитѣ заслуги.

Унесени вънъ отъ себе надъ собствената си любовъ, тѣ се вглѣбватъ и губятъ въ моята и въ нея сладко си почиватъ.

Нищо не може отклони сърдцето имъ и го увлѣче къмъ нѣкой другъ предметъ, защото препълнени съ вѣчната истина, тѣ горятъ отъ неугасима любовъ.

Прочее, потъналитѣ човѣци въ плътъ и нейната похотливостъ, ония, които не умѣятъ да обичатъ друго освенъ своитѣ лични веселия, нека престанатъ да разискватъ върху състоянието на Светиитѣ. Изваждатъ, прибавятъ споредъ своята наклонность, а не както е уредила вѣчната Истина.

6. Въ много хора това става отъ невежество, а особено у ония, които, малко про-

свѣтлени отъ Божия свѣтлина, рѣдко обичатъ нѣкого съ любовъ, съвършено и чисто духовна.

Отъ естествена наклонность и обичъ, съвсемъ човѣшка, тѣ се увличатъ по този или онзи светецъ, като пренасятъ въ небето земни чувства

Но има едно безкрайно разстояние между мислитѣ на човѣци несъвършени и онова, що свѣтлината отгоре разкрива на ония, които освѣтлява.

7. И тъй, пази се, сине мой, отъ любопитно разискване върху тия работи, които надминаватъ твоя разумъ; труди се по-скоро съ усърдие за придобиване мѣсто, било то последно, въ Царството Божие.

Кога човѣкъ би знаелъ кой отъ Светиитѣ е най-съвършенъ и най-голѣмъ въ Царството небесно, то каква полза за него отъ такова знание, ако не вземѣше поводъ отъ това да се смири предъ мене и повече прослави името ми?

Който мисли за голѣмитѣ свои грѣхове, за малкото добродетели, що има, и колко е далече отъ съвършенството на Светиитѣ, той бива по-угоденъ Богу отъ оня, който води препирни върху висока или по-малка степенъ на тѣхната слава.

Повече струва да се молишъ на Светиитѣ съ сълзи и усърдие и просишъ съ смирение тѣхното застъпване, нежели да гледашъ напразно да проникнешъ въ тайната на състоянието имъ въ небето.

8 Щастливи сж, доволни сж; каква нужда имаме ние да знаемъ повече; па това не е ли достатъчно, за да обуздаемъ своитѣ празнословия?

Тѣ не се хвалятъ съ собствени заслуги, защото не отдаватъ на себе си никакво добро, а всичко на мене, който съмъ имъ далъ всичко отъ безпредѣлна любовъ.

Тѣ сж препълнени съ такава голѣма любовъ къмъ Божеството, съ толкова преизобилна радостъ, щото като не липсва нищо на тѣхната слава, то и нищо не може да липсва на блаженството имъ

Колкото повече сж въздигнати въ слава, толкова сж и по-смирени въ себе си и зарадъ тѣхното смирение тѣ ми ставатъ по-мили и по-близки.

Ето защо е писано. *„Тѣ полагаха вѣнцитѣ си предъ стѣпнитѣ на Божия престолъ: падаха на колѣне предъ Агнеца и се кланяха на живѣещия въ вѣки вѣковъ“.* (Откр. гл. 4, 10.)

9. Мнозина издирватъ *„кой е по-голямъ въ Царството небесно“*, (Мат. гл. 18, 1.)

а не знаятъ, дали ще сж достойни да се причислятъ къмъ най-малкитѣ.

Голѣмо нѣщо е човѣкъ да е най-малтъкъ въ небето, кждето всички сж голѣми, защото всички ще се нарекатъ, и наистина ще бждатъ чада Божии.

„Най-малкиятъ ще се въздигне надъ хиляди, а стогодишниятъ грѣшникъ ще бжде проклеванъ и следъ дълъгъ животъ ще намѣри само смъртъ“. (Ис. гл. 60, 22.)

Така, кога моитѣ ученици запитаха, кой ще бжде по-голѣмъ въ Царството небесно, чуха следния отговоръ:

„Ако не се обърнете и не станете като деца, нѣма да влѣзете въ Царството небесно. И тѣй, който се смири като това дете, той е по-голѣмъ въ Царството небесно.“ (Мат. гл. 18, 3.)

Горко на ония, които не ще благоволятъ да се снишатъ съ малкитѣ, защото вратата небесни сж низки, и не ще могатъ мина презъ тѣхъ.

„Горко тоже и на богатитѣ, защото си получаватъ утехата“ (Лука гл. 6, 24.); кога сиромаситѣ влѣзатъ въ царството Божие, тия ще останатъ вѣнъ въ плачъ и ридание.

Смирени, възрадвайте се, сиромаси, развеселете се, *„защото ваше е Царството Божие“* (Лука гл. 5, 20.), ако при това вие вървите по истината,

РАЗМИСЛЯНЕ.

Голѣмо бедствие е наклонността у човѣка да се безпокои съ хиляди празни въпроси, когато, напротивъ, едва мисли за най-важнитѣ истини. Той иска всичко да знае, освенъ единственото необходимо нѣщо. Неговата гордостъ се любува на умозрения, почти всѣкога опасни, или най-малко несползвателни за спасение. Силейки се да вникне въ непроницаеми тайни, той се заблуждава въ мислитѣ си и схваща само заблуди въ момента, когато смѣта, че е грабналъ тайната на Бога. Ето плодътъ на трудове, съ които той се изхабява подъ слънцето. А каква глѣбина и какво истинско знание върху човѣка има въ тоя съветъ на Мъдрия! *Каквото ти е заповѣдано, за него размисляй, защото не ти е нужно онова, що е скрито. При многото си занятия за излишното не се грижи, тебѣ е открито твърде много отъ човѣшкото знание.* (Сирах. гл. 3, 22, 23.) Нека мислимъ за своитѣ обязанности, за строгия отъветъ, който ще трѣбва да даваме за дѣла и думи. Въ тая ни работа доволно материялъ има да ни занимава и изпълни всичкото ни време; то ни е дадено само за това.

ГЛАВА 59.

Само на Бога да възлагаме всичката си надежда и упование.

1. *Рабътъ.* Господи, кой е мое упование въ този животъ и моя най-голѣма утеха

всрѣдъ всичко, което се представя предъ
очитѣ ми подъ небето?

Не си ли ти, Господи Боже мой, ти,
чиято милостъ е безпредѣлна?

Кжде съмъ билъ азъ добре безъ тебе?
А съ тебе кжде съмъ могълъ да бжда зле?

По-обичамъ да съмъ беденъ заради тебе,
нежели богатъ безъ тебе.

Повече обичамъ да съмъ пжтникъ съ
тебе на земята, нежели да притежавамъ не-
бето безъ тебе. Кждето си ти, тамъ е и
небето; смъртъ и пѣкълъ сж тамъ, гдето не
си ти.

Ти си всѣко мое желание, и ето защо
далечъ отъ тебе, азъ не мога друго, освенъ
да въздишамъ, стения и се моля.

Не мога да се довѣря напълно никому, а
само на тебе, о Боже мой.

Ти си моя надежда, мое упование, мой,
утешитель, винаги вѣренъ.

2. *Всички търсятъ своя интересъ* “
(Фил. гл. 21.); единствено ти искашъ моето
спасение, моя напредѣкъ и всичко устрой-
вашъ за мое добро

Даже и кога ме излагашъ на много из-
кушения и мжки, все е за моя полза, по-
неже обичай е у тебе да изпитвашъ по хи-
ляди начини ония, които ти сж мили.

И не бива по-малко да те обичамъ, нито

да те прославямъ въ тѣзи изпитни, отколкото ако ме изпълнѣше съ най-сладкитѣ си утехи,

3. И така, на тебе, Господи, Боже мой, възлагамъ всичката си надежда и подкрепа; предъ тебе слагамъ мжки и тѣги, защото въ всичко, което виждамъ вънъ отъ тебе, не намирамъ друго, а само слабостъ и непостоянство.

Нѣма приятели, които биха могли да ми принесатъ полза, нѣма покровители, които да ми дойдатъ на помощъ, нито мждреци да ми дадатъ полезенъ съветъ, ни книга да ме утеши, ни скжпо съкровище да ме откупи, ни скрито мѣсто да ми даде прибѣжище, ако ти самъ не благоволишъ да ме гледашъ, да ми помагашъ, да ме укрепяшъ, утешавашъ, наставлявашъ, и ме вземешъ подъ своя защита.

4. Всичко, наистина, което изглежда, че дава миръ и щастие, е нищо безъ тебе и въ действителностъ нищо не допринася, за да направи човѣка щастливъ.

Ти си, прочее, начало и предѣлъ на всички блага, пълнота на живота, неизчерпаемъ изворъ на всѣка свѣтлина и речъ, и най-голѣма утеха на твоитѣ раби е да се надѣватъ единствено на тебе.

Къмъ тебе дигамъ очи, на тебе се уповавамъ, Боже мой, баща на милоститѣ.

Освети душата ми, благослови я съ небесното благословение, та да стане твое свето жилище, престолъ на твоята вѣчна слава, и въ тоя храмъ, гдето благоволишъ да обитаващъ, да нѣма нищо, което да обижда твоя погледъ.

Погледни, Господи, къмъ мене „по великата твоя благодать и по многото твоя щедрости (Пс. 68, 17.), послушай молитвата на твоя окаянъ рабъ, изгнанъ далечъ отъ тебе въ страната на мрака и смъртта.

Закрилай и пази душата на твоя нищожень рабъ всрѣдъ опасности въ този тлѣнень животъ; нека твоята благодать го придружи и заведе презъ пжтя на мира въ отечеството на вѣчната свѣтлина. Аминъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Кога човѣкъ е всичко прегледалъ, всичко чулъ, всичко видѣлъ, трѣбва да се повърне къмъ тая дума, съдържаща всѣка мъдрость, всѣко съвършенство: Богъ и само Богъ. „Погледнете, думалъ единъ светъ монахъ отъ ордена на Свети Францискъ, хиляди, милиони създания, по-съвършени отъ тия, които сж по настоящемъ, както въ областта на природата, тъй и въ тая на благодатта. Преповтори до безконечность умножаването и сравни после тия

създания, тъй съвършени съ великия Богъ на вѣчността; така гледани, тѣ се превръщатъ на нищо. Азъ изпитвахъ, говори той, голѣмо удоволствие въ това умножаване, като виждахъ, едновременно, когато сжществото Божие се явяваше, какъ тия създания, тъй изрядни, тъй препълнени съ слава, се оттегляха съ неимовѣрна бързина въ своя центъръ, който е небитие. И виждайки, че великиятъ Богъ е въ мене, и повече въ мене, колкото азъ самъ въ себе, почувствувахъ неизказана радостъ и не можехъ да разбера, какъ е било възможно да има човѣкъ Бога въ себе си и навсѣкжде вънъ отъ себе си и да се занимава съ създания. Бѣхъ възхитенъ, че той е едничѣкъ вѣченъ, едничѣкъ неизмѣненъ, едничѣкъ безконеченъ, и истина ти казвамъ, че като думяхъ: *Въ моя Богъ всичко е Богъ*, волята ми бѣше трогната отъ така голѣма и гореща любовъ, щото ми се струваше, че цѣлото сътворено сжщество изчезваше предъ мене и че за винаги азъ не ще бжда занятъ съ друго а съ самага Бога. Не мога да обясня безкрайното ликуване на сърдцето си предъ зрелището на необятнитѣ му съвършенства, но виждайки неумозримитѣ му величини, а отъ друга страна своето нищожество съ всички бедствия, които го съпровождатъ, азъ отивахъ отъ безконечно на безконечно и намирахъ себе си неспособенъ, вървейки отъ безконечно на безконечно, да го обичамъ, както бихъ искалъ; а това нѣщо ме измѣчваше неизказано; защото, колкото повече намирахъ себе си безсиленъ да го обичамъ съ взаимна любовъ, толкова повече една тайна любовъ ме горѣше отъ вжтре. Тогава отивахъ азъ, търсейки тайни въ своята униженостъ, като съ-

крушенъ отъ мъжа и опияненъ отъ любовъ, непознаващъ това, що вършехъ; и странно нѣщо, въ тоя трудъ на душата, и тия скокове отъ безконечното по съвършенство до безконечното на моята униженостъ бѣха за мене толкова огньове отъ любовъ, които ме изпогаряха съ своитѣ жарове. (*L'homme intérieur*, стр. 153, 175, 176.)

КНИГА ЧЕТВЪРТА.

За таинството Евхаристия.

Увещание къмъ свето причастяване.

Гласъ на Исуса Христа.

1. „Дойдете при мене, всички трудещи се и отегчени, и азъ ще ви успокоя“. (Мат. 11, 28.)

„Хлѣбътъ, който азъ ще дамъ, е моята плътъ, която ще отдамъ за живота на свѣта“. (Иоанъ 6. 52.)

„Вземете и яжте: това е моето тѣло, което за васъ се предава. Това правете за мой споменъ“, (Лука. гл. 22, 19; 1. Кор. 11, 24.)

„Който яде моята плътъ и пие моята кръвъ пребжда въ мене, и азъ въ него“. (Иоанъ гл. 6, 57.)

„Думитъ, що ви говоря, сж духъ и животъ“. (Иоанъ. гл. 6, 64.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Тукъ ние виждаме да се изпълняватъ божествени обещания, надежди на човѣческия родъ, иносказания и пророчества отъ стария

Законъ. Действителната жертва, която за винаги създава помирение на човѣка съ Бога, наследва символичнитѣ и недействени жертви. „Нашата истинска Пасха е Христосъ закланъ за насъ“ (1. кор, гл. 57.); небесната манна храни занаяпредъ, не вече само Израилевия народъ, но всички народи отъ новия съюзъ, всички истински синове на Башата на вѣрващитѣ. По примѣра на „Царя на мира“ (Бит. 14, 18.), *Свещеникътъ на вѣки по чина Мелхиседековъ* (Пс. 109, 4.) принася на Всевишния хлѣбъ и вино, *„живия хлѣбъ, слѣзълъ отъ небето; и хлѣба, що дава той, е неговата плътъ, и виното е неговата кръвъ; и наистина, който яде моята плътъ и пие моята кръвъ, има животъ вѣченъ, защото плътъта ми е наистина храна, и кръвта ми е наистина питие; който яде моята плътъ и пие моята кръвъ, пребжда въ мене и азъ въ него; Този е хлѣбътъ, слѣзълъ отъ небето; който яде тоя хлѣбъ, ще живѣе въ вѣки“*. (Иоанъ гл. 6, 51—59.) Нѣма колебание; тая речъ е ясна; трѣбва да се подчинимъ, трѣбва да кажемъ: *„Вѣрвамъ, Господи, усили у мене вѣрата.“* (Лука. гл. 17, 5.) А какво бѣха предвѣзвестили пророцитѣ? *„Беднитѣ ще ядатъ и ще се наситятъ; ще живѣятъ сърдцата имъ навѣки. Всички богати на земята ще ядатъ и ще се поклонятъ. Предъ него ще се прекланятъ всички“*. (Пс. 21, 27, 30.)

Така и ние съ непоклонна вѣра нека ядемъ и се поклонимъ; нека се наситимъ съ тая плътъ, нека се напоимъ съ тая кръвъ, която ни преобразува въ Исуса Христа. Жертва неопенима, безценна, той доброволно плаща нашата данъ къмъ Божията правда, и

за да ни приложи на цѣло и безмѣрно силата на своето жертвуване, съединява плътта ни съ плътта си, душата си съ душата ни, тъй щото съ това неизказано съединение *„ние сме изпълнени съ Божеството, което тѣлесно обитава въ него съ всичката си пълнота“*. (Колос. гл. 2, 9, 10.) Чудесна тайна на любовь! *„Човѣкътъ яде хлѣба на ангелитѣ“*. (Пс. 77 25.) И какъ? Защото „Словото Божие, което храни, казва Свети Августинъ, съ нетлѣнното си сѣщество нетлѣннитѣ ангели, стана плътъ и живѣ между насъ.“ (*Enarrat. in Ps. 76, c. 17.*) И понеже духовното създание се храни съ Словото, което е негова изрядна храна, понеже и човѣшката душа, духовна тоже, но за наказание поради грѣха, обвързана съ връзки на смъртностъ, бѣ понижена по такъвъ начинъ, щото ѝ е нужно да се сили, за да постигне, посрѣдствомъ наподобявания съ видимитѣ нѣща, разбирането на невидимитѣ, то затова именно духовната храна на създанието биле направена видима, не чрезъ промѣнение на нейното естество, но по отношение на нашето, тъй щото ние, търсейки онова, що е видимо, да бждемъ повикани къмъ невидимото Слово“. (*S. Aug. de Liber Arbitr. lib. III, cap 30.*) Християни, дойдете на свещения пиръ, приближете се до оная трапеза, кждето Исусъ Христосъ цѣлъ се отдава на насъ, кждето божественото Слово става ваша неумозрима храна: *„Вземете, яжте истинския хлѣбъ отъ небето.“* (Лука. гл. 22, 19; Иоан. гл. 6 33) То е надежда, животъ, последно изпитание на вѣрата, завършекъ на любовта,

ГЛАВА 1.

Съ какво благоговѣние да приемаме
Исуса.

Гласъ на ученика.

1. Това сж твоитѣ думи, о Исусе, вѣчна Истино, макаръ и да не сж били казани въ едно и сжщо време, нито писани въ едно мѣсто!

Понеже идатъ отъ тебе и сж истинни, азъ съмъ длѣженъ нацѣло да ги приема съ пълна вѣра и признателность.

Тѣ сж отъ тебе, тѣй като ти си ги казалъ, но тѣ сж и мои, защото си ги изрекълъ за мое спасение.

Съ радость ги приемамъ азъ отъ твоитѣ уста, така щото да се впечататъ дълбоко въ сърдцето ми.

Тия думи, препълнени съ толкова благость, нѣжность и любовь, ме съживяватъ; обаче мисълта за моитѣ престѣпления ме ужасява и нечистата ми съвѣсть ме отстранява отъ едно толкова свето таинство.

Сладостта на твоитѣ думи ме привлича, но тежината на грѣховетѣ ми ме спира.

2. Ти ми заповѣдавашъ да дойда при тебе съ упование, ако искамъ да имамъ *дѣлъ съ тебе* и да се храня съ хлѣба на

безсмъртието, ако искамъ да придобия вѣченъ животъ и вѣчна слава.

„Дойдете, казвашъ, дойдете при мене всички трудещи се и отегчени, и азъ ще ви успокоя“. (Мат. гл. 11, 28.)

О, приятелска и сладка дума за ухото на грѣшника! Ти поканвашъ, Господи, Боже мой, бедния и оскѣдния на причастяване съ твоето пресвето тѣло.

Но кой съмъ азъ, Господи, та да смѣя да се приближа до тебе?

„Небето и небето на небесата не те побиратъ“ (3. Цар. гл. 8, 27.), и ти казвашъ: Дойдете при мене всички.

3. Отъ где иде това милостиво снизхождение, една тъй нѣжна покана?

Какъ ще посмѣя да дойда при тебе азъ, който не усѣщамъ въ себе си никакво добро, което би могло да ми даде нѣкакво упование?

Какъ ще те приема въ дома си азъ, който толкова често съмъ обиждалъ твоята доброта?

Ангели и Архангели съ трепетъ ти се покланятъ; Светии и Праведници сж обзети отъ страхъ, а ти казвашъ: „До дете при мене всички“.

Ако ти не казваше това, Господи, кой би могълъ да повѣрва? И ако не заповѣд-

ваше да се приближимъ до тебе, кой би ималъ тази смѣлость?

4. Ной, тоя праведенъ човѣкъ, е работилъ сто години за построяване ковчега, та да се спаси съ малко хора, а азъ какъ ще мога въ единъ часъ да се приготвя да приема достойно Твореца на свѣта?

Мойсей, най-голѣмиятъ отъ твоитѣ служители, на когото си билъ по-особенъ приятелъ, направилъ кивотъ отъ негниеще дърво, покрилъ го съ най-чисто злато, за да сложи въ него скрижалитѣ на закона, а азъ, нищожна тварь, ще дрѣзна да приема тѣй лесно основателя на закона и виновника на живота?

Соломонъ, най-мъдриятъ отъ Израилевитѣ царе, употребилъ седемъ години, за да издигне великолепенъ храмъ за слава на твоето име; той празнувалъ осемъ дена подъ редъ освещението му; принесълъ хиляди умиловивни жертви, и при звука на тръбитѣ, всрѣдъ ликувания, тържествено положилъ кивота на завета на мѣстото, което му е било приготвено.

И азъ, клетникъ и най-беденъ човѣкъ, какъ ще те въведа въ дома си, кога мога едва половинъ часъ време да употребя набожно?

Дано само поне веднъжъ да съмъ употребилъ достойно още по-малко време!

5. О Боже мой, какво ли не сж направили тия свети люде, за да ти угодятъ, и уви, колко малко е това, което правя азъ, колко кжсо е времето, що взимамъ да се приготвя за причастяване!

Рѣдко съмъ прибранъ самъ въ себе, а още по-рѣдко съмъ свободенъ отъ всѣко разсѣйване.

И наистина, при твоето божествено и спасително присѣствие никаква свѣтовна мисль не би трѣбвало да се представя на ума ми, никаква тваръ да го не занимава, защото не ангелъ, но Господаря на ангелитѣ азъ ще приемамъ у мене си.

6. При това, колко голѣмо разстояние между кивота на завета, съ каквото е съдържалъ, и твоето пречисто тѣло съ неизказанитѣ му сили; между жертвитѣ на стария законъ, праобразъ на бждещата жертва, и истинската жертва на твоето тѣло, изпълнение на всички древни жертвоприношения!

7. Защо, прочее, не съмъ по-разпаленъ при твоето обожаемо присѣствие?

Защо не се приготвя съ по-голѣмо старание за причастяване съ твоитѣ свети Тайни, когато ония древни патриарси, ония

свети пророци, ония царе и князе съ цѣлия си народъ сж проявявали тъй голѣма набожностъ къмъ богослужение?

8. Давидъ, тоя толкова благочестивъ царь, е проявилъ своя възторгъ чрезъ благочестиви хора предъ кивота, спомняйки си благодеянията, съ които Богъ бѣше дарувалъ дѣдитѣ му; той направилъ разни музикални инструменти, съчинилъ псалми, които народътъ, по негова наредба пѣлъ съ ликувания, и въодушевенъ отъ Духъ Светий, самъ той често ги пѣлъ на арфа, научилъ Израилевитѣ синове да хвалятъ Бога отъ все сърдце и едногласно, всѣки день да го славословятъ и благославятъ.

Ако едно поглеждане кивота на завета е вдѣхвало такъвъ жаръ, толкова усърдие за Божии хваления, какво почитание, каква любовъ би трѣбвало да вдѣхне на мене, на цѣлия християнски народъ присѣтствието на твоего Таинство, о Исусе, както и прие-мането обожаемото ти тѣло?

9. Мнозина тичатъ по разни мѣста за посещаване мощина Светии, жадно слушатъ разкази за деянията имъ удивляватъ се предъ великолепни храмове, построени въ тѣхна честь, и цѣлуватъ светитѣ имъ кости, обковани съ злато и обвити съ коприна.

И ето че самъ ти, о Боже мой, присѣт-

ствуашъ тукъ на светия престолъ, ти Светиятъ на светиитѣ, Творецъ на човѣцитѣ, Царь на ангелитѣ!

Често отъ любопитство, отъ желание да видятъ ново нѣщо, хората предприематъ такива поклонишки пжтувания, поради което и подбудени отъ тоя празень поводъ, безъ истинско разкаяние, принасятъ много малко плодъ за исправление на нравитѣ си.

Но тукъ, въ Таинството Евхаристия, ти цѣлъ присжтствуашъ, о Христе Исусе, истински Богъ и истински човѣкъ; и колчемъ те приемаме достойно и жадно, ние обилно беремъ плодове за вѣчно спасение!

Не нѣкакво лекомислие, не любопитство, нито влѣчение на чувства привличатъ къмъ тоя свещень пиръ, но крепка вѣра, жива надежда, искрена любовь.

!0. О Боже, невидимий Създателю на свѣта, колко си дивень въ всичко, което правишъ за насъ! Съ каква доброта, съ каква нѣжностъ ти бдишъ надъ своитѣ избрани, като самъ себе отдавашъ на тѣхъ за храна въ твоето Таинство!

Това е именно, което надминава какъвъ да е умъ, и което повече отъ всѣко нѣщо, привлича къмъ тебе набожни сърдца и разпалва любовта имъ.

Действително, твоитѣ истински вѣрни, заняти презъ цѣлия си животъ съ поправяне себе си, черпятъ съ честото приемане това вседостойно Таинство, чудесна голѣма набожность и гореща обичъ къмъ добродетель.

11. О, дивна и съкровена благодать на светитѣ Тайни, позната само на вѣрнитѣ служители Исусови! А невѣрнитѣ служители, поробени отъ грѣха, не могатъ изпита нейното влияние.

Благодатьта на Духъ Светий е дадена въ това Таинство; то възстановява силитѣ на душата и възвръща първобитната хубость, що грѣхътъ бѣше заличилъ.

Такава е понѣкога силата на тази благодать и такава е набожностьта, която тя вдъхва, щото не само душата получава нова бодрость, но и отмалѣлото тѣло.

12. Ето защо трѣбва съ горестъ да оплакваме и хладнокръвие и нехайство, що отслабятъ въ насъ желанието да приемаме Исуса, единствена надежда на избранитѣ, едничка тѣхна заслуга.

Наистина, той е, който ни осветява и който ни е изкупилъ; той е утеха на пѣтницитѣ земни и вѣчно блаженство на Светиитѣ.

Прочее, ние трѣбва много и много да скѣрбимъ, за гдето мнозина се показватъ

толкова хладнокръвни къмъ това пресвето Таинство, което е радостъ за небето и спасение на свѣта!

О, слѣпота! о коравосърдечие човѣшко! толкова малко да ни покъртва тоя неизказанъ даръ, който като че губи отъ цената си, колкото по-често го употребяваме.

13. Ако това пресвето Таинство се извършваше само въ едно мѣсто, и само единъ свещеникъ въ цѣлъ свѣтъ осветяваше светия Агнецъ, съ каква ревностъ биха се затекли хората къмъ това мѣсто, къмъ този едничѣкъ свещеникъ, за да видятъ отслужването на светитѣ Тайни!

Но има много свещеници, и на много мѣста Христосъ се принася жертва, та Божията милостъ и любовъ къмъ човѣка да проблеснатъ толкова повече, колкото светото Причастие е по-разпространено изъ свѣта.

Благодаря ти, о Исусе, вѣчний пастирю, който насъ изгнани и бедни благоволявашъ да хранишъ съ твоеото тѣло и пресвета кръвъ и канишъ лично ти самъ да се причастяваме съ светитѣ Тайни, като казвашъ:

„Дойдете при мене, всички трудещи се и отегчени, и азъ ще ви успокоя!“ (Мат. гл. 11, 28.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Всичко най-велико, най-възвишено, най-свето, което богослужението на стария Заветъ е принасяло въ жертва, е било само слаба сѣнка отъ тайнитѣ на Човѣка-Богъ. Давидъ отпразднувалъ тържествено връщането на кивота въ Иерусалимъ; но този кивотъ билъ празенъ, не съдържахъ Спасителя на човѣческия родъ. Соломонъ построилъ великелепенъ храмъ и въ присѣствие на народа, обладанъ отъ благоговѣние, блѣскаво извършилъ осветяването му; безчетни жертви били заклани; но що сж тия жертви? малощни животни, чиято кръвъ не може да смекчи върховната Правда. Свѣтътъ билъ въ очакване за предизвестеното спасение, когато тъкмо на предсказаното време се изпълняватъ *„виденитѣ отдалечъ обещания, и приветствувани отъ Патриарситѣ, до като сж странствували на земята“*. (Евр. гл. 11, 13.) *„Владѣтелътъ, Ангелътъ на Завета“* (Малах. гл. 3, 1.) *оня, чието име е Господъ, наше оправдание“*, (Иер. гл. 23, 6.) *ще дойде въ храма си*, (Малах. гл. 3. 2.) и истинската умилоствивна жертва замѣства за винаги иносказателнитѣ жертви. (Малах. гл. 3.) Вжтре въ светия ковчегъ, задъ завеситѣ на светилището пребждватъ светитѣ Дарове, всѣкога живи, *„Агнецътъ Божи, който взима върху си грѣха на свѣта“*. (Иоан. гл. 1, 29.) Сжщиятъ, *„който седи отъ дѣсната страна на Отца“*, (Пс. 109, 1.) е тамъ сжщински, и гласътъ му ни вика: *„Вземете и яжте, това е моето тѣло; пийте, това е моята кръвъ, кръвъта на новия заветъ, която се пролива за опрощаване на грѣховетѣ“*. (Мат. гл. 27, 28.)

„Яжте, другари драги, и се насищайте“ (Пѣсень на пѣсн. гл. 5, 1.) „Вие, които жадувате, дойдете всички при водитѣ!“ (Исаия гл. 55, 1.), *що текатъ въ животъ вѣченъ*“. (Иоан. гл. 4, 14.) Ония, които, отказвайки да се напиятъ отъ този чистъ изворъ, ходятъ да търсятъ „крадена вода“, (Прич. гл. 9, 17.) „Господъ направи върху имъ духъ на успиване, затвори очитѣ имъ“. „Въ тоя снъ чини имъ се, че сж гладни и че ядатъ, а на събуждане душата имъ е празна. Жадни, тѣ снуватъ, че пиятъ, а се събуждатъ примрѣли; тѣ сж още жадни, и душата имъ е празна“. (Исаия. XXIX, гл. 29, 8.) „Ей, дойдете: азъ съмъ хлѣбътъ на живота. Който дохажда при мене, нѣма да огладнѣе, и който вѣрва въ мене, нѣма да ожаднѣе никога“! (Иоан. гл. 6, 35,) „Който яде моята плътъ и пие моята кръвъ, има животъ вѣченъ, и азъ ще го възкреса въ последния день“. (Иоанъ. гл. 6. 54.)

Господи, вѣрвамъ и се покланямъ; душата ми, копнѣеща отъ желание, се затича къмъ тебе; после, внезапно една голѣма уплаха я спира, защото уви! *що съмъ азъ, та да смѣя да се приближа до моя Богъ?* Когато погледна у мене тия опетнения, тая униженостъ и дълбока окаяностъ, имамъ само едно чувство, една дума: „Иди си отъ мене, Господи, понеже азъ съмъ грѣшенъ човѣкъ“. (Лука. гл. 5, 8.) „Обаче, о Исусе, ти си дошелъ да призовешъ грѣшници, а не праведници“. (Мат. гл. 9, 13.) И ето защо, удряйки се въ гърди и молейки милостъта ти, „*ще стана и ще отида*“ (Лука, гл. 15, 18.); *ще отида съ жива радостъ и гореща любовъ къмъ Сина, Словото, сияние на*

славата Божия и образъ на неговата ипостась“ (Евр. I, 3.), къмъ божествения Спасителъ, „който ни очиства отъ грѣховетъ ни“ (Ев. I, 3.), който се смѣшава съ своето творение, за да го въздигне до себе си; ще ида и ще кажа; „Господи, азъ не съмъ достоенъ да влѣзешъ подъ покрива ми, но кажи само дума, и душата ми ще оздравѣе. (Мат. гл. 8.)

ГЛАВА 2.

Гласъ на ученика.

Колко голѣма доброта и любовъ указва Богъ на човѣка въ Таинството Евхаристия.

1. Препълненъ съ упование на твоята доброта и велика милость, азъ се приближавамъ до тебе, Господи, боленъ, азъ ида при моя Спасителъ; гладенъ и жаденъ, азъ ида при източника на живота; беденъ, азъ ида при Царя на небето; робъ, азъ ида при Господаря си; тваръ, азъ ида при моя Творецъ; прискърбенъ, азъ ида при нѣжния си утешителъ.

Но какво има въ мене клетия, за да дойдешъ при мене? Що съмъ азъ, за да отдадешъ себе си на мене?

Какъ единъ грѣшникъ смѣе да се яви предъ тебе? И какъ тъй ще благоволишъ да дойдешъ при този грѣшникъ?

Ти познавашъ своя рабъ и знаешъ, че въ него нѣма никакво добро, което да заслужва тая благодать.

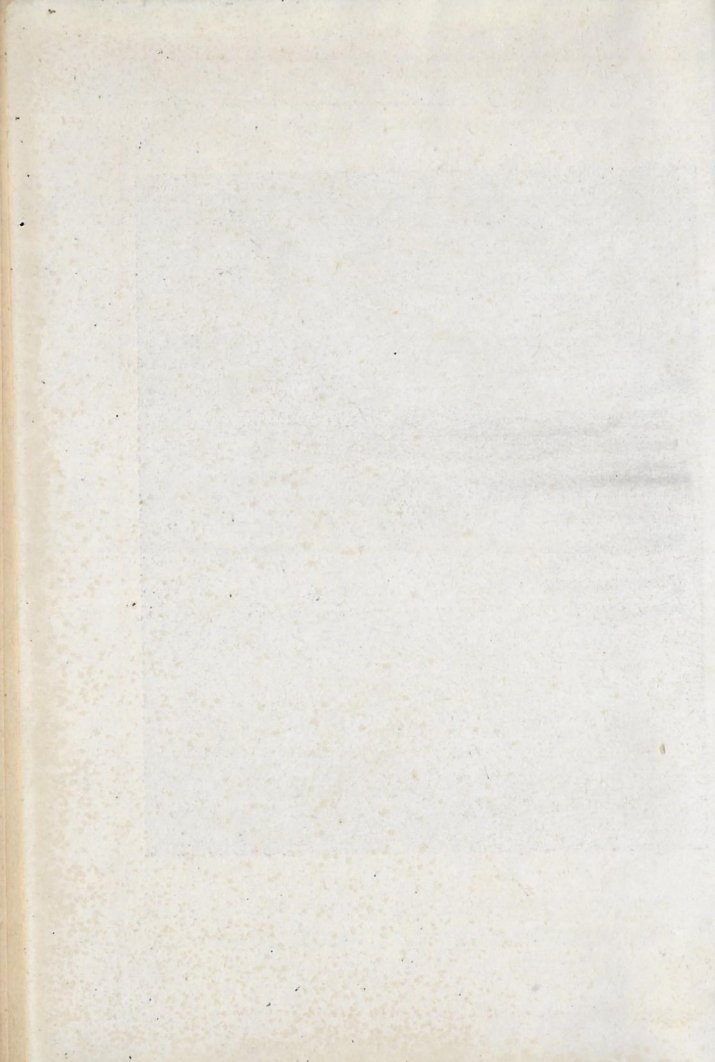
И тъй, изповѣдвамъ своето нищожество, признавамъ твоята доброта, благославямъ твоята милость и ти благодаря за безпредѣлната ти любовь.

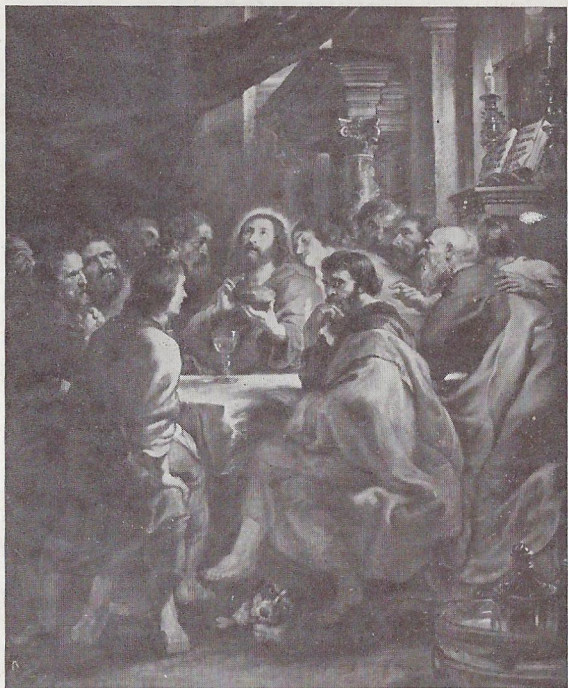
Защото, ти се отнасяшъ по този начинъ заради себе си, а не зарадъ заслугитѣ ми, та да позная по-добре твоята нѣжностъ, и разпаленъ отъ по-голяма любовь, да се науча на по-свършено смирение по твой примѣръ.

А понеже това ти е угодно, и тъй си заповѣдалъ, то азъ съ радость приемамъ благодатъта, която ми дарувашъ; дано моята грѣшность не попрѣчи!

2. О, нѣжний и сладкий Исусе! Какво почитание, какви възблагодарения, какви непрестанни хваления ние ти дължимъ, гдето приемаме твоего пресвето тѣло, тъй възвишено надъ всичко, що човѣшкиятъ езикъ може изрази!

Но какво ще мисля, като го приемамъ, като се доближа до моя Господъ, когото не мога да почитамъ, колкото съмъ длъженъ, а при това горещо желая да приема?

Каква по-добра и по-спасителна мисъл отъ тая да се смиря дълбоко предъ тебе и превъзнасямъ гвоята безпредѣлна доброта къмъ мене?

Благославямъ те, Боже мой, и искамъ вѣчно да те славословя.

Презирамъ себе си и се смирявамъ предъ тебе въ бездната на своето нищожество.

3. Ти си Светиятъ на Светиитѣ, и азъ извергъ на грѣшницитѣ.

Ти се накланяшъ къмъ мене, който съмъ недостоеенъ да дигна очи къмъ тебе.

Идешъ при мене, искашъ да си съ мене, канишъ ме на трапезата си, искашъ да ми дадешъ небесна храна, хлѣба на ангелитѣ, който не е друго, а ти сжщиятъ, *„живиятъ хлѣбъ, слѣзълъ отъ небето и който дава животъ на свѣта“*. (Иоанъ гл. 6, 43, 50, 51.)

4. Ето източника, изъ който произтича любовта. Колко много благодарности и хваления ти дължимъ ние за това благодеяние!

О, какъ е спасително и полезно онова предназначение, съ което си намислилъ да установишъ това твое Таинство! О, сладкий и много вкусенъ пиръ, кждето ти самъ си се отдалъ за храна!

Колко сж чудни твоитѣ дѣла, Господи!

Колко е велика твоята сила ! Колко е неизказана твоята истина !

„Ти рече и всичко се създаде“ и стана това, което ти си заповѣлялъ.

5. Чудно нѣщо което никой човѣкъ не ще може разбра, но което всички трѣбва да вѣрватъ, а именно ти, Господи Боже мой, и истински Богъ и истински човѣкъ, да се съдържашъ въ най-малката частица подъ видоветъ на хлѣба и виното, и оня, който се причастява да те яде, и ти никога да не бждешъ изяденъ.

Върховний Господарю на вселената, ти който нѣмашъ нужда отъ никого, а при това си искалъ да пребждавашъ въ насъ чрезъ твоето Таинство, запази душата и тѣлото ми непорочни, за да мога по-често да отслужвамъ твоитѣ свети Тайни съ радостъта на чиста съвѣсть, и приема за вѣчно спасение това, което си установилъ, главно за твоя слава и за вѣчно споменуване твоята любовъ.

6. Възрадвай се, душо моя, и благодари Богу за тоя тѣй великолепенъ и чудесно утешителенъ даръ, що ти е оставилъ въ тая долина на плачове.

Защото, колчемъ отслужвашъ това Таинство и приемашъ тѣлото Исусово, толкова пжти ти вършишъ дѣлото на своето изкуп-

ление и участвуващъ въ всички Исусови заслуги, понеже любовта на Исуса никога не отслабя, и безпредѣлното му умилоствиване никога не се изчерпя

Длъженъ си, прочее, да се приготвяшъ за това свето дѣло съ възобновяване на духа и внимателно да размисляшъ за това велико Таинство.

Кога служишъ светата литургия, или присѣдствувашъ на отслужването ѝ, тя трѣбва да ти се вижда тъй велика, тъй нова и достойна за любовъ, както ако тоя сщци день Христосъ, слизайки за пръвъ пѣтъ въ утробата на Света Дева Мария, се въчеловѣчваше, или, висещъ на кръстъ, страдаше и умираше за спасение на човѣцитѣ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Свети Иоанъ Евангелистъ, унесенъ духомъ въ небесния Иерусалимъ, видѣлъ всрѣдъ престола Божий единъ Агнецъ, като закланъ, и около него седемтѣ Духа, които Богъ праща по цѣлата земя и двадесетъ и четири старци; и тѣзи старци се покланяли на Агнеца, държейки гусли и златни чаши, пълни съ тамянь, които сж молитвитѣ на Светиитѣ. Тѣ пѣли нова хвалебна пѣсенъ на оня, който биде умъртвенъ и който ни изкупи за Бога отъ всѣко колѣно и езикъ, народъ и племе. Много милиони Ангели викали съ високъ гласъ и казвали: „Агнецътъ,

който биде закланъ, е достоенъ да приеме сила, богатство, премждростъ и могждество, честь, слава и благословение. И всѣко създание на небето и на земята, подъ земята, и въ морето и всичко, що е въ тѣхъ, казваше: На оногова, който седи на престола, и на Агнеца, благословение и честь, слава и владичество въ вѣки-вѣковъ! (Откров. гл. 5.)

Ето сега едно друго зрелище: Тоя сжщи Агнецъ, който приема на вѣчния престолъ поклонение отъ Ангели и Светии, когото обкржжава всичката слава небесна, *„иде при насъ кроткъ“* (Мат. гл. 21, 5.), и забуленъ подъ видоветѣ на малко хлѣбъ, той се отдава на своитѣ мили създания, за да освети души тѣ ни, за да ни храни, дори и тѣлото ни чрезъ сжщественно съединение на плътта му съ нашата, на кръвта му съ нашата, въплоцавайки се, ако може да се каже, наново въ всѣки единъ отъ насъ и извършвайки по единъ неуведанъ начинъ, като се отдава на насъ споредъ всичко, което е той: голѣмата кръстна жертва. О, Христе, Синъ на живия Богъ, колко сж чудни твоитѣ пжтища, и кой ще ми разгърне неумозримата тайна? Ако възлѣза на небето, азъ те виждамъ тамъ въ лоното на Отца, сияещъ съ неговото сияние. Ако пѣкъ слѣза на земята, азъ те виждамъ тоже въ лоното на човѣка грѣшникъ, оскжденъ, окаянъ; привлѣченъ нѣкакъ и закрепенъ отъ любовта на два крайни предѣли на това, що може да се намира въ безкрая на величието и въ безкрая на унижеността; и като че не бѣше достатъчно да дохаждашъ при това паднало сжщество, кога те желае, кога те вика, но ти прѣвъ го викашъ, викашъ го настоятелно, казвашъ му:

„Дойдете при мене всички трудещи се и отегчени и азъ ще ви успокоя“. (Мат. гл. 11, 28.) „Отъ сърдце пожелахъ да ямъ съ васъ тая пасха“. (Лука. гл. 22, 15.) Това е много, Господи, много и премного; спомни си, кой си ти, или по-добре направи да не забравямъ това никога и да се приближа до тебе, както Ангелитѣ се приближаватъ, треперейки отъ почитание, съ сърдце препълнено съ чувство за недостойнството си, проникнато отъ твоитѣ щедрости, разпалено отъ тая сжща любовь, неизчерпаема, необятна, вѣчна, която те кара да слѣзешъ дори до него!

ГЛАВА 3.

Какъ е полезно честото причастяване.

1. При тебъ ида, Господи, за да се наслаждамъ отъ твоя даръ и вкуса радостта на светия пиръ, „що по твоя благодать, Боже, си приготвилъ за бедния“. (Пс. 67. 11.)

Въ тебе е всичко, което азъ мога, всичко, което трѣбва да желая; ти си мое спасение и изкупление, моя надежда и моя сила, моя честь и моя слава.

И тъй, развесели днесъ душата на твоя рабъ, „защото къмъ тебе викамъ всѣки день“ (Пс. 85, 3.), Господи Исусе.

Желая да те приема сега съ почитание, препълнено съ любовь; желая да влѣзешъ въ кжщата ми, за да се удостоя да бжда

благословенъ като Захей и зачисленъ къмъ чадата Авраамови.

Твоего тѣло; ето за какво жаднѣе душата ми; сърдцето ми гори да се съедини съ тебе.

2. Отдай се на мене, и тоя даръ ми стига, защото безъ тебе нищо не ме утешава.

Не мога да бжда безъ тебе и не ще мога да живѣя, ако не дойдешъ при мене.

Прочее, азъ трѣбва често да се приближавамъ до тебе и те приемамъ като подкрепа на живота си, да не би, лишенъ отъ тая небесна храна, да ми премалѣе по пжтя.

Така, всемилостивий Исусе, като си проповѣдвалъ на народа и изцѣрявалъ разни неджзи, ти си казалъ единъ день: „*Да ги разпусна гладни не искамъ, да не би да имъ премалѣе по пжтя.*“ (Мат. гл. 15, 32.)

Благоволи, прочее, да постжпишъ тѣй и съ мене, ти, който си искалъ да пребждвашъ въ светитѣ Тайни за утеха на вѣрнитѣ.

Ти си, наистина, сладка храна за дуишата, и който те яде достойно, той ще има дѣлъ въ наследството на вѣчната слава.

Азъ, който толкова често падамъ и грѣ-

ша, тъй скоро бивамъ хладѣкъ и се отдавамъ на униние, колко много имамъ нужда да се възобновя, очистя, съживя съ многократни молитви, честа изповѣдь и съ приемане на твоето пресвето тѣло, да не би, като стоя безъ тѣхъ по-дълго време, да изоставя своитѣ свети решения.

3. *Защото помислитѣ на човѣшкото сърдце сж зло още отъ младинитѣ му*“, (Бит, гл. 8,21.) и, ако не се крепи съ тоя божественъ цѣръ, човѣкъ веднага пада въ по-голѣми злини.

Светото причастие е, което извежда отъ зло и закрепя въ добро.

Прочее, ако азъ сега съмъ тъй немарливъ и хладѣкъ, кога се причастявамъ, или служа светата литургия, то какво би станало, ако се откажехъ отъ тази спасителна храна, и се лишехъ отъ тая голѣма помощъ?

И тъй, ако и да не съмъ всѣки день доста добре приготвенъ за отслужване божественитѣ Тайни, обаче ще залѣгамъ да ги приема въ надлежно време и участвувамъ въ тая тъй велика благодать.

Защото главна утеха на вѣрната душа, *„докато живѣе въ тѣлото и е далечъ отъ тебс“* (2. Кор. гл. 5, 6.), е да си спомнюва

често за своя Богъ и приема възлюбения си въ сърдце, разпалено отъ любовь.

4. О, чудо на твоята нѣжностъ къмъ насъ! Ти, Господи Боже мой, който давашъ битие и животъ на всички духове, благсволявашъ да дойдешъ при една бедна и клета душа и съ всичкото си божество и челоуѣчество да уталожишъ глада ѝ!

О, честита, хилядо пѣти честита оная душа, която може достойно да приеме тебе, неинъ Господаръ и Богъ, и вкуси напълно духовна радостъ съ твоето присѣствие!

О, колко е великъ Господарьтъ, когото тя приема, колко любезенъ гостьтъ, който е у нея! Другарьтъ, приятельтъ, който се отдава на нея, колко е сладъкъ и вѣренъ! Колко е хубавъ младоженецьтъ, когото тя прегръща! Колко благороденъ и достоенъ за обичане надъ всичко, що може да се обича и бжде желано!

Небето и земята съ своята великолепна премѣна да млъкнатъ предъ тебе, о мой възлюбений, защото всичко хубаво въ тѣхъ, предъ което се удивляваме, тѣ го иматъ отъ тебе, „*чийто разумъ е неизмѣнимъ*“ (Пс. 146, 5.) и никога не ще стигнатъ твоята върховна хубость.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Колкото човѣкъ трѣбва да има грижа за собственото си изпитване, преди да яде хлѣба и да пие отъ чашата Господня (1, Кор. гл. 11, 28.), толкова и трѣбва да се пази да не стои далече отъ светата Трапеза поради фалшиво благоговѣние и прекаленъ страхъ. Ние всѣкога ще бждемъ, каквото и да правимъ, безкрайно недостойни за едно тъй височайше благоволение; никой не е чистъ, никой не е светъ предъ оня, който е самата светостъ. Но, когато Спасителтъ ни казва; Дойдете, той познава бедствието ни; и като настоява да идемъ при него, то е за да ни излѣкува. И тъй нека идемъ при него, не като фарисеятъ лицемѣрецъ, *„който благодари въ себе си на Бога, че не е билъ като другитѣ човѣци.“* (Лука. гл. 18, 11.) Богъ отхвърля съ отвръщение такава гордостъ у една съвѣсть, която сама на себе прикрива своята тайна рана; нека отидемъ, но като смирениятъ митаръ *„съ наведени очи къмъ земята, удряйки се въ гърди, и да казваме: Боже бжди милостивъ къмъ мене грѣшника“* (Лука. гл. 18, 11.) Нужно е, нѣма съмнение, да се приготвимъ съ покаяние, себеприбиране, молитва за причастяване съ тѣлото и кръвта на Исуса Христа, но, следъ като сме се приготвили искрено и съ всичката си душа, обидно е за Изкупителя да отказваме дароветъ му; така ние се лишаваме самоволно отъ най-ценни, изобилни и свети благодати; отказваме се отъ живота, защото, *„ако не ядемъ плътта на Сина Человѣчески и не пиемъ неговата кръвъ, нѣма да имаме животъ въ себе си“*, (Иоанъ. гл. 6, 54.) Трѣбва непрестанно да же

лаемъ „*тоя хлѣбъ слѣзалъ отъ небото*“ (Иоанъ 33), непрестанно да го просимъ, непрестанно да се хранимъ съ него за да разруши въ насъ зародиша на смъртта, насадилъ се въ насъ отъ грѣхопадението насамъ. „*Господи, давай ни всѣкога тоя хлѣбъ*“ (Иоанъ гл. 6, 34), „тоя хлѣбъ, за който си казалъ, че дава животъ вѣченъ. А това нменно сж казали евреитѣ и „по тоя начинъ тѣ сж изявили желанието на „цѣлата човѣшка природа, или по-скоро на „словесната природа: Тя иска да живѣе вѣчно, тя иска нищо да ѝ не липсва, съ една дума, иска да бжде щастлива. Това е мислила и „Самарянката, когато, следъ като Исусъ ѝ казалъ: „*О жено! к ѣто пие отъ водата, която азъ ще му дамъ, той въ-вѣки нѣма да ожадняве*, веднага отговорила: „*Господи, дай ми тая вода, за да не ожаднявамъ и да не дохождамъ тука да вадя*“ (Иоанъ. гл. 4, 14, 15.), отъ тъй дълбокъ кладенецъ съ толкова трудъ. Още веднажъ, природата иска да бжде щастлива; тя не иска да има никаква „нужда; не иска ни да е гладна, ни жадна, ни да има желание за изпълняване. ни трудъ, „ни умора; а що е това, ако не да е щастлива? Ето що иска човѣшката природа, ето я „издъно. Тя се лъже въ срѣдствага; тя е жадна „за чувствени удоволствия; тя иска да се отличи, тя е алчна за свѣтовни почести. За постижение на еднитѣ и другитѣ, тя е жадна за богатства; алчността ѝ е ненаситна; все иска, „и никога не дума, стига; все повече и повече. „Тя е любознателна; жадна е за истината, но „не знае отъ где да я вземе, нито коя истина „може да я задоволи; тя събира, каквото може „отъ тукъ отъ тамъ съ добри, както и съ лоши

„срѣдства; а понеже всѣка любопитна душа е
„лека, тя се оставя да я лъжатъ всички, които
„й обещаваатъ истината, що дири. Искашъ ли
„да не си никога гладенъ, никога жаденъ? Дойди
„при хлѣба, който не погинва, и при Сина Че-
„ловѣчески, който ти го поднася; при неговата
„плътъ, неговата кръвъ, кждето всичко е съвъ-
„купно, и истина и животъ, защото това сж
„плътъта, кръвъта, не на Сина Иосифовъ, как-
„то казвали евреитъ, но на Сина Божий. „О
„Господи, давай мивсѣкога тоя хлѣбъ“! Кой
„не би гладувалъ за него? Кой не би искалъ
„да седне на твоята трапеза? Кой би могълъ нѣ-
„кога да я напусне?“ (Босюе)

ГЛАВА 4.

Какъ Богъ дава изобилни благодати на
тия, които се причастяватъ достойно.

Гласъ на ученика.

1. Господи Боже мой, *„ти посрещашъ
твоя рабъ съ благословии за добро“* (Пс. гл.
146, 5.), за да мога достойно да се прибли-
жа до твоето великолепно Таинство.

Повикай сърдцето ми при тебе, събуди
ме отъ дълбоката ми сънливостъ, въ която
линѣя, *„Посети ме съ твоеото спасение“*
(Пс. 20, 3.), за да вкуся вътрешно сла-
достъта, която е съкровена въ изобилие въ
това Таинство като въ свой изворъ.

Направи тоже да блесне на очитѣ ми свѣтлината ти, за да разпозная едни тѣй велики тайни, и укрепи вѣрата ми, за да ги вѣрвамъ безъ колебание.

Това нѣщо, наистина е дѣло на твоята любовь, а не на човѣшка сила, твое свето установление, а не нѣкое изобретение човѣшко.

Никой не може самъ отъ себе да разбере такива дивности, които сж и надъ ангелска проникателность.

Прочее, какво ще мога азъ, грѣшникъ недостоенъ, пепель и прахъ, да открия и разумѣя въ една толкова висока тайна?

2. Господи, съ простота на сърдце си, вѣра твърда и искрена, и по твоя заповѣдь, азъ се приближавамъ до тебе съ пълно упование и голѣма почитъ и вѣрвамъ, безъ да се колебая, че ти присжествуващъ тукъ въ това Таинство и като Богъ и като човѣкъ

Ти искашъ, прочее, азъ да те приема и се съединя съ тебе по любовь?

Ето защо прося твоята милость и те моля сега за една особена благодать, та разпаленъ отъ любовь, да се стопя и влѣя цѣлъ въ тебе и да не желая вече никаква друга утеха.

Това обожаемо Таинство е наистина спасение за душата и за тѣлото, цѣръ за всѣкакъвъ душевенъ неджгъ. Пороци обуздава, страсти цѣри, прогонва изкушения, или ги отслабя, преумножава благодати, уголѣмява добродетели, закрепя вѣрата, засилва надеждата, разпалва и разширява любовта.

3. Какви безбройни добрини си дарувалъ и още дарувашъ всѣки день въ това Таинство на ония, които любишъ и които съ набожностъ се причастяватъ, о Боже мой, единствена подкрепа на душата ми, възобновителъ на човѣшката немощъ, източникъ на всѣка вжтрешна утеха!

Действително, ти ги преизобилно утешавашъ въ разни скърби, дигашъ ги отъ унижение съ надежда за твоето покровителство, съживявашъ ги отгвжтре и просвѣтявашъ съ нова благодать, тѣй щото ония, които се усѣщатъ смутени и хладни преди причастяване, намиратъ, че сж се промѣнили, следъ като сж се нахранили съ това небесно ястие и питие.

Тѣй постжпяшъ ти съ твоитѣ избрани, та да узнаятъ ясно и съ явенъ опитъ всичката си собствена слабостъ и всичко онова, което получаватъ отъ своята благодать и доброта.

Истина, сами по себе студени, коравосърдечни и безъ набожностъ, чрезъ тебе ставатъ набожни, ревностни, горещи.

Кой пъкъ, приближавайки се до извора на сладостта, не отнася малко сладостъ, или кой, като стои до голѣмъ огънь, не взима нѣкаква топлина?

Ти си, Боже мой, този изворъ, все пълень и преизобиленъ, този огънь, винаги палещъ, който никога не угасва.

4 Прочее, ако не ми е позволено да черпя отъ пълнотата на извора и пия отъ него до́-сита, обаче, ще приближа уста си до отврѣстието, отъ гдето текатъ небеснитѣ води, за да взема поне една капчица, съ която да уталожа жаждата си и не остана въ пълна засуха.

И ако не мога да бжда съвсемъ небесенъ и цѣлъ пламналъ подобно на Херувими и Серафими, то азъ ще залѣгамъ да побуждамъ себе си къмъ набожностъ и приготвя сърдцето си, така че, взимайки съ смирение това животворно Таинство, да получа поне една искрица отъ тоя божественъ огънь.

Сладкий Иисусе, Спасителю пресветий, по твоя доброта, по твоя благодать, прибави каквото ми не достига, ти който си благоводилъ да повикашъ при себе си

всички човѣци, като си казалъ: „*Дойдете при мене всички трудещи се и отегчени и азъ ще ви успокоя*“. (Мат. гл. 11, 28.)

5. Азъ работя съ потъ на чело, сърдцето ми е сломено отъ скръбъ товарътъ на моитѣ грѣхове ми тежи, изкушенията ме обезпокояватъ, безъ четъ лоши страсти ме загрижватъ и притискатъ нѣма кой да ми помогне, да ме избави, да ме спаси, освенъ ти, Господи Боже мой, Спасителю мой, въ чиито ржце се предавамъ, както и всичко, което е мое за да ме закриляшъ и заведешъ въ вѣчния животъ.

Приеми ме за честъ и слава на твоеето име, ти, който си ми приготвилъ тѣлото и кръвта си за храна и пиетие.

Направи Господи Боже и Спасителю мой, щото моята набожностъ и любовъ да нарастватъ толкова повече, колкото по-често участвувамъ въ тия божествени Тайни.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Исусъ Христосъ малко преди да напусне свѣта, обеща на своитѣ ученици да имъ прати Духа утешитель (Иоанъ. гл. 14, 26.), а това е тоя божественъ Духъ, който ни е даденъ въ таинствата на Новия Заветъ: Любовъ сжществена на Отца и Сина, „*той ни подкрепя въ нашитѣ немощи защото не знаемъ за какво да се молимъ, както трѣбва, но самъ Духътъ ходатайствува за насъ съ*

неизказани въздишки; а оня, който изпитва сърдцата, знае каква е мисълта на Духа, понеже моя, по волята на Бога, ходатайствува за светиятъ“. (Рим. гл. 8, 26.) По едно невидимо действие, колкото кротко, толкова и силно, той скланя свободно волята ни къмъ добро, очиствая, въздига я къмъ Бога; той е наша сила, както Словото е наша свѣтлина. А когато ние имаме въ себѣ си Исуса Христа, имаме и само Слово, участвуваме въ всички дарове, що Словото и Духътъ, произходящъ отъ него, проливатъ непрестанно върху светото чело-вѣчество на Спасителя, станалъ едно съ насъ чрезъ причастяване съ неговото тѣло и кръвъ, съ неговата душа и божество, което е нераздѣлно отъ него. Въ него е „всѣко обогатяване съ съвършено разбиране; у него сж скрити всички съкровища на премъдростъ, на знание,“ (Колос. гл. 2, 3.); а тия съкровища той отваря за насъ въ таинството Евхаристия; той ни раздава споредъ нуждитъ ни тия небесни богатства, докато Духътъ осветителъ ни разпалва съ своитъ божествени пламъци, които доизгарятъ последнитъ следи отъ грѣха; той ни дава като едно предвкусие на небесното блаженство и ни приготвя къмъ пълно наслаждане отъ него, кога стигнемъ до щастливия край на земнитъ си изпитания. Иди следователно, иди при извора благодатенъ, иди при светия олтаръ, иди при Исуса; и „при кого Господи, да отидемъ? У тебе има думи за вѣченъ животъ“. (Иоанъ гл. 6 68.) Отмалѣли, ти ни закрепяшъ, скърбеши ти ни утешавашъ; смутени отъ бури, които се дигатъ отвътре и отвънъ въ насъ, „запретявашъ на вѣтъра и настави голѣма тишина“. (Марк. гл. 4, 39.) О Исусе, твоята

любовъ ме обхваща“ (2. Кор. гл. 5, 14.) и душата ми примрѣ отъ жара да се съединя съ тебе. Това е всичкото ми желание, нѣмамъ друго, азъ искамъ само тебе, о Боже мой! О, кога ще мога да кажа: „*Моятъ Възлюбенъ принадлежи на мене и азъ пакъ нему.*“ (Пѣсенъ на пѣсн. гл. 2, 16.). *Азъ вече не живѣя, а Христосъ живѣе въ мене.*“ (Гал. гл. 2, 20.)

ГЛАВА 5.

За величието на светитѣ Тайни и до
стоинството на свещеника.

1. И да имаше ти чистотата на ангелъ и светостъта на Свети Иванъ Кръстителъ, то пакъ не ще бждешъ достоенъ да приемашъ, извършвашъ това таинство. Защото, не по заслуги човѣшки му е дадено право да освещава и хваща тѣлото Исусово и се храни съ хлѣба ангелски.

О тайна неизказана, о велико иерейско достойнство, съ което свещеникътъ е получилъ такава властъ, каквато не е била дадена и на ангелитѣ.

Действително, само законно ржкоположени свещеници въ Църквата иматъ властъ за служене литургия и осветяване тѣлото Исусово.

Свещеникътъ е служителъ Божий; той употребя словото Божие по Божие повеле-

ние и установление ; но Богъ, на чиято воля всичко е подчинено, комуто всичко се покорява, по чиято заповѣдь всичко се изпълнява, е главниятъ виновникъ на чудото, което става на светия престолъ, и той е, който невидимо го извършва.

2. Следователно, длъженъ си въ това изрядно Таинство да вѣрвашъ повече на Божието всемогъщество, нежели на свои чувства и на това, що се вижда съ очи, поради което съ страхъ и почитание трѣбва да пристѣпяшъ къмъ светата трапеза,

Мисли и вижъ, какво си ти, кой е оня, комуто си станалъ служителъ чрезъ ржкоположение отъ епископъ.

Произведенъ си билъ свещеникъ и посветенъ за отслужване литургия; гледай сега вѣрно и набожно да принасяшъ Богу светата жертва въ надлежно време съ безукорно поведение.

Твоя товаръ не е по-лекъ, напротивъ, ти си обвързанъ съ по-строги обязанности и задълженъ на по-голѣма светостъ.

Свещеникътъ трѣбва да бжде украсенъ съ всички добродетели и да дава на други примѣръ за непороченъ животъ.

Неговитѣ нрави не бива да се равнятъ съ ония на народа; той не трѣбва да ходи по пжтя на простолудieto, но да живѣе

като ангелъ въ небето и съвършенъ човѣкъ на земята.

3. Свещеникътъ, облѣченъ съ свещени одежди, заема мѣстото на Исуса, за да принесе Богу смирени моления за себе си и за цѣлия народъ.

Предъ себе и задъ себе той носи кръстното знамение на Спасителя, за да си спомня всѣкога страданията му.

Той носи кръста отпредъ, връзъ фелона, за да гледа внимателно стѣпките Исусови и се насърдчава да върви по тѣхъ.

Той носи кръста отдире, за да се научи да претърпява съ кротость за Бога всѣко зло, що може човѣкъ да направи.

Той носи кръста отпредъ, за да плаче надъ свои грѣхове; отдире, та съ нѣжно състрадание да плаче и за чужди грѣхове; и спомняйки си, че е поставенъ посрѣдникъ между Бога и грѣшника, да не спира молитви и принасяне светата жертва, докато не изпроси благодать и милость.

Кога свещеникъ служи, той почита Бога, радва ангелитѣ, назидава Църквата, дава помощ на живи, покой на умрѣли и самъ той участвува въ всички блага.

РАЗМИСЛЯНЕ.

За да разберемъ величието на християнското свещенство, ни е трѣбва да различаваме качествата, съ които се отличава неизмѣнно и които образуватъ божествения печатъ, съ който е било бележено въ своето начало. А първо то е единно: *„Защото единъ е Богъ, единъ и Ходатай между Бога и чловѣцитѣ“* (1. Тим. гл. 2, 5.), *пратеникъ и първосвещеникъ на нашето въроизповѣдание* (Евр. гл. 3, 2.), *всѣкога живъ, за да ходатайствува за насъ* (Евр. гл. 7, 25.). Всѣки свещеникъ въ изпълнение на своята небесна служба представлява Исуса Христа, или по-скоро е самъ Исусъ Христосъ, който единственъ извършва истински това, що възвестяватъ думитѣ и действията на неговия служителъ, единственъ връзва и отвързва, единственъ раздава благодати, единственъ принася на Отца си умиловитна жертва, която тоже е една; защото *„Исусъ, съ своята кръвъ влѣзе веднажъ за винаги въ Светилището и придоби вѣчното изкупление“*. (Евр. гл. 9, 12. гл. 7, 27.) И така единна жертва, единий свещеникъ, единно свещенство, което въ своята обширна иерархия е невидимиятъ *„първосвещеникъ на бжещитѣ блага“* (Евр. гл. 9, 11.), умножаванъ видимо по всички краища на земята, за да продължи своята мисия до свършека на свѣта. (Мат. гл. 28, 20.) И не само свещенството е единно, то е и всемирно; защото *„всички народи сж дадени на Христа за наследство* (Пс. 2, 8.) *и отъ слънчевъ Изтокъ до Западъ, на всѣко мѣсто ще принасятъ тимянь на името му и чиста жертва; велико ще стане името му между*

народитѣ“ (Малах. гл. 1. 11.). То е вѣчно, защото отъ вѣкове вѣчни Богъ е казалъ на Христа: „Синъ мой си ти, азъ днесъ те родихъ“; и още „ти си свещеникъ на вѣки по чина Мелхиседековъ.“ (Евр. гл. 5, 5, 6.) То е свето, защото такъвъ ни и трѣбваше; първосвещеникъ светъ, незлобивъ, непороченъ, отдѣленъ отъ грѣшниците и станалъ по-високъ отъ небесата“ (Евр. гл. 7, 26.), и самитѣ демони, победени отъ тоя, „**който има вѣчното свещенство**“, (Евр. гл. 7. 24.) сж свидетелствували следното: „**Зная те, кой си ти, Светия Божий**.“ (Марк. гл. 1 24.) О! колко е възвишено, колко е велико достоинството на свещеника! но колко и страшно! Сдруженъ съ властта на Исуса Христа Първосвещеникъ, въ единство съ неговото свещенство, служителъ съ него и въ него на кръстната жертва, подновена всѣки день на олтара по единъ безкръвенъ начинъ, раздавателъ на хлѣба на живота, на тѣлото и кръвта на Изкупителя, надъ които му е дадена власть, облѣченъ съ мисията на Сина Божий за спасение на свѣта, неговитѣ длѣжности сж съразмѣрни съ това тѣй високо звание, така щото особито нему е казано: „**Бждете свети, защото азъ, Господъ, Богъ вашъ, съмъ светъ**“. (Левит. гл. 19, 2.) Бедниятъ грѣшникъ азъ, тѣй слабъ, тѣй отмалѣлъ, тѣй неджгавъ, какъ ще мога да се въздигна, о, Исусе, до оная светостъ, що изисквашъ отъ мене? Треперя предъ тая мисль и бихъ изгубилъ всѣка надежда, ако твоята доброта не благоволише да ме успокои съ тия думи: „**Това е невъзможно за челоувѣка, ала за Бога всичко е възможно**“. (Мат. гл. 19, 26.)

ГЛАВА 6.

Молитва на християнина преди причастяване.

Гласъ на ученика.

1. Господи, като размислямъ за твоето величие и своето нищожество, ужасъ ме обхваща, и самъ въ себе се срамя.

Ако, наистина, азъ се не приближа до тебе, то бѣгамъ отъ живота, ако пъкъ се приближа до тебе недостойно, азъ падамъ въ немилость предъ тебе.

Какво ще правя тогава, Боже мой, покровителю мой, съветнико мой, въ всички мои нужди?

2. Насочи ме въ правия пътъ, научи ме нѣкое кжсо упражнение, та да се приготвя за светото причастение.

Действително, отъ голѣма важность е за мене да зная, съ каква гореща набожностъ, съ какво почитание трѣбва да приготвя сърдцето си така, че плодотворно да приема твоето Таинство, или да ти принесе тая велика и божествена жертва.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ако е нужно да приготвиш душата си преди молитва (Сирах, гл. 18, 23.), колко по-

вече преди да се приближимъ до божествената Евхаристия? Ето защо Апостолътъ казва: „*Нека човѣкъ да изпитва себе си и тогава да яде отъ хлѣба и да пие отъ чашата, защото който яде и пие недостойно, той яде и пие своето осжждане, понеже не различава тѣлото Господне*“ (1. Кор. гл. 11, 28, 29.) Но, уви! Господи, колкото повече изпитвамъ себе си, толкова повече се признавамъ недостоеенъ да се съединя съ тебе въ обожаваното Тайнство на твоето тѣло и на твоята кръвъ; обаче „*ако не ямъ твоята плът и не пия твоята кръвъ, не ще имамъ животъ вѣченъ*„ (Иоанъ гл. 6, 54.); тъй щото азъ съмъ раздѣленъ между желанието да седна на свещения пиръ, на който поканвашъ своитѣ вѣрни, и между страха да чуя тия страшни думи: „*Приятелю, какъ влѣзе тука, като не си въ сватбарска премѣна? Вържете му ржцетѣ и нозетѣ, вземете и го хвърлете въ вѣншната тѣмнина; тамъ ще бжде плачъ и скърцане съ зѣби*“ (Мат. гл. 22, 12, 13.). А какво ще правя азъ? О, ето какво ще правя. Ще се представя такъвъ, какъвто съмъ, необлѣченъ, голъ, окаянъ, предъ моя Господъ и моя Богъ, и ще му кажа: Смили се надъ мене, Господи, и благоволи да ме облѣчешъ самъ ти съ чистата дреха, съ която ще бжда удостоенъ да влѣза въ пирувалната стая. Ако се не пригледашъ менъ на помощъ, ако не допълнишъ осжждността ми, азъ ще бжда, о, мой божественъ Учителю, за всѣкога изключенъ отъ твоята света трапеза; но ти ще хвърлишъ върху тоя беденъ човѣкъ състрадателенъ погледъ, ще дойдешъ при него съ благодатьта си съ великата си милость, и ржката ти ще се

простре, за да покрие голотата му; да, *на тебе, Господи, се уповавамъ, да се не посрамя на-вѣки.* (Пс. 30, 1.)

ГЛАВА 7.

За изпитване собствсната ни съвѣсть и решение да се поправимъ.

Гласъ на възлюбения.

1. Свещеникътъ който се готви да отслужи светитѣ Та ни, да хваща, приема тѣлото Иисово, трѣбва да се приближи до това Таинство главно съ дълбоко смирение на сърдце си, съ умолително почитание, съ пълна вѣра и благочестиво намѣрение да почита Бога.

Грижливо изпитай съвѣстѣта си и, доколкото можешъ, очисти я съ истинско съкрушение и смирена изповѣдь, тъй щото, освободена отъ товара на грѣховетѣ си, отъ смущение и гризене на съвѣстѣта, да можешъ свободно да лойдешъ при мене.

Силно скѣрби за всички свои грѣхове въобще; главно съжалявай за тия, които вършишъ всѣки день и, ако времето позволява, изповѣдай на Бога въ тайника на сърдце си всички слабости, плодъ на твоитѣ страсти.

2. Скърби и стени, загдето си подъ плътско и свѣтовно влияние: толкова малко занятъ съ умъртвяване лошитѣ си наклонности, толкова вълнуванъ отъ похотливи движения.

Толкова нехаенъ да бдишъ надъ чувствата си; толкова често блаженъ отъ суетни призраци

Толкова наклоненъ да се разливашъ навънъ, толкова небреженъ да дойдешъ въ себе си.

Толкова готовъ за смѣхъ и разсѣяностъ; толкова коравосърдеченъ, когато трѣбва да лѣшешъ сълзи и бждешъ съкрушенъ отъ разкаяние.

Толкова бръзъ да се отдавашъ на разпуснатостъ и мекушавостъ; толкова тежъкъ да прегърнешъ строгъ и усърденъ животъ

Толкова любопитенъ за новини и за всичко, което съ своята хубостъ привлича погледа ти; толкова препълненъ съ отвръщение къмъ това, което понижава и смирява.

Толкова жаденъ да знаешъ много, толкова скжперникъ на даване, толкова упоритъ въ задържане.

Толкова вѣтърничавъ въ думи, толкова слабъ въ мълчание.

Толкова безпорядъченъ въ нравитѣ си,
толкова бѣбровъ въ дѣла.

Толкова неумѣренъ на ядене и пиене,
толкова глухъ за словото Божие.

Толкова гладенъ за почивка, толкова
враждебенъ къмъ работа.

Толкова буденъ за голословни приказ-
ки, толкова налѣганъ отъ сънъ презъ вре-
ме на свети бдения, толкова брѣзъ да
имъ видишъ края, толкова малко внимате-
ленъ, кога присѣтствуващъ на извършване-
то имъ.

Толкова немарливъ, кога четешъ све-
тото последование, толкова охладнѣлъ,
кога служишъ литургия, толкова сухъ, ко-
га се причастявашъ.

Толкова лесно разсѣянъ, толкова рѣдко
прибранъ самъ въ себе.

Толкова скоро развѣлнуванъ отъ гнѣвъ,
толкова пѣргавъ да оскѣрбявашъ други.

Толкова наклоненъ да осждашъ ближ-
ния, толкова строгъ, кога го порицавашъ.

Толкова напоенъ съ радостъ въ благо-
денствие, толкова отпадналъ при злочесина.

Толкова богатъ съ добри решения,
толкова беденъ откъмъ добри дѣла.

3 Следъ като си изповѣдалъ и опла-
калъ съ голѣма горестъ и живо почувст-
вуване своята слабостъ, тия недостатъци и

всички ония, които може да се намърятъ въ тебе, вземи твърдо решение да се поправишъ и напредвашъ въ добродетель.

После, съ пълно себеотдаване, съ всичката си воля принеси себе си въ жертва непрестанна връзъ олтара на сърдцето си, за честь на моето име, оставяйки всецѣло на мене съ вѣра грижата за тѣлото и душата ти, та по тоя начинъ да придобиешъ благодать, за да служишъ достойно светата литургия, и плодотворно да приемешъ Таинството на моето тѣло.

4. Нѣма, наистина, жертва по-заслужителна, ни по-голѣмо удовлетворение за грѣхове, отъ искрено себепринасяне Богу като му принасяшъ при литургисване и причастение тѣлото Исусово.

Ако човѣкъ направи всичко, що зависи отъ него и има истинско разкаяние, всѣкога кога се приближи до мене да проси опрощение и милость: *„Обещавамъ, казва Господь, че всички негови престѣпления. каквито е вършилъ, не ще му се споменятъ; всички ще му бждатъ опростени, защото не искамъ азъ смъртъта на грѣшника, но да се отвърне отъ нѣтя си и да бжде живъ“*. (Езек. гл. 23, 22; гл. 33, 11.)

РАЗМИСЛЯНЕ.

Само по-себе нищо не е по необходимо, за да се приближи човѣкъ до светия олтарь, отъ

това да изпита съвѣстѣта си и да прерови съ спасителна строгостъ плачевнитѣ ѣ дълбини. Има въ насъ като единъ образъ отъ царството на мрака; тамъ живѣе и расте, размножава се безчетно семейство на пороци, родени отъ тройната похоть (1. Иоанъ гл. 2, 16.); която е заразила човѣшкия животъ въ извора му. Който изпита сериозно сърдцето си, въ него той намира зародиша на всичко лошо; гордостъ, ту смѣла и буйна, ту пълна съ прикривания и хитрости, необуздано любопитство, пламенни възжеления, умраза що придружаватъ обида, оскърбления, клевета, завистъ, майка на убийства, сребролюбие, що непрестанно казва: „*Давай, давай*“ (Притч. гл. 30 15.) жестоко-сърдечие, престѣпни радости на духа; и при все че тия семена смъртни не се развиватъ еднакво у всѣки човѣкъ, то пакъ всички ги иматъ въ себе си, а единствено благодатѣта ги удушва повече или по-малко. Такава е още отъ първоначалното грѣхопадение участѣта на Адамовитѣ синове. Кой въ уплаха не би *„викалъ къмъ Бога отъ дѣнъ-душа въ това необятно бедствие“* (Пс. 129, 1.), за да проси помощъ и милостъ? *„Който скрива престѣпленията си, не ще има успѣхъ, а който се съзнава и ги оставя, ще бѣде помилуванъ“*. (Притч. гл. 28, 13.) Покъртенъ отъ съжаление къмъ грѣшниците, Исусъ Христосъ е установилъ таинството покаяние, което ги възродява въ кръвѣта на Агнеца и ги облича въ първобитната имъ невинность. Ето сватбарската дре-ха, нужна за присѣствуване на пира Младожен-цовъ. Ти, който носишъ съ болка товара на грѣховетѣ си, побързай, иди, съ покаяние, вѣра, надежда и любовь, свали това тежко бreme

предъ нозетѣ на оня, който държи въ свещеното сѣдалище мѣстото на самия Синъ Божий; иди и се смири, иди и плачи; божествена рѣка ще изтрие сълзитѣ ти, и помилуванъ отъ Бога въ миръ самъ съ себе, ти ще пѣешъ радостния химнъ на опрощението: „Блаженъ е оня, комуто беззаконията сѣ простени, и чиито грѣхове сѣ покрити! Блаженъ е онзи човѣкъ, комуто Господъ нѣма да вмѣни грѣхъ и въ чийто духъ нѣма лукавство! Докле мълчахъ, изтощиха се коститѣ ми отъ вседневното ми охкане, защото денемъ и нощемъ тежеше надъ мене твоята рѣка; свежестъта ми изчезна като презъ лѣтна засуха. Но азъ ти открихъ грѣха си и не скрихъ беззаконието си; азъ казахъ: „ще изповѣдамъ Господу моитѣ прѣстѣпления“, и ти сне отъ мене вината на грѣха ми. Затова всѣки праведникъ ще ти се помоли о време, и тогава разливътъ отъ многото води нѣма да го достигне“ (Псал. 31 1—6.).

ГЛАВА 8.

За жертвуването Исусово на кръстъ
и за нашето себеотдаване на Бога.

Гласъ на възлюбения.

1. Както азъ принесохъ себе си драговошно за твоитѣ грѣхове на моя Отецъ, съ разпнати рѣце на кръстъ и голо тѣло, не оставяйки нищо въ себе си, което да не е жертвувано, за да укротя Бога, тъй сжщо и ти всѣки день си длъженъ, при отслуж-

ване светата литургия, да принасяшъ себе си на мене като чиста и света жертва отъ все сърдце и съ всички сили на душата си

Какво искамъ азъ отъ тебе, ако не всецѣло да се отдадешъ на мене?

Всичко, каквото ми давашъ освенъ себе си, е нищо за мене, защото азъ тебе искамъ, а не твоитѣ дарове.

2. Както всичко друго не би стигнало безъ мене, така сжщо ни единъ отъ твоитѣ дарове не може ми угоди, ако ти себе си не отдадешъ на мене.

Принеси себе си на мене, отдай се цѣлъ зарадъ Бога, и твоео приношение ще ми бжде приятно.

Азъ за тебе принесохъ себе си цѣлъ на моя Отецъ; дадохъ ти цѣлото си тѣло и всичката си кръвъ за храна, за да бжда всецѣло твой, и ти да бждешъ вѣчно всецѣло мой.

Но, ако стоишъ самъ въ себе, ако не се отдадешъ напълно на волята ми, твоео приношение не е цѣло, и ние нѣма да бждемъ съвършено обединени.

Твоео драговолно себеотдаване въ ржцетѣ на Бога трѣбва, следователно, да предхоѳжа всички твои дѣла, ако искашъ да придобиешъ благодать и свобода.

Защото причината, че сж малцина ония,

които сж просвѣтени отъ моята свѣтлина и се радватъ на вжтрешна свобода е, че не умѣятъ всецѣло да се отрекатъ отъ себе си.

Казахъ го, и моята дума е неизмѣнна:
„Всѣки отъ васъ, който не се отрече отъ всичко, що има, не може да бжде мой ученикъ“. (Лука. гл. 14, 33.)

Прочее, ако искашъ да бждешъ мой ученикъ, принеси себе си на мене ведно съ всички свои прилюбвания.

РАЗМИСЛЯНЕ

Човѣкъ би ималъ много слабо и непълно понятие за кръстната жертва, ако виждаше само това, що се показва, тѣй да се каже, на чувствата. Исусъ Христосъ принесе, не само своето пресвето тѣло, изложено на всички страдания и измжчвания, каквито може да изтърпи човѣшката природа, но още и светата си душа, тѣсно съединена съ Божието Слово, всички нейни болки, всички нейни щения; агония, изоставяне, което изтъргна отъ сърдцето му тоя последенъ викъ: *„Боже, Боже мой, защо си ме оставилъ“* (Мат. гл. 26, 28.). Въ това състояние той е представлявалъ цѣлото човѣчество, осждено да умре; и човѣкътъ, наистина, бѣ поразенъ отъ смъртъ, дори въ най-съкровения дѣлбини на своето сжщество. Тогава *„всичко се свърши“* (Иоанъ. гл. 19, 30.) и смъртно наказание и изкупление. А всѣки пжтъ, кога свещеникътъ, влизайки въ олтара, подновява, по божествено установление, тая

неизказана жертва; всѣки пжтъ, кога вѣрниятъ участвува въ принесената жертва, и вѣренъ и свещеникъ трѣбва да принесатъ себе си, както самъ Исусъ се принесе; защото и ние сжщо сме приковани на кръсть, и съ Исуса Христа и въ Исуса Христа страдаме за себе си, за братя, за живи, за умрѣли, за цѣлото велико човѣческо семейство; това е, което накара свети апостолъ Павелъ да каже следнитѣ удивителни слова: *„Радвамъ се въ страданията си за васъ и подпѣлвамъ недостига отъ скѣрби Христови въ моята плѣтъ, за тѣлото Христово, което е Църквата“* (Колос. гл. 1, 24.); не, разбира се, че Страданията на Спасителя не сж били преизобилни, *за да зличатъ грѣха на свѣта*“ (Иоанъ гл. 1. 29.) и удовлетворятъ на Божията правда, но защото всѣки единъ отъ насъ дължи да ги възпроизвежда въ себе си, и защото, *„бидейки членове на единно тѣло, което е тѣлото на Христа“* (1. Кор. гл. 12, 27.), кога страдаме ние, и той страда съ насъ, тъй щото нашитѣ страдания ставатъ като частъ отъ неговитѣ. О, Исусе! азъ се принасямъ съ тебе, принасямъ себе си цѣлъ; ето ме на олтара; поразявай, Господи, довърши жертвата; разруши всичко, което е въ мене отъ осждения човѣкъ: тия земни желания, тия прилюбвания, или щения, тия чувства, които ме смущаватъ, това грѣховно тѣло; и очитѣ ми втречени въ твоя кръсть, ще кажа: *„Свърши се“*.

ГЛАВА 9.

За длъжността ни да принасяме себе си на Бога съ всичко, каквото имаме, и да се молимъ за всички.

Гласъ на ученика.

1. Господи, комуто принадлежи всичко на небето и на земята, и азъ искамъ да отдамъ себе си на тебе чрезъ драговолно себепожертвуване, искамъ вѣчно да бжда твой.

Съ простота на сърдце днесъ принасямъ себе си на тебе, Боже мой, за да ти служа вѣчно, да те слушамъ и се жертвувамъ непрестанно за твоя слава.

Приеми ме ведно съ светата жертва на твоето безценно тѣло, което ти принасямъ днесъ предъ ангелитѣ, които невидимо присъствуватъ на това жертвоприношение, и направи да бжде то спасително за мене и за твоя народъ.

2. Всички погрѣшения и престѣпления, които съмъ извършилъ предъ тебе и твоитѣ свети ангели, отъ деня, кога можахъ за пръвъ пжтъ да грѣша, принасямъ ти ги, Господи, връзъ твоя очистителенъ жертвеникъ, за да ги изгоришъ съ огъня на твоята любовъ, да залишишъ всички петна, съ които сж осквернили съвѣстѣта ми, и следъ

като си я очистилъ, да ми възвърнешъ твоята благодать, която грѣховеѣ ми бѣха изгубили за мене, като напълно ми ги простишъ и ме приемешъ милостиво на примирителна цѣлувка.

3. Какво мога да направя друго, за да изкупя грѣховеѣ си, ако не да ги изповѣдамъ смирено съ горестъ на душа, и непрестанно да прося помилване отъ тебе.

Моля ти се, послушай ме, бжди милостивъ къмъ мене, кога се представя предъ тебе, Боже мой.

Отъ дънъ сърдце ненавиждамъ всички мои грѣхове и съмъ решенъ да не грѣша вече. Дълбоко скърбя за тѣхъ и не ще престана да скърбя, готовъ да се покая и удовлетвори споредъ силитѣ си.

Прости ми ги, Господи, прости за слава на твоето име. Спаси душата ми, която си изкупилъ съ своята безценна кръвъ.

Ето че се оставямъ на твоята милость, предавамъ себе си въ твои рѣще; постъпи съ мене споредъ твоята доброта, а не споредъ моята злоба и беззаконие.

4. Принасямъ ти тъй сжщо и каквото добро има въ мене, колкото слабо и несвършено да е то, така щото, като го очистишъ, осветишъ и непрестанно го усъвършавашъ, да го направишъ по-достойно за

тебе, по-угодно предъ твоитѣ очи и доведешъ до благополучна кончина мене, най-непотрѣбенъ, най-немощенъ и последенъ между човѣцитѣ.

5. Принасямъ ти още и всички благочестиви желания на вѣрнитѣ души, нуждитѣ на моитѣ родители, приятели, братя, сестри, на всички, които ми сж мили, на ония, които на мене или на други сж направили нѣкое добро отъ любовь къмъ тебе; на ония, които сж искали, или пожелали да се моля за тѣхъ и служа светата литургия за тѣхъ и за тѣхнитѣ, било да сж още живи по плътъ, било да сж напуснали този свѣтъ.

Нека всички почувствуватъ помощта на твоята благодать, силата на твоитѣ утехи; закрилай ги въ време на опасность, избави ги отъ мжки, и освободени отъ всички злини, да ти въздаватъ съ голѣма радость блѣскави благодарения.

6. Принасямъ ти, най-сетне, умоления, мирната жертва, главно за ония, които сж ме оскърбили, огорчили съ нѣщо, които сж ме укорявали, нанесли сж ми вреда, или причинили мжка; за всички ония, тѣй сжщо, които азъ съмъ огорчилъ, обидилъ, смушавалъ, съблазнилъ съ знание или незнание;

и така на всички ни да простишъ грѣхове-
тъ и нанесенитъ взаимно обиди.

Премахни отъ сърдцата ни всѣко подо-
зиране, негодуване, гнѣвъ, несъгласие и
всичко, което може да охлади и намали
любовъта и братолюбieto.

Смили се, смили се, Господи, надъ ония,
които просятъ твоята милость, дай благо-
датыта си на нуждаещитъ се и направи да
живѣемъ така, щото да бждемъ достойни
да се радваме на твоята благодать и на-
предваме къмъ вѣчния животъ. Аминъ.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Следъ като се е очистилъ чрезъ таинство-
то покаяние въ цѣлото си сжщество и се е
сѣединилъ съ Исуса Христа, умиловитна жер-
тва за спасение на човѣцитъ, свещеникътъ
принася себе си, принася още и за тѣхъ и за
себе, така щото силата на жертвата, която
ще се извърши, да бжде приложена нему, на
братята му и на всички ония, за които Исусъ
Христосъ, жертвоприносителъ и жертва, (Евр.
гл. 9, 14.) е завършилъ на кръста. Както Спа-
сительтъ се пожертвува за него, така и той иска
да се жертвува за Спасителя, да живѣе само
за негова слава и умре за нея. Той го умо-
лява да изгори въ огъня на своята любовъ
всичко, което остава нечисто и земно въ него.
Той слага по нѣкакъвъ начинъ на олтара и
мисли и чувства, и воля, и желания, цѣлото
свое сжщество, та да бжде облѣченъ въ Исуса

Христа съ новъ животъ, съ оня *новъ животъ* (1. Петр. гл. 4, 6.), който прави човѣка да не „*живѣе за себе си, а за оногова, който умрѣ за него и възкрѣсна*“. (2. Кор. гл. 5, 15.) Самоуниженъ по тоя начинъ въ присѣствие на върховния Господарь, и вече като окжпанъ въ кръвта, която проси милость, той ходатайствува за свои близки, приятели, благодетели, даже и за неприятели, за ония, които го ненавиждатъ и гонятъ, обгръщайки въ своята любовь, необягнато като оная на Христа, всички създания изкупени, всички синове на небесния Отецъ, „*който оставя своето слънце да грѣе надъ лоши и добри*“; (Мат. гл. 5. 45.) възвишенъ чрезъ иерейско помазание между земя и небе, той покрива, тъй да се каже, цѣлия човѣчески родъ съ своята молитва и любовь. Той го вижда презъ грѣха въ мъртво състояние, и желанията му го раждатъ за животъ; подобенъ на върховния Ходатай, който „*въ днитѣ на плътта си, съ силенъ викъ и сълзи отправи молби и молитви къмъ Оногова, който можеше да го спаси отъ смъртъ, и биде чутъ поради благоговѣйнството си*“. (Евр. гл. 5, 7.) Да, „*отъ Господа е спасението*“. (Пс. 5, 8.) „*Той си избра благочестивъ мжжъ*.“ (Пс. 4, 4.) Свещеници на живия Богъ, „*Принасяйте жертви праведни*.“ (Пс. 6.) „*Господи, чуй рано гласа ми, на ранина ще застана предъ тебе. По твоя милость ще влѣза въ твоя домъ, и ще се възрадватъ всички, които на тебе се уповаватъ, ще ликуватъ вѣчно, и ти ще ги закриляшъ, и ще се хвалятъ съ тебе ония, които обичатъ твоеото име*.“ (Пс. 5, 4, 8, 12.)

ГЛАВА 10.

Не бива така лесно да изоставяме светото причастяване.

Гласъ на възлюбения.

1. Ти трѣбва често да прибѣгвашъ къмъ источника на благодать и Божия милость, къмъ источника на всѣка доброта и чистота, за да можешъ се излѣкува отъ страсти и пороци, и тъй, по-силенъ и побуденъ, да не бждешъ победенъ отъ нападения на дявола, нито изненаданъ отъ негови замамки.

Човѣшкиятъ врагъ, знаейки какъвъ е плодътъ на светото причастие и колко е значителенъ цѣрътъ, който благочестиви и вѣрни души намиратъ въ него, се старае въ всѣки случай и съ всички срѣдства да ги отдалечи, колкото може, отъ причастяване.

2 Тогава нменно, кога се приготвяватъ за причастяване, нѣкои изпитватъ най-силни нападения на Сатана.

Тоя зълъ духъ, както е писано въ книгата на Иова, идва при синоветъ Божии, за да ги смущава съ обичайнитъ хитрости на своята ненавистъ, гледайки да имъ внуши презмѣрни страхове и мжчителни безпокойства, за да отслаби тѣхната любовь, разко-

лебае вѣрата имъ, дано съ това се откажатъ отъ причастяване, или се причастятъ, но охладнѣли.

Обаче не бива да се безпокоишъ отъ негови лукавщини и внушения, колкото срамни и гнусни да сж тѣ, но всички нему препращай

Съ презрение подбивай тоя окаянъ духъ и никога не оставяй светото причастие зарадъ тия нападения и смущения, които побужда.

3. Често има и такива, които се оставятъ отъ причастяване по едно твърде живо желание за чувствена набожностъ и зарадъ нѣкакво обезпокояване досежно направена изповѣдь.

Ти постъпи споредъ съвета на разумни хора и прогони отъ сърдце си безпокойства и скрупулозностъ защото тѣ рушатъ благочестието и прѣчатъ на благодатъта Божия.

Не се лишавай отъ светото причастие, щомъ току почувствуваешъ нѣкакво смущение, или нѣкоя тжга въ съвѣстъта, но се изповѣдай по-скоро и искрено прощавай обиди, които сж ти нанесли.

Ако пъкъ си обидилъ нѣкого, смирено му искай прошка, и Богъ ще прости и на тебе.

4. Каква полза да бавишъ своята изповѣдь и отлагашъ светото причастяване.

Часъ по-скоро се очисти, бързай да изхвърлишъ отровата и прибѣгнешъ къмъ лѣкарство; така ще се почувствуващъ по-добре, нежели ако отлагашъ по-дълго време.

Ако днесъ отлагашъ по нѣкоя причина, утре, може би, друга по-силна ще се представи, и така непрестанно би могълъ да странишъ отъ причастие и непрестанно да чувствувашъ себе си по-малко приготвенъ.

Колкото можешъ по-бързо, отърси се отъ своето униение, освободи се отъ каквото ти тежи. Защото какво ти допринася да прекарвашъ винаги въ безпокойство, винаги въ смущение и да се отдалечаващъ всѣки день отъ светата Трапеза зарадъ нови препятствия?

Напротивъ, нищо по вредно отъ това, да оставашъ дълго време безъ причастие; отъ това именно душата обикновено пада въ голѣма заспалостъ.

Жалко! намиратъ се християни, толкова охладнѣли и разпуснати, щото съ радостъ използватъ всѣкакъвъ предлогъ за отлагане светото изповѣждане, поради което и причастяването та съ това да не бждатъ длъжни да бдятъ по-грижливо надъ себе си.

5. Уви, колко малко набожностъ, колко малко любовъ иматъ ония, които се лишаватъ тъй лесно отъ светото причастие!

Напротивъ, колко честитъ и богоугоденъ е оня, който живѣе по такъвъ начинъ и запазва тъй чиста своята съвѣсть, щото би билъ готовъ да се причастява всѣки день и действително би се причастилъ, ако му бѣше позволено, и можеше да направи това, безъ да се покаже страненъ.

Ако нѣкой се не причастява понѣкога отъ смирение, или по друга оправдателна причина, то би трѣбвало да се похвали това негово страхопочитание.

Но ако усърдието му е охладнѣло, той трѣбва себе си да побуди и направи всичко, каквото може, а Богъ ще подпомогне желанията му зарадъ правата му воля, на която той главно гледа.

6. Ако ли основателни мотиви го спиратъ да се приближи до светата Трапеза, той пакъ винаги ще има намѣрение и светото желание да се причасти, и така не ще бжде напълно лишенъ отъ плода на това Таинство.

Въпрѣки че всѣки вѣренъ е длъженъ въ известни дни и на опредѣлено време да приеме съ нѣжно почитание тѣлото на Спасителя въ Таинството му и да търси

въ това по-скоро славата Божия, нежели своя утеха, обаче, той може сжщо всѣки день да се причастява духомъ съ душеспасителна полза.

Защото, по този начинъ той се причастява мистично и се храни невидимо съ Исуса всѣки пжтъ, кога набожно размишлява върху Тайнитѣ Въплощение и Страдания Христови и се разпалва отъ любовъта му.

7. Оня, който се приготвя за причастение само при настѣпване на празници, или кога обичаятъ ги задължава, той често лошо ще бжде приготвенъ.

Блазе ономува, който принася себе си въ жертва на Господа, колкото пжти служи литургия, или се причастява.

Кога извършвашъ светитѣ Тайни, не бива ни да се бавишъ много, ни да бързашъ, но се съобразявай съ приетия и редовенъ обичай на ония, съ които живѣешъ.

Не трѣбва да уморявашъ другитѣ, ни да имъ дотѣгашъ, но следвай общия редъ, установенъ отъ светитѣ Отци, и по-скоро допринасяй за полза на всички, нежели да се водишъ по свое увличане и лична набожность.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Да се побуждатъ християни къмъ приближаване до светата Трапеза, та да се хранятъ съ хлѣба на живота, да приематъ въ себе си „началника и завършителя на вѣрата“ (Евр. гл. 12, 2.), Спасителя на човѣцитѣ, Слово-то Божие; да гледашъ, какъ търсятъ тѣ от-вредъ причини, за да стоятъ далечъ отъ него, да смѣтатъ за тежко задължение дълга, който Църквата налага да се причастяваме въ известни времена съ тѣлото и кръвта на Исуса Христа, това е тъй чудно и едновременно тъй страшно, че душата бѣга отъ тая мисль, както би бѣгала отъ едно видение на пъкѣла. Но между вѣрнитѣ, които любовта привлича къмъ свещения пиръ на Младоженеца, има такива, които, измани отъ жалки и лъжливи учения, или възпрѣни отъ скрупулозностъ на прѣкомѣрно боязлива съвѣсть, не считатъ себе си никога доста приготвени, та своеволно се лишаватъ отъ божествената Евхаристия, отъ почитъ, що имъ вдѣхва това изрядно Таинство. Бездруго трѣбва човѣкъ да изпита себе си; бездруго би било желателно, щото тия, които ядатъ хлѣба ангелски, да иматъ чистота на небесни духове; но оня, който познава бедствието ни и дойде да го излѣкува, не изисква човѣкъ да бѣде съвършенъ, за да се приближи до благодатния изворъ; той иска само да се е очистилъ чрезъ покаяние и да дойде при стѣпитѣ на светия олтаръ съ „сѣкрушено и смирено сѣрдце“ (Пс. 50, 19.), съ искрено разкайване за грѣхове-тъ си, съ права воля, съ гореща любовъ. Докато Исусъ отблъсква и проклѣна фарисейтъ, горделиви съблюдатели на закона, той приема

жената грѣшница, състрадава на нейната смирена скръбъ, благославя сълзитѣ ѝ, *„процаватъ ѝ се многото грѣхове, загдето много обикна“*. (Лука гл. 7. 47.) Много начесто привидна деликатностъ на съвѣсть, която отстранява за дълго време отъ причастие, крие въ себе си голѣма и престѣпна гордостъ. Въмѣсто да се водишъ по съвета на ръководителъ, който държи мѣстото на Бога, ти искашъ да водишъ и сѣдишъ самъ себе; пагубна заблуда, чийто последенъ край, неизбѣжниятъ край, е или стчаяние или самонадѣяностъ. Не оставяй, никога, не оставяй пѣтя на послушанието; всички други водятъ къмъ гибель. Ако ти забранятъ да имашъ достѣпъ до светата Трапеза, въздържай се и плачи, защото какъвъ по-законенъ поводъ има за плачене? Ако ти кажатъ: иди при Исуса въ таинството на любовта, то приближи се съ радостъ. Никое разположение не може се равни съ това цѣло жертвуване на човѣшкото разсѣждане и собствената воля; имай въ всичко и всѣкога простосърдечието на малко дете; простосърдечието е мило на Бога, той го благославя за време, благославя го и за вѣчностъ.

ГЛАВА 11.

Какъ вѣрната душа има необходима
нужда отъ тѣлото Христово и Свеще-
ното Писание.

Гласъ на ученика.

1. Сладкий, Господи Исусе, отъ какви
ли сладости не се упоява вѣрната душа

приета на твоята Трапеза, кждето не ѝ се поднася друга храна, а самия тебе, неинъ единственъ възлюбенъ, най-милъ на желанията ѝ!

О, колко ще ми бжде сладко да пролѣя предъ тебе сълзи отъ любовъ и сътѣхъ облѣя нозетѣ ти, както Магдалина!

Но кжде е оная нѣжна набожностъ, кжде е онова обилно проливане на свети сълзи?

Да, бездруго, въ твое присѣствие и предъ светитѣ ангели, сърдцето ми би трѣбвало да пламне и се стопи отъ радостъ.

Въ твоето Таинство ти наистина си тукъ предъ мене, ако и прикритъ подъ чужди видове.

2. Очитѣ ми не биха могли да издържатъ блѣсъка на твоята божествена свѣтлина, и цѣлъ свѣтъ би изчезналъ предъ сиянието на славата ти.

Прочее, за да щадишъ сладостъта ми, ти се криешъ подъ булото на това Таинство

Азъ действительно имамъ оня, и му се покланямъ, комуто ангелитѣ се покланятъ въ небето; обаче, виждамъ го още само чрезъ вѣра, а тѣ го виждатъ какъвто си е и безъ було.

Трѣбва да се задоволя съ това свѣтило на истинската вѣра, да вървя по негова свѣтлина, „*докле деньтъ на вѣчната свѣтлина засвѣти и сѣнкитѣ на образитѣ побѣгнатъ.*“ (Пѣсенъ на пѣсн. гл. 2. 17.)

Но, „*кога дойде съвършеното знание*“ (1 Кор. гл 13, 10.), употрѣбяването на таинства ще престане, защото блаженитѣ въ небесната слава нѣматъ вече нужда отъ помощта на това лѣчебно Таинство.

Тѣ се веселятъ въ Божие присѣствие и гледатъ славата му лице съ лице; проникнати отъ негова свѣтлина и като потопени въ бездната на божеството му, тѣ вкусватъ Словото Божие, станало плътъ, такова каквото бѣше въ начало и каквото ще бжде въ-вѣки.

3. При спомена за тия дивности, нека всичко ми бжде тежка досада, дори и духовнитѣ утехи! Докато наистина не видя азъ Господа, моя Богъ, въ блѣсъка на славата му, всичко каквото виждамъ, каквото чувамъ въ този свѣтъ, е нищо за мене.

Ти си ми свидетель, Господи, че азъ нигде не намирамъ утеха, ни покой въ някоя тварь, и че не мога да намѣря другаде, а само въ тебе, Боже мой, когото желая вѣчно да гледамъ.

Обаче, това не може, докато живѣя въ

това смъртно тѣло. Прочее, азъ трѣбва да се приготвя за голѣмо търпение и подчиня своитѣ желанія на волята ти.

Действително, твоитѣ Светии, Господи, които унесени отъ радване, царуватъ сега съ тебе въ небето, сж тѣй сжщо чакали, докато сж били живи, съ голѣма вѣра и голѣмо търпение възшествието на твоята слава.

Азъ вѣрвамъ каквото тѣ сж вѣрвали; на което сж се надѣвали, на това и азъ се надѣвамъ; имамъ упование, подпомогнатъ отъ твоята благодать, да пристигна гдето сж тѣ пристигнали.

До тогава ще вървя въ вѣрата, подкрепенъ отъ тѣхни примѣри.

Ще имамъ тоже и свещеното Писание, за да се утешавамъ и наставлявамъ, и надъ всичко, твоето пресвето тѣло за цѣръ и прибѣжище.

4. Защото, азъ усѣщамъ, че две нѣща ми сж крайно необходими, и че безъ тѣхъ не бихъ могълъ да нося товара на този окаянъ животъ.

Запрѣнъ въ затвора на тѣлото, азъ имамъ нужда отъ храна и свѣтлина.

Ето защо ти си далъ на този беденъ болникъ своята пресвета плътъ, за да бжде храна на душата и на тѣлото му и

„твоего слово е свѣтило за ногата му, свѣтлина за пѣтеката му“. (Пс. 118, 105.)

Не бихъ могълъ да живѣя безъ тия две нѣща, понеже словото Божие е свѣтлина за душата, и твоего Таинство хлѣбъ за животъ.

Може да се гледа на тѣхъ още и като на две трапези, сложени въ съкровището на Църквата.

Едната трапеза за пресветия жертвеникъ, на която е сложенъ осветениятъ хлѣбъ, сиречь драгоценното тѣло Исусово.

Другата е трапеза за Божия законъ, която съдържа светото учение, що ни учи на истинската вѣра, дига завесата на светилището и ни води сигурно дори до Светиятъ на Светиитѣ.

Благодаря ти, Господи Исусе, свѣтлина отъ вѣчна свѣтлина, за гдето си ни далъ чрезъ твоитѣ служители Пророци, Апостоли и други просвѣтители, тая трапеза на Свещеното учение.

5. Благодаря ти, о Създателю и Изкупителю на човѣцитѣ, за това че, за да явишъ своята любовъ на свѣта, ти си приготвилъ голѣмо угощение, кждето ни поднасяшъ за храна, не символично агне, но своето пресвето тѣло и своята кръвъ.

На тоя свещенъ пиръ, който сподѣлятъ

съ насъ ангелитѣ, но чиято сладость поживо вкусятъ, ти изпълняшъ съ радостъ всички вѣрни и ги опойвашъ съ чашата на спасението, съдържаща всички райски наслади.

6. О, колко велика е, колко славна службата на свещеницитѣ, на които е дадено да осветяватъ Бога на величието съ свети думи, да го благославятъ съ устни, да го държатъ въ ржце, да го взематъ въ устата си и раздаватъ на другитѣ човѣци!

О, колко невинни трѣбва да бждатъ ржцетѣ на свещеника, колко чиста неговата уста, колко свето неговото тѣло и душата му непорочна, за да взема толкова често виновника на чистотата!

Не друго, а само каквото е свето, честно, полезно трѣбва да излиза изъ устата на свещеника, който тъй многократно взима участие въ Таинството на Исуса.

7. Нека бждатъ прости и цѣломждрени очитѣ, които обикновено гледатъ тѣлото на Исуса. Нека бждатъ чисти и дигнати къмъ небето ржцетѣ, които постоянно докосватъ Твореца на небето и на земята.

Главно на свещеницитѣ е казано въ закона: „Бждете свети, защото азъ съмъ светъ, Азъ, Господъ Богъ Вашъ“. (Лев. гл. 11, 44; гл. 13, 2 и гл. 20, 7.)

8. Нека твоята благодать ни помогне, о всемогъщия Боже! на насъ, които сме приели иерейска длъжностъ, та да можемъ да ти служимъ достойно съ истинско благочестие и чиста съвѣсть.

И ако ние не можемъ да живѣемъ съ оная невинностъ която би трѣбвало да имаме, то дарувай ни поне благодать да плачемъ искрено за своитѣ прегрѣшения и вземемъ съ духъ на смирение твърдо решение да ти служимъ занапредъ съ повече усърдие.

РАЗМИСЛЯНЕ

Що е земята? Мѣсто на изгнание, долина на плачове, както я нарича Църквата. Човѣкъ търси въ мрака свѣтлина, която е животъ на разума; той търси всрѣдъ безчетни злини едно добро, не знае кое добро, необятно, неизчерпаемо, вѣчно, което е живота на сърдцето му; а всичко, що дири, му се изплъзва. Съмнение, мнителностъ, заблуда уморяватъ изнурения му разумъ. Това, що е вѣрвалъ за блага, се превръща на горчевина. Въ основата на всичко той намира празнота и досада. Щомъ остане самъ, душата му пакъ пада съ болка сама върху себе; той има нужда отъ подкрепа, и горко му, ако полага надежда въ хора. Тѣ се маскиратъ, за да го изненадатъ; скверниятъ името на приятель, за да го измаматъ; докато съ уста се усмихватъ поставятъ му примки въ мракъ, и кога съ повтаряни хитрувания, лъжи

и черни низости, тѣ го омотаятъ въ мрежитѣ си, изеднѣжъ, като се откриятъ, нахвърлятъ се връзъ него и го разкъсватъ, както хиена разкъсва своята плячка. Плачевно положение! Но Богъ не е изоставилъ своето мило създание въ тия крайни бедствия. Той го просвѣтлява съ своята дума, поддържа го съ своята благодать, ободрява го, утешава го съ вѣра за подобъръ животъ, съ надежда, че ще владѣе, следъ тия дни на изпитание, доброто, къмъ което се стреми, безконечното добро, което е самъ той. И тия дивни дарове на неизказана любовъ, събрани, съсрѣдоточени нѣкакъ въ божествената Евхаристия, сж поднесени на нашиѣ желанія, безъ друга мѣрка освенъ самиѣ тия желанія. И колкото пжти се приближаваме до това изрядно Таинство, ние приемаме въ себе Мждростѣта, несътворената Свѣтлина, Словото Божие, живата Дума; ние приемаме Виновника на благодатѣта, завършителя на вѣрата, безсмъртния залогъ на надеждата ни; разпнатата за насъ плѣтъ се смѣсва съ нашата плѣтъ, кръвѣта, която спаси свѣта — съ нашата кръвъ; света цѣлувка съединява душата ни съ душата на Изкупителя: неговото божество прониква въ насъ и унищожава въ насъ всичко, що грѣхътъ бѣше развалилъ, вѣрниятъ приятелъ почива на гърдитѣ ни, той ни говори тайни думи: *„Положи ме като печатъ на сърдцето си, защото любовта е силна като смъртѣта,“* (Пѣсень на пѣсн. гл. 8, 6.) и тогава разпалени отъ тая *„любовъ, пламъкъ много силенъ,“* (Пѣсень на пѣсн. гл. 8) ние виждаме само възлюбения, нѣмаме другъ животъ освенъ неговия, и скръбѣта на нашето странствуване изчезва въ небето,

ГЛАВА 12.

За длъжността на християнина да се приготви съ голѣмо прилежание за свето причастяване.

Гласъ на ученика.

1. Азъ съмъ приятелъ на чистотата, и отъ мене произлиза всѣка светостъ.

Търся чисто сърдце, и въ него е мѣстото на моята почивка.

„Приготи ми стая голѣма, послана, и ще празнувамъ у тебе Пасхата съ ученицитѣ си.“ (Марк. гл. 14. 15; Лука гл. 22, 12.)

Ако искашъ да дойда при тебе и да пребдвамъ въ тебе, *„очисти се отъ стария квасъ“* (1. Кор. гл. 5. 7.) и почисти жилището на сърдцето си.

Прогони отъ него свѣтскитѣ мисли и мятежа на пороцитѣ си.

„Като самотна птица на покривъ“ (Пс. 101, 8.), спомни си грѣховетѣ съ горестъ на душата си.

Единъ приятелъ, наистина, винаги приготвя за своя приятелъ най-добро и най-хубаво мѣсто и по този начинъ той му проявява, съ каква обичъ го приема.

2. Знай, обаче, че не можешъ, каквото и да е твоето прилежание, да се приготишъ достойно, ако ще би и цѣла година

да употрѣбишъ, безъ да се занимавашъ съ нѣщо друго.

Но чрезъ моята благодать и единствено чрезъ моята доброта ти можешъ да се приближишъ до трапезата ми като просякъ, поканенъ на угощение отъ богатъ, и който, за да признае това благодеяние, нѣма друго какво, освенъ да въздава смирени благодарения.

Направи, прочее, каквото зависи отъ тебе и направи го съ голѣмо смирение. Приеми, не за да се съобразишъ съ обичая, или изпълнишъ нѣкоя сурова длъжностъ, но съ страхопочитание и любовъ тѣлото на възлюбения Господъ, своятъ Богъ, който благоволява да дохажда у тебе.

Азъ те викамъ, азъ ти заповѣдвамъ да дойдешъ; ще придамъ каквото не достига; дойди и ме приеми.

3. Кога ти давамъ даръ на набожностъ, възблагодари на твоя Богъ, понеже не по твое достойнство, си го получилъ, а защото съмъ се смилилъ надъ тебе.

Ако, напротивъ, усѣщашъ себе си сухъ, моли се прилежно, стени и не преставай да хлопашъ на вратата, докато не изпросишъ нѣкоя троха отъ моята трапеза, или една капка отъ спасителнитѣ води на благодатъта,

Ти имашъ нужда отъ мене, а не азъ отъ тебе. Ти не идешъ при мене да ме осветишь, но азъ ида при тебе, за да те направя по-добъръ и по-светъ.

Ти идешъ, за да те осветя, и да се съединишь съ мене, да получишь нова благодать и се раз алишь отъ новъ жаръ за напредване въ добродетель.

Недей пренебрегва тая благодать, но пригответи сърдцето си съ най-голѣмо прилежание и приеми въ него своя възлюбенъ.

4. Не бива само преди причастяване да побуждашь себе си къмъ набожностъ, трѣбва още да се трудишь и подире, за запазване себе си въ нея; оная будность, що го последва, не е по-малко нужна отъ приготвлението, което го предхожда; тая будность, наистина, е най-добро приготвление за получаване по-голѣма благодать.

Напротивъ, нищо повече не отдалечва отъ потрѣбното разположение, което човѣкъ трѣбва да има за причастяване, отколкото едно преголѣмо разсѣйване по външни занятия, веднага следъ като се е причастилъ.

Говори малко, прибири се въ тайно мѣсто и се наслаждавай отъ твоя Богъ. Действително, ти имашъ оня, когото цѣлъ свѣтъ не може да ти отнеме.

Азъ съмъ оня комуто трѣбва изцѣло

да се отдадешъ, така щото, освободенъ отъ всѣкакво безпокойство, да не живѣешъ вече въ себе си, а въ мене.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Приготвянето за новата Пасха обгръща две нѣща: трѣбва да се почисти Горницата, трѣбва да се украси; сиречь, за да приеме напълно тѣлото и кръвта на Исуса Христа; душата е длъжна преди всичко да бѣде освободена отъ опетняване, да се е омила въ водитѣ на покаянието, и после да се е упражнявала въ добродетели, които я правятъ угодна на Бога. Това, що Господъ аресва, това, що прилича неговата благодать, е дълбокото смирение, (1. Петр. гл. 5, 5.) крайно презиране себе си, жива вѣра, съвършено себеотдаване на Божията воля, откъсване отъ земното, и желаніе за небеснитѣ блага, *„любовта, която е дълготърпелива, пълна съ благостъ, не завижда, не се превъзнася, не се гордѣе, не безчинствува, не дири своето, не се сърди, зло не мисли, на неправда се не радва, а се радва на истина, всичко извинява, на всичко вѣрва, на всичко се надѣва, всичко претърпѣва.“* (1. Кор. гл. 13, 4—7.) Любовь, наистина божествена, и споредъ учението на Апостола, за предпочитаніе надъ всичко възвишено. *„Да говоря всички езици човѣшки дори и ангелски, щомъ любовь нѣмамъ, ще бѣда медъ, що звѣнти, или кимвалъ, що звека. Да имамъ пророчески даръ и да зная всички тайни, да имамъ пълно знание за всички нѣща и такава силна вѣра, че да мога и планини да премѣстямъ, щомъ лю-*

бовъ нѣмамъ, нищо не съмъ. И да раздамъ всичкия си имотъ, и да предамъ тѣлото си на изгаряне, щомъ любовъ нѣмамъ, нищо ме не ползува“. (1.Кор. гл.13, 1—3.) Християнска душо, която желаешъ сватбения пиръ, подражай, моля те, мѣдритѣ Девици: *„Вземи масло, запали свѣтилника си, за да по-посрещнешъ Младоженеца“* (Мат. гл. 23, 4.), защото ония, на които свѣтилниците ще да сж изгаснали, ще чуятъ тая страшна дума: *„Истина ви казвамъ, не ви познавамъ“*. (Сжщ.12.)

ГЛАВА 13.

Набожна душа трѣбва да желае отъ всѣ сърдце съединение съ Исуса въ причастието.

1. Кой ще ми даде, Господи, да те на-мѣря самъ и разкрия всичкото си сърдце и се наслаждамъ отъ тебе, както душата ми желае, така щото да не бжда вече отъ никого подхвърленъ на презрение, а като се отчужда отъ всѣка тварь, ти самъ да ми говоришъ, и азъ на тебе, както приятель говори на приятель и седи на сжщата трапеза съ него!

Кое то азъ прося, желая, то е да се съ-единя съ тебе, сърдцето ми да се отцепи отъ всички сътворени нѣща и, чрезъ светото причастие и често отслужване на свети-

тѣ Тайни, да се науча да вкусвамъ небесни и вѣчни нѣща.

О, Господи Боже мой, кога, като забравя себе си всецѣло, ще бѣда съвършено съединенъ съ тебе и като погълнатъ въ тебе!

Нека бѣда азъ въ тебе, и ти въ мене, и това единство да остане неизмѣнно!

2. Ти си наистина моятъ възлюбенъ, „личенъ между десетъ хиляди други“ (Пѣсенъ на пѣсн. гл. 5, 10.), въ когото душата ми желае да пребжда презъ всички дни на живота си.

„Ти си царьтъ миротворецъ“ (1, книг. Парал. гл. 12, 9.), въ тебе е върховниятъ миръ и истинскиятъ покой; вънъ отъ тебе има само трудъ, болки и бедствие безкрайно.

„Наистина ти си Богъ съкровенъ: ти се държишъ далечъ отъ нечестивитѣ, но ти е драго да общувашъ съ смирени и прости“ (Ис. гл. 45, 15.)

О, колко е трогателна твоята нѣжностъ, Господи, ти, който, за да явишъ любовта си на своитѣ чада, благоволявашъ да ги нахранвашъ съ най-сладкъ хлѣбъ, който слиза отъ небето!

Да, истина е, „никой другъ народъ, колкото и да е великъ, нѣма богове, които да се приближаватъ до него“, (Последование за

праздника „Тѣло Христово“) както ти, о Боже мой, си при всички свои вѣрни, отдавайки се на тѣхъ всѣки день, за да бждешъ тѣхна храна, и тѣ да се наслаждатъ отъ тебе, за да ги утешавашъ и възнасяшъ сърдцето имъ къмъ небето

3. Кой народъ е, действително, тѣй знаменитъ както християнския? Коя тварь подъ небето е тѣй мила, както усърдната набожна душа, въ която Богъ благоволява да влѣзе, за да я храни съ своята славна плътъ?

О, милость неизказана! О, чудесно снисхождение! О, безпредѣлна обичъ, която само на човѣка е била указана!

Но какво ще въздамъ на Господа за тая благодать, за тази безгранична любовь?

Азъ не мога нищо друго да принеса на Бога, което да му е по-приятно, освенъ нацѣло да му дамъ сърдцето си и отъ днѣнъ душа да се съединя съ Бога.

Тогава той ще ми рече: ако искашъ да бждешъ съ мене, то и азъ искамъ да бжда съ тебе. И ще му отговоря: Благоволи да пребждвашъ съ мене, Господи; азъ горещо желая да съмъ съ тебе. Всичкото ми желание е, сърдцето ми да бжде съединено съ тебе.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„На тебе, се предавамъ. о Боже мой; на твоето единство, за да бжда направенъ едно съ тебе; на твоята безконечность и на твоята немозрима необятность, за да се изгубя въ нея и забравя себе си; на твоята безпредѣлна мждрость, за да бжда управляванъ отъ нея по твои намѣрения, а не по мислитъ си; на твоитъ вѣчни повеления, познати и непознати, за да се съобразя съ тѣхъ, защото всички сж еднакво справедливи; на твоята вѣчность, за да направя отъ нея своето щастие на твоето всемогъщество. за да бжда всѣкога подъ твоя ржка; на твоята бащинска доброта, така щото въ времето, що си бележилъ за мене, да приемешъ моя духъ въ обятията си; на твоята справедливостъ, доколкото тя оправдава нечестивецъ и грѣшникъ, така щото отъ нечестивъ и грѣшенъ да го направишъ праведенъ и светъ. Само на оная правда, която наказва престѣпления, азъ не искамъ да се оставя, защото то би било да се оставя на вѣчно осжждане, що заслужавамъ: обаче, Господи, света е тая правда, както всички твои качества, тя е света и не бива да бжде лишена отъ своята жертва. Трѣбва тоже и ней да оставя себе си, и ето че Исусъ Христосъ се явява, за да оставя себе си на нея въ него и чрезъ него“. (Босюё)

ГЛАВА 14.

За горещото желание у нѣкои свети души да приематъ тѣлото Исусово.

Гласъ на ученика.

1. *Колко много сж у тебе, о Боже мой, благата, що пазишъ за ония, които се боятъ отъ тебе“! (Пс. 30, 23.)*

Кога си наумя съ какво желание и съ каква обичъ нѣкои вѣрни души, о Господи, се доближаватъ до твоето Таинство, тогава азъ често самъ въ себе се засрамямъ и червя, загдето се представямъ предъ твоя олтаръ и на светата Трапеза за причастяване съ толкова студенина и засуха, съ тѣй хладно и пресъхнало сърдце, безъ да чувствувамъ това силно влѣчение, този жаръ, какъвто изпитватъ нѣкои отъ твоитѣ раби, които, готвейки се да те приематъ, не могатъ спрѣ сълзитѣ си, така голѣмо е желанието, отъ което горятъ, и вълнението имъ е дълбоко.

Тѣ жаднѣятъ за тебе, о Боже мой, изворъ на жива вода; и сърдце и уста еднакво се отварятъ, за да угасятъ жаждата си. Нищо не може да насити, ни да уталожии глада имъ, а само твоето пресвето тѣло, което взиматъ съ света ненаситность и неизказано възторжна радостъ.

2. О, колко тази гореща вѣра е осезателно доказателство за твоето присѣтствие въ светото Таинство!

Действително, *„истински познаватъ Господа въ преломение на хлѣба ония, чието сърдце гори, кога Исусъ е съ тѣхъ“*. (Лука гл. 24, 35.)

Една тѣй нѣжна обичъ, тѣй силна любовъ често колко е далечъ отъ мене!

Бжди милостивъ къмъ мене, о сладкий, всеблагий, много милосърдни І Исусе! Смили се надъ единъ беденъ просякъ и направи да изпитамъ поне понѣкога въ светото причастение нѣколко движения отъ оная любовъ, която разпалва цѣлото сърдце, та вѣрата ми да се утвърди, надеждата ми въ твоята доброта да нарастне, и като пламна отъ тая небесна мана, никога моята любовъ да не изгасне въ мене.

3. Боже всемилостивий, ти си всемогъщъ, за да ми дарувашъ благодатъта, която прося, да ме изпълнишъ съ духъ на усърдие, да ме спохранишъ съ твоята милость, кога дойде избраниятъ отъ тебе день.

Наистина, ако и да не горя отъ сжщия жаръ, какъвто е у ония набожни души, обаче, съ твоята благодатъ азъ се стремя да имъ приличамъ, като желая и моля да

бжда въ числото на имащитѣ силна любовъ къмъ тебе, и влѣза въ тѣхното свето общество.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Преди празника Пасха Исусъ, знаейки, че е дошелъ часътъ му да премине отъ тоя свѣтъ къмъ Отца, и понеже бѣ възлюбилъ своитѣ, които бѣха въ свѣтътъ, той ги възлюби до край“. (Иоанъ гл. 12, 1.) Тогава той установи божествената Евхаристия, като да увѣковечи пребиваването си всрѣдъ ученицитѣ, които бѣ обикналъ, и всрѣдъ всички ония, които ще да обикне до свършека на свѣта, изпълнявайки по тоя начинъ обещанието си: *„Нѣма да ви оставя сираци, ще дойда при васъ“*; (Иоанъ гл. 14, 14.) а той дойде и *„живѣ между насъ и ние видѣхме славата му, слава като на Единороденъ отъ Отца, пълненъ съ благодать, и истина.“* (Иоанъ гл. 1, 14.) Вѣрно е, че неговото присѣствие се крие отъ нашитѣ чувства, но то затова не е помалко действително и действено; така вѣрвамъ, Господи, така ти се покланямъ. Ако Исусъ Христосъ, отдавайки се на насъ въ светитѣ Тайни, не се покриваше съ було, не задържаше въ себе една частъ отъ свѣтлината си, а се покажеше съ всичко това, съ което е *„най-красивиятъ отъ синоветѣ човѣшки“*, (Пс. 45, 3.) и желаейки въ неизказана нѣжностъ да се съедини съ насъ *тѣло съ тѣло, сърдце съ сърдце, духъ съ духъ“* (Босюе), то нашето човѣчество не би могло да понася тежестъта на подобно блаженство, и душата би скжсала смъртнитѣ си връзки. Ето защо боже-

ствениятъ Спасителъ е искалъ да се направи видимъ само на вѣрата; а вѣрата стига, за да разпали истинскитѣ вѣрни съ такъвъ жаръ, щото да нѣма нищо на земята, което да се сравни съ любовта имъ. Никой езикъ не може изрази това, що става въ тайника на сърдцето между Младоженеца и Невѣстата: ония унисания, оная тишина, ония пориви отъ желанія, оная радостъ, че си принадлежатъ единъ другиму, ония цѣломждрени прегръдки на две души, изгубени една въ друга, оная сладъкъ застой, ония палещи думи, онова безмълвие, още по-възхитително: А! *„да би знаялъ ти дарътъ Божий, и кой е оная, който ти казва: дай ми да пия, ти самъ би изпросилъ отъ него, и той би ти далъ жива вода“.* (Иоанъ гл. 4, 10.) Всички светии сж просили, и той е чулъ гласа имъ и ги е уталожилъ на вѣчния изворъ. Проси тоже, моли се, умолявай: *„Дойди! и който чува да каже: Дойди, и който е жаденъ да дойде, и който желае, нека вземе отъ водата на живота даромъ.* И Младоженецътъ казва: *„Да, ида скоро! Аминъ, да, дойди, Господи Исусе“!* (Откр. гл. 22, 17, 20.)

ГЛАВА 15

За придобиване благодать чрезъ смирение и себеотрицание.

Гласъ на възлюбения.

1. Ти трѣбва горещо да желаешъ благодать и набожностъ, неуморно да я про-

сишъ, съ търпение и упование да я чакашъ, да я приемешъ съ благодарение, съ смирение да я пазишъ, усърдно да ѝ съдействувашъ, и докато Богъ дойде при тебе, да се не безпокоишъ, въ кое време и по кой начинъ ще благоволи да те спходи.

Длъженъ си да се смирявашъ, особено кога чувствуваешъ въ себе си малко или никаква набожностъ, но затова недей упада духомъ и не скърби прѣкомѣрно.

Богъ дава често изеднажъ това, което дълго време е отказвалъ; понѣкога той дава въ края на молитвата каквото е отлагалъ да даде въ начало.

2. Ако благодать се даваше винаги, щомъ човѣкъ я пожелае, тя би станала изкушение за човѣшката слабостъ.

Ето защо трѣбва да се чака благодать за набожностъ съ твърдо упование и смирено търпение.

Обаче, кога ти е отказана, или тайно отнета, това приписвай само на себе и на своитѣ грѣхове.

Често пжти малко нѣщо е, което спира или отслабя благодатъта, ако при това може да се нарече малко, а не да се счита по-скоро за много голѣмо нѣщо онова, което ни лишава отъ едно тѣй велико добро.

Но, каквато и да е тая прѣчка, ако обаче, съвсемъ я надделѣешъ, ще получишъ което просишъ.

3. Щомъ, наистина, се отдадешъ на Бога отъ все сърце, и, преставайки да скиташъ отъ предметъ на предметъ по твоя воля и желание, всецѣло оставишъ себе си на Бога, ти ще намѣришъ миръ въ това единение, защото нищо друго нѣма да ти е приятно и сладко, а само това, което може нему да угоди.

Прочее, всѣки, който възнесе своето намѣрение къмъ Бога съ просто сърдце и очисти себе си отъ всѣкаква обичъ, или безредно отвърщение къмъ създания, той ще бжде годенъ да приеме благодать и ще е достоенъ за дара на набожностъ.

Действително, Богъ пролива своето благословение тамъ, гдето намѣри празни съсѣди, и колкото човѣкъ се отрича по-свършено отъ земното и повече презира себе си, толкова по-бързо благодатьта идва при него, повече изпълва сърдцето му, освобождава го и въздига.

4. Тогава, възхитенъ отъ удивление, той ще види каквото не е виждалъ и ще има въ изобилие, и сърдцето му ще се разшири, защото Господь е съ него, и че

той се е предалъ всецѣло и за винаги въ негови рѣце.

Така ще бжде благословенъ оня човѣкъ, който търси Бога отъ все сърдце и не е получилъ напразно душата си.

Тоя вѣренъ ученикъ, взимайки светата Евхаристия, заслужава да придобие благодать за по-голъмо единение съ Господа, защото не гледа какво му е сладко, и кое го утешава, но, надъ всѣка сладость и утеха предпочита това що е за честь и слава Божия.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Ако и да сме длѣжни да обичаме Бога само зарадъ него, позволено е да желаемъ и дароветѣ му, стига да останемъ напълно покорни на светата му воля. Най-ценни благодати не сж всѣкога най-почувствувани, ония, тѣй да се каже, които заливатъ душата съ свѣтлина и радость. Тѣ могатъ, ако се не пазишъ, да възбудятъ суетно самодоволство. Често по-безопасно е да ходишъ въ тоя животъ презъ мрачина на чиста вѣра, да бждешъ изпитанъ чрезъ скѣрби, страдания и горчила, да носишъ вътрешния кръстъ като Исуса, когато извикалъ: „*Боже мой, Боже мой, защо си ме оставилъ?*“ (Марк. гл. 15, 34.) Тогава всѣкаква гордость е повалена, и ти не намирашъ въ себе си освенъ немощъ; смирявашъ се подъ ржката, която поражая, но поражая, за да изцѣри; и това свето упражняване въ себеотрицание, по-заслужително за вѣрната душа и по-приятно на

Бога, нежели кой да е чувствителенъ жаръ, умилява небесния Младоженецъ и го довежда близо до Невѣстата, която лишена отъ своя възлюбенъ, е буювала въ своята мъжа, „подобна на врабеца самотенъ, който седи на покрива“. (Пс. 101, 8.) Той ѝ се разкрива въ божествената Евхаристия, утешава я, милва я съ цѣломъдрени милувки, разпалва я съ своята любовь, както ученицитѣ при Емаусъ, когато казвали: „Не горѣше ли въ насъ сърдцето ни, когато той ни говорѣше по пж-тя и обясняваше Писанието“? Лука гл. 24, 32.) Господи, признавамъ, че съмъ недостоеенъ за тия пленителни сладости. „Беззаконията си съзнавамъ, и моятъ грѣхъ е винаги предъ мене“. (Пс. 50, 5.) Какво ми дължишъ, ако не строгость и наказание? А при все това, ще смѣя да моля твоята необятна милость, ще се приближа съ чело доземи, до извора на живата вода, надѣвайки се, че твое-то съжаление ще пусне нѣколко капки върху сухата ми душа. *Подай ми, Господи, това разхлаждение, преди да си отида, и скоро не ще ме има вече.* (Пс. 38, 14.)

ГЛАВА 16.

За нашата длъжность, при причастяване, да излагаме на Исуса своитѣ нужди и просимъ неговата благодать.

Гласъ на ученика.

1. Много нѣжний и всеблагий Господи, когото желая тоя часъ да приема съ благо-

говение, ти познавашъ моята немощъ и въ-
пиющитѣ ми нужди, знаешъ въ колко зли-
ни и пороци съмъ потъналъ, какви сж
моитѣ мжки и изкушения, моитѣ смущава-
ния и опетнения.

Азъ ида при тебе и те моля за църъ,
за да намѣря малко облекчение и утеха.

Говоря на оня, който знае всичко, виж-
да най-сѣкровеното въ мене, и единственъ
може сѣвършено да ми помогне и ме утеша.

Ти знаешъ какви добрини ми сж глав-
но потрѣбни, и колко съмъ беденъ отъ къмъ
добродетели.

2. Ето, че съмъ предъ тебе сиромасъ
и голъ, прося твоята благодать и смирено
те моля за милость.

Нахрани този огладнѣлъ просякъ, сгрѣй
моята студенина съ огъня на твоята лю-
бовъ, освѣтли моя мракъ съ свѣтлината на
твоеото присѣтствие.

Превърни за мене въ огорчение всички
земни нѣща; направи, щото всичко, което е
тежко и мжно за мене, да укрепи търпе-
нието ми, да презра и забравя всичко съ-
творено и преходно.

Възнеси сърдцето ми къмъ тебе на не-
бето и не ме оставяй да скитамъ по земята.

Нека отъ сега и за винаги нищо не
бжде за мене сладко, а само ти, защото

единственъ ти си моя храна, мое питие, моя любовъ, моя радостъ, моя сладостъ и всичко мое добро.

3. О, дано, разпаленъ, пламналъ отъ твоето присъствие, бжда преобразенъ въ тебе, така че да стана единъ духъ съ тебе чрезъ благодать на вътрешно единение, и чрезъ сливане на една гореща любовъ!

Недей допуска да си отида отъ тебе ненахраненъ и жаденъ, но постъпи съ мене така милостиво, както си постъпалъ често съ твоитѣ Светии, по единъ тъй чудесенъ начинъ.

Кой би могълъ да се чуди, че съ доближаването ми до тебе, цѣлъ бихъ се запалилъ отъ твоята горещина, понеже ти си огънь, който винаги гори и никога не угасва; любовъ, която очисти сърдца и просвѣтява умове.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Не като се силимъ да възнасяме духа си къмъ възвишени мисли, ние ще беремъ плода на светото Причастие, но като се покланяме, произпълнени съ любовъ, на Исуса Христа, който е въ насъ, като му отваряме сърдцето си съ голѣмо упование и голѣма простосърдечностъ, както „да говорѣше нѣкой съ приятеля си“. (Изход. гл. 33, 11.) Ние имаме нужди, трѣбва да му ги изложимъ. Покрити

сме съ рани, трѣбва да му ги покажемъ, за да ги омие въ божествената си кръвъ. Ние сме слаби, трѣбва да просимъ отъ него да ободри силитѣ ни. Ние сме голи, гладни, жадни, трѣбва да кажемъ: „Смили се надъ тоя клетъ просякъ“. Отъ него произтичатъ всички благодати. Слушай тия думи. *„Азъ съмъ възкресението и животътъ; който вѣрва въ мене, и да умре, ще оживѣе. И всѣки който живѣе и вѣрва въ мене, нѣма да умре въ-вѣки. Вѣрвашъ ли въ това?“*. (Иоанъ гл. 11, 25, 26.)

„О, христианино, не ти казвамъ вече нищо; „Исусъ Христосъ е, който ти говори въ лицето „на Марта; отговори съ нея! *Да, Господи, азъ вѣрвамъ, че ти си Христосъ, Божий Синъ, който иде на свѣтътъ.*“ (Иоанъ гл. 11. 27.) Прибави съ свети Павелъ: *за да спаси грѣшниците, отъ които пръвъ съмъ азъ.*“ (I. Тим. гл. 1, 15.) Вѣрвай, душо христианска, покланяй се, надѣвай се, обичай.

„О Исусе, дигни булото, та да те видя. О Исусе, говори въ сърдцето ми и направи да те слушамъ. Говори, говори, говори; има много малко време, говори. Дай ми сълзи, за да ти отговоря; удряй камъка; и нека водитѣ на любовта, пълна съ надежда, пропита съ признателность, потекатъ дори до земята“. (Босюе).

ГЛАВА 17.

За силното и горещо желание да
приемемъ Исуса.

Гласъ на ученика.

1. Господи, азъ желая да те приема съ благочестива и гореща любовъ, съ всичката нѣжностъ и обичъ на сърдце си, както сж те желаели при причастяване толкова Светии, както и много други благочестиви люде, които сж били толкова мили зарадъ своя чистъ животъ и гореща набожностъ.

О Боже мой, вѣчна любовъ, мое единствено добро, мое блаженство нескончаемо, азъ желая да те приема съ онова пламенно желание, съ онова вседостойно благоговение, каквото нѣкога за тебе е ималъ и могълъ да почувствува нѣкой отъ твоитѣ Светии.

2. При все че съмъ недостоенъ да изпитамъ тия чудесни чувства на любовъ, азъ пакъ ти принасямъ цѣлата си сърдечна обичъ, като че да бѣхъ единственъ азъ въодушевенъ отъ тѣзи пламенни желания, които ти сж тѣй приятни.

Всичко, що една благочестива душа може да замисли и пожелае, азъ ти го под-

насямъ, азъ ти го принасямъ съ дълбоко почитание и силенъ жаръ.

Не искамъ нищо да запазя за себе си, но искамъ себе си цѣлъ, както и всичко, което е мое, да ти принесе въ жертва.

Господи Боже мой, Създателю и Изкупителю мой, азъ желая да те приема днесъ съ такъвъ жаръ и такова почитание и съ такава ревностъ за твоя слава, съ такова благодарение, съ такава светостъ, любовъ, вѣра, надежда и чистота, съ каквито те е желаела и приела твоята пресвета Майка и всеславна Дева Мария, кога ангелътъ, като ѝ извести́лъ таинството Въплощение, тя отговорила съ набожно смирение: *„Ето рабинята Господня, нека ми бже по думата ти“*. (Лука гл. 1, 28.)

3. И като блажения твой Предтеча, най-голѣмъ отъ Светиитѣ, Иоанъ Кръститель, кога билъ още въ утробата на майка си, проигралъ отъ радость въ твое присѣствие, по едно побуждение отъ Духъ Светий, и виждайки те отпосле, че разговаряшъ съ човѣцитѣ, е казалъ съ нѣжна любовъ, смирявайки се дълбоко: *„Приятелъ на младоженеца, който стои близо до него и го слуша, радва се твърде много за младоженецова гласъ“*; (Иоанъ гл. 3, 29.) Тѣй и азъ искамъ да пламна отъ най-свети и най-горещи желання и да принесе себе

си на тебе съ цѣлата си сърдечна обичъ.

Ето защо азъ ти принасямъ всички пориви на любовь и радость, всички унисания, откровения, небесни видения на всички свети дѹши, съ всички почести, които ти отдаватъ, и ще ти отдаватъ въ-вѣки всички твари въ небето и на земята; принасямъ ти ги, ведно съ тѣхнитѣ добродетели, за себе си и за всички ония, които сж се препоръчили на молитвитѣ ми, та достойно да ти пѣятъ хваления и те прославятъ вѣчно.

4 Господи Боже мой, приеми моитѣ пожелания, както и желанието, което ме побужда да те хваля и те благославямъ съ оная безмѣрна, безпредѣлна вѣчна любовь, която дължимъ на твоео неизказано величие.

Ето какво ти принасямъ и какво бихъ искалъ всѣки день и на всѣки мигъ да ти принасямъ; и поканвамъ и умолявамъ съ все сърдце всички духове небесни и всички твои вѣрни служители да се присъединятъ къмъ мене, за да ти отдаваме слава, честь и благодарение.

5. Всички народи, всички племена, всички езици нека благославятъ и славятъ съ ликувания и възторжна любовь сладостта и светостта на твоео име.

Нека всички ония, които принасятъ съ благоговение и набожностъ светитѣ Тайни и ги приематъ съ пълна вѣра, намѣрятъ предъ тебе благодать и милость и настойчиво се молятъ за мене грѣшния.

И следъ като, съединили се съ тебе споредъ благочестивитѣ свои желания, тѣ си отидатъ отъ светета Трапеза чудесно наситени и утешени, нека благоволятъ да си спомнятъ за мене бедния.

РАЗМИСЛЯНЕ.

„Нека това обожаемо Таинство извърши въ мене, о Спасителю мой опрощение на грѣховетѣ; нека тая божествена кръвъ ме очисти; тя да омие всички осквернения, които съж омърсили оная сватбена дреха, съ която ме бѣше облѣкълъ на кръщението, за да мога да седна съ увѣреностъ на сватбения пиръ на твоя Синъ. Азъ съмъ, признавамъ това, душа грѣшница, нѣвеста невѣрна, която безчетно е изневѣрила на дадената клетва. Но, върни се казвахъ ми ти, о Господи, *„върни се при мене, ще те приема“* (Иерем. гл. 3, 1.); стига да си облѣкълъ пакъ първата си дреха, и да носишъ пръстена що ти се туря на пръста, белега на съюза, който Словото Божие сключва съ тебе. Повърни ми тоя таинственъ пръстенъ; облѣчи ме наново, о татко мой, като блудния синъ, който се връща при тебе, съ оная дреха на невинностъ и светостъ, която съмъ длъженъ да нося на твоята Трапеза. Това, което искашъ отъ насъ, е безсмъртната премѣна,

ти, който си едновременно и младоженецъ и сътрапезникъ и принесената жертва, що ни давашъ да ядемъ. На тази таинствена Трапеза се намира изпълнението на оная дума, що си изрекълъ: *„Който мене яде, ще живѣе чрезъ мене“*. (Иоанъ гл. 6, 57.) Нека се изпълни тя въ мене, о Спасителю мой; да почувствувамъ действието ѝ; преобрази ме въ тебе, така щото ти самъ да живѣешъ въ мене! Но за това нека азъ се приближа до тая небесна вечеря съ най-великолепно облѣкло, да дойда съ всички добродетели, да тичамъ съ ралостъ, достойна за подобно угощение и за безсмъртната плътъ, която ми давашъ“. (Босюе.)

ГЛАВА 18.

Човѣкъ не бива да любопитствува за вникване въ Таинството Евхаристия, но да покорява чувствата си на Вѣрата.

Гласъ на възлюбения.

1. Пази се отъ любопитно и безполезно желание да издирвашъ тая най-дълбока тайна, ако не искашъ да потънешъ въ бездна на съмнения.

„Който иска да проникне въ величието на Бога, той ще бжде смазанъ отъ славатя ту“. (Притч. 25, 37.)

Богъ може да направи повече, отколкото човѣкъ може да разумѣе.

Не е забранено смирено и благочестиво издирване истината, стига само да сме раз-

положени и се оставимъ да ни учатъ, та да се привържемъ вѣрно къмъ здравето учение на светитѣ Отци.

2. Блажена простосърдечность, която оставя пжтекитѣ на мжчни въпроси, за да върви по правия и безопасенъ пжтъ на Божиитѣ заповѣди.

Мнозина сж изгубили благочестието, като сж искали да вникнатъ въ непроницаемостта. Това, което се иска отъ тебе, е вѣра и непороченъ животъ, а не умъ за вглѣбяване въ Божиитѣ Тайни.

Ако не разбирашъ това, що е подъ тебе, какъ ще разберешъ онова, що е надъ тебе?

Подчини се смирено на Бога, смирявай разума си предъ вѣрата, и ще ти се даде свѣтлина и знание, споредъ както ти бжде полезно или потрѣбно.

3. Мнозина биватъ силно изкушавани досежно вѣрата въ това Таинство, но не на тѣхъ толкова трѣбва да се вмѣнява това, а по-скоро на врага.

Недей се смуцава, не води споръ съ мислитѣ си, не отговаряй на съмнения, които дяволътъ ти внушава, но вѣрвай на думата Божия, вѣрвай на неговитѣ Светии и Пророци, и злиятъ духъ ще побѣгне далечъ отъ тебе.

Често много е полезно за Божия служител да бжде тъй изпитанъ.

Действително, дяволътъ не изкушава невѣрни и грѣшници, които сж вече негови, но той напада и измжчва по разни начини благочестиви и вѣрни души.

4. Прочее, върви съ проста и непоколеблива вѣра и вземи светитѣ Тайни съ смирено почитание, като се осланияшъ на Божието всемогъщие за това, което не можешъ разбра.

Богъ не лъже, но който много вѣрва себе си, той се лъже.

Богъ се сближава съ прости, той се открива на смирени, „*дава разумъ на малки*“ (Пс. 118, 130.) и крие своята благодать отъ любопитни и горделиви.

Човѣшкиятъ умъ е слабъ и лесно се лъже, но истинската вѣра не може да бжде излъгана.

5. Разумътъ и всички естествени издирвания трѣбва да последватъ вѣрата, а не да я предхождатъ нито да я борятъ.

Защото вѣра и любовъ се въздигатъ отгоре надъ всичко и по тайни пжтища действуватъ въ това пресвето и височайше Таинство.

Богъ, вѣченъ, необеменъ, безпредѣлно могъщъ, върши въ небето и на земята ве-

лики и неумозрими нѣща, и никой не ще вникне въ чудесата му.

Ако Божиитѣ дѣла бѣха такива, щото човѣшкиятъ разумъ да може лесно ги разумѣ, то тѣ биха престанали да сж дивни, и не биха могли да се нарекатъ неизказани.

РАЗМИСЛЯНЕ.

Нечестивецътъ иска да знае, а отъ това иде и неговото погубване. Той търси спасение въ наука, търси го въ гордостъ, търси го въ себе си и отъ днѣнъ мрачния му разумъ, отъ безсилната му и паднала природа излиза отговоръ за смъртъ. Христиани, никога не забравяйте, че *„праведниятъ чрезъ вѣра ще бѣде живъ.“* (Рим. гл. 1, 17.) Прочее, живѣйте съ вѣра, като живѣете съ обожаваната Евхаристия, която е нейно най-силно, както и най-сладко изпитание. Тоя, който *„е пжтътъ, истината и животътъ“,* Исусъ Христосъ, Синъ Божий, е говорилъ и казалъ: *„Това е моето тѣло, това е моята кръвъ“*. (Мат. гл. 26, 26, 28.) *„Вѣрваш ли това?“* Да, вѣрвамъ това, Господи; *„Небе и земя ще преминатъ, ала думитѣ ти нѣма да преминатъ“*. (Мат. гл. 24, 35.) Вѣрвамъ и изповѣдвамъ, че което бѣше хлѣбъ, е наистина твое-то тѣло, че което бѣше вино, е наистина твоята кръвъ. Духътъ ми се подчинява и налага мълчание на разбунтувалитѣ се чувства. *„Богъ толкова обикна свѣта, че отдаде своя единороденъ Синъ“* (Иоанъ гл. 3, 16.); и за да допълни, да увѣковѣчи за винаги тоя великъ даръ, и Синътъ тоже се отдава на човѣка веѣки денъ на светата Трапеза действително и

сжществено. Още веднѣжъ, вѣрвамъ, Господи, „*Вѣрвамъ на любовѣта, която Богъ има къмъ насъ*“ (1. Иоанъ гл. 4, 16.); вѣрвамъ на любовѣта на Отца, на любовѣта на Сина; а тая безпредѣлна любовъ обяснява всичко, осветява всичко, задоволява всичко. Малко важи, че разбираме. Не знаемъ ли, *че твойтъ пѣтища сж неизследими и че който изследва величието на Бога ще бжде поваленъ отъ славата му*“. (Притч. гл. 25, 27.) Наше щастие е да вѣрваме, безъ да разбираме. Нашето щастие е да се хвърлимъ съ затворени очи и се изгубимъ въ неумозримата бездна на твоята любовъ. Нека горделивъ и свадливъ разумъ млъкне, нека престане да противопоставя безочливо своята слабостъ срещу твоего всемогъщие. На съмнение, на любопитни негови въпроси имаме само единъ отговоръ: „*Богъ толкова обикна*“; и този отговоръ стига, и никакъвъ другъ не стига безъ него. Той прониква като силна свѣтлина въ дѣнъ сърдце, което е разположено да го чуе, „*въ сърдце, което вѣрва на любовта*“, което знае и чувствува, какво нѣщо е да се люби. Ти се чудишъ, гдето единъ Богъ се крие подъ слабитѣ видове на земенъ и тлѣненъ хлѣбъ, гдето Спасителтъ на човѣцитѣ е станалъ тѣхна храна; колебаешъ ли се, твоята вѣра люлъе ли се, значи, ти не любишъ. А вие, души вѣрващи, души вѣрни, идете на свѣтия олтарь съ радостъ, крепкостъ и упование; идете при Исуса, идете на таинствения пиръ на любовѣта. „*А къде ще идемъ, Господи?*“ Що? При плѣтъ, при кръвъ, при разумъ, при философия? При мждритѣ на свѣта? При ропатели, при невѣрници, при тия, които все продължаватъ всѣки день да ни питатъ: Какъ

може да ни даде своята плът за ядене? Какъ може да бже той въ небето, ако едновременно го ядатъ на земята? Не, Господи, ние не искаме да идемъ при тѣхъ, нито да последваме ония, които те напускатъ. Ние ще последваме свети Петъръ и ще кажемъ: „Господи, при кого ще отидемъ? У тебе има думи за вѣченъ животъ“. (Иоанъ гл. 6, 68.)

БОЖЕСТВЕНА ЛИТУРГИЯ.

Молитви при отслужване на божествената литургия.

1. Молитва къмъ Свети Духъ.

Царю небесний, Утешителю, Духъ на истината, който си навсѣкжде и всичко изпълняшъ, съкровище на всички блага и дарителъ на живота, дойди и всели се въ насъ, очисти ни отъ всѣкаква нечистота и спаси, благий, душитѣ ни.

2. Молитва при възгласяне на ектениитѣ или продължителни моления.

Да бжде благословено царството на Отца и Сина и Светия Духъ, сега, всѣкога и въ вѣчни вѣкове. Бжди, Исусе, царь на всички народи, управници, сждии, наставници, домове, на цѣлото чловѣческо общество. Даде ти се всѣка властъ на небето и на земята: Господи помилуй ме, дай на душата ми миръ, който иде отъ горе, и я спаси.

Дарувай миръ на цѣлия свѣтъ, благосъстояние и съединение на всички Божии Църкви; помилуй и тия, които съ благоговение и страхъ Божий слушатъ светата литургия; помилуй свети Отецъ Папата, нашитѣ епископи, цѣлото свещенство, благовѣрния господарь на тая страна, всички нейни управници, жителитѣ на нашия градъ — пжтници, страдалци, пленници, всички ги спаси.

Дарувай, моля ти се, Господи, здравъ въздухъ, изобилие и мирни времена. Избави ме, Спасителю, Сине Божий, отъ всѣкаква скръбъ, отъ гнѣвъ и нужди; помилуй ме и пази съ своята благодать и молитвитѣ на пречистата и славна твоя Майка, всѣкога Дева Мария и на всички Светии.

3. Молитва преди Апостола.

Светий, Боже, Светий крепкий, Светий безсмъртний, помилвай ме. Ти, който си създалъ челоуѣка по твоя образъ и подобие и си го украсилъ съ всички твои дарования, дарувай ми премждрость и разумъ. Ти Господь и Богъ мой, не презирашъ съгрѣшившия, но си отредилъ таинството покаяние за спасение на душата ми. Приеми отъ устата на мене грѣшния трисветата пѣсень и ме посети съ твоята благость; прости ми всѣко волно и неволно съгрѣ-

шение, освети душата и тѣлото ми презъ всички дни на моя животъ, заради молитвѣна света Богородица и на всички Светии

4. Молитва преди Евангелието.

Човѣколюбивий Господи, озари сърдцето ми съ нетлѣнната свѣтлина на твоето божествено познание и отвори мисленитѣ ми очи, за да разбера твоитѣ евангелски учения. Вложи въ мене страхъ отъ твоитѣ блажени заповѣди, та като потѣпча всички плътски пожелания, да почна да живѣя духовенъ животъ, и да мисля, и да върша само това, което е на тебе угодно.

5. Молитва преди жертвоприношението.

Господи Боже мой, приеми това усърдно моление отъ мене и отъ всички твои вѣрници и ни помилвай споредъ своята голѣма милость. Изпрати щедро своята благодать на всички присѣтстващи люде, които очакватъ отъ тебе голѣми и богати милости. Защото си милостивъ и човѣколюбивъ Богъ, и затова прославяме тебе, Отца и Сина и Светия Духъ, сега всѣкога и въ вѣчни вѣкове. Аминъ. Благодаря ти, Господи, Богъ на силитѣ, който си ме удостоилъ да слу-

шамъ светата литургия. Направи ме достоенъ да ти принасямъ моления, изпълни ме съ силата на твоя Свети Духъ, за да те призовавамъ при чисто свидетелствуване на моята съвѣсть, и като бжда послушанъ, да придобия твоята голѣма милость. Дарувай ми преуспѣване въ живота, вѣрата и духовното познание; удостои ме да ти служа съ страхъ и любовъ; невинно и неосудително да се причастя съ твоитѣ свети Тайни и спечеля небесното ти царство.

Ще те възлюбя, Господи, крепость моя и мое прибѣжище.

Ектения.

Отъ тебе, Господи, прося да ме придружава на всѣкжде и всѣкога моя вѣренъ наставникъ, Ангела пазителъ на душата и тѣлото ми. Прости моитѣ грѣхове и всички мои прегрѣшения. Дарувай ме съ блага, полезни за душата ми; дай миръ на свѣта. Нека твоятъ рабъ свърши останалото време отъ живота си въ миръ и покаяние. Прося, Господи и християнска кончина на живота си, безболезнена, непорочна и добра защита предъ страшното сдилище на Христа, заради милосърдието на единородния ти Синъ, съ когото си благословенъ, заедно съ пресветия, благия и живо-

творящия твой Духъ, сега, всѣкога и въ вѣчни вѣкове. Аминъ.

6. Символъ на Вѣрата.

Вѣрвамъ въ Бога, Всемогущия Отецъ, Творецъ на небето и на земята. И въ Ису-са Христа, неговиятъ единственъ Синъ, Господъ нашъ, които се е зачалъ отъ Свети Духъ, родилъ се отъ Дева Мария, страдалъ при Пилатъ Понтийски, разпнатъ билъ, умрѣлъ и погребенъ; слѣзълъ въ Ада, на третия день, възкрѣсналъ отъ мъртвитѣ; възнесълъ се на небесата, гдето седи отъ дѣсно на Бога, Всемогущиятъ Отецъ; отъ тамъ ще дойде да сѣди живитѣ и мъртвитѣ. Вѣрвамъ въ Свети Духъ, светата католическа Църква, общението на Светиитѣ, опрощението на грѣховетѣ, възкресението на тѣлата, вѣчния животъ. Аминъ.

7. Канонъ на светата Евхаристия. (Жертвоприношение)

Господи, Сине Божий, уголѣми вѣрата ми при извършване на твоята безкрѣвна жертва за опрощение на грѣховетѣ ми; дарувай ми благодать да присѣствувамъ на тия свети Тайни съ страхопочитание, внимание и душевенъ миръ; сърдцето ми само за тебе да мисли; да се увеличи любовта ми къмъ

Бога Отца, и общението на Духъ Светий да бжде съ мене и съ всички, препоръчели се на моитѣ молитви.

Господи, възнеси сърдцето ми къмъ тебе, та да ти се покланямъ и възблагодарявамъ съ всички сили на душата си, както е достойно и справедливо; да те възпѣвамъ, да те благославямъ, да те възхвалямъ, да ти се покланямъ тукъ и на всѣко мѣсто, защото си неизказанъ, неизследимъ, непостиженъ; ти всѣкога сжществувашъ, както и единородния ти Синъ и твоя Свети Духъ. Ти ме приведе отъ небитие въ сжществование, и когато паднахъ като Адамовъ синъ, ти ме въздигна и не преставашъ да вършишъ всичко, за да ме възнесешъ на небето и ми даришъ твоето бждеще царство.

За всички тия знайни и незнайни благодеекия благодаря, както на тебе тѣй и на единородния ти Синъ и на твоя Свети Духъ. Благодаря ти и за тая служба, която си благоволилъ да приемешъ отъ ржцетѣ на твоя свещеникъ, ако и да стоятъ предъ тебе хиляди Архангели и десетки хиляди Ангели, Херувими и Серафими, които пѣятъ победната пѣсень: Светъ, Светъ, Светъ е Господъ на войнствата; небето и земята сж препълнени съ твоята слава,

Осана въ висинитѣ небесни. Благословенъ идещиятъ въ име Господне! Осана въ висинитѣ небесни.

8. Молитва при освещението.

Съ тия блажени сили, човѣколюбивий Господи, казвамъ и възгласямъ отъ дънъ душа: Светъ си и пресветъ, ти и единородния ти Синъ и твоя Духъ Светий Великолепна е твоята слава, ти, който си толкова възлюбилъ свѣта, щото си му далъ единородния си Синъ, та всѣки, който вѣрва въ него, да не погине, но да има вѣчния животъ. А той, като дойде и изпълни цѣлото промишление за насъ, въ нощта, въ която бѣ предаденъ, или по точно, когато самъ предаваше себе си за живота на свѣта, като взе хлѣбъ въ светитѣ си пречисти и непорочни ржце, благодари, благослови, освети и преломи хлѣба, даде го на светитѣ си ученици и апостоли, и каза:

Приемете, яжте, *това е моето тѣло*, което за васъ се преломя за опрощение на грѣховетѣ.

Така сжщо взе и чашата подиръ вечера и каза:

Пийте отъ нея всички, *това е моята кръвъ*, която се пролива за васъ и за всички човѣци, за опрощение на грѣховетѣ

Като си спомнямъ тая спасителна заповѣдъ и всичко, което е станало заради насъ чловѣцитѣ, за кръста, гроба, тридневното възкресение, възнесението на небесата сѣдането отъ дѣсно на Отца, второто и славно пришествие, въ всичко и навредъ ние ти принасяме твое отъ твоего.

Тебе възпѣвамъ, тебе благославямъ на тебе благодаря и на тебе се моля, Боже мой.

Принасямъ ти тая словесна и безкрѣвна жертва, това духовно поклонение, и прося и моля и те умолявамъ да проводишъ своя Духъ Светий надъ мене и надъ всички насъ. Да ми бжде тя за очищение на душата, за прощение на грѣховетѣ ми, за общение съ твоя Свети Духъ, за получаване на небесното царство и залогъ на упование въ тебе, а не причина за сѣдене или осжждане.

9. Молитва къмъ света Дева Мария.

Особено ти принасямъ тая света служба за честь и паметъ на пресветата, пренепорочна, преблагословена наша славна Царица, Богородица и всѣкога Дева, Мария. Достойно е да те ублажавамъ, вѣчноблагена Майка на нашия Богъ; ти си по-достопочитаема отъ Херувимитѣ, несравнено по-славна отъ Серафимитѣ, ти която не-

тлѣнно си родила Словото Бога, наистина си Богородица, тебе величая.

10. Поменъ за умрѣли.

Принасямъ ти тая света жертва и за упокоение на душитѣ на Божиитѣ раби въ мѣсто свѣтло, гдето нѣма ни болестъ, ни скръбъ, ни въздихане. Спомни всички починали съ надежда да възкрѣснатъ за вѣченъ животъ, и ги упокой, гдето сияе свѣтлината на твоето лице.

11. Поменъ за живи.

Моля те още, Господи, да си спомняшъ за всички епископи, които вѣрно предаватъ учението на твоята истина, свещеници, дякони и всѣки свещенски чинъ.

Принасямъ ти тази словесна служба за цѣлия свѣтъ, за светата католическа и апостолска Църква; за всички, които живѣятъ въ цѣломъдріе и светостъ, за благовѣрния ни господарь, за цѣлия му дворець и за войската му; дай му, Господи, мирно царуване, та и ние да преминемъ тихъ и безшуменъ животъ съ всѣко благочестие и чистота.

I. Най-напредъ помени, Господи, негово Светейшество, вселенския Архиерей, папа Римски; нашия епископъ; дарувай имъ, за

твоитѣ свети Църкви, да пребиваватъ въ миръ, светостъ, честностъ, здраве, дългоденствие, като раздаватъ вѣрно на народа словото на твоята истина. Помени, всички вѣрни, мъже и жени.

II. Помени, Господи, града, въ който живѣемъ, всѣки градъ, всѣка страна и вѣрнитѣ, които обитаватъ въ тѣхъ; помени, Господи, мореплаватели, болни, страдалци, пленници, спомни си за спасението имъ. Помени, Господи, плодоносителитѣ и добротворцитѣ въ твоитѣ свети Църкви, тия, които си спомнютъ за беднитѣ и върху всички ни излѣй твоитѣ милости.

III. Дарувай ни да славимъ и възпѣваме съ едни уста и едно сърдце твоео пречисто и величествено име, на Отца и Сина и Светия Духъ, сега, всѣкога и въ вѣчни вѣкове. Аминъ.

IV. Човѣколюбивий, Господи на тебе възлагамъ всичкия си животъ и надежда; прося, моля и умилно гледамъ на тебе, удостои ме да се причастя съ твоитѣ небесни Тайни отъ тази свещена трапеза, съ чиста съвѣстъ, за опрощение на грѣховетѣ ми и на всички мои прегрѣшения, за общение съ Светия Духъ, за наследство на небесното царство, като залогъ на упование въ тебъ, не за сждъ, или осжждане.

V. Дарувай, Господи, единство въ вѣрата и общение съ Светия Духъ, та всички да предадемъ на Христа Бога цѣлия си животъ.

Направи ме достоенъ да смѣя да те призовавамъ съ упование и неосждително тебе, Боже, Отецъ небесный, и да кажа:

VI. От те нашъ, който си на небесата, да се свети твоео име; да дойде твоео царство; да бжде твоята воля както на небето, тъй и на земята Насщния ни хлѣбъ дай ни днесъ; и прости намъ дълговетъ ни, както и ние прощаваме на длъжниците си и не ни въвеждай въ изкушение, но избави ни отъ лукавия.

Защото твое е царството, и силата и славата въ-вѣки. Аминъ.

VII. Господи, Исусе Христе, погледни отъ твоео свето жилище и отъ славния престолъ на твоео царство; дойди да ме осветишъ, ти, който седишъ горе съ Отца и си тукъ невидимо съ насъ; и удостои ме да приема отъ могщата ти ржка твоео пречисто тѣло и скжпоценната твоя кръвъ.

Единъ е светъ единъ е Господъ, Исусъ Христосъ, въ славата на Отца. Аминъ.

12. Причастяване.

Вѣрвамъ, Господи, и изповѣдвамъ, че ти си наистина Христосъ Синъ на живия

Богъ, който си дошелъ въ свѣта да спасишъ грѣшнитѣ, отъ които първия съмъ азъ.

Още вѣрвамъ, че това е самото твое пречисто тѣло; и това е самата твоя безценна кръвъ. И тѣй, моля ти се, помилвай ме и прости моитѣ волни и неволни съгрѣшения, които съмъ извършилъ съ думи, съ дѣла, съзнателно или несъзнателно, и ме удостои неосждително да се причастя съ твоитѣ пречисти Тайни, за прощение на грѣховетѣ и за вѣченъ животъ.

Приеми ме днесъ, Сине Божий, за участникъ на твоята Тайна Вечеря, защото азъ нѣма да издамъ на враговетѣ твоитѣ тайни и нѣма да ти дамъ такава цѣлувка, каквато ти даде Юда но като разбойникътъ те моля: Помени ме, Господи, въ своето царство, помени ме, Господарю, въ своето царство. помени ме, Светий, въ своето царство. Нека причастието съ твоитѣ Тайни, Господи, ми бжде, не за сждъ или осжждане, но за изцѣление на душата и тѣлото ми.

Господи, не съмъ достоенъ да влѣзешъ подъ покрива ми; но кажи само дума, и душата ми ще оздравѣе.

13. Благодарствена молитва.

Приехъ тѣлото на Христа и вкусихъ отъ безсмъртния източникъ. Видѣхъ истинската свѣтлина и приехъ небесния Духъ; покланямъ ти се. Троице нераздѣлна. Да бжде, Боже, твоята слава по цѣлата земя. Бжди благословенъ, Боже мой, постоянно, сега, всѣкога и въ вѣчни вѣкове.

Благодаря ти, човѣколюбивий Господи, благодетель на душата ми, защото днесъ ти ме удостои съ твоитѣ небесни и безсмъртни Тайни. Изправи пжтя ми, утвърди ме въ страхъ Божий, запази живота ми, закрепи стѣпките ми заради молитвите и моленията на славната Богородица, всѣкога Дева, и на всички Светии, Аминъ. Моля те, сладкий Исусе, цѣлия день да прекарамъ свето, мирно и безгрѣшно и цѣлия си животъ всѣкога на тебе да предавамъ. Защото ти си мое освещение, и затова прославямъ тебе. Отца и Сина и Светия Духъ, сега, всѣкога и въ вѣчни вѣкове.

Господи Исусе благославямъ те, благовослови ме; надѣвамъ се на тебе, освети ме, запази твоята Църква, освети онѣзи, които обичатъ благолепието на твоя домъ Дай миръ на твоя свѣтъ, на Църквата, на свещеници, на благочестиви християни, на

всички твои люде, защото всѣко добро да-
яние и всѣки съвършенъ даръ иде отгоре,
слизайки отъ тебе, Отче на свѣтлинитѣ;
и за това отдавамъ слава, благодарение и
поклонение на Отца и Сина и Светия Духъ,
сега, всѣкога и въ вѣчни вѣкове.

О, божествений, о, възлюбений Христе!
О, всесладкия твой гласъ! Ти наистина даде
неизмѣнно обещание да пребждавашъ съ
насъ до свършека на свѣта. Душата ми
възторжно се радва о, Христе, за утвърж-
дението на тая надежда.

Исусе Христе, Боже мой, изпълни съ
радостъ и веселие сърдцето ми и, нека то
принадлежи всѣкога единствено на тебе;
твоята благодать да бжде постоянно надъ
мене, о Христе, истински нашъ Богъ, за-
ради молитвитѣ на твоята пречиста Маика
и на всички Светии. Аминъ.

Молитва за четене следъ всѣка непѣ-
ена литургия, по заповѣдь на папа

Лъвъ XIII.

Радвай се благодатна Марио, Господь
е съ тебе, ти си благословена между же-
нитѣ и благословенъ е плодътъ на твоя-
та утроба, Исусъ.

Света Марио, Майко Божия, моли се
за насъ грѣшници, сега и на смъртния ни
часъ. Аминъ. (3 пжти.)

Радвай се, Царице, майко милостива!
Животъ, сладость и надежда наша, радвай
се! Къмъ тебе викаме ние изгнани синове
Евини; къмъ тебе въздишаме съ стенание и
плачъ Ти, прочее, застѣпница наша, обър-
на милостивитѣ си очи къмъ насъ; а следъ
това изгнание покажи ни Исуса, благосло-
вения плодъ на твоята утроба. О пребла-
га, о милостива, о сладка Дево Марио!

— Моли се за насъ, света Богородице.

— Та да станемъ достойни за Христо-
витѣ обещания.

— Да се молимъ на Господа!

— Боже, прибѣжище наше и сила, по-
гледни съ милость народа, който вика къмъ
тебе, и по застѣпване на славната и непо-
рочна Дева Богородица Мария, ведно съ

блажения Иосифъ, обручника ѿ, на твоитѣ блажени апостоли, Петъръ и Павелъ, и на всички Светии, по твое милосърдие и човѣколюбие, послушай молитвитѣ, които проливаме за обръщание на грѣшницитѣ, за свобода и превъзмогване на Църквата, светата ни Майкѣ, чрезъ сжщия Христосъ, Господъ нашъ. Аминъ

— Свети Архангеле Михаиле, бжди нашъ бранитель въ време на борба и закриляй ни срещу всѣка злоба и козни на дявола. Умилно просимъ Господъ да му забрани; а ти, началникъ на небеснитѣ воинства, съ Божия сила отблъсни въ пѣкъла Сатаната и другитѣ зли духове, бродещи изъ свѣта за погубване на душичѣ. Аминъ

Пресвето Сърдце Исусово, смили се надъ насъ (3 пѣти.)

Сутринна молитва.

(Исусъ Христосъ ни е училъ какъ трѣбва *постоянно* да се молимъ. (Лук. 18, 1-14.) Христианскитѣ семейства не пренебрегватъ тази заповѣдь; сутринъ и вечеръ се събиратъ всички, предъ нѣкоя икона, или предъ разпятието и *наедно* се молятъ, защото пакъ Исусъ Христосъ е казалъ: *Гдето сж двама или трима събрани въ мое име, тамъ съмъ и азъ по срѣдъ тѣхъ.* (Мат. 18, 20).

Щомъ се събудимъ, трѣбва да се прекръстимъ и кажемъ:

Боже мой, принасямъ ти тоя день, пази ме отъ всѣкакъвъ грѣхъ, най-много отъ смъртния.

Въ името на Отца и Сина и Светия Духъ. Аминъ.

Да се представимъ благоговейно предъ Бога и дълбоко да му се поклонимъ.

Като ставамъ отъ сънъ, покланямъ се предъ тебе, благий и силний Боже, и ти

пѣя ангелската пѣсенъ: светъ, светъ, светъ си, Боже нашъ, заради пресвета Богородица, помилвай ме.

Пресвета и величайша Троице, единъ Богъ въ три Лица, вѣрвамъ, че присжтствуващъ тука, покланямъ ти се съ дълбоко смирение, и отъ все сърдце почитамъ твоего вѣрховно величие.

Да прибѣгнемъ къмъ Исуса Христа, нашия Спаситель.

Обожаемый Исусе, божественъ образъ на съвършенство, къмъ което сме длъжни да се стремимъ, ще се старая, колкото мога, да стана подобенъ на тебе: кротъкъ, смиренъ, цѣломждъръ, ревностенъ, търпеливъ, милостивъ, предаденъ на Божията воля като тебе; а особено много ще се трудя да не влѣза днесъ въ грѣховеѣ, които правя толкова често, и желая искрено да се поправа.

Деяние на Вѣра.

Боже мой, вѣрвамъ твърдо всички истини, които Христовата, Една, Света, Кафолическа, Апостолска и Римска Църква ми повеля да вѣрвамъ, защото ти, о непогрѣшима Истино, си ни ги открилъ и не можешъ да се заблудишъ, нито да ни заблудишъ! Готовъ съмъ и живота си да жер-

твамъ, но не и да ти изневѣря. Просвети ме, Господи, и ме утвърди до смъртъ въ тази истинска вѣра.

Деяние на Надежда.

Боже мой, върховний мой благодетель и въздатель, надѣвамъ се съ пълно упование, че ще ми дадешъ на мене недостойния, заради Исусъ Христовитѣ заслуги и достоинства и твоитѣ обещания, благодатния животъ и всички необходими помощи въ този свѣтъ, и ако изпълнявамъ до край твоитѣ заповѣди, — вѣчно блаженство въ бждеция, защото си безкрайно могъщъ, щедъръ милостивъ и вѣренъ въ обещанията си. Упази ме, Господи, отъ отчаяние и самонадѣяност и не позволявай да бжда посраменъ въ-вѣки.

Деяние на Любовь.

Боже мой, безконечна Доброта, и върховно мое блаженство, обичамъ те отъ все сърдце и душа и съ всички сили на моето същество повече отъ всѣка тварь, не само задето си ме упазилъ отъ безброй злини, обсипалъ съ небесни и земни благодеяния и удостоилъ съ вѣчна награда, но защото и безъ това си безкрайно добъръ и достоенъ за обичане; отъ любовь къмъ тебе азъ

обичамъ ближния си като самъ себе и му прощавамъ отъ сърдце.

Господи Боже мой, стори да те обичамъ все повече, като изпълнявамъ въ всичко твоята света воля.

Деяние на Разкаяние.

Боже мой, разкайвамъ се и скърбя отъ все сърдце за грѣховетѣ си, мразя ги и ненавиждамъ отъ дѣнь-душа, не само за-дето съ тѣхъ осквернихъ душата си, потѣпкахъ съвѣстѣта си, изгубихъ небето и заслужихъ адскитѣ мжки, но много повече защото оскърбихъ тебе, безкрайно добрия и достоенъ за обичане надъ всичко. Затова се решавамъ твърдо съ твоята благодатна помощ да не грѣша за напредъ.

Сърдце съкрушено и смирено не ще презрешъ, Господи; смили се надъ менъ, прости ми. Аминъ.

*Да благодаримъ Богу за всичкитѣ
получени отъ него добрини и нему да
се предадемъ.*

Деяние на благодарение.

Боже мой, благодаря ти, за гдето си ме създалъ и поставилъ въ свѣта, изкупилъ и направилъ християнинъ; благодаря

ти сжщо за всички благодати, които съмъ получилъ отъ тебе, отъ първия мигъ на живота си до днесъ, а особено ти благодаря, защото си ме пазилъ миналата нощъ.

Деяние на приношение.

На тебе се предавамъ, о Боже мой, и ти принасямъ всички свои мисли, думи, дѣла отъ този день; искамъ да сж за твоя честь и слава.

Деяние на твърдо решение.

О, Боже мой, решавамъ се твърдо, посредствомъ светата ти благодать, да пазя по-вѣрно, отколкото кога да е било, твоитѣ свети заповѣди и да избѣгвамъ всѣкакъвъ видъ грѣхове особено тѣзи, къмъ които имамъ най-много наклонность.

Деяние на прошение.

Боже мой, благоволи да ми помогнешъ днесъ въ всички мои нужди, предпазвай ме отъ всѣкакъвъ грѣхъ и отъ всѣкакво печално събитие; о, Боже мой, подари ми тая благодать, зарадъ заслугитѣ на нашия Господь Исусъ Христосъ и ходатайството на пресвета Дева Мария, на всички Ангели и Светии.

Да се молимъ за Църквата, за Светия Отецъ Папата, за Негово Преосвещенство нашиятъ Архиерей, за пастиря на тази енория, за нашия Господаръ (или за нашиятъ управници) и всички лица на властъ, за нашитъ родители и благодетели, за тѣзи, които сж се препоръчили на молитвитъ ни, и за които сме длъжни да се молимъ.

Господня молитва. (Стр. 475)

Ангелско поздравление. (Стр. 479)

Символъ на Апостолитѣ. (Стр. 469)

Божии заповѣди.

I. Азъ съмъ Господъ, Богъ твой, да нѣмашъ други богове освенъ мене.

II. Не взимай името на Господа Бога напраздно.

III. Помни да осветявашъ недѣлния день, т. е. почивката въ седмия день.

IV. Почитай баща си и майка си, за да живѣешъ дълго време на земята.

V. Не убивай.

VI. Не прелюбодействуй.

VII. Не кради.

VIII. Не свидетелствуй лъжливо противъ ближния си

IX. Плътско дѣло не желай, освенъ въ женитба,

X. Не пожелавай имота на ближния си.

Църковни заповѣди.

I. Осветявай голѣмитѣ празници.

II. Въ недѣля и празнични дни при-
сѣдствувай на божествената литургия.

III. Изповѣдвай всичкитѣ си грѣхове, по-
не веднѣжъ въ годината.

IV. Приемай Спасителя си, т. е. при-
частявай се поне на Великденъ.

V. Пости въ опредѣленото време.

VI. Въ срѣда и петъкъ да не ядешъ
блажно.

*Да просимъ отъ Бога прощение
на грѣховетъ си.*

Прости ми Боже, моитѣ съгрѣшения
волни и неволни, които съмъ сторилъ съ
мисли, думи, дѣла, съ знание или незна-
ние, денемъ и нощемъ, всичко ми прости,
защото си добъръ и човѣколюбивъ.

*Да призовемъ помощта на пре-
света Богородица, на светитѣ Ангели
и на натия светъ Покровитель.*

Молитва къмъ Пресвета Богородица.

Пресвета Богородице, Майко Божия,
прибѣгвамъ къмъ твоето покровителство,

предавамъ се съ пълно упование на твое-
то милосърдие; бжди, о, предобра Майко,
мое прибѣжище въ нужди, моя утеха въ
скърби, избави ме отъ всѣка опасность,
Дево пресвета и преславна.

**Молитва къмъ нашиятъ Ангелъ
пазитель.**

Ангеле Божий, пазитель мой, на когото
съмъ повѣренъ по Божие милосърдие, про-
свети ме, за да бжда покоренъ на твоитѣ
вдъхновения. Пази ме тоя день отъ всѣка-
къвъ грѣхъ и опасность.

**Молитва къмъ Светеца, чието име
носимъ.**

Моли Бога за мене, свети богоугод-
ниче, защото усърдно прибѣгвамъ къмъ
тебе; помогни ми да служа Богу като тебе
на земята и да го славословя вѣчно съ те-
бе въ небето.

Вечерна молитва.

*Да се представимъ благоговейно
предъ Бога и дълбоко да му се по-
клонимъ.*

Деяние на поклонение.

Боже мой, покланямъ се на тебе, който
си между насъ, драговолно те признавамъ
за мой Създателъ, мой върховенъ Господарь
и напълно ти се подчинявамъ.

Деяние на вѣра, надежда, любовъ,
разкаяние и благодарение. (стр. 482,
483, 484)

Деяние на прошение, преди изпитане
на съвѣстѣта.

Дай ми, о Боже милосърдний, благо-
дать да позная добре грѣховетъ си, какъ
то ще ми дадешъ да ги позная на смърт-

ния си часъ и да усѣтя за тѣхъ истинска скръбъ.

Изпитъ на съвѣстѣта.

Да прегледаме предъ Бога, съ какво сме го обидили днесъ, съ мисли, желания, думи, дѣла или съ изоставяне доброто, що бѣхме длъжни да вършимъ.

(Тукъ се спираме малко време, за да изпитаме съвѣстѣта си, после казваме:)

Нека се разкаемъ и бждемъ въ сжщото разположение, въ което бихме желали да се намъримъ на смъртния си часъ.

Деяние на разкаяние. (Стр. 484)

Да се молимъ за Църквата. (стр. 486)

Божии заповѣди. (стр. 486)

Църковни заповѣди. (стр. 487)

Нека се молимъ и за душитъ, които сж още въ Чистилището.

Съ душитъ на умрѣлитъ праведни, Спасителю, упокой душитъ на твоитъ служители и пази ги въ блажения животъ, който е въ тебе, о Боже човѣколюбивий,

Господи, упокой въ твоя миръ, гдето всички твои Светии почиватъ, душитъ на

твоитѣ служители, защото само ти си човѣколюбивъ.

Ти си Богъ, слѣзълъ въ ада и развързалъ веригитѣ на окованитѣ, самъ упокой душитѣ на твоитѣ служители.

Слава на Отца и Сина и Светия Духъ; сега, всѣкога и въ вѣчни вѣкове, Аминъ. Единствена чиста и непорочна Дево, която преестествено си родила Бога, моли се за спасение на душитѣ имъ.

Деяние за приготовление къмъ смъртъта, която сънътъ представлява.

Знамъ, о Боже мой, че последния ми часъ е неизвестенъ! Може би, имамъ само единъ день да живѣя; може би и не ще излѣза отъ леглото, на което отивамъ да почивамъ. Дали съмъ въ онова разположение, въ което бихъ искалъ да се намѣря, кога ще се представя предъ тебе, за да получа пресжда на блажена или нещастна вѣчностъ? О, колко ще желая тогава да съмъ живѣялъ безъ грѣхъ и да съмъ те обичалъ постоянно! . . . Постави ме още отъ сега въ тѣзи свети разположения. Да, Боже мой, мразя грѣха, обичамъ те и искамъ да живѣя въ твоята любовъ. Аминъ.

Молитва на лѣгане.

Въ твои рѣце, Господи, предавамъ духа си.

него. Ако тази скръбъ е внушена само отъ *естествени* побуждения, като да не би да пострадаме въ имението си, въ честта си, тогава тя не е спасителна, понеже не иде отъ Божия благодать.

Общо: т. е. потрѣбно е да се разкайваме поне за всички смъртни грѣхове безъ изключение.

Смъртенъ грѣхъ е съзнателно и волно престѣпване Божия законъ въ важно нѣщо, като напрімѣръ, убийство, значителна кражба, лоши, нечисти мисли, на които напълно се съгласяваме, или лоши, нечисти желания, и пр.

Най-сетне, скръбта заради грѣха трѣбва да е *по-силна отъ всякаква друга скръбъ*, така щото да предпочитаме смъртъ, нежели волно пакъ да сторимъ единъ смъртенъ грѣхъ.

Изповѣдь.

Кога познаемъ грѣховетѣ си и се разкаемъ, за да ни се простятъ, остава да ги изповѣдаме.

Изповѣдта е доброволно самообвинение за грѣховетѣ ни предъ одобренъ свещеникъ, съ желание да приемемъ отъ него разрешение.

Две молитви
отъ Папа Венедиктъ XV.

Молитва за съединение на Източнитѣ християни.

О, Господи, който си съединилъ различнитѣ народи въ изповѣдане на твоего име, молимъ те за християнскитѣ Източни народи.

Спомняйки си за високото положение, що сж имали въ твоята Църква, умоляваме те да имъ вдѣхнешъ желание пакъ да го заематъ, за да образуватъ съ насъ една кошара подъ воденето на единъ Пастиръ. Направи, щото заедно съ насъ, да се проникнатъ отъ учението на своитѣ свети черковноучители, които сж тоже наши Отци въ Вѣрата. Предпазвай ни отъ всѣко паде-

ние, което би могло да ги отдалечи отъ насъ. Нека духътъ на съгласие и любовъ, знакъ на твоето присъствие между вѣрнитѣ, ускори деня, когато нашитѣ молитви ще се съединятъ съ тѣхнитѣ, та всѣки народъ и всѣки езикъ да признае и прослави нашия Господъ Исусъ Христосъ, твоя Синъ. Тѣй да бжде.

Отъ Ватикана, 15 Априлъ 1916 г.

Венедиктъ XV, Папа.

Молитва за разпространение на Вѣрата.

О, Исусе, всѣкога ехти въ ушитѣ ни словото, кога предъ обширна жетва ти си изтъквалъ малкото число работници: „*Жетвата е голѣма, а работниците малко*“.

Колко племена сж още обвити въ мракъ на невежество! Колко народи още седятъ въ сѣнка смъртна! О, колко е болезнено да се сравнява числото на вѣрващитѣ съ много по-голѣмото число невѣрни! Подобно сравнение прави по-ценна за насъ чудесната свѣтлина на Вѣрата, която ни води презъ днитѣ на нашето земно странствование; но едновременно тя оживява въ сърдцето ни спомена за тия други божествени слова: „*Молете Господаря на жетвата да изпрати работници на жетвата си*“

Господи, ти си Господарьтъ на жетвата, въ която сж означени множеството човѣци. Отъ тебе просимъ, прочее, да умножишъ числото на мисионеритѣ, да увеличишъ тѣхното усърдие и благословишъ трудоветѣ имъ, тѣй щото доброто семе на Божието слово да даде плодове, обилни за събиране въ небеснитѣ житници.

Послушай, Господи, тая наша молитва, която ни подсказва нашето желание да видимъ разпространението на твоето царство. А понеже прекрасниятъ ни копнежъ за „*Да дойде Царството Ти*“, излиза много повече отъ сърдцето ни, нежели отъ устата, дарувай ни крепкостъ и постоянство въ решението, що ти поднасяме, да съдействуваме и ние, по най-добъръ възможенъ начинъ и споредъ силитѣ си, на всичко, което може да насърдчава дѣлото за разпространение на Вѣрата.

Отъ Ватикана, 17 Ноемврий 1921 г.

Молитва отъ Папа Пий XI.

Удовлетворно деяние къмъ Пресветото
Сърдце Исусово.

Преблагий Исусе, чиято необятна любовъ къмъ човѣцитѣ е била заплащана съ

толкова неблагодарности, забвение, небрежност и презиране; ето ни проснати предъ твоитѣ олтари. Ние искаме да поправимъ чрезъ особени прояви на почитъ, недостойната студенина на човѣцитѣ и хулитѣ, що отъ всѣкжде оскърбяватъ твоето вселюбящо Сърдце.

При това, не забравяме, че сами ние не сме всѣкога били безупрѣчни, поради което и чувствуваме твърде силно съкрушение въ сърдце си, и просимъ първомъ за себе твоето милосърдие, готови да удовлетворимъ съ самоволно изкупване, не само за грѣхове, които сме извършили, но и за прегрѣшенията на напусналитѣ спасителния пѣтъ, които, или упорствувайки въ невѣрностъ, отказватъ да те последватъ като тѣхенъ пастирь и вождъ, или пѣкъ сж се отrekli отъ кръщелното си обещание и отхвърлили преблагото иго на твоя законъ.

Всички тия жалостни прегрѣшения ние искаме да изкупимъ, а особено се решаваме да удовлетворимъ за неприличното, безсрамно поведение и обличане, за поставенитѣ засади срещу невинни души отъ развратители, за незачитане праздниците, за богохулства, отправени противъ тебе и твоитѣ Светии, за обиди, нанесени на твоя замѣстникъ и твоитѣ свещеници, за небрежности

спрямо светото Таинство на Божията любовъ, или оскверняването му съ отвратителни светотатства; най-сетне, за обществения престѣпления на ония народи, които дигатъ война противъ правата и вѣроучителството на учредената отъ тебе Църква.

О, да бихме могли да измиемъ тия престѣпления съ собствената си кръвь!

Поне като удовлетворение за поруганата Божия честъ ние ти поднасяме, ведно съ изкупленията на Света Дева Мария, твоя Майка, на всички Светии и благочестиви християни, онова изкупление, което нѣкога на кръстъ си принесълъ на Бога Отца и всѣкидневно подновявашъ на божествената литургия при светия олтарь. Даваме ти обетъ съ цѣлото си сърдце, посрѣдствомъ помощта на твоята благодать, да поправимъ, доколкото ще ни бжде възможно, наши и чужди минали грѣхове и недостойното забравяне твоята несравнима любовъ, чрезъ непоклатна вѣра, непороченъ животъ и съвършено пазене закона на Евангелието, а особено оня на братската любовъ. Обещаваме ти да се боримъ съ всички наши сили противъ всички предстоящи срещу тебе обиди, и да доведемъ, колкото се може повече души, които да те последватъ.

Предобрий Иисусе, приеми, молимъ ти се, по застъпване на вѣчноблажената Дева Мария удовлетворителка, тая наша доброволна, изкупителна почитъ и благоволи да ни удостоишъ съ многоценния даръ на постоянство, който да ни упаци вѣрни до смъртъ въ послушность къмъ служение на тебе, за да можемъ единъ день стигна до онова отечество, кждето живѣешъ и царувашъ, истинний Боже, ведно съ Отца и Светия Духъ, въ вѣчни вѣкове. Аминъ.

Пий ХІ.

У П Ѣ Т В А Н Е
къмъ светитѣ таинства
ПОКАЯНИЕ и ПРИЧАСТІЕ.

Подиръ св. кръщение, най-потрѣбнитѣ таинства сж покаянието и св. причастіе. Наистина, чрезъ св. кръщение ние се раждаме за духовенъ животъ, за приятелство съ Бога. Но смъртния грѣхъ унищожава това приятелство, и не можемъ да го подновимъ освенъ чрезъ таинството покаяние, гдето приемаме опрощение на грѣховетѣ и отново се дава животъ на душата ни. А въ св. причастіе намираме духовна храна, която закрепя християнскія ни животъ и усилва нашето приятелство и съединение съ Бога.

За вѣрнитѣ, прочее, неизбѣжно потрѣбно е да знаятъ, какъ да се ползуватъ отъ тѣзи две таинства, безъ които нѣма истински християнски животъ.

I. Светото Таинство Покаяние.

Покаянието е таинство, установено отъ Исуса Христа, за опрощаване грѣховетѣ, сторени следъ кръщението. Исусъ Христосъ е казалъ на апостолитѣ си: „Приемете Духъ Светий; На които простите грѣховетѣ, тѣмъ ще се простятъ; на които ги задържите, тѣмъ ще се задържатъ“. (Иоанъ 20, 23.)

Съ тѣзи думи Спасителътъ е далъ на апостолитѣ, — на епископитѣ, тѣхнитѣ приемници, и на свещеницитѣ, — властъ да прощаватъ на разкаялитѣ се християни, всичкитѣ имъ грѣхове. Този, който приема достойно това таинство, нѣма да бжде вѣчно осъденъ.

Таинството покаяние се дава чрезъ разрешение на свещеника. т. е. пресждата, съ която той прощава грѣховетѣ: *Прощаю и разрешаю тя отъ всѣхъ грѣховъ твоихъ. Прощавамъ те и те развързвамъ отъ всичкитѣ ти грѣхове...*

Но три условия сж нужни, за да може покаянието да произведе своето действие: съкрушение изповѣдь и удовлетворение.

Съкрушение.

Съкрушението е разкаяване или скръбъ, че сме обидили Бога, съ решителна

воля да не повтаряме сторенитѣ грѣхове. Безъ съкрушение никаква прошка на грѣховетѣ не е възможна: „Ако се не покаете, всички ще загинете“. (Лук. гл. 13, 5.)

Съкрушението бива *свършено*, когато скърбимъ, че сме съгрѣшили на Бога, защото той е безкрайно добъръ и ненавижда грѣха. Това *свършено съкрушение* само по себе може да опрости грѣховетѣ на тѣзи, които желаятъ да се изповѣдатъ, но, поради нѣкоя причина, не могатъ; на-примѣръ, ако нѣма свещеникъ, или ако грѣшникътъ е на умирање и не е въ състояние да се изповѣда, нито да покаже по нѣкакъвъ начинъ, че се разкайва. Тогава той ще каже отъ дѣнъ сърдце деяние на свършено съкрушение, съ желание да се изповѣда, щомъ това стане възможно. Въ такъвъ случай грѣховетѣ му ще се простятъ.

Затоа всѣки христианинъ трѣбва да знае *Деяние на свършено сърдечно съкрушение*, поне съкратено, и да свикне да го казва често, особено въ време на опасностъ и преди да си лѣга.

Несвършено е съкрушението, кога скърбимъ за сторенитѣ грѣхове, повече

заради грозотата имъ и наказанието, съ което Богъ ни заплашва.

Съ несъвършеното съкрушение ние не можемъ да приемемъ опрощение на грѣховетѣ, освенъ ако действително се изповѣдаме, и свещеникътъ ни даде разрешение.

За да се разкаемъ, трѣбва смирено да искаме тази благодатъ отъ Бога, като мислимъ, какъ нашия грѣхъ оскърбява Господа и ни излага на страшни и вѣчни наказания. Ние познаваме, че разкайването ни е истинско, кога усѣщаме желание да се поправимъ и се потрудимъ да не повтаряме грѣха си.

Освенъ това, съкрушението, било съвършено, било несъвършено, трѣбва непременно да има следнитѣ качества: *Да е вътрешно, свѣрхестествено, общо и по силно отъ всякаква друга скръбъ.*

Трѣбва да е *вътрешно* или *сърдечно*, защото разкайването, което не иде отъ сърдце, не е действително и не може да бжде прието отъ Бога.

Свѣрхестествено: това значи, че причинитѣ, за които скърбимъ поради сторения грѣхъ, идатъ отъ вѣрата, като напримѣръ, мисълта, колко грѣхътъ оскърбява Бога и какъ ще бжде наказанъ отъ

Исусъ Христосъ, който е установилъ св. таинство покаяние, кога е казалъ на апостолитѣ си: *Грѣховеѣ сж простени на тѣзи, на които ги простите. . . .* въ сжщото време ни е и задѣлжилъ да се изповѣдаме.

Свещеникѣтъ, наистина, не може да прощава или задържа грѣхове, ако ги не знае.

При това, въ случай че не можемъ да се изповѣдаме, напримѣръ, ако нѣма изповѣдникъ, грѣхѣтъ ни *ще се прости чрезъ съвършено сърдечно съкрушение*, придружено съ *желание* да се изповѣдаме, щомъ това бжде възможно.

Не трѣбва да ни е страхъ, че кога се изповѣдаме, хората ще узнаятъ нашитѣ тайни лоши деяния, защото свещеникѣтъ строго е задѣлженъ да пази тази тайна, която му се повѣрѣва като на Исуса Христа. Въ историята на Църквата нѣма *нищо единъ примѣръ*, свещената тайна да е била нѣкога издадена.

Нашата *изповѣдь* трѣбва да бжде *смирена*; ще кажемъ грѣховеѣ си, безъ да се извиняваме; *искрена*; ще ги кажемъ просто, както ги помнимъ; *предпазлива*; ще гледаме да се изкажемъ съ прилични думи, и кога сме съгрѣшили съ други лица, колкото е възможно ще обвинимъ

себе си, безъ да говоримъ изрично за чужди грѣхове; най-сетне, *цѣла*; т. е. длъжни сме да изповѣдаме поне всички смъртни грѣхове, числото имъ, до колкото помнимъ, и важнитѣ имъ обстоятелства.

Който нарочно *прикрие* единъ смъртенъ грѣхъ, не само не приема разрешение, но извършва новъ грѣхъ, нареченъ светотатство, сиречь, злоупотрѣбление съ свето нѣщо. Ако *забравимъ* неволно нѣкой смъртенъ грѣхъ, изповѣдъта е добра, но въ идната изповѣдъ ще трѣбва да кажемъ тоя забравенъ грѣхъ.

Не сме длъжни да изповѣдаме простителнитѣ грѣхове, но все е по-добре да ги кажемъ, колкото ги помнимъ, защото може да е смъртенъ грѣхъ, този, който мислимъ за простителенъ, и освенъ това, смиреното изказване привлича по-изобилна Божия благодать надъ насъ.

Начинъ на изповѣдъ.

Преди да се изповѣдаме, трѣбва да *изпитаеме съвѣстѣта си*; това значи, да търсимъ внимателно какви грѣхове сме сторили. Ако отиваме на изповѣдъ, безъ

изпитване съвѣстѣта си, много лесно ще забравимъ нѣкой грѣхъ. 1)

Ние изпитваме себе си върху Божиитѣ и Църковни заповѣди, върху главнитѣ грѣхове, нашитѣ лични обязанности, споредъ състоянието си. Ще търсимъ, колко пжти сме съгрѣшили съ мисли, думи, дѣла, съ изоставяне длъжноститѣ си. Подиръ това побуждаме въ сърдцето си дълбоко съкрушение, като размисляме колко е грозно, че сме обидили Господа, нашия Богъ и Спаситель.

Тогава ще отидемъ при духовника, ще колѣничимъ предъ него, защото това смирено положение най-прилѣга за грѣшници като насъ, и ще кажемъ: *„Благословете ме, Отче, защото съмъ прегрѣшилъ“*. Можемъ да прибавимъ: *„Азъ грѣшникъ изповѣдвамъ се предъ Бога и предъ васъ, Отче, за всичкитѣ грѣхове, които съмъ сторилъ отъ последната си изповѣдь на-самъ“*. (Тукъ казваме отъ кога не сме се изповѣдали, дали сме приели разрешение, дали сме изпълнили епитимията и дали сме се причастили; ако сме забравили въ последната изповѣдь нѣкои грѣхове, нека

---

1) Вижъ по-долу Начинъ за изпитване съвѣстѣта.

тѣхъ по-напредъ кажемъ). И тогава изказваме смирено всички грѣхове, които помнимъ: *Отче, обвинявамъ се, че съмъ направилъ . . това, онова. . . толкова и жти. . .*

Следъ като сме казали всичко, що помнимъ, нека прибавимъ: *Изповѣдвамъ се за тия грѣхове, за всички други, които не помня, за ония отъ миналия си животъ; за тѣхъ искамъ прошка отъ Бога, а отъ васъ, Отче, ако ме виждате добре разположенъ, канонъ и разрешение.*

Подиръ това ние слушаеме наставлениета на изповѣдника и каква епитимия ще ни се наложи.

Кога свещеникътъ дава *разрешение*, ние трѣбва да искаме искрено прошка отъ Бога, като казваме: *Боже мой, разкайвамъ се и скърбя. . .* (стр. 484), или: *Господи Исусе Христе, прости мене грѣшника.*

Следъ разрешението ние благодаримъ на Господа, защото ни е простилъ, възобновяваме решението си да не съгрѣшаваме и гледаме, колкото се може по-скоро, да изпълнимъ *епитимията*.

Удовлетворение.

Следъ като сме приели опрощение на грѣховетъ си, първата ни *длъжностъ* е,

доколкото можемъ, *да поправимъ злото, сторено противъ Бога и противъ ближния.*

За тая целъ духовникътъ налага една *епитимия* (канонъ) — молитва или добри дѣла; това е единъ видъ наказание, да *удовлетворимъ Бога за нанесената ему обида.* Задължени сме, подъ страхъ на грѣхъ, да изпълнимъ тая епитимия; тя е като частъ отъ таинството покаяние; трѣбва да я изпълнимъ въ опредѣленото време, или часъ по-скоро, ако не е опредѣлено.

Съ епитимията избѣгваме привременнитѣ мжки, които остава обикновено да претърпимъ следъ полученото опрощение.

Но епитимията, наложена отъ духовника, е въобще много лека, за това на подобно удовлетворение добре ще бжде да прибавимъ доброволно други добри дѣла: молитва, постъ, милостиня.

Направихме ли това, длѣжни сме още да *удовлетворимъ и ближния*, като поправяме, до колкото зависи отъ насъ, вредата, що сме му причинили, било въ имота му, било въ честта му.

Не може да се надѣва да получи прошка отъ Бога оня, който не иска да поправи злото, сторено на ближния,

II. Светото Таинство Причастие.

Покаянието е очистило сърдцето ни; Богъ е вече готовъ да ни даде тази свърхестествена сила, която е оставилъ на наше разположение въ най-великото отъ светитѣ таинства, *светото Причастие*.

Това таинство съдържа действително и истински тѣлото, кръвта, душата, божеството на Исуса Христа, нашъ Господъ, подъ външния видъ на хлѣбъ и вино.

Исусъ Христосъ е *установилъ* това таинство при навечерието на смъртта си, за да ни даде осезаемъ знакъ за своята извънредна любовъ и ни остави споменъ за своето жертвуване заради насъ. Това жертвуване се повтаря всѣки пжтъ, кога свещеникътъ на божествената литургия повтаря Исусъ Христовитѣ думи: *Това е моето тѣло. . . , това е моята кръвъ, ...* съ които нашия Спасителъ е превърналъ хлѣба въ свое тѣло, и виното въ своя пречиста кръвъ.

Следъ произнасяне на тия тайнствени думи, нѣма вече предъ свещеника ни хлѣбъ, ни вино, но Исусъ Христосъ самъ, присъстваващъ по единъ тайнственъ начинъ, тѣй действително, както кога е живѣлъ на земята .

Исусъ Христосъ е цѣль подъ най-малката частъ на видоветѣ, която може да се вижда, цѣль подъ видоветѣ на хлѣба, цѣль подъ видоветѣ на виното, и това трае докато траятъ видоветѣ.

Цельта на Исуса Христа, кога е установилъ това таинство, е била да ни бжде духовна храна, както той самъ казва: „Който яде моята плътъ и пие моята кръвъ, има животъ вѣченъ“. (Иоан. гл. 6, 55.)

Ето защо Църквата ни задължава, поне веднажъ въ годината, да се снабдимъ съ тази духовна животворна храна, като се причастимъ. Но, разбира се, ние можемъ, и добре е, да се причастяваме по-често, за да се ползува душата ни отъ добритѣ *следствия*, които Исусъ Христосъ е вложилъ въ това свето таинство.

И действително, светото причастие ни съединява съ Исуса Христа, усилва въ насъ животътъ въ Божия благодать, намалява силата на страститѣ и ни е залогъ за славно възкресение и вѣченъ животъ.

Църквата, вѣрна тълкувателка на Исусъ Христовото намѣрение, ни съветва да се причастяваме често, даже всѣки день ако е възможно, или поне както сж пра-

вѣли първитѣ християни, колкото пжти присѣтствуваме на светата литургия.

За да бжде *честото причастяване* полезно за душитѣ ни, достатъчно е да правимъ това съ *добро намѣрение*; значи, съ желание да станемъ по-добри, по-вѣрни въ изпълняване на християнскитѣ си задѣлжения. Да се причастяваме всѣки день или нѣколко пжти въ седмицата, а да не правимъ никакво усилие за упражняване себе си въ добродетель, би значило, да се не ползуваме отъ приемане светото причастие.

Разположения за приемане Св. Причастие.

Св. Причастие произвежда своитѣ добри действия, кога се причастяваме съ изискванитѣ разположения, едни отъ които се отнасятъ за *душата*, а други за *тѣлото*.

Първото, най-главно, *неизбѣжно* *потрѣбно разположение*, за да се причастимъ, е да сме въ благодатно състояние, т. е. да нѣмаме никакъвъ смъртенъ грѣхъ на съвѣстѣта си. Който се осмѣлява да се причасти съ тежъкъ грѣхъ на сърдцето си, не само не намира живителна храна въ това свето таинство, но вър-

ши едно възмутително светотатство и намира смъртта на душата си, споредъ думитѣ на Ап. Павелъ: „*Който яде и пие недостойно, яде и пие осжжданието си*“. (I. Кор. 11, 29.)

Прочее, преди да се причастимъ, трѣбва сериозно да изпитаеме съвѣстѣта си, и ако се укаже нужда, дължимъ да я очистимъ чрезъ искрена изповѣдь.

Много е важно и да знаемъ, какво правимъ, кога се причастяваме; за това се изисква да *изучимъ* поне главнитѣ истини на нашата вѣра, а особено що се отнася за това велико таинство и за покаянието.

Най-сетне, нека се приближимъ до св. причастие *съ вѣра, смирение, упование и истинска любовъ*. Ние побуждаме тѣзи чувства въ сърдцето си чрезъ молитва, особено като казваме деяние на вѣра, надежда, любовъ и пр.

Кога сме въ благодатно състояние т. е., нѣмаме смъртенъ грѣхъ на съвѣстѣта си и желаемъ да се причастимъ за наша духовна полза, можемъ направи това, ако и да има нѣколко дена, откакъ сме се изповѣдали.

Нѣколко *разположения се отнасятъ и за тѣлото*. До колкото е възможно, ще

бждемъ облѣчени чисто и скромно, ще стоимъ прилично, смирено.

Освенъ това, Църквата иска да сме на *гладно сърдце*, т. е. въ деня, кога се причастяваме, отъ полунощъ до момента на причастяване, да не сме яли и пили нищо. Изключение има само за тежко болни и умиращи.

Следъ като сме се причастили, ние не бива веднага да излѣземъ отъ черква, но трѣбва поне нѣколко време да се молимъ и *благодаримъ Богу*, че ни е удостоилъ съ тази извънредна благодать.

Молитви и деяния, преди причастяване.

Деяние на вѣра.

Боже мой, вѣрвамъ твърдо, че таинството, което ще приема сега, съдържа истински и действително тѣлото, кръвта, душата, божеството на Исуса Христа, твоя Синъ; вѣрвамъ това, защото ти си ми го открилъ, и Църквата ми предлага да го вѣрвамъ.

Деяние на съкрушение.

Боже мой, много скърбя, за гдето съмъ те обидилъ, защото ти си безкрайно добъръ и любимъ; решавамъ се твърдо, посрѣдствомъ твоята света благодать, да не падамъ вече въ грѣхъ.

Деяние на надежда.

Божественый мой Спасителю, надѣвамъ се, че посрѣдствомъ таинството причастие, ще ми дадешъ въ тоя животъ благодатитѣ, които ми сж потрѣбни, и въ оня — славата на рая.

Деяние на любовъ.

Боже мой, обичамъ те съ всичкото си сърдце, съ всичката си душа, съ всичкитѣ си сили, защото си безкрайно любимъ и ни указвашъ голѣма любовъ въ това таинство.

Деяние на смирение.

Исусе Христе, Господь мой, не съмъ достоенъ да те приема, защото азъ съмъ една слаба тварь и често съмъ те оскърбявалъ; но кажи само дума, и душата ми ще оздравѣе.

Подиръ причастяване.

Деяние на поклонение.

Господи Исусе, признавамъ те въ таинството, което приехъ сега, за мой Съз-

датель и Богъ, подчинявамъ се отъ все сърдце на всички твои свети закони.

Деяние на благодарение.

Божествений мой Спасителю, какъ ще мога да ти възблагодаря за голѣмата благодать, която си ми дарилъ, като си отдалъ себе си на мене! Присъединявамъ се къмъ всички хваления, които ти принасятъ блаженитѣ въ небето и праведнитѣ души на земята.

Начинъ за изпитване съвѣстѣта.

Кога желашъ да се изповѣдвашъ, иди, ако можешъ, въ черква, проси отъ Бога благодать да познаешъ добре съвѣстѣта си, (молитва; Царю небесный... стр. 465) и мисли върху злото, що си сторилъ противъ Бога и ближния.

Изпитъ по Божиитъ заповѣди.

I. Не съмъ ли пренебрегвалъ молитвѣ си и служенето Богу? Не съмъ ли говорилъ противъ вѣрата и всичко, що се отнася за религията, или слушалъ съ удоволствие други да говорятъ противъ? Не съмъ ли челъ книги или вестници, които нападатъ богослужението? Не съмъ ли се съмнявалъ въ нѣкоя истина на догмитъ? Не съмъ ли се отдалъ на разни суевѣрия? Не съмъ ли ропталъ противъ Божието Провидение?

II. Какъ почитамъ Божието име? Не съмъ ли богохулствувалъ? Не съмъ ли се кълнѣлъ за нищо? Не съмъ ли проклиналъ нѣкого.

III. Не съмъ ли работилъ недѣля, или накаралъ другитѣ да работятъ, като оране, копане, шиене и пр.? Не съмъ ли прекаралъ недѣлята като обикновенъ день и безъ никаква молитва?

IV. (*Децата*). Дали съмъ почиталъ, обичалъ, слушалъ родителитѣ си? Дали съмъ имъ помагалъ въ нужди? Не съмъ ли ги оскърбявалъ съ думи или лоши обноски?

(*Служители и други подчинени.*) Какъ съмъ почиталъ господаритѣ си? Работѣлъ ли съмъ съвѣстно? . . .

(*Родители и тѣзи, които иматъ хора подъ своя властъ.*) Дали съмъ далъ на децата си храна, възпитание, добъръ примѣръ? Дали съмъ се грижелъ за доброто поведение на моитѣ подчинени? Дали съмъ възнаграждавалъ справедливо тѣхния трудъ?

V. Не съмъ ли ударилъ, убилъ ближния си? Не съмъ ли му причинилъ нѣкоя тѣлесна вреда? Не съмъ ли го съблазнилъ съ лошия си примѣръ или лошитѣ си съвети? Не съмъ ли се разгнѣвилъ безъ причина противъ него.

VI и IX. Не съмъ ли съгрѣшилъ противъ чистотата съ волни мисли, желания, гледане, съ неприлични разговори, лоши дея-

ния и неприлично облѣкло? Не съмъ ли пѣялъ лоши пѣсни и слушалъ другитѣ да пѣятъ? Не съмъ ли гледалъ неприлични картини или представления? и пр. . .

VII и X. Не съмъ ли причинявалъ вреда на ближния въ имота или въ честъта му, като съмъ открадналъ или задържалъ чуждото, клеветилъ, злословилъ? Не съмъ ли завиждалъ на чуждото, или желаялъ да го усвоя несправедливо? Не съмъ ли свидетелствувалъ лъжливо? Не съмъ ли лъгалъ особено въ вреда на други? . . .

Изпитъ по църковнитѣ заповѣди.

I и II. Въ недѣля, въ празнични дни дали съмъ присѣствувалъ на божествената Литургия? Залѣгалъ ли съмъ да пристигамъ на време? Не съмъ ли напускалъ светата Служба, преди да се свърши?

III и IV. Не съмъ ли прекаралъ повече отъ една година, безъ да се изповѣдамъ и се причастя? . . .

V и VI. Не съмъ ли ялъ блажно презъ поститѣ, въ срѣда или петѣкъ, когато можяхъ да поста? . . .

Изпитъ по седемтѣ главни грѣхове.

Не съмъ ли съгрѣшилъ отъ *гордостъ*, като съмъ считалъ себе си за много подобъръ, отколкото съмъ, и презиралъ дру-

гитѣ? — отъ *скжперничество*, като се привързвамъ много къмъ земнитѣ блага? — отъ *зависть*, като се радвамъ на злото, сполетяло ближния, и скърбя, че му се случило добро? . . .

Не съмъ ли съгрѣшилъ отъ *нечистота* или *сластолюбие*? (Вижъ VI заповѣдь Божия) — отъ *лакомство*, като съмъ ялъ и пилъ безъ мѣрка, или даже съмъ се напилъ? — отъ *гнѣвъ*, като съмъ се сърдилъ безъ причина? — отъ *леность*, като не съмъ си изпълнилъ работата? . .

Изпитъ по наши длѣжности.

Какъ съмъ изпълнилъ онѣя длѣжности, които се налагатъ отъ положението ми, като синъ, баща, слуга, господарь и пр.?

Кога свършишъ тоя изпитъ, побуждай въ себе си скръбъ, за гдето толкова пѣти си обидилъ добрия си баща, Бога; искай отъ него прошка и иди смирено при изповѣдника

Молитви извадени отъ „Подра- жание на Христа“.

Преди духовно четиво. Кн. III. Гл. 2, параграфъ 1 и 3.

За изпросване благодать на набожность. Кн. III. Гл. 3, парагр. 6 и 7.

За изпросване божествена утеха. Кн. III. Гл. 4, 5 парагр. 1 и 2. Сжщата преди или следъ причастяване.

За изпросване увеличение на любовта къмъ Бога. Кн. III. Гл. 5, парагр. 6.

Чувства на себеунизяване предъ Бога. Кн. III. Гл. 8.

Преди причастяване.

За лице, което живѣе въ уединение и благочестие. Кн. III, Гл. 10.

Чувства на дълбоко смирение. Кн. III. Гл. 14.

(Преди или следъ причастяване.)

За изпросване повинование на Божията воля. Кн. III. Гл. 15. Отъ второто изречение на парагр. 2, до края на сжщата глава.

Чувства на повинование. Кн. III. Гл. 16, на края; 17, парагр. 2 и 4; 18, парагр. 2.

За търпението. Кн. III. Гл. 19, парагр. 5.

За лица скърбещи или изкушавани. Кн. III. Гл. 20, 21, парагр. 1, 2, 3, 4, 5. Сжщата молитва за ония, които чувствуватъ себе си препълнени съ Божия любовъ.

(Да се казва и преди и следъ причастяване.)

Деяние на възблагодарение. Кн. III. Гл. 21 парагр. 7.

За лице, което би мислило, че е получило по-малко отъ Бога, отколкото други, било за тѣлото, било за душата. Кн. III. Гл. 22.

За чистота на духа и отричане отъ създания. Кн. III. Гл. 23, парагр. 5 до края.

За лице, което почва своето обръщание къмъ Бога, или желае да напредва въ добродетель. Кн. III. Гл. 26.

За изпросване духъ на сила и мъдростъ. Кн. III. Гл. 27, парагр. 4 и 5.

Кога човѣкъ изпитва голѣма скърбъ. Кн. III. Гл. 29.

Молитва следъ причастяване. Кн. III. Гл. 34. Сжщата молитва за побуждане къмъ любовъ Божия.

Чувства на себеотдаване на Божието Провидение. Кн. III. Гл. 39, парагр. 2.

Чувства на смирение. Кн. III. Гл. 40.

(Преди и следъ причастяване.)

Кога човѣкъ е получилъ нѣкоя благодать отъ Бога. Кн. III. Гл. 40.

Чувства на повинование. Кн. III. Гл. 41, парагр. 7.

Набожни чувства. Кн. III. Гл. 44, парагр. 2.

Молитва на лице, нападнато отъ клевета. Кн. III. Гл. 46, парагр. 5.

Молитва за небесното блаженство, която може да се чете особено на Великденъ или Възнесение. Кн. III. Гл. 48.

(Преди или следъ причастяване.)

Чувства на смирение и съкрушение. Кн. III. Гл. 52.

(Преди причастяване.)

За изпросване благодатна помощъ. Кн. III. Гл. 55.

Молитва за изпросване постоянство въ монашеското призвание. Кн. III. Гл. 56, парагр. 3, 5, 6.

Чувства на упование на Бога. Кн. III. Гл. 57, Парагр. 4.

Молитва за всѣки благочестивъ християнинъ. Кн. III. Гл. 59.

(Следъ причастяване.)

Молитва предъ светото Причастие.
Кн. IV. Гл. 1, 2, 3, 4, 9, 11, до парагр. 6, 13, 14, 16, 17 и часть отъ гореуказанитѣ молитви.

СЪДЪРЖАНИЕ

Писмо на Н. В. Пр. Кирилъ Куртевъ.

Страници.

Предговоръ , ... VI

КНИГА ПЪРВА.

ПОЛЕЗНИ СЪВЕТИ ЗА ДУХОВЕНЪ ЖИВОТЪ.

ГЛ. 1. — За подражаване на Христа и презиране всички свѣтски суети .	12
ГЛ. 2. — За собственото ни смирение.	15
ГЛ. 3. — За учението на истината . .	18
ГЛ. 4. — За предвидливостъ въ дѣлата.	23
ГЛ. 5. — За четене СвещенотоПисание.	24
ГЛ. 6. — За безредната обичъ . . . ,	26
ГЛ. 7. — За отбѣгване гордостъ и суетна надежда	28
ГЛ. 8. — За отбѣгване прекалено голѣма близостъ	30
ГЛ. 9. — За послушностъ и подчиняване.	32
ГЛ. 10. — За предпазване отъ безполезни разговори	34
ГЛ. 11. — За мира, що трѣбва да се придобие и усърдието, въ което да се напредва	36

ГЛ. 12. — За ползата отъ злочестие	40
ГЛ. 13. — За съпротивление срещу изкушения	41
ГЛ. 14. — За отбѣгване дръзкото сѣдене ближния	46
ГЛ. 15. — За дѣлата, извършени отъ любовъ Божия	48
ГЛ. 16. — За понасяне недостатъци у ближния	50
ГЛ. 17. — За монашеския животъ	53
ГЛ. 18. — За примѣритѣ на Светитѣ Отци.	54
ГЛ. 19. — За упражненията на добрия монахъ	58
ГЛ. 20. — За любовъ къмъ уединение и мълчание.	62
ГЛ. 21. — За съкрушение на сърдцето	68
ГЛ. 22. — За разглеждане човѣшкитѣ бедствия.	72
ГЛ. 23. — За размишление върху смъртта	78
ГЛ. 24. — За Божия сѣдъ и наказание на грѣшнитѣ	83
ГЛ. 25. — За усърдно исправление на живота	89

КНИГА ВТОРА.

НАСТАВЛЕНИЯ УВЛИЧАЩИ КЪМЪ ВЪТРЕШЕНЪ ЖИВОТЪ.

Страници.

ГЛ. 1. — За вътрешния разговоръ	97
ГЛ. 2. — За смиреното подчинение	102
ГЛ. 3. — За човѣка добъръ миротворецъ.	104
ГЛ. 4. — За чистота на ума и прямота въ намѣрението.	107

ГЛ. 5. — За саморазглеждането ни . . .	110
ГЛ. 6. — За радостта на добрата съ- вѣсть.	112
ГЛ. 7. — За любовта къмъ Исуса надъ всичко	116
ГЛ. 8. — За близкото приятелство съ Исуса	118
ГЛ. 9. — За лишаване отъ всѣкакво утешение	122
ГЛ. 10. — За признателностъ къмъ Бо- жията благодать	127
ГЛ. 11. — За малцината любители на кръста Исусовъ.	132
ГЛ. 12. — За царствения пжтъ на све- тия Кръстъ	135

КНИГА ТРЕТА.

ЗА ВЖТРЕШНОТО УТЕШЕНИЕ.

Страници

ГЛ. 1. — За вжтрешния разговоръ на Исуса съ вѣрната душа	145
ГЛ. 2. — За истината която говори вж- тре въ насъ, безъ никакъвъ шумъ отъ думи	117
ГЛ. 3. — За смиреното слушане Слово- то Божие и какъ мнозина го не ценятъ	150
ГЛ. 4. — За нашето холене предъ Бога въ истина и смирение	155
ГЛ. 5. — За чудеснитѣ действия на лю- бовта Божия	160
ГЛ. 6. — За изпитанията на любещия истински	165

ГЛ. 7. — За благодатъта, която трѣбва да таимъ подъ закрила на смиренieto	170
ГЛ. 8. — Какъ да ценимъ собствено-то си нищожество предъ Божиитѣ очи	175
ГЛ. 9. — Какъ ние дължимъ да отправяме всичко къмъ Бога като къмъ наша крайна цель	178
ГЛ. 10. — Какъ сладко е да служимъ на Бога като презираме свѣта	181
ГЛ. 11. — За изследване и обуздаване желанията на сърдцето ни.	185
ГЛ. 12. — За подвизаване въ търпение и за борба противъ страститѣ . . .	188
ГЛ. 13. — За смирена послушность по примѣръ на Исуса.	192
ГЛ. 14. — Размишления върху тайния съдъ Божий, за да не се възгордѣмъ съ доброто, което вършимъ. .	195
ГЛ. 15. — Какво трѣбва да казваме и правимъ при всѣко желано нѣщо. .	199
ГЛ. 16. — Какъ трѣбва да диримъ истинска утеха само въ Бога	203
ГЛ. 17. — За възлагане на Бога всички наши грижи.	206
ГЛ. 18. — За понасяне съ постоянство неволитѣ на тоя животъ по примѣръ на Исуса.	208
ГЛ. 19. — За понасяне обиди, и кой е изпитания въ истинско търпение. .	211
ГЛ. 20. — За признаване нашата собствена немощъ и за бедствията на тоя животъ	215
ГЛ. 21. — За поставяне нашия покой въ Бога, нежели въ всички други блага. .	219

ГЛ. 22. — За възпоменавание многоброй- нитѣ Божии благодѣяния. . . .	224
ГЛ. 23. — За четири главни нѣща, кои- то донасятъ миръ.	229
ГЛ. 24. — За отбѣгване любопитното из- дирване нѣкому поведението. . .	233
ГЛ. 25. — Въ какво състоятъ здравъ миръ и истински напредѣкъ на душата	235
ГЛ. 26. — За възвишената свобода на сърдцето, която се придобива по- скоро съ молитва, нежели се четене.	238
ГЛ. 27. — За самолюбието като най-го- лѣма прѣчка за постигане върхов- ното добро	242
ГЛ. 28. — Противъ злоречивитѣ езици .	246
ГЛ. 29. — Какъ да призоваваме и благо- славяме Бога въ скърби.	248
ГЛ. 30. — За Божията помощъ, която трѣбва да просимъ, и за упование да ни се повърне благодатъта . .	250
ГЛ. 31. — Какъ да се забравятъ всички сътзания, за да намѣримъ Създателя.	256
ГЛ. 32. — За себеотрицанието	261
ГЛ. 33. — За непостоянството на сърд- цето и за отправянето ни къмъ Бога като къмъ наша крайна целъ.	264
ГЛ. 34. — Какъ Богъ единствено се усплажда въ всичко и надъ всичко ономува, който го люби истински.	266
ГЛ. 35. — За изкушението, на което сме изложени, докато трае тоя животъ.	269
ГЛ. 36. — Противъ суетнитѣ човѣшки сждения	273
ГЛ. 37. — За пълно себеотрицание, съ което се придобива свобода на	

сърдцето	276
Гл. 38. — За добро поведение въ външ- ни работи и за прибѣгване къмъ Бога въ време на опасностъ . .	279
Гл. 39. — За отбѣгване прибързаностъ въ наши работи	282
Гл. 40. — Човѣкъ самъ отъ себе нѣма никакво добро и съ нищо не може да се хвали	284
Гл. 41. — За презиране всички временни почести	288
Гл. 42. — Какъ нашиятъ миръ не трѣб- ва да зависи отъ хората	290
Гл. 43. — Противъ свѣтската суетна на- ука	293
Гл. 44. — За неувличане въ външни работи	296
Гл. 45. — Какъ на всѣкиго не трѣбва да вѣрваме, и колко е трудно да имаме мѣрка въ думитѣ си . . .	298
Гл. 46. — За упованието на Бога, кога ни нападатъ съ оскѣрбителни думи.	302
Гл. 47. — За понасяне всички мжчно- сти зарадъ вѣчния животъ	307
Гл. 48. — За вѣчното блаженство и за неволитѣ на тоя животъ	311
Гл. 49. — Какъ се желае вѣчниятъ жи- вотъ, и кои блага сж обещани на борцитѣ	316
Гл. 50. — По кой начинъ скѣрбещия чо- вѣкъ трѣбва да предаде себе си въ ржцетѣ на Бога	323
Гл. 51. — За заниманието ни съ външни дѣла, кога душата ни е уморена отъ духовни упражненія	329

ГЛ. 52. — Човѣкъ да не счита себе си достоенъ за Божии утехи, а по-скоро за наказание	331
ГЛ. 53. — Какъ благодатъта не плоди въ ония, които иматъ вкусъ къмъ земното	334
ГЛ. 54. — За разнитѣ движения на Природата и на Благодатъта	338
ГЛ. 55. — За покварената природа и действеностъта на благодатъта Божия.	345
ГЛ. 56. — Какъ сме длъжни да се отричаме отъ себе си и подражаваме на Исуса като носимъ кръста	350
ГЛ. 57. — Човѣкъ да се не отдава много на униние, кога падне въ нѣкоя грѣшка	354
ГЛ. 58. — За високитѣ работи и за тайнитѣ сждби Божии, които не трѣбва да издирваме	357
ГЛ. 59. — Само на Бога да възлагаме всичката си надежда и упование	364

КНИГА ЧЕТВЪРТА.

ЗА ТАИНСТВОТО ЕВХАРИСТИЯ.

Страници.

Увещание къмъ свето причастяване	370
ГЛ. 1. — Съ какво благоговение да приемаме Исуса	373
ГЛ. 2. — Колко голѣма доброта и любовъ указва Богъ на човѣка въ Таинството Евхаристия	383
ГЛ. 3. — Какъ е полезно честото причастяване	389

ГЛ. 4. Какъ Богъ дава изобилни благодати на тия, които се причастяватъ достойно	395
ГЛ. 5. — За величието на светитѣ Тайни и достоинството на свещеника.	401
ГЛ. 6. — Молитва на христианина преди причастяване	406
ГЛ. 7. — За изпитване собствената ни съвѣсть и решение да се поправимъ.	408
ГЛ. 8. — За жертвуването Исусово на кръстъ и за нашето себеотдаване на Бога.	413
ГЛ. 9. — За длъжността ни да принасяме себе си на Бога съ всичко, каквото имаме, и да се молимъ за всички	417
ГЛ. 10. — Не бива така лесно да изоставяме светото причастие	422
ГЛ. 11. — Какъ върната душа има необходима нужда отъ тѣлото Христово и Свещеното Писание	428
ГЛ. 12. — За длъжността на христианина да се приготви съ голѣмо прилежание за свето причастяване.	436
ГЛ. 13. — Набожна душа трѣбва да желае отъ все сърдце съединение съ Исуса въ причастието	440
ГЛ. 14. — За горещото желание у нѣкои свети души да приематъ тѣлото Исусово	444
ГЛ. 15. — За придобиване благодать чрезъ смирение и себеотрицание.	447
ГЛ. 16. — За нашата длъжностъ, при причастяване, да излагаме на Исуса своитѣ нужди и просимъ неговата благодать.	451

ГЛ. 17. — За силното и горещо желание да приемемъ Исуса	455
ГЛ. 18. — Човѣкъ не бива да любопит- ствува за вникване въ Таинството Евхаристия, но да покорява чувства- та си на Върата	459
Божествена литургия	465
Молитва отъ Львъ XIII	479
Сутринна молитва	431
Вечерна молитва	489
Две молитви отъ Папа Венедиктъ XV .	492
Молитва отъ Папа Пий XI	494
Упжтване къмъ светитѣ таинства пока- яние и причастие	498
Молитви извадени отъ Подражание на Христа	518

Пропуснати думи и други печатни грѣшки.

ПЕЧАТАНО.

ДА СЕ ЧЕТЕ.

Стр.

13 и 14 и на тѣхъ
да се надѣваме.

и на тѣхъ да се
надѣваме. Суета-то-
же да ламтимъ за
почести и търсимъ
да се въздигаме най-
високо.

30 на смиренъ
46 се труди,

на мждъръ
се труди, често сбър-
ква

75 безъ страхъ
87 **царуване**

безъ грѣхъ
пируване

100 влѣзълъ

влѣзълъ

101 занаятия

занятия

136 служители на
Христа,

служители на кръста,
приближатъ

136 прибликатъ

180 увелича

увеличава

183 които

които доброволно

244	той напредва	той напредва сигурно
271	придобили	едва придобили
307	предприелъ	предприелъ заради мене,
359	Азъ съмъ те	Азъ съмъ ги
365	напълно никому	напълно никому, който да ми помогне на време въ нуждитъ ми,
385	произтича любовта	произтича любовта и великолепието на твоята милостъ.
387	велико Таинство	велико Таинство на спасението.
398	приближавайки се	приближавайки се смирено
401	му е дадено	е дадено на човѣка
414	не би стигнало	не би ти стигнало
429	сладостъта	слабостъта
436	Гласъ на ученика.	Гласъ на възлюбения.

Допуснати печатни
грѣшки:

ПЕЧАТАНО.

ДА СЕ ЧЕТЕ:

Стр.	49	рѣдко бива, щото	рѣдко бива,
"	135	на-напредъ	напредъ
"	290	огърчение	огорчение
"	306	добрдетель	добродетель
"	348	голѣми имоти	изобилни блага
"	361	свършено	свършена
"	390	дуишата	душата
"	414	предхоѣжа	предхожда
"	426	ги	го

4.5

Печ. „ЮНИОНЪ“, А. Конджано — София.

Цена 50 лева.

Поръчки до М. УСТИЧКОВЪ

София, ул. „Оборище“ № 5.